VIRTVTVM VITIORVMQVE EXEMPLA, EX VTRIVSQVE LEGIS PROMPTVARIO DECERPTA,

per R. D D. Nicolaum Hanapũ, almi ordinis Prædicatorũ, Patriarcham olim Ierosolymitanum, nunc duobus antiquißimis Exemplaribus reformata.

Quibus etiam & Authoris Prooemium, & Alphabeticus materierum ordo accesserunt.

IN VIRTVTE

ET FORTVNA.

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium, sub Scuto Veneto.

1554.

F. MAXIMUS TROCHAEUS TARVI-
sinus almi prædicatorum Ordinis, feruentissimo Diuini eloquij declamatori S. P. D.

*

Cum superioribus diebus, duo antiquissima exẽplaria Diuini Opusculi huius, quod paulò ante his iam impressum fuerat, casu ad manus deuenissent, hoc ipsum illis comparandum censui: Et id quidem non sine huiuscemodi ingenioli nostri magno labore, summáque vigilantia perlegi. Prima itaque facie, Authoris Proœmium, Deinde toto libelli corpore diligenter perlustrato, alia nonnulla ipsi deesse comperi. Quæ omnia, congruis propriísque locis, maxima cum diligentia collocaui. Verùm Proœmium ipsum, & scriptoris inscitia, & vetustatis causa adeò cõfusum, adeóque corruptum reperi, vt vix mente quod contineret, eo quo cernis, modo colligere valuerim. Materias

insuper, quæ in libelli capitibus confusè tantum assignatæ fuerant: ordine alphabetico ita digessi, vt quæ desyderas primo intuitu sese tibi offerant: margineas postremò quotationes fideles, ac (vt ita dixerim) veridicas habes, quæ omnes in alijs antea impreßis mendacißimæ inueniuntur. Hunc autem laborem eò libentius suscepi, quò libellum ipsum tam salubrem, támque rebus spiritualibus ac diuinis refertum cōperi. Author nāq; ipsius, vt verus Dei cultor & amator, hominum vtilitati & saluti consulens, fertili ac florigero vtriusque legis agro perlustrato, validißimis sententijs, efficacißimis testimonijs, veracißimísque exemplis in vnum coaceruatis, ipsum, veluti quodam copioso florum cumulo, instar iucundißimi hortuli exornauit. Quibus omnibus quasi expeditißimis armis, pro vitæ Christianæ instauratione simul & componēdis moribus vti poßis. Hunc itaque libellum simplici corde, benignóque suscipe vultu. Sciens hæc fidelibus Christi magis profutura quàm Philosophorum scripta, qui semper addiscentes, nunquam ad scientiam veritatis peruenerunt.

Vale.

*

Autho.

Authoris Procemium.

TANTA *pollet excellētia offi ciū prædicationis, quòd Christus dominus & saluator noster, dum vitam hāc viueret, illud exercere nunquam dedignatus fuerit, quòd & discipulis suis ante eius in cælum ascensionem ad vniuersorum salutem exercendū faciendúmque præcepit:* Euntes, *inquit*, in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ. *Euangelium quippe prædicandū instituit, non inutiles Philosophorum ac Pcëtarū vanitates, aut proprias fictiones, vt nunc à multis, Euangelium erubescentibus, fieri perspicuè cernitur. Contra quos Christus ait:* Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, quum venerit, &c. *At cur sic obsecro? Nonne Deus huius mundi sapientiam stultam fecit? Nonne sapientissimus Paulus vas electionis, Prædicator veritatis, & Doctor gentium Euangelium prædicabat? Ait enim se non erubescere Euangelium. Prædicator itaque assumpt*

Matt. 16.

Luc. 9.

Roma. 1.

Notetur prædicator.

tantæ dignitatis munere, omni studio & vigilantia, totóq; mentis affectu Christum eiúsq; discipulos imitari studeat, vtilia magis quàm subtilia diligentius exquirendo. Diuinam igitur sanámque doctrinam, & nō indoctas sequi fabulas conetur, vel ob inanem gloriam, perpolito sermone, diuersas, & penè infinitas inuoluendo sententias, sciolus videri. Nam quæ scientia tam digna, tam nobilis, tam præclara, támq; sublimis inueniri potest, quæ diuinæ æquiparari valeat? Quū ipsa, vt diuus quoq; testatur Augustinus, omniū Gentilium scientijs, tum subiecti nobilitate, tum etiam solidæ omnino, & indubiæ veritatis excellentia præstet, ac è medijs Philosophorum tenebris, ceu Sydus fulgentissimum elucescat? Tot insuper ac tanta in se vberrimè cōtinet, vt vel indocto cuilibet fœcundissimam suppeditet prædicationem: Quæ tamen omnia eo maioris sunt ponderis & valoris, quo sublimiori authoritate, ac certiori, vt statim dixi, veritatis lumine nitere conspiciuntur. Concionator igitur sermones suos tutius, copiosius, & nobilius dilatare poterit, sacratissimā exponendo scripturam, ipsiúsq; saluberrimis verbis, sententijs, ac exemplis vtēdo, quàm si cuiusuis alterius scientiæ, licet exquisitæ, materias vel cuiuscumq; historiæ gesta pertractaret: & quoniā, vt clarè patet, antiquorum gesta & exempla ad excitandas hominū mentes: animósq; mouendos, tanti sunt roboris & potestatis, vt nil aptius, nílve for

De ciuitate Dei.

Exempla magis mouent quam verba.

ve for

ve fortius inueniri queat: siquidem maiorem vim secum afferre videntur, & eorum quæ dicuntur pleniorem tribuere cognitionẽ quàm verba, quod ego perpendens zelo charitatis ductus, vniuersa ferè exẽpla in vtriusq; testamẽti libris dispersa, quadam breuitate, ac sub diuersarum materiarũ titulis, eo quo sciui ordine, in vnum redigere laboraui: formalia verò textuum verba hîc nõ inuenies, sed breuitatis causa factum esse cognosces. Cæterùm nõ te moueat optime Lector, si aliquod me hîc exemplũ quod ad hanc vel illam materiã applicari potuerat omisisse, vel aliquod etiam vni materiæ, quod fortasse alteri congruentius tribuendum erat, dedissẽ deprehẽderis, quoniam homo sum. Satísq; tibi videatur, hoc in libello nobiliora & vtiliora omnia copiosissimè contineri. quæ profectò, mirum in modũ, vtriq; hominum saluti conducent si habita nihilominus semper loci, temporis, & audientium ratione: eo modo & ordine, quo sermonis materia expostulare videbitur, fuerint enarrata. Nam placidis aliquando mitioribúsq; verbis vtendum erit, durioribus interdum, & fortiori, seu vehemẽtiori quodam spiritu prolatis. His enim modis & auscultantiũ animi deliniri & allici facilè poterunt, & eorum mentes admiratione quadam maxima repleri, ac ingenti stupore concuti: quo fit, vt ea quæ dicis adeò tenaciter memoriæ infigantur, vt nulla possint obliuione deleri. Hoc vnum postremò te

admonitum velim, idem exemplum diuersis tam virtutum quàm vitiorum materijs nonnunquam deseruire posse: quod, vt clarius apertiúsq; intelligas, vnico duntaxat exemplo declarabo. Ioseph optimus adolescens, vt habetur in Genesi, procaci
Gene. 39. *Pharaonis vxori ipsum solicitanti, vt suis inhonestis voluptatibus indulgeret, acquiescere noluit, & hac de causa carceri traditus fuit, &c. Hoc quippe exemplum multa continet & respicit, vt puta, iuuenum constantiã aduersus res venereas & castitatem, ac seruorum fidelitatem. Item mulierum infidelitatem, falsitatem, volubilitatem, insatiabilitatem, mendacitatem, malitiam, arrogantiam, & crudelitatem maximam. Respicit rursus inconsyderatos homines, eorúmq; nimiam & crudelitatem & leuitatem atque imprudentiam. Nam Pharao mẽtitæ vxori citò & leuiter credidit ac innocentem (nulla præmissa inquisitione veritatis) damnauit. Super hoc deniq; poteris de occultis Dei iudicijs & iustitia atq; misericordia verba facere. Qui, quum æquißimus sit iudex & misericors, in se sperantium derelinquit neminem, at potius inopinatis subleuat subsidijs, quemadmodum Ioseph huic (quem ita exaltari voluit) fecisse legitur.*

*

INDEX ALPHABETICUS CAPITULORUM.

Mulie

FINIS.

CATALOGVS TAM ILLVſtrium quàm obſcurorum Virorũ, Mulierúmque vtriuſque Teſtamenti.

VIRI ILLVSTRES VETERIS TESTAMENTI.

Adam
Abel
Seth
Enos
Enoch
Noha
Thare
Abraham
Iſaac
Iacob
Ioſeph
Moyſes
Aaron
Ietro
Eleazar
Phinees
Iehoſua
Caleb
Othoniel
Aioth
Sangar
Gedeon

Thola
Tayr
Iephthe
Abeſſan
Abialon
Abdon
Samſon
Eſrom, &c.
Helchana
Samuel
Nathan
David
Salomon
Achias
Hieu propheta
Elias
Michæas
Eliſeus
Hieu rex
Ezechias
Ioſias
Zorobabel

Ieſus ſacerdos
Eſdras
Tobias
Mardochæus
Iob
Naaman
Eſaias
Ieremias
Ezechiel
Prophetæ 12.
Iechonias
Abdemelech
Matathias
Eleazarus
Septem fratres
Baruch

Viri Illuſtres Teſtamenti noui.

Matthæus
Ioſeph
Ioan. Baptiſta
Marcus

Zach

Zacharias
Apostoli Christi.
Ioseph ab Arimathia
Ioã. Apostolus
Lucas
Lazarus
Nicodemus
Paulus
Gamaliel
Cornelius
Apollo
Dionysius
Aquila
Septem Diacones
Philippus
Agabus
Stephanus
Ananias
Timotheus
Titus
Ioseph
Mathias
Iosue
Viri obscuri Testamenti veteris.
Cain
Gigantes
Nimrod
Cham
Ismaël
Esau
Sichem
Her
Abiam
Nadab
Achab
Ochozias
Achas
Manasses
Ammon
Onan
Pharao
Adonisedech
Beniamitæ
Filij Heli
Filij Samuelis
Saul
Doch
Goliath
Agag
Nabal
Ioab
Baana
Rechab
Absalon
Ammon
Semei
Achitophel
Siba
Roboam
Ieroboam
Ioachin
Sedechias
Iudices Susãnæ
Sacerdotes Belis
Phassur
Semeias
Ismaël
Aman
Nabuchodonos.
Antiochus
Alcimus
Triphon
Andronicus
Giezi
Viri Obscuri Testamenti noui.
Herodes
Iudas
Cayph. cum suis
Pilatus
Barieheu
Simon
Alexander
Hymen

Hymeneus
Iamnes
Mambre
Diotrephes
Demetrius
Ananias

Illustres mulieres veteris Testamenti.

Eua
Sara
Rebecca
Rachel
Lya
Sephora
Maria
Delbora
Ruth
Raab
Bethsaba
Susanna
Iudith
Esther
Anna Helcanæ
Abigail
Olda
Regina Saba
Sunamitis
Sara Raguelis

Illustres mulieres Testamenti noui.

Maria mater Christi.
Elisabeth
Anna prophetissa
Martha
Magdalena
Ioanna vxor Cusæ procuratoris Herodis, & Susanna quæ ministrabant Saluatori de facultatibus suis. Lucæ.8.
Samaritana.
Syropœnissa
Lydia
Tabitha.

Obscuræ mulieres veteris Testamenti.

Dalida vxor Samsonis
Iezabel
Athalia vxor Phutipharis
Moabitides Salomonis vxores & concubinæ
Michol
Vxor Tobiæ
Vxor Iob

Obscuræ mulieres Testamenti noui.

Herodias
Saphyra
Babylon meretrix magna fornicationum.

FINIS.

EXEMPLA VIRTVTVM ET VITIORVM.

*

De miraculis diuina potestate factis.

CAPVT I.

CReatio rerum fuit ita mirabilis, quòd eius notitia non nisi per reuelationem venire potuit ad hominem. Nam secundùm Gregorium de præteritis Moyses prophetauit, dicens: In principio creauit Deus cælum & terram: nō quia prædixit ventura, sed quia prodidit occulta. *Grego. super Eze. Homi. 1.* *Gene. 1.*

Tépore diluuij saluauit Dominus Noë cum vxore, & tribus filijs suis, & vxoribus eorum: tum etiam de cunctis animalibus masculum & fœminam fecit seruari per arcam. *Gene. 7.*

Præsumptionem hominū turrim vsque *Gene. 11.*

ad cælum ædificare volentiũ, repreſsit Dominus,confundendo linguas eorum.

Gene. 21. Mirabiliter natus eſt Iſaac,idem mirabi-
& 22. liter liberatus, quando debuit immolari, ariete inter vepres hærente,

*Exo.*7.8. Quàm multa dominus fecerit miracula
9.*&* 10. per Moyſen, cùm eduxerit filios Iſraël de Aegypto.

*Exod.*13. Grande miraculum fuit, quòd nunquam
& 14. defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctẽ populo exeunti de Aegypto ad terram promiſsionis.

*Exod.*14. Memorandum & terribile miraculum fuit in diuiſione & exiccatione maris rubri, quando tranſierũt filij Iſraël ſicco pede, Aegyptij verò in medijs fluctibus obuoluti.

*Exod.*15. Per lignum Moyſi oſtenſum dulcoratæ ſunt aquæ.

*Exod.*16. Miſit dominus murmuranti populo coturnices: & poſtea pluit illis mãna ad manducandum:& eduxit aquã de petra in abundantia ad bibendum.

*Exod.*17. Murmurantibus, & deſyderio carnium flagrantibus in deſerto filijs Iſraël, miſit Deus carnes in abundantia, licet in malum eorum. Nu.11. Vbi notari poteſt,quòd miracula non ſunt ſemper ſigna diuinæ dile-
*Num.*16. ctionis in eos quibus fiunt.
& 17. Occaſione ſeditionis Chore & complicũ ſuorum

ſuorum miracula contigerunt.

Percuſsi filij Iſraël à ſerpentibus ignitis, & aſpicientes ſerpentem ęneū, curabantur. *Num.* 21.

Veniens Balaam ad maledicendum populo Dei redargutus fuit ab Aſina cui inſidebat. *Num.* 22.

Adduxit dominus filios Iſraël per deſertum quadraginta annis, & non ſunt attrita veſtimenta eorum, nec calciamenta vetuſtate conſumpta. *Deut.* 29.

Ingreſsis filijs Iſraël fluuiū Iordanis intumeſcebant aquę ſuperiores ad inſtar mōtis, inferiores in mare mortuum deſcenderūt. *Ioſue* 3.

Poſt ſeptem circumitus filiorum Iſraël, muri Iericho corruerunt. *Ioſue* 6.

Obediuit dominus voci Ioſue dicentis, Sol contra Gabaon non mouearis. *Ioſu.* 10.

Immiſit dominus gladium in omnibus caſtris Madiam, & mutua ſe cærde truncabant: sicque per paucos multi debellati fuerunt. *Iudic.* 7.

Per arcam domini à Philiſthæis captam multa fuerunt facta miracula. 1. *Regū* 5.

Ionathas & armiger eius tot de Philiſtæis percuſſerunt quòd factum eſt miraculum, & turbata ſunt caſtra. 1. *Re.* 14.

Magnum fuit & hoc, Dauid iuuenis inexpertus, inermis præualuit aduerſus Philiſtæum fortem armatum Goliath. 1. *Reg.* 17.

1. *Reg.* 13. Cùm extenderet Ieroboam brachium vt virum Dei capi faceret, exaruit manus eius.& altare scissum est.

3. *Re.* 17. 18. & 19. Helias legitur fecisse miracula in petendo fieri siccitatẽ, ita quòd non plueris super terram annos tres, menses sex. Corui quoque detulerunt ei panẽ & carnes bis in die. Oleum & farina non defecit.

Consequenter suscitauit filium matrisfamilias: postea ignem holocaustum mirabiliter consumentem à domino precibus impetrauit: demum post orationem eius facta est pluuia grandis.

4. *Reg.* 1. Dehinc angelus domini panem & aquã ei ostendit.

Item ad preces eius duos quinquagenarios ignis de cælo consumpsit, quinquaginta viros similiter cum vno quoque.

4. *Reg.* 2. Tãdem diuisit pallio aquas Iordanis, & in curru igneo receptus est in cælum.

4. *Reg.* 4. Similia multa de Eliseo quoque. Eliseus mulieris viduæ debitis obligatę oleum augmentauit.

Idem mulierem Sunamitẽ filium habere fecit: deinde eũdem mortuum suscitauit.

Apposita farina in olla, prius amara olera dulcorauit, & panes multiplicauit filijs prophetarum. Ibidem.

4. *Reg.* 5. Sanauit idem à lepra Naaman Syrumę fecit

fecit super aquas natare ferrum.

Absens tanquam præsens multa cognouit. Currus igneos angelorum à puero suo videri fecit. Item regis Siriæ cæcitate percussit. Item multoties futura prædixit: vt patet. 4.Reg.7.8.& 13. *4.Reg 6.* *Ibidem.* *Ibidem.*

Cadauer hominis mortui tangens ipsius ossa defunctus resurrexit. *4.Reg.13.*

Obsidente rege Sennacherib ciuitatem Lachis, percussi fuerunt vna nocte centum octoginta quinque millia virorum tempore Ezechiæ. *4.Reg.19*

Mirabile fuit valde quando ad petitionē Ezechiæ Sol retrocescit per decem lineas in horologio Achaz. *4.Re.20.*

Congregati sunt contra Iosaphat filij Amon & Moab & de monte Seir, cùm canerent laudes Deo Leuitę in exercitu Iosaphat, aduersarij in semetipsos versi, mutuis concidêre vulneribus. *2.Pa.20.*

Tobias quatuor annis fuit cæcus, & deinde iuxta consilium angeli ad linitionem de felle piscis, lumen recepit. *Tob.11.*

Memorādum fuit miraculum de tribus socijs Danielis de fornace ignis ardentis tam magnificè liberatis. *Danie.3.*

Tum etiā & quòd Daniel ipse cum Leonibus vno die & postea septem diebus remansit illæsus. *Danie.6. & 14.*

Ionæ 1.2. Occaſione Ionæ mare fuit commotum, quo proiecto, piſcis eum glutiuit, & per triduum ibi vixit, & poſtea ſanus exiuit.

2.*Mac*.3. Expertus eſt Heliodorus diuinam virtutem quando voluit ſpoliare templum, fuítque à duobus iuuenibus grauiſsimè verberatus.

2.*Mac*.8 Aduerſus Galatas in Babylonia 6000. hominum perimerunt 12000. hominum propter auxilium illis è cælo datum.

Lucæ 1. Angelus domini apparuit Zachariæ nunciens ei ex parte Dei, quòd vxor eius Eliſabeth ſterilis & anus pareret ei filiũ, qui incredulus ad verbum Angeli, mutus effectus eſt vſque ad circuncíſionem pueri, & tunc loquela reſtituta eſt ei.

Eodem. Mirum dulce, & pium valdè fuit, quãdo ad ſalutationem beatæ Marię, quæ nouiter conceperat Saluatorem, Ioannes in vtero matris exiſtens, exultauit. Beatáque Eliſabeth hoc cognoſcens, exultauit, dicens: Benedicta tu in mulieribus &c.

Matth.2. Idem, & quòd Magi venerũt ab Oriente, ſtella duce Ieroſolymam.

Luc.4.6. Quantũ ad miracula quæ Saluator noſter cũ hominibus conuerſatus dignatus eſt operari, ex Euangelica colligitur hiſtoria.

Ioan.2. Qui vocatus ad nuptias Dominus Ieſus initio ſignorum aquam in vinum vertit.

Non fuit paruum Domini miraculum quando illi de Nazareth ira repleti, duxerunt eum ad ſupercilium montis, vt præcipitarent eum:ipſe autem tranſiens per medium illorum ibat. *Lucæ 4*

Circuibat Ieſus,obtuleruntque ei omnes malè habentes & curauit eos. *Matt. 4.*

Item ipſe tres mortuos ſuſcitauit videlicet, filiam Archiſynagogi, filium viduæ extra portam ciuitatis delatum. Luc.7.tertium Lazarum. *Matt.9. Marc.5. Lucæ.8. Ioan.11.*

Deinde leproſos vndecim. De vno Mat. 8.Lucæ 5. De aliis decem ſimul mundatis, Lucæ 17. *Leproſi, cæci.*

Poſtea ſex cæcos legitur illuminaſſe. De duobus ſimul Mat.9.De aliis duobus,Mat. 20.De vno alio Mar.8. Veniunt Bethſaida, &c.de cæco nato.Ioan.9.

Dæmoniacos autem ſeptem ſpecialiter liberauit. De duobus Mat.8.quorum vnus qui erat famoſior,& nomen ſibi Legionem eſſe dicebat,tangitur id Luc.8.De vno alio, qui erat cæcus & mutus,Mat.12. De quodã Lunatico,qui non poterat liberari,niſi ieiunio & oratione,Mat.17. Mar.9. Lucæ 9.Et quodam ſpiritu immundo ab homine,in ſynagoga Iudæorum eiecto, tangitur Mar.1. Luc.4.Et de filia mulieris Chananeæ ad inſtantiam matris ſanata,Mat.15. *Dæmoniaci.*

Tum & secundùm literam narratur, Lucæ 8. eiecisse septem dæmonia de Maria. Et hoc ipsum dicitur Mar. 16.

Matt. 8. *Marc.* 1. *Lucæ* 4. Cùm socrus Simonis teneretur magnis febribus, imperauit Iesus febri, & continuò surgens, ministrabat eis.

Paralyticum per tegulas & tectum demissum sanauit. Mat. 9. Mar. 2. Luc. 5.

Lucæ 13. & 14. Hydropicum quoq; dum sabbato in domo Pharisæi comederet, incuruatámq; mulierem, nec sursum respicere valentem erexit: hominem manum aridam habentem, extendere fecit. Mat. 12. Mar. 3. Luc. 6.

Matt. 8. Sanauit quoque verbo seruum Centurionis, qui iacebat paralyticus.

Matt. 15. Turbæ multæ habentes secum mutos, cæcos, claudos, debiles, & alios multos, proiecerunt eos ad pedes eius, & curauit eos.

Matt. 7. Item surdum fecit audire, & mutum loqui.

Ioan. 4. *Matt.* 9. Filium Reguli de Capharnaum, incipientem mori, ad vitam reduxit.

Marc. 5. *Lucæ* 8. Fluxum sanguinis in muliere Hæmorrhoïssa cessare fecit tactu fimbriæ.

Matt. 8. *Marc* 4. *Lucæ* 4. Tempestate valida in mari, ipso dormiẽte commota, imperauit ventis, statímq; venti & mare obediunt ei.

Mat. 14. *Marc* 6. Ambulauit discipulis admirantibus supra mare, & Petrum ambulare fecit super

eod

eodem,& incipiente mergi,manu extenſa, *Ioan.6.*
ſaluauit.

Pulchrum miraculũ oſtendit illius tribus *Marc 6.*
diſcipulis in ſua transfiguratione. Mat.17.

Item & de quinque panibus & duobus pi *Luc.6.*
ſcibus quinque millia hominum ſatiauit,&
ſublati fuerunt duodecim cophini Mat.14.
Mar.6. Luc.9. Ioan.6.

Quatuor millia hominum alia vice refe *Mat.15.*
cti de ſeptem panibus & paucis piſciculis ſu *Marc.8.*
perfuerunt ſeptem ſportæ.

Idem ficum habentem folia ſine fructu *Matt.15.*
maledixit, & continuò aruit. *Matt.11.*

Auriculam per Petrum ſeruo principis
amputatam,benignè reſtituit, & Petrum ſu
per hoc increpauit. Mat.26.Mar.14.Lu.22.

Cùm autem Saluator penderet in cruce, *Ioan.18.*
à ſexta hora diei vſq; ad horam nonam te- *Mat.28.*
nebræ factæ ſunt per vniuerſam terram,Lu
na exiſtente decimaquinta, & in parte cæli
oppoſita,quòd Sol per illam Lunam nulla-
tenus poterat eclypſari. Et velum templi
ſciſſum eſt,& monumenta aperta.

Reſurgente domino, terræmotus factus *Mat. 28.*
eſt magnus. Angelus Domini deſcendit de
cælo, & accedens reuoluit &c. Præ timore
autem exterriti ſunt cuſtodes. *Luc. 24.*

Deinde apparuit diſcipulis ianuis clauſis. *Ioan.20.*

Et ad mare Tyberiadis, vbi ad præce- *Ioan.21.*

ptum eius mittētes rete in mare, impletum est magnis piscibus, centum quinquaginta tribus, & cùm tanti essent, non est scissum rete.

Marc.16 *Luc.24.* *Actu.1.* Tandem quadraginta dies post resurrectionem suam, apparens discipulis, & eos increpans & instruens. Videntibus illis, atq; admirantibus illis, eleuatus est in cælum, & nubes suscepit eum ab oculis eorum.

Prædicta miracula in speciali tanguntur: alia verò plurima fuisse facta in generali leguntur, sicut apparet in diuersis locis, in Mat. Mar. Luc. vnde Ioan. 20.

Ioan.20. Multa quidem alia signa fecit Iesus, quæ si scriberentur, totus mundus non caperet libros &c.

Actu.2. Miro modo fuit magnum miraculū de effusione Spiritus sancti super discipulos in die Pentecostes. Vnde fuerunt ita roborati, consolidati, & illustrati.

Actu.3. Videns Petrus hominem claudum iuxta portam speciosam templi, in nomine Iesu dixit: Surge, & ambula, & apprehensa manu eius dextera, alleuauit eum & consolidatæ sunt bases eius & plantæ.

Actu.5. Ananias, & Saphira vxor eius ob defraudatum agri pretium, morientes ad pedes Petri ceciderunt.

Eodem. In plateis ponebant infirmos in lectis & graba

grabatis, vt veniente Petro saltem vmbra *Actu.5.*
illius obumbraret quenquam illorum. concurrebat autem multitudo vicinarum ciuitatum, & sanabat omnes.

Princeps sacerdotum, & qui cum illo erãt *Actu.5.*
iniecerunt manus in Apostolos posuerúntque eos in custodia publica.

Angelus autem domini per noctem carcerem reclusit, & eduxit eos.

Prædicante Philippo in Samaria, multi *Actu.8.*
qui habebant spiritus immundos clamantes exhibant. Multi etiam paralytici & claudi curati sunt.

Mirabile & amabile factum fuit, quòd Saulus dum iret Damascum, ad capiendum Christi discipulos, cælesti lumine circunfultus, in terram prostratus est, sed interius illustratus, quanuis extra occæcatus.

Aenæam paralyticum ab annis octo ia- *Actu.9.*
centem in grabato Petrus sanauit, dicendo, Aenæa, sanet te dominus Iesus.

Eiectis omnibus foras Petrus ponens ge *Actu.9.*
nua orauit. Et cõuersus ad corpus Tabithæ mortuum, dixit: Tabitha surge. At illa aperuit oculos, & viso Petro resedit.

Petrum incarceratũ catenis duabus vin- *Actu.12.*
ctum, & à sexdecim militibus diligentissimè custoditum, angelus domini solutum eduxit, & porta ferrea vltro aperta est eis.

Actu.13. Elymam magum, pseudoprophetam Iudæum Paulus priuauit lumine oculorum, eo quòd ipse proconsulem Paulum à fide auertebat, & Apostolis verbum Dei prædicantibus resistebat.

Actu.14. Ciuitate Lystris erat quidam vir claudus ex vtero matris suæ, qui nunquam ambulauerat, quem intuens Paulus dixit voce magna. Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit, & ambulauit.

Actu.16. Quædam puella habens spiritum phytonem, magnum quæstum præstabat dominis suis diuinando. Hæc sequebatur Paulum & Lucam, clamans, & dicens: isti homines serui Dei excelsi sunt. Paulus autem dixit spiri tui: Præcipio tibi in nomine Iesu exire ab ea. Et exiuit eadem hora.

Eodem. Cùm essent Paulus & Silas in carcere laudantes Dominum subitò terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris & statim aperta sunt ostia omnia, & vniuersorum vincula soluta sunt.

Actu.19. Virtutes non modicas faciebat Deus manu Pauli, ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria vel semicinctia: & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.

Eodem. Quidam Iudæi tentauerunt inuocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen

men Domini Iesu Christi dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicat. Respondens spiritus dixit, Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui estis? Et insiliens homo in quo erat dæmonium, dominatus est eorum, ita vt nudi & vulnerati effugerent.

Vna Sabbati Paulus disputans protraxit sermonem vsque ad mediam noctem. Sedens autem quidam adolescens super fenestram cùm vrgeretur somno graui, cecidit de cœnaculo tertio deorsum, & sublatus est mortuus. Ad quem cùm descendisset Paulus incubuit super eum. Adduxerunt autem puerum viuentem, & consolati sunt nimis. *Act. 20.*

Tempore hyemali cùm euasissent Paulus & socij eius de confracta naui, & calefacerent se ad ignem, vipera à calore procedens inuasit manum Pauli, quam ille excutiens in ignem nihil mali passus fuit: cùm tamen crederetur ab hominibus regionis illius, illico moriturus. *Actu. 28.*

Patrem Publij febribus, & dissenteria laborantem Paulus facta oratione, & manuũ impositione sanauit: quo facto omnes qui in insula illa habebant infirmitates accedebant & curabantur. *Eodem.*

De

De prouidentia Dei & occultis eius iudicijs.

CAPVT II.

Gene.1. SCiebat Dominus hominem peccaturum & tamen ipſum liberũ ad bonum vel malum fecit, eíque ne peccaret præcepit cùm ne peccaret facere potuiſſet. Sed ſciebat quantum bonum occaſione illius culpæ elici debuiſſet.

Gene.30. Laban mercedem Iacob frequenter mutauit, vt lucrum ei ſubtraheret, ſed tamen Dei prouidentia aliter diſpoſuit.

Gene.37. *41.& 55.* Filij Iacob, fratrem Ioſeph vendentes, nomen eius extinguere crediderunt, ſed Deo diſponente, ipſum ſuper ſeipſos exaltauerunt.

Gene.48. Mirante Ioſeph, & cauſam ignorante Iacob in filiorum benedictione eius ſuper Ephraim, poſuit manum dextram, ſuper Manaſſem ſiniſtram.

Exo.2.3. Poſtquam Moyſes percuſſerat Aegyptiũ & offenderat corripiendo quendam Iudæum, fugit à facie Pharaonis, & exulauit in terra Madian multis annis, ita quòd videbatur ne de cætero auderet comparere in terra Aegypti. Et tamen ibi paſcendo oues ſoceri ſui, habuit maiores occaſiones vacandi Deo, & vidit viſionem illam grandem, ac miſſus fuit à Deo ad filios Iſraël, & ad Pharaonem

Scie

Sciebat Dominus Pharaonem non obe- *Exo.5.6.*
diturum mandatis suis,& tamen ipsum per
Moysen faciebat requiri.

Antequã educeret dominus filios Israël, *Exo.1.2.*
in Aegypto, longo tempore, & multoties *& 5.*
eos affligi & flagellari permisit.

Magi & malefici Pharaonis Deo per- *Exod.7.*
mittente fecerunt signa in Aegypto sicut
Moyses,quo ad plura.

Permittit Dominus reprobos indurari, *Exod.9.*
& electos affligi,vt supra aliqua miraculosa
operetur, & indè cognoscatur amplius, &
laudetur. Vnde dicit Dominus Moysi: Id-
circo posui te, vt ostendam in te fortitudi- *Exo.3. &*
nem meam,& narretur nomen meum in o- *13.*
mni terra.

Toties promisit Dominus filiis Israël *Nu.14.*
terram illam lacte & melle manantem,& *Iosu.3.*
tamen duo tantum de illis, qui viginti an- *& 14.*
nos habebãt Caleph & Iosue, ad illam per-
uenerunt: reliqui verò non: sed tantum,
paruuli eorum.

Moyses qui toties populum peccantem *Num.20.*
reconciliauit Deo, peccauit semel ad aquas
contradictionis,& non obtinuit pro seipso,
vt intraret terram promissionis.

Hoc ipso, quòd filij Israël propter pec- *Exod.16.*
cata supermanserunt quadraginta annis *Num.14.*
in deserto & amplius, magnificatus est *& 32.*

Deus,

Deut. 29. Deus, qui eos tandiu pauit, & eorum vesti-
Iosue 2. menta à consumptione seruauit, & tandem eos in terram promisionis mirabiliter introduxit.

Exo. 34. *Deute.* 7. *Iosue* 11. De gentibus qui habitabant in terra promisionis dicitur: Domini sententia fuerat, vt indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israël & caderent, & non mererentur vllam clementiam, & perirent.

Iudic. 7. *&* 8. Postquàm Gedeon tam mirabilem victoriam de inimicis habuerat, & dominari populo recusauerat, fecit Ephot, quod factum est ei & domui eius in ruinam.

Iudic. 10. Iratus dominus filiis Israël propter peccata eorum, dixit eis: Non addam, vt vltra vos liberem: ite & inuocate deos quos elegistis. Dixerúntque ad Dominum: Peccauimus. Et sequitur: Quòd doluit super miseriis eorum.

Iudic. 16. Samson, angelo nuntiante, de sterili matre conceptus, postea fuit pluries per mulierem deceptus: & ad vltimum ruina domus depressus.

Iudi. 20. Filij Israël contra filios Beniamin de consilio & voluntate Domini prælìantes, bis debellati fuerunt: sed illos postea penè penitus deleuerunt.

1. *Reg.* 4. 5. *&* 6. Permisit Deus arcam capi ab incircuncisis, vbi multa miracula fecit. Et cùm reducer

iceretur,Bethſamitæ cū gaudio receperūt
m.Quia verò viderūt eam,percuſsit Do-
inus ſeptuaginta viros de principibus &
inquaginta millia plebis.

Saule melior nō erat in populo, quando 1. Reg.7.
it à domino ſignanter electus:& tamen & 15.
o poſt peccauit,& fuit à Deo proiectus.

Dauid erat minimus inter fratres, & 1.Reg.16
aſi nullius reputationis inter eos.

Vnde quando vocati fuerūt filij Iſai, iſte 2.Reg.7.
glectus vel contemptus fuit:tamen per il
n dominus totum populum gubernauit
totam illius progeniem ſublimauit.

Satis eſt mirabile, quando Samuel pro- 1. Re.28.
eta à muliere phytoniſſa legitur ſuſcita-
.Auguſt.lib.de do.Chri.dicit,Quòd fuit
ago Samuelis,non ipſe propheta vel ani
eius: apparuerit verò arte dæmonum
rilega.

Notandum, quàm expreſsè locutus eſt 2.Reg.7.
us ad Nathan de bonitate Dauid & fi- 11.& 24.
eius, qui edificaturus erat templum, & 3.Reg.11.
nen ambo in peccatum tam turpiter cor-
runt.

Mirabile videtur quòd pro adulterio & 2.Reg.11
micidio Dauid, vnus tamen paruulus & 12.
ortuus eſt:pro numeratione verò populi,
tuaginta millia hominum corruerunt.
Reg.24.

4.*Reg*.2. Moriturus Dauid ordinationem fecit satis mirabilem:sed quia scriptura ita cõmendat eum,supponendum est, quòd licet crudelis in parte fuerit,non tamen iniusta ratione fecisse,aut factum fuisse.

3.*Re*.3.4 Salomoni dedit dominus tantam prospe
5.9.10. ritatem & pacem,quòd non erat Sathan in
& 11. occursum. Sapientiam quoque & gloriam
Eccle.2. præ cũctis regibus,& tandem permisit eum dominus infatuari, deprauari, & ei multiplices aduersarios suscitari.

3.*Reg*.11. Præcepto domini per Esaiam prophe-
& 12. tam præfectus est Ieroboam super decem tribus,qui tamẽ populum ad idololatriam malitiosè induxit.

3.*Reg*.13. Occidit Leo virum Dei,qui prædixit Ieroboam destructionem altaris,& de carnibus ipsius mortui non comedit.

3.*Reg*.21 Cùm esset Achab sceleratissimus, & audiret pœnam sibi pro criminibus infligendam,cœpit exterius humiliari,& dominus pœnam infligere prorogauit.

4.*Reg*.1. Terribile fuit,quòd duos principes quinquagenarios, cum quinquaginta viris, fecit Elias igne descendente desuper subito deuorari.

4.*Re*.10. Iehu rex Israël maximo zelo persecutus est Baal cultores, ita quòd dominus ipsius opera commendauit,& tamen ab idolola-

tria

ria vitulorum Ieroboam non recessit.

Manasses rex in Ierusalem, terribilia fa- 4.Re.21.
nora perpetrauit, postea catenis vinctus, 2.Par.33
in Babylonem ductus, pœnitentiam a-
ns orauit dominum, & exauditus fuit.

Iosias rex Iuda, cùm sanctissimam vitam 4.Reg.23
xisset, tandem perrexit vt dimicaret con 2.Par.35
a Nechao regem Aegypti, dicentem ei:
esine aduersus dominum facere, qui me-
m est, ne interficiat te. Non acquieuit ser-
onibus Nechao ex ore Dei, & male suc-
ssit ei, sagittis fixus periit.

Ciuitatem sanctam electam, specialiter Exod.3.
lectam, peculiarem populum, quem de & infra.
gypto mirabiliter eduxerat per desertũ Iosu.3.
terram promissionis introduxerat, per- 4.Re.17.
isit Deus per Chaldæos & Assyrios deua- & 18.
ri, & mirabiliter captiuari, videbatúrque Hie.25.
òd de illis penitus non curaret, dicitur
nen Tob.13.

Confitemini domino filij Israël, quoniã Tob.13.
eo dispersit vos inter gentes quæ igno-
nt Deum, vt enarretis mirabilia eius, &
iatis scire eos, quia non est alius Deus
æter eum.

Tobias post tam pia opera misericordię, Tob.2.
ibus solicitus erat, excæcatus est, cuius
usam non intelligentes cognati eius scan
izati insultabant ei.

Iudith. 2. & 3. Satis mirabile potuit reputari, quare tot regna permisit Deus ab Holoferne nequissimo subiugari.

Esth. 3. Item de Aman qui fuit superbissimus & crudelissimus, & tamen fuit post regem super cunctos principes exaltatus.

Iob. 1. 2. Mirabantur & scandalizabantur amici Iob super eum, quem videbant, tam grauibus flagellis afflictum cuius tota vita, & liber, diuinam manifestè indicat prouidentiam.

4. *Re.* 45. *Hiere.* 25 & 37. Diuina iustitia punit interdum malos homines per peiores, sicuti filios Israël & Iuda per Nabuchodonosor, & Chaldæos. Vnde Esa. 10. Væ Assur virga furoris mei, &c. Non solum super populum fidelem & bonum instituit Dominus principem vel prælatum, verum etiam super omnes.

Rom. 13. Non enim est potestas, nisi à Deo.

Iona. 3. Præcepit Dominus Ionæ vt prædicaret adhuc quadraginta dies, & Niniue subuertetur. Et tamen sciebat Dominus Niniuitas pœnitentiam acturos, & non taliter puniendos.

1. *Mac.* 1. Permisit Dominus vt Antiochus prophanaret illud venerabile templum, & succēderet ciuitatem sanctā, & faceret ibi innumeras cædes innocentum.

1. *Mac.* 1. Tempore Antiochi Epiphanius, qui tē-

plum

plum Ierufalē deftruxit, prophanauit, mul- 2.3.& 6.
os Iudæos torfit crudeliter, & occidit. Po- 2.Mac.5.
erat videri multis, quòd magna confufio & 6.
rat & deordinatio in regimine vniuerfi.
Ueruntamen ex illis malis elicuit Domi-
us malorum punitionem, quorundam cor
eptionem multorum etiam tunc interfe-
torum virtutes & merita fuerunt multipli
ter augmentata. Vnde.2.Machab. cap.6.
ita legitur. 2.Mac.6

Obfecro autem eos qui hunc librum le-
uri funt, ne abhorrefcant propter aduer-
s cafus, fed reputent ea quæ acciderunt
on ad interitum, fed ad correptionem effe
eneris noftri.

Nam & Iudas Machabæus, Ionathas, & 1.Mac.9
mō fratres eius, fuerunt viri quo ad Deū
homines fidelifsimi & ftrenuifsimi, & ta
en fatis miferabiliter mortui.

Nam Iudas in bello contra Bacchidem 1.Ma.12
cidit: Ionathan verò cū duobus filiis Tri- 1.M..15
on occidit: Simonem autem & duos fi-
os eius Ptolemæus filius Athenobi inebri-
os proditoriè iugulauit.

Mirum fuiffe videtur, quòd Eleazarus 2.Mac.6
ætate prouectus, & illi feptem fratres tā & 17.
udelia fuftinuerunt pro diuina lege tor-
enta, nec tamen Deus ibi aliquam vindi-
m in tyrannos oftendit.

Matt.2. Voluit dominus puer exiſtens in Aegyptum deferri à facie Herodis, & permiſit loco ſui innocentes occidi:Sed in hoc ipſis infantibus melius prouidit.nunquam enim tantum bonum prouenisset iis, ſi Herodes eos honorare curaſſet, quantum prouenit eis ex hoc,quòd eos occidi mandauit.

Matt.8. Audita fide Centurionis miratus eſt dominus,& ſequẽtibus ſe dixit:Multi veniẽt ab Oriente & Occidente & recũbent cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cælorum:filij autem regni huius eiicientur foras in tenebras exteriores.

Lucæ 9. *Matt.* 8. Quidam Scriba obtulit ſe ad ſequẽdum Dominum,& non fuit admiſſus.Alium verò inuitauit ad ſequendum,qui non voluntarius videbatur, vnde dixit:Permitte me ſepelire patrem meum.

Mat. 11. *Luc.*10. Fecit Dominus virtutes in Chorozaim & Bethſaida,vbi parum profuit, & non fecit in Tyro & Sydone, vbi ſi feciſſet multum profuiſſet.

Mar.6. Permiſit Deus Ioannẽ Baptiſtam exemplar totius ſanctitatis,ab Herode viliſsimo adultero decollari. Stuporem autẽ auget, quia hoc factum fuit ad inſtantiam meretricis,nec aliqua vindicta legitur in Euangelio ſubſecuta,non in puellam,nõ in adulteram, nec in ipſo Herode Tetrarcha.

In dominica paſsione per ſceleratiſsi- *Mat.27.*
am hominum iniquitatẽ impleuit Deus *Mar.15.*
ca redemptionem humani generis ſuam *Luc.22.*
nigniſsimam voluntatem,vnde dixit Pe- *Ioan.18.*
is,Deus autem quæ prænunciauit per os *Actu.3.*
nnium prophetarum, pati Chriſtum ſuũ
impleuit &c.

Petrus princeps apoſtolorum & caput *Mat.27.*
leſiæ,ipſo permittente,ter Chriſtum ne *Ioan.18.*
uit.

Thomas, qui tam confidenter dixerat *Ioan.11.*
nus & nos & moriamur cum eo. de re- *& 20.*
rectione dominica dubitauit. Ex quibus
utum eſt, quòd Petrus fuit mitior erga
ccatores,& fuerunt in fide ſolidati fide-
,vel in fide trepidantes. Habetur etiam
hoc quòd nullus debet de ſua firmita-
præſumere. Et quòd ſiue quis cecide-
à fide, ſiue dubitauerit non debet de
ei miſericordia,& conſequenda venia de-
rare.

Ex hoc quòd Iudas Apoſtolus & diſpen- *Mat.26.*
or Domini in enorme peccatum cecidit *& 27.*
c reſurrexit,retunditur omnis præſum-
oſa ſecuritas, qua nullus pro ſtatu quẽ
beat, vel pro actu quem faciat, debet al-
n ſapere,ſed timere.

Quoniam Apoſtoli duces fidelis populi *Actu.4.*
erunt,tamen in carcere cum diligentia

custoditi, poterat videri aliquibus infirmis, quòd Deus tempore nouellæ fidei, non debebat talia permisisse, sed ex hoc ipso fideles fuerunt mirabiliter consolati, & aduersarij fidei confutati.

Actu. 11. Simile accidit de solo Petro, quãdo fuit ab Herode captus, & incarceratus, & per angelum miraculosè eductus.

Actu. 7 Magna fuit iniquitas. Stephanum lapidare, & tamen inde multa bona superna prouidente clementia, prouenerunt. Nam ipse fuit in cælo gloriosè coronatus, in terra abundantius honoratus, oratio autem sua, quam ibi fecit, nobis Paulum acquisiuit & omnibus posteris reliquit mira patientiæ & charitatis exempla.

Actu. 8. Lapidato Stephano, facta est magna persecutio in ecclesia quæ erat Ierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ, præter apostolos, ita quòd videbatur ad cultum Christianæ religionis ingerere detrimentum, sed dispersi discipuli euangelizabant verbum Dei, ita quòd hoc ipso ecclesia fuit amplius dilatata.

Actu. 13. Prædicantibus Paulo & Barnaba Iudæis. & illis repellentibus verbum Dei, assumpserunt ipsi occasionem gentibus prædicandi.

Facta

Facta est dissensio inter Paulum & Bar- *Actu.15.*
abam propter Ioannem Marcum, quem
aulus nolebat recipere,eo quòd defecisset
o eis. Barnabas autem volebat illum se-
um assumere,ita quòd ab inuicem dicesse
int,ex quo videbatur scandalum debere
qui:sed disponente Deo, magnus secutus
t fructus, quia pluribus prædicatum est
erbum Dei.

Grandia facinora committebant illi *Actu.13.*
ui egregium doctorem Paulum incarce- *16.17.22*
bant,& à prædicatione ipsum cessare co- *& 23.*
ebant:poterat etiam multis videri quòd
oc magnum inconueniens erat, & quòd
eus hoc permittere non debebat. Et ta-
ien notandum est valde, quòd ex tantis
npedimentis & damnis diuina prouiden-
a multas vtilitates ostendit & effecit:nam
ide meritum Pauli crèuit:sic etiam maio-
virtutum exempla reliquit,& melius do
iit per opera quàm prius fecisset per ver-
:puta,in carcerem positus scripsit absen-
bus & remotis,nec tantum profuit Eccle-
æ prædicando,quantum profuit epistolas
ansmittendo. Vnde si in vna ciuitate, vel
ouincia fuisset ab omnibus honoratus,
libenter auditus, non habuisset occasio-
es ad diuersos populos transeundi: quan-
o ergo persequebantur eum Iudæi, vel

quicunque alij de ciuitate in ciuitatem, verbum Dei pluribus prædicabat: quando in carcere tenebatur, epiſtolas faciebat: quando reſiſtebant ei Iudæi, ad gentes conuertebatur: vt Actu. 13. Quoniam repellitis,&c. ecce conuertimur ad gentes.

*Actu.*13. & 18. *Actu.*35. & 28. Rurſus etiam, quia in Syria Felicem & Feſtum iudices habuit iniquos, compulſus eſt Cæſarem appellare, ſicque Romam venit, quam ſua prædicatione, & doctrina ſalubriter illuſtrauit, & paſsione fœliciter decorauit.

De benignitate Dei, ad ſeruos ſuos.

CAPVT III.

*Gene.*18. ABraham loquens cum Domino, & petens vt parceret Sodomitis, mira fiducia vtebatur, & viſus fuiſſet apud homines importunus, ſed Dominus ei ſemper benigne reſpondit, & quod petebat conceſsit.

*Gen.*28. 31. & 33. Fugienti Iacob iram fratris, Dominus clementer apparuit, & poſt ipſum redeuntem in patriam ſuam, ab inſecutione ſoceri ſui liberauit.

*Gene.*32. Magna fiducia vſus eſt Iacob, orando Dominum dicens: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.

*Exo.*32. Ait Dominus ad Moyſen, Cerno quòd populus iſte duræ ceruicis ſit, dimitte me vt

ascatur furor meus contra eos. Quasi di-
ret, tu me tenes, nec possum hos peccato
s conterere nisi dimittas me.

Loquebatur Dominus ad Moysen sicut *Exod. 33.*
qui solet homo ad amicum suum ipsúm- *Num. 12.*
ue ab æmulis suis & detractoribus defen- *& 14.*
ebat.

Balach vocauit Balaam, vt malediceret *Num. 23*
liis Israël, sed Dominus econtrario per il- *Iosu. 24.*
m benedixit eis, vt recitatur Iosue 24.

Obediuit Dominus voci Iosue dicenti: *Iosu. 10.*
ol contra Gabaon non mouearis.

Gedeon à Domino bis petiit signum in *Iudic. 6.*
ellere, vtrum deberet victoriam de hosti-
us obtinere.

Mirum fuisse dicitur de hoc quòd Do- *1. Reg. 8.*
inus plerunque non fuit indignatus in
biectione sui, sed contemptu seruorum
ei, ipse reputauit se contemni, vt patet in
amuele. Non te abiecerunt, sed me, dicit
Dominus.

Nota etiam quàm pie locutus sit Domi- *2. Reg. 7.*
us ad Nathan de Dauid & domo eius in
uturum.

Quamuis posteri Dauid multipliciter *3. Reg. 12*
grauiter peccauerunt, tamen opera eius *& 15.*
ona frequenter memorantur & propter
la multoties pepercit Dominus peccatis
lorum.

Ex

3. Re.17. & 19. Ex præcepto domini Corui deferebant panem & carnes Heliæ, & postea Angelus Domini panem & aquam eidem ostendit.

2. pa. 30. Ezechias rex Iuda dixit: dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum, & non imputabit eis quòd minus sanctificati sunt.

Tob. 6. 7. 8. & 11. Misit Dominus Angelum suum qui Tobiam iuniorē duxit & reduxit, dæmonium ab eius vxore compescuit, gaudium parentibus eius fecit, seniorem Tobiam à cæcitate curauit, & totam domum eius bonis omnibus repleuit.

Hiere. 7. Videbatur quasi Dominus timere offensam Hierem. cum vellet populum propter peccata sua omnino delere, dicebat enim cap. 7. Proiiciam vos à facie mea &c. tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem & orationem, & non obsistas mihi, quoniam non exaudiam te.

Danie. 3. Planum est, quòd deus est cum seruis suis in tribulatione: vnde Nabuchodonosor vidit cum Azaria & sociis suis, similem filio Dei in fornace candenti.

Dani. 13. Exaudiuit Dominus vocem Susannæ, & quia per impudicos senes presbyteros iniustè fuerat condemnata, per continentem puerum Danielem fuit iusto iudicio liberata.

Cùm

Cùm Daniel eſſet in Babylone in lacu *Dan.14.*
eónum, miſit ei de longinquo, ſcilicet de
dæa prandium per Habacuc prophetam.

Præparauit Dominus piſcem grandem *Ionæ 2.*
deglutiret Ionã, qui tametſi propter in-
oedientiam videbatur iuſtè meruiſſe pœ-
am, tamen ipſum liberauit.

Machabæus & qui cum eo erant pugnã- *2.Mach.*
s contra Timotheum, habuerunt manife- *10.& 11.*
è de cælo auxilium, apparuerunt enim vi-
quinq; in equis &c. Poſtea verò alia vice
ntes ad prælium contra Lyſiam, apparuit
æcedens eos eques in veſte candida armis
ireis haſtam vibrans.

Mira erat benignitas in Saluatore qui *Matt.4.*
rcuibat ſanans omnem languorem, & *8.& 9.*
mnem infirmitatẽ, quod niſi feciſſet, mul-
infirmi accedere ad eum non potuiſ-
nt.

Leproſo dicenti, Domine ſi vis, potes me *Matt.8.*
iundare, pie reſpondit, & benignè fecit, ex- *Luc.8.*
ndens enim IESVS manum tetigit eum,
icens: Volo: mundare. Sacerdotes autem
uiuſmodi homines habebant horrori.

Statim poſt vocationem Matthæi diſcu- *Matt.9.*
uit Dominus in domo eius.

Cùm ſeceſsiſſet Dominus in deſertum, *Marc.2.*
idit turbam multam & miſertus eſt eis, & *Lucæ 5.*
urauit languidos eorum. Veſpere autem
facto,

Mat. 4. facto, dixerunt discipuli: Dimitte turbam. IESVS autem tanquam liberalissimus, ait illis: Date eis vos manducare.

Mat. 14. Petrus incipiens mergi clamauit, dicens: Domine saluum me fac, & continuò IESVS extendens manum apprehendit eum.

Mar. 26. *Mat.* 14. Saluator bis in domo Simonis leprosi benignè discubuit.

Lucæ 7. *Ioan.* 12. Mariam Magdalenam pie defendit & contra Pharisæum, male de ea cogitantem, & contra sororem propriam de illa conquerentem. Item & contra discipulos propter effusionem vnguenti in eam frementes.

Luc. 15. Ineffabilis pietas Dei multum ostenditur, in exemplo de filio prodigo, vbi dicit: Cùm adhuc longe esset filius vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & occurrens cecidit super collũ eius, & osculatus est eum. Idem petebat fieri sicut vnus de mercenariis, pater interrupit verba & recepit eum in filium.

Ioan. 9. De facili Dominus recepit illos quos mundus eiicit. Vnde cæcus ille natus, à Domino illuminatus postquam fuit à synagoga eiectus, statim à Domino receptus est.

Luc. 19. Mira fuit Christi benignitas quando ad domum publicani Zachæi, qui eum videre

cupi

upiebat seipsum inuitauit, & eiusdem do-
mui benedixit.

Cùm protulisset Dominus indistinctè, *Mat.26.*
nus ex vobis me tradet, sequitur. *Mar.14.*

Cùm recubuisset Ioannes super pectus *Luc.22.*
E S V, ait: Domine quis est? ecce quàm ma *Ioan.13.*
na benignitas & familiaritas.

Promisit saluator discipulis, de suo reces- *Ioan.14.*
contristatis, quia pater alium Paracle *& 15.16.*
m daret eis, quod adimpletum optimè *Actu.2.*
e Pentecostes, quando spiritus sanctus eos
liter roborauit, consolatus est, illustrauit,
l docuit.

Venientibus ad capiendum Dominum *Ioan.18.*
inistris pontificum dicitur eis: Si me quę-
is sinite hos abire. Sciebat enim quòd nō
ant parati ad martyrium sustinendum.
circo clementer infirmitati eorum con-
scendens, voluit quòd parceretur eis.

Petiit latro vt Dominus meminisset eius *Luc.23.*
m venisset in regnum suum. Dominus
tem plus concesit quàm ille peteret, di-
ns, Hodie mecum eris in paradiso.

Magna fuit Christi pietas, qui nec Pe- *Luc.22.*
m, qui ter eum negauit, repulit, sed beni-
è respexit.

Nec Thomam in dubitatione reliquit, *Ioan. 20.*
se palpandum manifestè exhibuit.

Dum lapidaretur Stephanus vidit Do- *Actu.7.*
min

minum in cælis ſtantem tanquam paratum ad ipſum fortiter adiuuandum.

Actu.9. Item Paulum in actu perſecutionis exiſtentem excæcauit, proſtrauit, vocauit, & conuertit.

Apoc.1.et per totū. Beato Ioanni in inſula Pathmos exulanti, multam benignitatem Dominus oſtendit, apparendo ei, & angelū ſuum mittendo, qui eum multiplici reuelatione conſolatus eſt.

De conſolatione diuina.

CAPVT IIII.

Geneſ.12. 13.15. 17. & 18. POſtquam Abraham exiuit de terra ſua, ad mandatum Domini, ipſe Dominus conſolatus eſt eum, diuerſis apparitionibus & reuelationibus.

Gene. 28. 31.& 32. Fugienti Iacob à facie fratris ſui, & ſuper lapidem dormienti, Labánq; ſocerum cùm in patriam rediret, fugienti apparuit Dominus, & ei magnam conſolationem infudit.

Exo.3. & infra. Apparuit Dominus Moyſi exulanti & oues paſcenti, quod non accidit ei quandiu nutriebatur in domo Pharaonis.

Exod. 16. Filiis Iſraël pluit manna in deſerto è cælo, carnes quoque & aquam pluries Dominus miraculosè dedit.

Num.11. Moyſes in monte exiſtens quadragin-
Exo.24. ta diebus, & totidem noctibus non manduca

ducauit,nec bibit,reficiebatur enim diuino *& 34.*
eloquio.

Dixit Dominus ad Iosue, non dimittam *Iosue 1.*
nec relinquã te,cõfortare,& esto robustus.

Præcepit Dominus vt Corui portarent *3. Re. 17.*
bis in die panem & carnes Eliæ.

Post hoc apparuit Dominus ei, cũ fuge- *3. Re. 19.*
ret Iezabel,cuius prophetas fecerat occidi.

Efficaciter Dominus consolatus est Eze *4. Re. 19.*
chiam regem per prophetam, & per ange-
lum,qui occidit centum octogintaquinque
millia de exercitu regis Assyriorum.

Exauditæ sunt eodem tempore oratio- *Tob. 3. 8.*
nes Saræ & Tobiæ, & missus est angelus *& 11.*
Domini,qui curaret ambos,Saram, videli-
cet à dæmonio,viros illius interficiente, &
Tobiam seniorem à cæcitate & paupertate.

Populum Israël existentem in angustia *Iudith. 7.*
& timore,præ exercitu Holofernis digna- *8. 14. &*
tus est Dominus per manum vnius fœmi- *16.*
næ mirabiliter consolari.

Conuertit Dominus luctum Iudæorum *Esth. 8.*
n gaudium, quando ipsi procurante Esther *& 9.*
ostes suos qui ad iugulationem illorum se
arauerant occiderunt.

Notabile est quòd quãdo populus Israël *1. Re. 24.*
uit in magna afflictione, supple tempore *& 25.*
ptiuitatis Babyloniæ,plures habuit pro-
etas quàm tempore Salomonis, quando

Iere.26. fuit in maxima prosperitate:nam Ieremias
27.28.& fuit in Iuda, Ezechiel & Daniel in Caldæa.
29. Angelus Domini descendit cum Azaria
Ezech. 1. & sociis eius in fornacem. & excussit flam-
Danie. 1. mam ignis de fornace: & fecit medium for-
Danie.3. nacis: quasi ventum roris flantem. per quod apparet, quòd omni loco, omni tẽpore parata est diuina pietas hominem confortare.

Danie.6. Danielẽ bis positũ in lacũ leonum cõso-
& 14. latus est Dominus, primò mittendo angelũ, qui leonum ora conclusit. Secundò per Habacuc prophetam, quem de Iudæa in Caldæam cum cibo per angelum trãsportauit.

Dani.13. Susannam calumniosè damnatã, eripuit Deus ex insperato per puerum Danielem.

2. Mach. Machabæus & qui cum eo erant viden-
10.& 11. tes adiutorem à Deo sibi missum, benedixerunt misericordem Dominum & conualuerunt animis.

Ioan.14. Bene impleuit Dominus promissionem
Actu.2. apostolis factam, quando dixerat eis, alium se missurum paracletum, quando misit eis spiritum sanctum, qui eos tam copiosè docuit, consolatus est, & roborauit.

2.Cor.1. Fœlix Paulus in hac vita, qui dicebat se-
& 7. curè: Benedictus Deus & pater Domini nostri IESV Christi, & pater misericordiarũ, & Deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Et si-

cut

ut abundant passiones Christi in nobis, ita per Christum abundat consolatio nostra, & repletus sum consolatione.

Ecclesia habebat pacem, & ædificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti replebatur. *Actu. 9.*

Petro in carcere Herodis vincto misit Dominus angelum suum, qui de manu Herodis & Iudæorum liberauit eum. *Actu. 12.*

Paulo & Sila laudātibus Deū in carcere, subito terremotus factus est magn⁹, & aperta sunt ostia, & omniū vincula sunt soluta. *Actu. 16.*

Dixit Dominus per visionem nocte Paulo cùm prædicaret Corinthi. Noli timere, sed loquere, & ne taceas, propter quod ego sum tecum. *Actu. 18.*

Cum esset Paulus in custodia Claudij tribuni detentus, nocte assistens ei Dominus ait: Constans esto Paule, sicut enim testificatus es de me in Ierusalem, ita oportet te Romæ testificari. *Actu. 23.*

Confortare volens eos Paulus qui secum in naui erant, ait: Astitit mihi hac nocte angelus Dei dicens: Ne timeas Paule, Cæsari oportet te assistere: & ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum. *Act. 27.*

Cùm beatus Ioannes apostolus esset in Pathmos insulam relegatus, diuina reuelatione fuit multipliciter consolatus. *Apoc. 1.*

De benedictione quam Deus dat homini.

CAPVT V.

*Genes.*1. CReauit Dominus hominem ad imaginem & similitudinem suam, masculum & fœminam creauit illos, benedixítq; eis, & ait: Crescite & multiplicamini & replete terram.

Genes. 9. Benedixit Dominus Noë, & filiis, & dixit ad illos: Crescite &c. terror vester &c. sit super cuncta animalia &c.

*Genes.*12. Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de terra tua, benedicam tibi & magnificabo nomen tuum, erísque benedictus.

*Genes.*17. Super Ismaël exaudiui te, dixit Dominus ad Abraham. Et ecce benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valde.

*Gene.*26. Dominus benedixit Isaac & locupletatus est & ibat proficiens.

*Gene.*30. Loquēs Iacob Domino & auunculo suo Laban, ait: Modicum habuisti antequam venirem ad te, & nunc diues es effectus, benedixítq; tibi Dominus, ad introitum meum.

*Genes.*32. Iacob in oratione luctans cum angelo, ait: Nō dimittam te, nisi benedixeris mihi.

*Genes.*39. sequitur, Et benedixit ei in eodem loco. Benedixit Dominus domui Aegyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus quàm in agris, cunctam substantiam eius.

Habi

Habitauit arca Domini, in domo Obededon Gethæi tribus mẽſibus, & benedixit Dominus Obededon & omnẽ domũ eius. *2. Reg. 6.*

Loquebatur ſathan ad Deum de Iob dicens: Operibus manuum eius benedixiſti, & poſſeſsio eius creuit in terra. *Iob 1.*

Item ſcribitur: Dominus benedixit Iob in nouiſsimis magis quàm in principio. *Iob 42.*

Aſcenſurus in cælum Saluator eduxit diſcipulos in Bethaniam, & eleuatis manibus ſuis benedixit eis. *Luc. 24. et Act. 1.*

Deſiderãda eſt illa benedictio quam dabit Dominus electis in die iudicij, quando dicturus eſt, Venite benedicti patris mei. *Mat. 25.*

De maledictione qua Deus maledicit homini.

CAPVT VI.

SErpens primo legitur à Deo maledictus fuiſſe: Maledictus eris inter omnia animantia, & beſtias terræ: ſuper pectus tuum gradieris &c. Et poſtea ad pœnam hominis dictum eſt: Maledicta terra in opere tuo. *Gene. 3.* *Ibidem.*

Cain quoq; poſt mortem fratris ſui dictum eſt: Maledictus eris ſuper terram &c. *Gene. 4.*

Lamentans Ieremias excidium ciuitatis Hieruſalem, dixit: Repulit Dominus altare ſuum, maledixit ſanctificationi ſuæ. *Tre. 2.*

Daniel in oratione ſua dicebat: Stillauit ſuper nos maledictio. Et nota quòd male- *Danie. 9.*

dictio super peccatores dicitur stillare, sed super iustos benedictio inundare. Eccl.39.

Eccle.39. Benedictio illius quasi fluuius inundabit.

Mala. 2. Sacerdotibus malis loquens Dominus per Malachiam prophetam, dixit: Maledicam benedictionibus vestris.

*Matt.*21. Ficus habens folia sine fructu, maledicta

Mar. 11. fuit à Domino, & continuò aruit.

*Matt.*25. Nimis erit terribilis illa maledictio contra reprobos proferenda in die iudicij, Ite maledicti in ignem æternum.

De benedictione qua homo benedicit Deum.

CAPVT VII.

*Genes.*14. MElchisedech rex Salem occurrens Abraham reuertenti à cæde, ait: Benedictus Dominus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt.

*Iudic.*5. Obtenta victoria de Sisara, Delbora, & Barach cecinerunt, dicentes: Qui sponte obtulistis de Israël animas vestras ad periculum, benedicite Domino.

*Ruth.*4. Videntes mulieres quòd Booz accepisset Ruth vxorē congratulantes Noëmi socrui eius, dixerūt: benedictus dominus qui nō est passus vt deficeret successor familiæ tuæ.

1. *Re.*17. Post victoriam quam dedit Deus Dauid de Goliath Philistæo, dicitur fecisse psal-

*Psa.*147. mum, Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium.

Cùm

Cùm audiſſet Hyran verba Salomonis 3. *Reg.5.*
lætatus eſt valde, & ait: Benedictus Deus
qui dedit Dauid filium ſapientiſsimum ſu-
per populum hunc.

Aedificato tẽplo dixit Salomon coram 3. *Reg.8.*
vniuerſo populo, Benedictus Deus Iſraël
qui locutus eſt ex ore ſuo ad Dauid patrem
meum.

Fecit Dauid principem ad confitendum 1. *Pa. 16.*
Domino, Aſaph & fratres eius: ſequitur, Be
nedictus Dominus Deus Iſraël ab æterno
vſque in æternum extremũ, & dicat omnis
populus, Amen.

Dauid rex lætatus eſt gaudio magno & 1. *Pa.29.*
benedixit Domino coram vniuerſa multi-
tudine.

Videns Eſdras animum Artaxerxis bo- 1. *Eſd.7.*
num erga Iudæos, dixit, Benedictus Deus
patrum noſtrorum, qui dedit in corde re-
gis, vt glorificaret domum Domini.

Cùm aperuiſſet Eſdras librum Regis ſte *Eſdr. ſeu*
tit omnis populus, & benedixit Eſdras Do- *Nehe.8*
mino Deo voce magna, & reſpondit omnis
populus, Amen.

Completo muro ciuitatis Ieruſalem ſub 2. *Eſd. ſeu*
Eſdra, & Nehemia, dixerunt Leuitæ, Surgi- *Nehe.9.*
te & benedicite Deo noſtro ab æterno &
vſque in æternum.

Sara filia Raguelis cùm compleret ora- *Tob 3.*

tionem, dixit: Benedictum est nomẽ tuum Deus patrum nostrorum.

Tob 4. Filium suum instruens Tobias, dixit inter cætera, Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo vt vias tuas dirigat.

Tob 8. Raguel & vxor eius videntes, quod Tobiam iuniorem non læserat dæmonium, dixerunt: Benediximus te Domine Deus Israël, quia non contigit nobis quemadmodum putabamus.

Tob 12. Occultè monuit Tobiam & filium eius Raphaël vt benedicerent Deum cæli, dicens: Benedicite Deum cæli, & corã omnibus viuentibus confitemini ei.

Tob. 13. Recuperato visu & auditis sermonibus Raphaëlis, aperiens Tobias os suum benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in æternum &c.

Iudith. 13. Ozias princeps populi Israël videns Iudith cum capite Holofernis, dixit: Benedictus Dominus, qui creauit cælum & terrã.

Danie. 2. Danieli nocte per visionem mysterium reuelatum est, & benedixit Deo cæli, & ait: Sit nomen Domini benedictum à sæculo, quia sapientia & fortitudo eius sunt, & ipse mutat tempora & ætates.

Danie. 3. Ananias & socij eius missi in caminum ignis ambulabant in medio flammæ laudantes & benedicẽtes Domino. Et rex Nabucho

buchodonoſor poſtea viſo tanto miraculo, ait: Benedictus Deus Sidrach, Miſach &c.

Obtenta de hoſtibus victoria,& ædifica- to altari ſub Iuda Machabæo, filij Iſraël adorauerunt,& benedixerunt in cælo Deũ, qui proſperauit eos. *1. Ma. 4.*

Propter Heliodorum volentem ſpoliare templum Domini,diuina virtute terribiliter flagellatum, benedixerunt omnes Deũ, quia magnificabat locum ſuum &c. *2. Ma. 3.*

Machabæus & qui cum eo erant viden- tes auxilium à Deo ſibi miſſum benedixe- runt ſimul miſericordem Dominum,& cõ- ualuerunt animis. *2. ma. 10. & 11.*

Nato Ioanne Baptiſta apertum eſt os Zachariæ, & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Iſraël. *Lucæ 1.*

Cùm inducerent puerum Ieſum paren- tes eius in templum, Simeon accepit eum in vlnas,& benedixit Deum,dicens: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine &c. *Lucæ 2.*

Poſt aſcenſionem Domini erant in tem- plo laudantes & benedicentes Deum. *Luc. 24.*

Tribulationes patiens Paulus dicebat: Benedictus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chriſti. *2. Cor. 1.*

Similiter Petrus dixit, Benedicere Deũ eſt quaſi opus vel officium paradiſi. *1. Petr. 1.*

Nam Ioãnes in Apoc. dicebat: Et omnẽ *Apoc. 5.*

creaturam quæ in cælo eſt, ſuper terram, & ſub terra, & mare, & quæ in eo, omnes audiui dicentes: Sedenti in throno & agno, benedictio, honor, & poteſtas in ſæcula ſeculorum.

De benedictione qua homo homini benedixit.

CAPVT VIII.

Gene. 14. MElchiſedech rex Salem occurrit Abrahæ benedicens: & ait, Benedictus Abraham Deo excelſo &c.

Gene. 22. *& 28.* Benedixit Iſaac Iacob, dicens: Det tibi Deus de rore cæli & pinguedine terræ, abundantiã frumenti & vini &c. Et in cap. ſequenti eidem benedixit.

Gene. 27. Cùm Eſau vlulatu magno fleret, Iſaac dixit ad eum: In pinguedine terræ, & de rore cæli deſuper erit benedictio tua. Viues in gladio, & fratri tuo ſeruies.

Gene. 47. Introduxit Ioſeph patrem ſuum Iacob ad Pharaonem, qui benedicens illi, & interrogatus ab eo quot ſunt dies annorum vitæ ſuæ, reſpondit &c.

Gene. 48. Benedixit Iacob filiis Ioſeph, & ait: Deus in cuius conſpectu ambulauerunt patres mei, benedicat pueris iſtis, loquebatur de Manaſſe & Ephraim, quos pater eorum rogauerat per patrem benedici.

Ibid. 49. Poſtmodum etiam benedixit Iacob ſingulis filiis ſuis benedictionibus propriis.

Ext

Extendens Aaron manum ad populum benedixit eum. *Leui.* 9.

Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Sic benedicetis filiis Israël: Benedicat tibi Dominus & custodiat te, ostendat tibi Dominus faciem suam. *Nume.* 6.

Dixit Balam filius Beor ad Balach, ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. *Num.* 23.

Non pernoctabit apud te pignus pauperis, sed statim reddes ei ante solis occasum vt dormiens in vestimento suo benedicat tibi. *Deut.* 24.

Moyses homo Dei benedixit filiis Israël ante mortem suam, & ait: Dominus de Syna venit, & de Seir ortus est nobis. *Deut.* 33.

Vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas, & dimidiam tribum Manassem, dixitq; ad eos: Fecistis omnia quæ vobis præcepit Moyses, benedixítque eis, & dimisit eos. *Iosue.* 22.

In cantico pro victoria habita de Sisara dicitur: Benedicta inter mulieres Iahel vxor Aber Cinæi, & benedicatur in tabernaculo suo. *Iudic.* 5.

Noëmi videns Ruth nurum suã à Booz fuisse honoratam, dixit: Benedictus sit à Domino, quoniam eandem gratiam quam præbuerat viuis, seruauit mortuis. *Ruth.* 2.

Commendauerat Booz Ruth, quæ ad *Ruth* 3.

Deum

Deum Iſraël confugerat, & ait, Benedicta es à Domino filia, quia priorem miſericordiam poſteriore ſuperaſti.

1. *Reg.* 2. Heli benedixit Elcanæ & vxori eius, dixítque ei, Reddat tibi Dominus ſemen de muliere hac, pro fœnore quod commodaſti Domino.

1. *Re.* 23. Nuntiauerũt Ziphæi Sauli quòd Dauid latitaret apud eos. Dixítq; Saul, Benedicti vos à Domino, quia doluiſtis luctum meũ.

2. *Reg.* 2. Nuntiatum eſt Dauid quòd viri Iabes Galaad ſepeliſſent Saul, dixítq; ad eos, Benedicti vos à Domino, qui feciſtis hanc miſericordiam cum Domino veſtro Saul & ſepeliſtis.

3. *Reg.* 8. Conuertit rex Salomon faciem ſuam & benedixit omni eccleſiæ Iſraël: omnis autem eccleſia Iſraël ſtabat.

1. *Pa.* 16. Cùm compleſſet Dauid, offerens holocauſta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini, & diuiſis vniuerſis per ſingulos à viro vſq; ad mulierem tortam panis.

Tob. 7. Apprehendens Raguel dexteram filiæ ſuæ, dexteræ Tobiæ tradidit, dicens, Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, vobiſcũ ſit, & ipſe cõiũgat vos, impleátq; benedictionem ſuã in vobis. Oſculatus eſt Tobiam, & plorans ſuper collum eius, dixit: Benedictio tibi ſit fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

Gab

Gabellus ingressus domum, inuenit To *Tob.9.*
biam,& fleuit,dicens: Benedicat te Dominus Israël, quia filius es viri optimi & iusti timentis Deum.

Ozias princeps populi Israël,dixit ad Iu *Iudit. 13.*
dith: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram: & postea vniuersi presbyteri omnes
vna voce dicentes: Tu gloria Ierusalem,tu *Iudit. 15.*
lætitia Israël &c.

Factum est cùm audiret salutationem *Lucæ 1.*
Mariæ Elizabeth,exclamauit,& dixit: Benedicta tu inter mulieres &c.

De maledictione qua homo homini maledicit.

CAPVT IX.

PRimus inter homines Noë legitur ma *Gene.9.*
ledixisse Chanaã nepoti suo pro eo quod Cham pater eius nuditatem ipsius Noë cæteris fratribus nuntiauit, cùm magis eam tegere debuisset.

Inter verba benedictionis quæ dedit Isa- *Gene. 27.*
ac Iacob filio suo, Qui maledixerit tibi,sit ille maledictus.

De Simeon & Leui dixit Iacob patri eo- *Gene.49.*
rum: Maledictus furor eorum, quia pertinax:& indignatio eorum, quia dura.

Qui maledixerit patri,aut matri,morte *Leui. 20.*
moriatur.

Balach misit nuntios ad Balam vt veni- *Nu. 22.*
ret &

ret & malediceret populo Israël: audierat enim quòd maledictus erat, in quem maledictio deuenisset.

Deu. 27. Multas maledictiones ponit Moyses in eos, qui transgrederentur tradita illis diuina mandata.

Iosue 6. Diruta ciuitate Iericho imprecatus est Iosue, dicens: Maledictus vir coram Domino, qui suscitauit & ædificauit Iericho.

Iudic. 9. Sichemitæ inter epulas & pocula maledicebant Abimelech.

1. Re. 17. Goliath Philistæus maledixit Dauid in diis suis.

1. Re. 14. Saul volens persequi Philistæos adiurauit populum, dicens: Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperam, donec vlciscar de inimicis.

2. Re. 16. Semei procedebat egrediens & maledicebat, mittebátque lapides contra Dauid, & dicebat: Egredere vir sanguinum, & vir Belial.

4. Reg. 2. Eliseus maledixit pueris illudentibus ei, & dicentibus: Ascende calue, ascende. Et lacerati sunt quadraginta duo pueri, à duobus Vrsis.

2. ma. 10. Cùm Iudas Machabæus obsideret quoddam præsidium, illi qui intus erant, supra modum maledicebant, & sermones nephãdos iactabant.

Phari

Pharisæi maledixerunt cæco nato, per *Ioan. 9.*
Dominum Iesum illuminato, & dixerunt:
Tu discipulus illius sis.

Arguebant Iudæi Paulum dicentes: Sum- *Actu. 23.*
mo sacerdoti Dei maledicis? Sed ille excu-
sauit se & dixit, nesciebam fratres quòd
princeps esset.

De seueritate Dei erga delinquentes.

CAPVT X.

Grauiter puniuit Deus peccatum pri- *Gene. 3.*
morum parentum, quòd ipsi crede-
bant veniale, nec ita durè puniendum
fore.

Neque Cain peccatum dissimulauit Do- *Gene. 4.*
minus, sed damnationis sententiam in eum
proferens, ait: Nunc igitur maledictus eris
super terram. Cúmque operatus fueris eam
non dabit tibi fructus suos. vagus & profu-
gus super terram eris.

Originali item mundo Deus non peper- *Gene. 7.*
cit, sed ipsum penè totum diluuij inunda-
tione deleuit.

Quinque ciuitates propter peccatum So *Gene. 19.*
domiticum fœtente ignis conflagratione
consumptæ sunt per angelos à Deo missos.

Aegyptij persequentes filios Israël, sub- *Exod. 14.*
mersi sunt iubente Deo, quasi plumbum in *& 15.*
aquis vehementibus.

Quia populus Amalech voluit impedi- *Exod. 17.*
re si

re filios Iſraël euntes in terram promiſsionis, dixit Dominus ad Moyſen, Delebo memoriam Amalech de ſub cælo.

Exo. 32. Propter vitulum quem adorauerunt populi, ceciderunt vna die quaſi tria millia hominum.

Leui. 10. *Nu.*3. & 26. Egreſſus eſt ignis à Domino & deuorauit Nadab & Abiu filios Aaron, quia arreptis thuribulis, ignem alienum & incenſum deſuper poſuerunt,& coram Domino obtulerunt.

Leui. 24. Iuſsit Dominus, puerum blaſphemum extra caſtra educi,& ab vniuerſo populo lapidari. Cùm ortum eſſet murmur populi Iſraël quaſi dolentium præ labore contra Dominum, accenſus in eos ignis Domini deuorauit extremam partem caſtrorum.

*Num.*11. Ac poſtea cùm manna faſtidirent, carnibus quas miſerat Dominus videntibus filiis Iſraël adhuc exiſtentibus in dentibus eorum percuſsit Dominus populum plaga magna nimis: vt exponunt: propter ingluuiem,& voracitatem,ſeu crapulam.

*Num.*12. Percuſsit Dominus Mariam lepra, quia locuta eſt contra Moyſen.

*Num.*14. & 26. De ſexcentis millibus virorum & mille ſeptingentis triginta qui numerati ſunt nullus intrauit terram promiſsionis propter eorum murmur, præter Caleb & Ioſue,

ſicut

ſicut minatus eſt Dominus.

Ligna colligens in ſabbato fuit præcepto Domini lapidatus. *Num.15.*

Terribili morte occidit dominus Chore & complices eius, terra eos deglutiente, eo quòd ſtetiſſent contra Moyſen & Aaron: ac paulopoſt conſumptis ducentis quinquaginta viris qui pro eis offerebãt incenſum, xiiij. millia & ſeptigẽtos homines qui murmurauerunt aduerſus Moyſen & Aaron ignis de cælo combuſsit. *Num.16.*

Hæſitantem ad aquas contradictionis Moyſen, dominus durè increpans puniuit: cùm tamen vſq; tũc, tam ſanctè & fideliter ſe geſsiſſet, ſupple, tam ad Deũ quàm ad populum: dixit enim ad ipſum & Aarõ, Quia non credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis me coram filiis Iſraël, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. *Nu.20.*

Miſit dominus ſerpẽtes ignitos in populũ quia tęduerit eos itineris & laboris, & dixerunt: cur eduxiſti nos de Aegypto &c. *Num.21.*

Achan filius Charmi cum tota ſupellectile ſua periit, quia abſtulerat de anathemate Iericho. *Ioſue.7.*

Pro peccato in vxore Leuitæ cõmiſſo tota tribus Beniamin, exceptis ſexcentis hominibus fuit, à Domino iubente, deleta. *Iudi.20.*

Heli peccantes filios corripuit, ſed leui- *1. Reg.2.*

& 4. ter, propter quod ipſe in eis & cum eis punitus fuit. Quid ergo de illis, qui filios ſuos non corripiunt, ſed incitant ad malum verbis & exemplis?

1. Reg. 13 & 15. Quia Saul obtulit holocauſtum contra mandatum Samuelis, reprobatus fuit. Et quia regem Agag, Amaleg, & greges ouiũ, reſeruauerat.

2. Reg. 21 Item propter peccatum Saul & domus eius quia occidit iniuſtè Gabaonitas facta eſt fames in terra & puniti ſunt homines de domo eius etiam poſt illius mortem.

2. Reg. 6. & 13. Adducente Dauid arcam Domini ſuper plauſtrum, Oza tenuit eam ne caderet, quia bos laſciuiens inclinauerat eam, & percuſſit eum Dominus ſuper temeritate, & mortuus eſt ibi.

1. Par. 13 Rationem aſsignant, vel quia irreuerenter nudam tetigit arcam, vel quia iumentis vehi fecit, quæ hominum portari debuerat humeris.

1. Reg. 14 Septuaginta millia hominum peſte mortui ſunt propter elationem Dauid, quando fecit populum numerari.

3. Reg. 13. Vir Dei, qui venit de Iuda, & nuntiauit Ieroboam ſucceſsionem officiorum ſacerdotum eius, occiſus fuit à Leone, eo quòd contra imperium Domini comedit panem in domo cuiuſdam prophetæ.

Quad

Quadraginta duo pueri, à duobus Vrsis sunt lacerati, pro eo quòd illuserant Eliseo dicentes, Ascende calue. 4. *Reg.* 2.

Si tam grauiter punitum fuit Giezi pueri Elisei peccatum, qui cum posteris lepra percussus fuit, eo quòd clam Domino suo accepit munera à Naaman à lepra per Eliseum curato, satis ei voluntariè data, quid erit de illis, qui accipiunt multa fraudulenter exacta, vel violenter extorta? 4. *Reg.* 5.

Ozias rex Iuda cœpit thuribulũ, & more sacerdotum voluit adolere incensum, statimque est orta lepra in fronte. 1. *Pa.* 26.

Quia Ezechias ostendit thesauros suos nuntiis regis Babylonis, amisit eos, cùm tamen illi de terra longinqua venissent, & videbatur quòd lætanter accipi debuissent. 4. *Re.* 20.

Populum peculiarem & dilectum tradidit Dominus in manus Nabuchodonosor, qui totam gentem crudeliter captiuauit, sanctam ciuitatem combusit, & templum destruxit. 4. *Regum* 24. 25. *Hier.* 39. & 52.

Pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ Sion &c. erit pro suaui odore fœtor, pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio. *Esaiæ.* 3.

Reges Babylonis filios Israël crudeliter tractauerunt, postea etiam ipsi cum inclita *Esa.* 14. *Hier.* 30.

& 51. ciuitate ſua fuerunt deſtructi ſicut minatur Dominus.

2. Ma.3. Heliodorus fuit grauiter flagellatus, eo quòd viduarum & pupillorum depoſita voluit apportare.

2. Mac.9 Antiochus rex fuit tam graui plaga percuſſus, vt de corpore impij, vermes ſcaturirent, odore etiam illius ac fœtore, exercitus grauaretur.

Mat.18. Seruum nequam qui noluit dimittere conſeruo centum denarios, Dominus iratus, tradidit tortoribus quoad vſque redderet vniuerſum debitum.

Matt.25 Inutilem ſeruum, qui traditum ſibi non ſtuduit multiplicare talẽtum, præcepit Dominus illo quod habuerat ſpoliari, & in tenebras exteriores eiici.

Actu.5. Fraus illa, quam commiſit Ananias conſcia Saphira vxore ſua, graui fuit vltione punita.

Actu.12. Herodes veſtitus veſte regali, ſedet pro tribunali, populus ante acclamabat, Dei voces & non hominis. Confeſtim ergo percuſsit eum angelus, eo quòd non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus expirauit.

Augu.15 de Ciuit. Dei.c.25 *De ira & furore Dei.* CAP. XI.

ATtende quòd ſecundùm Auguſt.15. de ciui. Dei: Ira Dei, nõ perturbatio animi

mi eius est, sed iudiciũ, quo irrogatur pœna peccato, cogitatio verò eius & recogitatio mutandarum rerum, est immutabilis ratio. Neque enim, videlicet, sicut hominem iratum ita Deum facti sui pœnitet, cuius est de omnibus omnino rebus, tam fixa sententia, quàm certa præscientia. Sed si nõ vtatur scriptura talibus verbis, non se quodammodo familiarius insinuat omni generi hominum, quibus vult esse consultum, vt & perterreat superbientes, & excitet negligentes, & exerceat quærentes, & alat intelligentes, quod non faceret, si non se prius inclinaret & quodammodo descenderet adiacentes.

Quod Moyses ducatum populi recipere, iubente Domino, multoties recusauit, iratus est Dominus in Moysen. *Exod.* 4.

Iratus est Dominus in Aegyptios, qui detinuerunt & afflixerunt populum suum, & tandem voluerunt persequi recedentes. Sequitur, Misisti iram tuam. *Exod.* 14. *&* 15.

Moyses orabat Dominum, dicens: Cur Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum? Videlicet propter vitulum conflatilem, cui obtulerat holocausta. *Exo.* 32.

Flagrauit populus desyderio carnium sedens & flẽs. sequitur, Iratus est furor Domini valde. *Num.* 11.

Num.16. Occaſione ſeditionis Chore, & compli- cum eius, dixerũt Moyſes & Aaron ad Dominum, Fortiſsime Deus ſpirituũ, num vno peccante contra omnes ira tua deſæuiet?

Eodem. Ac poſtea deglutito Chore cum complicibus, ac ducentis quinquaginta viris qui incenſum offerebant igne de cælo conſumptis, & murmurauit omnis multitudo filiorum Iſraël contra Moyſen & Aaron dicẽs: Vos interfeciſtis populum Domini. Sequitur, Egreſſa eſt ira à Domino & plaga deſæuit. Nam quatuordecim millia hominũ & ſeptingentos viros flamma percuſsit.

Num.25. Fornicatus eſt populus cum filiabus Moab. Sequitur, Iratus Dominus dixit ad Moyſen: Tolle cunctos principes populi & ſuſpende illos.

Nu.20. *Deut.1.* Propter hæſitationem ad aquas contradictionis, iratus eſt Dominus contra Moyſen, ſicut ipſe dicit Deute.1. mihi iratus eſt Dominus (ſcilicet Moyſi) propter vos dixit mihi: Nec tu ingredieris illuc, ſcilicet, in terram promiſsionis.

Deut.11. Cauete, dixit Moyſes, ne forte decipiatur cor veſtrum, & ne recedatis à Domino, ſeruiatíſq; diis alienis, & adoretis eos, iratúſque Dominus claudat cælum.

Ioſue 7. Filij Iſraël præuaricati ſunt mandatum & vſurpauerunt de anathemate. Sequitur,

Irat

Iratúsq; contra filios Israël Dominus, propter peccatum Acham.

Iratus est Dominus cõtra Ozam & percussit eum, eo quòd tetigisset arcam Dei. *2.Reg.6.*

Et addidit furor domini irasci contra Israël, quem cùm Dauid numerari fecisset peste puniuit septuaginta millia virorum interficiens. *1.Par.13.*

Iratus est etiam dominus Salomoni, eo quòd auersa esset mens eius à domino, propter mulieres quas amauit, quarum gratia idolis immolauit. *3.Reg.11*

Iratus est furor domini contra Israël, & tradidit eos in manu Hazaëlis regis Syriæ, & hoc própter peccatum idololatriæ: quia adorabant vitulos quos fecerat Ieroboam. *4.Re.13.*

Post idololatriam & auguria & alia peccata diuersa irritauerunt dominum filij Israël iratúsque est dominus vehementer Israëli, & abstulit eos de conspectu suo. *4.Re.17.*

Propheta Iehu dixit Iosaphat regi Iuda qui venerat ad prælium cum Achab rege Israël: Impio præbes auxilium, & iis, qui oderunt dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram domini merebaris, sed bona opera inuenta sunt in te. *2.Pa.19.*

Ioas rex Iuda, & principes eius seruierũt lucis & sculptilibus, & facta est ira domini contra Iudam, propter peccatum hoc. *2.Pa.24*

2. Pa.25. Amasias rex Iuda, diuino fretus auxilio Idumæos superauit in bello, & attulit Deos eorum, & adorauit eos, quamobrem iratus est dominus contra eum.

2. Pa.32. Ezechias non iuxta beneficia, quæ acceperat à domino, retribuit, quia eleuatum est cor eius, & facta est ira contra eum, & contra Ierusalem.

2. Pa.34. Magnus furor domini stillauit super nos, eo quòd nō custodierunt patres nostri verba domini, dixit Iosias rex Iuda, auditis verbis quæ scripta erant in libro legis.

1. Esdr.7. Omne quod ad ritum Dei cæli pertinet tribuatur diligenter in domo Dei cæli, ne forte irascatur cōtra regnū regis & filiorū eius, ita præcepit Artaxerxes gentilis.

2. Esd.9. Comederunt & saturati sunt, & impinguati & abundauerunt in delitiis in bonitate tua magna, prouocauerunt autem te ad iracundiam.

Iob.42. Dixit dominus ad Eliphat Themanitē: Iratus est furor me⁹ in te, & in duos amicos tuos, quoniā nō estis locuti corā me rectū.

Ier.50. De Babylone dicitur: Ecce erit nouissima in gentibus & deserta inuia, & arens ab ira domini: non habitabitur, sed tota redigetur in solitudinem.

2. Ma.8. Machabæus Iudas cōgregata multudine, intollerabilis gentibus efficiebatur. Ira

enim

enim Domini in misericordiam versa est.

In parabola de seruo nequam, qui noluit misereri conseruo suo, dicitur: Iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. *Mat.* 18.

Contra illos, qui se excusauerunt ne irẽt ad cœpam, dicitur: Tunc iratus paterfamilias dixit seruo &c. *Lucæ* 12.

Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam, qui verò incredulus est filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eũ. *Ioan.* 3.

Multum timenda est ira quæ ostendetur in die iudicij. De qua Apocaly. Reges terrę & principes &c. sequitur, Dicent montibus & petris, Cadite super nos, & abscõdite nos à facie sedentis in throno, & ab ira Agni. *Apoc.* 6.

Quod Deus plus attendat ad operantis intentionem quàm ad opus.

CAPVT XII.

CAin obtulit de fructibus terræ munera domino. Abel quoq; obtulit de gregibus suis. Sequitur, Respexit dominus ad Abel, & ad munera eius. Ad Cain verò & ad munera illius non respexit. *Gene.* 4.

Promisso Abrahæ filio de Sara nascituro, risit Abraham, risit & Sara: risus autem Saræ fuit reprehensus à domino, Abrahæ non. *Gene.* 17. *&* 18.

Cùm facerent mirabilia quædam coram Pharaone Moyses & Aaron, legitur *Exod.* 7.

quòd fecerint similiter malefici Aegyptiorum, incantationibus suis.

Nu.16. Talia thuribula habuerunt Chore & omnis congregatio eius qui sicut Aaron, & forte de æque bono vel meliore metallo, verùm Deus non æqualiter acceptauit incensionem eorum cùm ad hunc respexerit, illos verò igne de cælo consumpserit.

1. *Reg.6.* Eleuantes oculos Bethsamitæ viderunt arcam domini, & gauisi sunt, & obtulerunt domino holocaustum, quamuis autem bonum opus facere viderentur, percussit eos dominus graui plaga, eo quòd viderant arcam, quam videre non debebant, ita irreuerenter.

1. *Re.19.* Saul quando fuit inter prophetas, expoliauit se, & prophetare cœpit, sed parum ei profuit.

2. *Reg.6.* Oza extendens manum tenuit arcam ne
1. *Par.13.* caderet, qui statim percussus à domino, mortuus est.

2. *Pa.26* Licet offerre incensum domino sit bonum, non tamen competit omni homini. Vnde Ozias rex Iuda percussus est lepra à domino, eo quòd ipse voluit incensum thymiamatis adolere.

Esaiæ.1. Reprobat dominus per Esaiam oblationes, quas offerri instituit, & hoc propter offerentium prauitateş. Quo mihi multitudin

dinem victimarum vestrarum, dicit dominus. sequitur, Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.

Prætulit dominus oblationem viduę quę *Luc.21.* posuit duo æra minuta in Gazophilacium, muneribus diuitum.

Herodes cupiebat videre IESVM, & viso eo gauisus est valde, sed nullum fructum assequutus est inde, quia curiositas, vel vanitas erat in causa, non pietas, vel charitas. Vide infra in capitulo de recta intentione habenda, quæ & huic conueniunt. *Luc.23.*

Quòd Deus interdum probat homines, siue de tentatione Dei qua tentat vel tentari permittit homines. CAP. XIII.

TEntauit Deus Abraham & dixit ad eum. Tolle filium tuum. *Genes.22.*

Dixit dominus ad Moysen. Ecce ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus & colligat &c. sequitur. Vt tentem eum, vtrum ambulet in lege mea vel non. *Exod.16.*

Loquente domino cum Moyse cunctus populus audiebat voces & lampades, & sonitum buccinæ, montémque fumigantem & perterriti ac pauore percussi dixerunt Moysi. Loquere tu nobis &c. & ait Moyses. Nolite timere, vt enim probaret vos, venit Deus, & vt terror illius esset in vobis & non peccaretis. *Exo.20.*

Non

Iudic.2. Non deleuit Dominus penitus gẽtes oẽs de terra promisſionis, vt in ipſis experiretur Iſraël, vtrum cuſtodiret eius mandata.

4.Re.20 *2.Pa.32.* Dereliquit Dominus Ezechiam vt tentaretur, & nota fierent omnia, quæ erant in corde eius, quando venerant nuntij regis Babylonis ad eum.

Tob.2. Poſtquam Tobias fuerat excæcatus, dicitur ibi: Hanc autem tentationem ideo Deus fieri permiſit, vt poſteris daretur exemplum patientiæ eius.

Iudith.8. Dixit Iudith, loquens de filiis Iſraël quos illo tempore Holofernes deſtruere cogitabat. Memores eſſe deberent quia tentati ſunt patres noſtri, vt probarentur, ſi vere colerent Deum.

Iob.23. Propter grauiſsimas tribulationes, quas paſſus eſt Iob, ipſe dicebat de ſeipſo, probauit me quaſi aurũ, quod per ignem tranſit.

Pſal.25. Petebat Dauid à Domino dicens, Proba
& 138. me Domine & tenta me. Domine prob. &c.

Mat.14. Ambulans Dominus IESVS ſuper aquas iuſsit Petrum venire ad ſe. Videns autem ventum validum, timuit.

Ioan.6. Dixit Dominus ad Philippum: vnde ememus panes, vt hi manducent? hec autem dicebat tentans eum.

Iacob.1. Omne gaudium exiſtimate fratres cùm in varias tentationes &c.

Petrus

Petrus ait, Modicum nunc ſi oportet contriſtari in variis tentationibus, vt probatio veſtræ fidei multo precioſior ſit auro, quod perit,per ignem autem probatur, inueniatur in laudem, & gloriam, & honorem in reuelationem IESV Chriſti,&c. 1. *Petr.* 1.

Idem. Si exprobramini in nomine Chriſti,beati eritis. 1. *Pet.* 4.

Quòd homo non debet tentare Deum, ſeu de tentatione qua homo tentat Deum.

CAPVT XIIII.

ABraham ingrediens Aegyptum prudenter tacuit Saram eſſe vxorem ſuã, ne ſi hoc dixiſſet,ſeipſum & illam diſcrimini commiſiſſet. *Geneſ.* 1. *&* 20.

Et Iſaac ſimiliter,niſi autem ſic feciſſet, Dominum quodammodo tentaſſet,vt dicit Auguſtinus. *Gene.* 26.

Multoties tentauerunt Dominum filij Iſraël in deſerto.Pſal.77.94.105. *Exod.* 17. *Num.* 11. *&* 14.

Superati in bello filij Iſraël à Philiſtæis dixerunt,Quare percuſsit nos Deus coram Philiſtiim,& duxerunt ſecum arcam Domini ad prælium,quæ capta fuit, & illi magna plaga percuſsi. 1. *Reg.* 4.

Sciebat Dauid ſe eſſe vnctum in regem, & quòd deberet regnare poſt Saul,iuxta id, quod promiſerat Samuel, non tamen committebat ſe diſcrimini tentans Deum, ſed 1. *Re.* 22.

faciebat ad sui custodiam quod poterat.

Tob.6. Cùm magnus piscis inuasisset Tobiam, non expectauit quòd Angelus eum liberaret, qui tamen velociter hoc facere potuisset, sed apprehendit branchiam eius, & traxit eum in siccum.

Iudith.8. Ozias statuit cum populo, vt transactis quinque diebus, nisi veniret adiutorium traderent se Holoferni. Dixit autem Iudith presbyteris ciuitatis: Et qui estis vos qui tentatis dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet.

Matt.4. Tentatus dominus à diabolo, vt ipse se
Luc.4. de pinnaculo Templi præcipitaret, respondit: Non tentabis dominum Deum tuum: poterat enim aliter descendere.

Matt.21. Pharisæi volẽtes capere Iesum in sermone, fecerũt ab eo quæri, vtrũ liceret dare tributa Cæsari an nõ. Cognita IESVS nequitia, ait. Quid me tentatis Hypocritæ &c.

Luc.11. Cùm eiecisset dæmonium dominus, & loqueretur mutus, quidam tentãtes, signum de cælo quærebant ab eo.

Actu.5. Dure increpando dixit Petrus Saphyræ vxori Ananiæ: Quid conspirastis inter vos vt tentaretis spiritum domini?

Actu.9. De re, qua Paulus potuit per humanam industriam facere, nolebat miracula expectare. Vnde apud Damascum cum insidiarentur

rentur ei Iudæi fecit se per murum in sporta dimitti.

Item cùm astrictum loris vellet tribunus *Actu.22.* eum facere torqueri, dixit se esse ciuem Ro *23.& 25.* manum, rursum dixit se esse Pharisæum, vt poneret dissensionem inter Iudæos, & cùm haberet iniquũ iudicẽ, Cæsarem appellauit.

De Voto. CAPVT XV.

IAcob vadens ad domum Laban auunculi sui post ostensam sibi à domino visionem, vouit votum dicens: Si fuerit dominus mecum. *Genes.28.*

Rex Arad pugnauit contra Israël & victor existens tulit ex eo prædã. At Israël voto se obligauit domino, & postea vicit eum. *Num.21.*

Pugnaturus Iepte, contra filios Amon *Iudic.11.* votum vouit domino, dicens: Si tradideris filios Amon in manus meas, quicunque primus fuerit egressus de foribus domus meæ mihíq; occurrerit, eum holocaustum offeram domino. Vnde postea flens filiam, quę prima ei occurrit immolare coactus est.

Orauit Anna dominum flens largiter & *1.Reg.1.* votũ vouit, dicẽs: domine exercituum, si dederis mihi sexum virilẽ, dabo eũ domino.

Absalon volens rebellare patri suo Da- *2.Re. 15.* uid, dixit ad Dauid: Vadam & reddam vota mea, quæ voui domino in Hebron. Vouens vouit seruus tuus, cùm esset in Ges-

sur

ſur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ieruſalem, ſacrificabo Domino.

1. *Pa*. 29. Lætatus eſt populus, cùm vota ſponte promitteret, quia corde toto offerebant ea Domino, ſed & Dauid rex lætatus eſt.

2. *Par*. 15. Aſa rex Iuda, ea quæ vouerat pater ſuus obtulit in domum Domini, argentum, aurum, vaſorúmque diuerſam ſupellectilem.

2. *Par*. 31. Filij Iſraël & Iuda obtulerunt decimas, quas vouerant Domino.

3. *Eſdr*. 8. Rex Artaxerxes præcepit Eſdræ & populo vt ferrēt munera Domino Deo Iſraël quæ vouerat.

Iudit. 16. Omnis populus poſt victoriā, venit in Ieruſulalem adorare Dominū, & obtulerunt oēs holocauſta, vota & promiſsiones ſuas.

Vota mea reddam in conſpectu. Pſalm. 21. 60. 65. 115. Votum vouit Deo Iacob. Pſa. 131. Vouete & reddite Domino. Pſal. 75.

Ionæ 1. *&* 2. Viri qui erant in naui, vbi fuit Ionas propheta, timuerunt timore magno, & immolauerunt hoſtias Domino, & vouerunt vota. Et Ionas ait: Quæcunque voui reddam pro ſalute mea Domino.

2. *Ma*. 3. Heliodorus volens ærarium ſpoliare, & depoſita de templo auferre, fuit virtute diuina grauiter flagellatus. Deinde ſanatus per orationem Oniæ, hoſtia Deo oblata, & votis magnis promiſsis, repedauit ad regē.

Poſtq

Poſtquam percuſſus fuit à Deo Antiochus grauiſsima & inſanabili plaga pollicitus eſt Iudæis, templo Ieroſolymorum mirabilia ſe facturum, ſed nihil ei profuit, quia non ex deuotione, ſed timore vouebat. *2. Ma. 9.*

Beata virgo Maria, virginitatem vouiſſe videtur, per hoc quod ait: Quomodo fiet iſtud quoniam virum non cognoſco? *Luc. 1.*

Crudele votum & impium fecerunt illi Iudæi, qui accedentes ad principes ſacerdotum dixerunt: Deuotione deuouimus nos nihil guſtaturos donec occidamas Paulum. *Actu. 23.*

De Oratione.

CAPVT XVI.

HVmiliter & diſcretè, conſtanter & piè orauit Abraham Dominum vt parceret Sodomitis. *Geneſ. 18.*

Pro rebus, quas etiam Dominus prædeſtinauit facere, interdum debemus Deum orare, Vnde Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua ſterili, quam parituram fore diſpoſuerat Dominus. *Gene. 25.*

Pẽſandum valdè eſt, quàm gratus, quàm humilis, etiam importunus, in oratione fuit Iacob, dicens: Domine minor ſum cunctis miſerationibus tuis. Poſtea quomodo ipſe ſe ab vxoribus & tota familia ſequeſtrauit & ſolus de nocte remanſit. Ibidem. *Gene. 32.*

Orauit multoties dominum Moyſes, vt *Exo. 7. 8.*

9.& 10. amoueret plagas de Aegypto & exaudiebatur, licet illi mali essent.

Exo.14. Oratio mentalis clamat in aures Dei sicut apparet, quando dixit Moysi, nihil loquenti, quid clamas ad me.

Exod. 17. In bello quod habuerunt filij Israël contra Amalech, plus fecit Moyses orando quàm Iosue pugnando.

Exod.32. Post adorationem vituli, videbatur velle dominus populum delere, sed Moyses per orationis instantiam obtinuit ei veniam, & nota ibi modum orandi. Aut inquit, dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro vitæ.

Num. 11. Per orationẽ Moysi absorptus est ignis qui deuorauit castra murmurantium & dolentium pro labore.

Eodem. Petiit populus carnes in deserto, & dominus iratus concessit eis. Per quod liquet, quòd non semper exauditio orationis signum est, diuinæ dilectionis.

Num.12. Curata est Maria à lepra per orationem Moysi.

Num.21. Afflictus populus ab ignitis serpentibus dixit ad Moysen: Ora pro nobis, orauit Moyses pro populo.

1.Reg.1. Cùm esset Anna amaro animo, orauit dominum flens largiter, & votum vouit, loquebatur autem in corde suo, & vox penitus non audiebatur.

Pug

Pugnaturi filij Israël contra Philistæos, dixerunt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad dominum, vt saluet nos de manu Philistinorum. Qui clamauit ad dominum, & exauditus est. 1.Reg. 7.

Displicuit Samueli, quòd filij Israël peterent sibi regem: tamē orauit ad dominum. Qui dixit ei: Audi vocem populi tui in omnibus quæ loquuntur tibi. 1.Reg.8.

Dixit Samuel ad populum. Absit à me hoc peccatum vt cessem orare pro vobis. 1.Reg.12.

Dauid dixit se inuenisse cor suum, vt oraret dominum. 2.Re.12.

Deprecatus est dominum Dauid pro paruulo, & ieiunauit, & ingressus seorsum, iacuit super terram, bonus fuit modus orādi, sed tunc Dauid non fuit dignus exaudiri. 2.Reg.7.

Orans Elias pro pluuia dixit puero suo vt prospiceret contra mare. Vnde sperabat nubem consurgere pluuiosam, sed vsque ad septem vices nihil penitus apparebat. Septima autem vice apparuit nubecula & data est pluuia, in qua orationis diuturnitas & instantia commendantur. 3.Re.18.

Iosaphat rex Iuda timore perterritus, totum se contulit ad rogandum dominum, audierat enim quòd maxima multitudo gētium venerat cōtra eum, & exauditus fuit. Nam vertit dominus hostium insidias in se 2.Pa.20.

ipsos,qui se mutuis vulneribus cõfoderunt.

2. *Pa.*33. Miro modo fuit humilis,deuota efficáxque oratio Manassæ regis Iuda, sicut patet intuenti in fine libri.

4.*Re.*19. Bono vsus est consilio Ezechias auditis nuntiis regis Asyriorum, quando misit ad Esaiam prophetam,dicens: Fac orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt, & ipsemet ad orandum dominum se conuertit.Et nota ibi quàm fideliter, quàm prudenter orauit,vnde audiuit eum dominus.

4.*Re.*20. Conuertit Ezechias faciem suam ad orandum ad parietem,vt attentius orare posset,& orauit Dominum dicens:Obsecro domine,memento quæso &c.Fleuit itaq; Ezechias fletu magno,& audiuit Dominus orationem eius.

1.*Esdr.*8. Prudenter,& vtiliter orauit Esdras pro recto itinere,reuersurus in Ierusalem. Vnde ait: Ieiunauimus & rogauimus Dominum pro hoc,& euenit nobis prosperè.

*Nehe.*1. *&* 2. Nehemias quoque dum prosperè daret regi bibere, orat Deum cæli. Cùm debuit ad interrogata respondere, orauerat valdè humiliter.

*Tob.*3. Tobias auditis duris sermonibus vxoris, cœpit orare cũ lachrymis, & exauditus est.

Eodem. Sara filia Raguelis audita ab ancilla sua grandi contumelia,perrexit superius in cubicul

biculum domus suæ,& tribus diebus in oratione persistens,cum lachrymis deprecabatur Dominum, vt ab illo improperio liberaret eam,quod factum est.

Raphaël angelus monuit Tobiam iuniorem ne dæmonium haberet potestatem in eum, vt cùm accepisset Saram vxorem, ingressus cubiculum per tres noctes contineret sed ab ea, & nihil aliud faceret, nisi quòd orationibus vtrique vacarent. Quod cùm fecissent exauditi fuerunt. *Tob. 9.*

Audientes filij Israël potentiam Holofernis clamauerunt ad dominum. Eliachim verò summus sacerdos cõmemorabat eis, quomodo Moyses confidentem in virtute sua Amalech,non ferro pugnando, sed precibus sanctis, orando deiecit. Vnde occiso à Iudith Holoferne liberati sunt. 13. *Iudith. 4.*

Multum confidebat Iudith in orationibus aliorum,vnde proponens ire ad Holofernem,dixit presbyteris:Orate,vt firmum faciat consilium meũ Deus. Sequitur. Nihil aliud fiat pro me,nisi oratio ad dominum. *Iudith. 8.*

Similiter quãdo debuit amputare caput Holofernis,orauit cũ lachrymis ad lectum. *Iudit. 13.*

Esther locutura ad regem Assuerum dixit Mardochæo: Congrega omnes Iudæos,quos reperies & orate pro me. Quàm verò deuotè & humiliter orauerit, postea *Esth. 4.*

habetur, cap.14. De oratione Mardochæi quomodo deprecatus est Dominum pro se & pro populo, vide cap.13.

Iere. 11. Magnæ reputationis apud Deum erat oratio Ieremiæ, quando dicebat ei Dominus, cap. 11. Noli orare pro populo hoc.

Danie.3. Azarias stans in medio fornacis orauit sic: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & liberati fuerunt.

Dani. 6. Non dimisit Daniel, propter impium Darij regis decretũ, quin oraret ter in die Deum suum, genibus flexis, sicut ante facere cõsueuerat. Ecce quàm pretiosum & vtile reputabat orare Dominum.

Intelligens Daniel tempus captiuitatis
Danie.9. esse completum, instantius orauit pro populo in captiuitate detento. Et nota quàm humiliter & feruenter orauerit.

Dani.13. Videns Susanna, omnem humanum sibi deesse consilium, recurrit ad orationis suffragium, & oratio eius fuit exaudita.

Ionæ 2. Orauit Ionas ad Dominum de vtero piscis & dixit: Clamaui de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me.

1. Ma.3. Cùm vidisset Iudas, & fratres eius quòd appropinquarent hostes, congregatus est conuentus, vt essent parati in prælium, & vt orarent & peterent misericordiam & miserationes. Ac paulopost idem.

Iudas

Iudas Machabæus cōmiſſurus prælium contra Gorgiam, ait: Clamemus in cælum & miſerebitur noſtri Dominus, & cōgreſsi ſunt, & contritæ ſunt gentes. Item poſtea cum reliquo exercitu Lyſiæ præliaturus orauit, & dixit: Benedictus es ſaluator Iſraël. & victoria potitus eſt. 1. *Ma.* 4.

In duobus autem præcipuis bellis non legitur oraſſe. Vno ſcilicet, cōtra regem Antiochum Eupatorem, & tunc non vicit, ſed diuertit. Altero contra Bacchidem & Alchinum, & tunc in bello cecidit. 1. *Ma.* 6. & 9.

Videns Ionathas, quòd omnes (exceptis paucis) derelinquebant eum pugnantem contra alienigenas. Scidit veſtimenta ſua & orauit, poſtea victoriam obtinuit. 1. *Ma.* 11.

Iudæi in tribulatione poſiti, quæ ſuperuenit eis, orauerunt Dominū. Sacerdotes verò ante altare, cum ſtolis ſacerdotalibus, iactauerunt ſe, & inuocabant de cælo eum, qui de depoſitis legem poſuit, vt iis qui depoſuerunt, ea ſalua cuſtodiret. Vniuerſę etiam mulieres, protenſis manibus in cælum, deprecabantur, & auxilium eis affuit. 1. *Mac.* 3.

Onias ſummus pontifex orauit, pro Heliodoro, diuina virtute grauiter flagellato, eò quòd voluerat ſpoliare templum. Dominus autem illi vitam donauit. *Eodem.*

Iudas Machabæus, & qui cum eo erant, 2. *Ma.* 8.

ſimul deprecabantur Dominũ, vt eriperet eos ab impio Nicanore,&c. Et ſi non propter eos ſed propter teſtamentum, quod erat ad patres eorum,& propter inuocationem ſancti & magnifici nominis eius ſuper ipſos,& ira Dei in miſericordiam conuerſa eſt.

2. *Ma.9.* Orabat ſceleſtus Antiochus Dominũ à quo non eſſet miſericordiam cõſecuturus.

Nicanor,& qui cum eo erant cum tubis & canticis admonebãt:Iudas verò cum ſuis inuocato Deo per orationes cõgreſsi ſunt. Manu quidem pugnantes,ſed cordibus Dominum orantes, proſtrauerunt non minus triginta quinque millia hominum,præſentia Dei magnificè delectati.

Matt.6. *Luc.11.* Dominus & ſaluator noſter in euangeliis nos orare docuit verbo, Sic ergo orabitis,Pater noſter,&c. Oportet ſemper orare & nunquam deficere.

Mat.8. *Marc.1.* *Luc.5.* Breuem,vtilem,& humilem modũ orandi habuit leproſus ille,qui genu flexo,adorauit Dominum Ieſum,dicens: Domine,ſi vis,potes me mundare. Qui tangens dixit, Volo:mundare.Et mundatus eſt.

Mat.8. Similem modum orandi, per modum inſinuationis,habuit Centurio, cùm dixit, Domine puer meus iacet paralyticus. Et ſanatus eſt puer ex illa hora.

Item

Item Martha & Maria pro Lazaro iam *Ioan.11.*
ſepulto. Quem quatriduanum ſuſcitauit
Dominus.

Etiam de eo,quod Dominus facere pro- *Matt.9.*
poſuit,vult per nos ipſe quandoque rogari,
vnde ait:Rogate Dominum meſsis, vt mit *Luc.10.*
tat operarios in meſſem ſuam. Statim ſe-
quitur, Conuocatis &c.

Dimiſſa turba, aſcendit Dominus in *Mat.14.*
mõtem ſolus orare.In quo docemur, quòd
dum orare volumus, turbam debemus fu-
gere,ne turbemur.

Item animauit promiſsione.Lucæ 11.Pe *Ioan.14.*
tite & accipietis.Item,Si quid petieritis pa- *& 16.*
trem in nomine meo, faciam.

Informauit exemplo.Ipſe enim, qui po- *Mat.14.*
terat imperare, volebat orare. *Matth.1.*

Specialiter autem,inſtante perſecutione *Luc.9.*
paſsionis ſuæ,orauit,& orare monuit:Vigi *Mat.26.*
late & orate aiebat.. *Luc.22.*

Quando Maria Magdalena veniã obti- *Luc.7.*
nuit à Domino dicente: Remittuntur tibi
peccata. nihil vocaliter oraſſe dicitur, ſed
fleuiſſe.Vbi apparet efficacia mentalis deſy
derij,etiam ſine oratione vocali.

Ad inſtantiam orationis, Dominus nos *Luc.11.*
inducit, exemplo amici ad amicum media
nocte euntis.

Exemplo viduæ, quæ ab iniquo iudice, *Luc.18.*

cum importunitate multa, ſeſe vindicari petebat.

Humiliter orandum. Ad humiliter orandum & iactantiam contemnendã, inducit dominus exemplum de ſuperbo Phariſæo & humili Publicano.

Luc.18. Poſt aſcenſionem domini in cælum, reuerſi ſunt diſcipuli in Ieruſalem, & erant omnes perſeuerantes in oratione vnanimiter, cum mulieribus & Maria. *Actu.1.*

Actu.1. Apoſtoli volentes vnum de diſcipulis eligere in apoſtolum, loco Iudæ, ſtatuerunt duos Ioſeph & Matthiam, & orantes dixerunt: Tu domine, qui noſti omnium corda, oſtende quem elegeris.

Act. 2. Omnes fideles in primitiua Eccleſia, perſeuerantes erant in doctrina Apoſtolorum, communicatione & fractione panis, & orationibus.

Act.3. Item Petrus & Ioannes aſcenderunt in templum, ad horam orationis nonam.

Act.4. Cùm oraſſent diſcipuli vnanimiter vna voce, motus eſt locus, in quo erant congregati, & repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto & loquebantur verbum Dei in fiducia.

Act.7. Lapidabant Stephanum Iudæi, inuocantem & dicentem: Domine Ieſu, accipe ſpiritum meum. Poſitis autem genibus clamauit voce magna, dicens: domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.

Petrus

Petrus & Ioannes orauerunt pro homi- *Act.8.*
nibus Samariæ, vt acciperent ſpiritum ſan-
ctum. Tunc imponebant manus ſuper illos,
& accipiebant ſpiritum ſanctum.

Saulus ad terram proſtratus, & ſalubri- *Act.9.*
ter excæcatus, poſtea ſurrexit. Et in Dama-
ſcum veniens, orare cœpit, & fuit tribus
diebus non manducans.

Cornelius Centurio erat vir religioſus *Act.10.*
& timens Deum cum omni domo ſua fa-
ciens eleemoſynas multas, & deprecans
Dominum ſemper. Et per hoc diſpoſuit ſe
ad fidem. Vnde ſequitur: Orationes tuæ &
eleemoſynæ aſcenderunt in memoriam, in
conſpectu Dei.

Aſcendit Petrus in ſuperiora domus vt *Act.10.*
oraret circa horam ſextam, vt ſcilicet poſ-
ſet orare deuotius à familia, inferius exi-
ſtente remotus. Petrus ſeruabatur in carce- *Act.12.*
re Herodis, oratio autem fiebat ſine inter-
miſsione ab Eccleſia, ad Deum pro eo.

Cùm dixiſſet ſpiritus ſanctus, ſegregate
mihi Barnabam & Paulum ad opus ad *Actu.13.*
quod aſſumpſi eos. Sequitur, Tunc ieiunan *& 14.*
tes & orantes, eiſque manus imponentes
dimiſerunt illos, & fecerunt mirabilem fru-
ctum.

Cùm iret Paulus ad orationem obuia- *Act.16.*
uit puellæ, quæ ſpiritum phytonem habe-
bat,

bat, quem Paulus expulit, præcipiens ei in nomine Iesu.

Act.20. Recedens Paulus à fratribus de Achaia, post paucos sermones & pia verba, positis genibus, cum omnibus illis orauit. Magnus autem fletus factus est omnibus.

Act.22. Cùm orasset in templo Paulus, factus est in stuporem mentis, vidit Dominum Iesum dicentem: Festina & exi velociter de Ierusalem.

Act.28. Patre Publij febribus & dissenteria laborante, cùm orasset Paulus, & imposuisset ei manus, sanauit eum.

Sine intermißione orandum. Apostolus Paulus orandũ esse sine intermisione, monebat, hoc ipsúmque solicitus faciebat. Ro.1. Sine intermisione memoriã facio vestri semper in orationibus meis.

1.Thes.5. *Arduum opus oratio.* *Roma. 8.* *2. The. 3.* Adeo grande & arduum opus est orare, quòd ipse Paulus, ad id agendum dicebat se sufficientem non esse, cùm ait: Nam quid oremus sicut oportet nescimus, propter quod ipse orationes aliorum frequenter & humiliter flagitabat. Fratres orate pro nobis.

Orãdum pro malis amouẽdis. *Rom. 15.* Petebat etiam Paulus orationes fieri pro malis amouendis, & pro bonis obtinendis. De primo quòd crederet se aliorum orationibus iuuari, dicit: Obsecro vos fratres vt adiuuetis me, in orationibus vestris ad

Deum

Deum, vt liberer ab infidelibus.

Et de tantis periculis eripuit nos Deus: *2.Cor.1.* & eripiet adiuuantibus vobis in oratione. De secundo, quòd bona obtinere per alio- *Colo.4.* rum orationes optabat, ait: Orantes pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium Christi. Et *2.Thes.3.* alio loco, Fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat & clarificetur.

Orabat Paulus pro aliis, vt eos videret *Orãdum* & in eis fructificare posset. Memoriam *pro alijs.* vestri facio semper in orationibus meis ob- *Rom.1.* secrans, si quando prosperum iter habeam, in voluntate Dei, veniendi ad vos.

Et ad Titum, Sine intermissione habeo *Titum 1.* tui memoriam, in orationibus meis nocte ac die, desyderans te videre.

Item pro Thessalonicensibus, vt Deus *2. The.1.* eos ad viam salutis vocaret. Oramus semper pro vobis, vt vos dignos habeat ista vocatione Dominus Deus noster.

Et pro Philippensibus, vt ipsi de bono in *Philip.1.* melius proficerent. Hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet.

Item vt plenitudinem diuinæ cognitio- *Colos.1.* nis haberent. Non cessamus pro vobis orãtes & postulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius.

Apostolus Iacobus orationem dicit vale- *Orãdum*

re,

pro salute re, pro obtinenda corporali salute. Oratio
corporali fidei, saluabit infirmum. Item & pro æter-
æterna. na, quæ est salus simpliciter vera. Orate pro
Iaco.5. inuicem vt saluemini, multùm enim valet
deprecatio iusti.

De fletu. CAPVT XVII.

Gene.21. FLeuit Agar longè ab Ismaële discedẽs, nec voluit videre puerum morientem

Gene. 23. Venit Abraham, vt plangeret Saram vxorem suam defunctam.

Gene.27. Eiulatu magno fleuit Esau, quòd benedictionem patris haberet Iacob.

Gene.29. Eleuata voce, fleuit Iacob, postquam recognouerat Rachel consobrinam suam.

Gene.33. Stringens Esau collum Iacob, & osculans eum fleuit.

Gene.37. Scissis vestibus Iacob, indutus est cilicio lugens filium suum multo tempore.

Gene.42. Auertit se parumper & fleuit postquam audiuit fratres suos, dicentes: Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum.

Gene. 43. Commota fuerunt viscera Ioseph super fratre suo Beniamin, & erupuerunt lachrymæ, & introiens cubiculum fleuit.

Gene. 45. Eleuauit vocem Ioseph cum fletu, & di-
46. et 50. xit fratribus suis, Ego sum Ioseph. Itẽ cùm amplexatus recidisset in collum Beniamin fleuit, & osculatus plorauit super singulos

fratr

fratres, idem fleuit cùm ascẽdisset obuiã patri irruens super collum eius, item super patre suo mortuo, iterum fleuit quem etiam fleuit Aegyptus septuaginta diebus.

Vulgus promiscuum, quòd ascenderat ex Aegypto flagrauit desyderio carnium, sedens & flens ait: Quis dabit nobis carnes ad vescendum? *Num.11.*

Vociferans omnis turba, fleuit murmurantes & dicentes: Vtinam mortui essemus in Aegypto. *Num.14.*

Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus. *Nu.20.*

Filij Israël Moysen mortuum fleuerunt triginta diebus. *Deu.34.*

Angelus domini venit ad locũ flentium, & improperauit filiis Israël beneficia quæ à Deo receperunt, & peccata quæ commiserunt, & leuauerunt vocem suã & fleuerunt. *Iudi.2.*

Pugnaturi filij Israël, contra filios Beniamin fleuerunt coram domino. *Iudi.20.*

Et postmodum obtenta victoria, fleuerunt propter destructionem fratrum suorũ. *Iudi.21.*

Recedente Noëmi, nurus eius flere cœperunt. *Ruth.1.*

Orauit Anna dominum, flens largiter. *1.Reg.1.*

Audita obsidione Iabes Galaad, leuauerunt vocem filij Israël, & fleuerunt. *1.Reg.11.*

Lugebat Samuel Saulem, quoniam dominum *1.Reg.15. & 16.*

minum pœnitebat, quòd constituisset eum in Regem.

1. Re.20. Dauid & Ionathas osculantes se, fleuerunt pariter.

1. Re.24. Saul audiens vocem Dauid, qui pepercerat ei, eleuata voce fleuit.

1. Re.30. Videns Dauid ciuitatem Siceleg esse succẽsam, & abductos homines inde captiuos, planxerunt ipse & populus, qui erat cum eo, donec deficerent in eis lachrymæ.

2. Reg.1. Planxit Dauid super Saul & Ionatham & alios interfectos.

2. Reg.3. Dauid & omnis populus fleuerunt super Abner, quem occiderat Ioab.

2. Re.12. Noluit Dauid flere pro filio paruulo mortuo, & tamen fleuit pro infirmo.

2. Re.18. Quanuis Absalon exhibuerit se pessimum erga patrem, tamẽ Dauid fleuit eum miserabiliter mortuum.

4. Reg.8. Eliseus videns Azaelem coram se, cœpit flere, propter mala, quæ ille erat facturus filiis Israël, cùm esset futurus rex Syriæ.

4. reg.20. Fleuit Ezechias fletu magno, orans dominum pro morte, quam ibi imminere in proximo putabat.

4. reg.22. Cùm audisset Iosias rex Iuda comminationes scriptas in libro Legis domini, propter peccata, scidit vestimenta sua & fleuit, & multum Deo placuit.

Cùm

Cùm reædificabatur templum ab iis,qui redierunt de Babylone, non poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætantiũ, & vocem fletus populi. *1.Esd.3.*

Orante Esdra & flente,propter commixtionem populi Gentilis cum Iudæis, collectus est ad eum cœtus grãdis virorũ & mulierum & fleuit populus multo fletu. *1.Esd.10.*

Cùm audisset Nehemias miserabilem statum ciuitatis Ierusalẽ fleuit diebus multis, & ieiunabat & orabat,ante faciem Dei cæli. *Nehe.1.*

Flebat populus cum audiret verba legis. *Nehe.8.*

Tobias manducauit panẽ cũ luctu & tremore,quia corpus iugulati proximi, in domo habebat,quod nocte sepelire volebat. *Tobiæ. 2.*

Postea auditis sermonibus vxoris, ingemuit & cœpit orare cum lachrymis. *Toiæb.3.*

Sara filia Raguelis,audita ab ancilla graui cõtumelia,orauit ad dominũ cũ lachrymis,vt ab illo improperio eam liberaret. *Eodem.*

Cùm recessisset à parentibus suis Tobias iunior,cœpit flere mater eius,& dixit: Baculum senectutis nostræ tulisti. *Tobiæ.5.*

Raguel cognoscens Tobiam iuniorem cum lachrymis osculatus est eum, & plorauit super collum eius. *Tobiæ.7.*

Veniens Gabelus ad domum Raguelis, videns Tobiam iuniorem discumbentem *Tobiæ.9.*

fleuit & benedixit eum.

Tob.10. Moram faciẽte Tobia, fleuit mater eius irremediabilibus lachrymis, atque dicebat: Heu mihi, vt quid misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum &c.

Tob.11. Exurgens cæcus Tobias, occurrit filio suo redeunti & suscipiẽs, osculatus est eum cum vxore sua, & cœperũt flere prę gaudio.

Iudith. 6. Cùm exposuisset Achior omnia, quæ dixerat Holofernes, omnis populus communi lamentatione & fletu, vnanimes preces domino effuderunt.

Iudit.7. Factus est fletus & vlulatus magnus in ecclesia, per multas horas, vna nocte clamauerunt ad dominum, dicentes: Peccauimus cum patribus nostris.

Iudit.13. Stetit Iudith ante lectum Holofernis orans cum lachrymis, vt Deus id quod cogitabat, perficere dignaretur.

Esth.4. Cùm audisset Mardochæus iniquam sententiam contra Iudæos prolatam, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco spargens cinerem capiti suo, & cum eiulatu clamans animi sui amaritudinem ostendebat. In omnibus quoque prouinciis, ad quas crudele regis dogma peruenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, ieiunium, vlulatus & fletus.

Esth.6. Postquã Aman vidit Mardochæum tam

mag

magnificè honoratum,festinauit ad domũ suam lugens operto capite.

Sanctus Iob fleuit pro miseriis propriis. *Iob.30.* Versa est in luctum cithara mea,& organũ meum in vocem flentium. Cuius fletus vehementia, apparet per hoc quòd dixerat: Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt.

Fleuit idem pro miseriis alienis. Flebã *Iob.30.* super eo quodam qui afflictus erat,& compatiebatur anima mea pauperi. Et post: Mœrens incedebam &c.

Rex & propheta Dauid habebat de la- *Psal.6.* chrymis suis lauachrum. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

Fuerunt ei alimentum & potus. Fuerunt *Psal.14.* mihi lachrymæ panes die ac nocte. Potum *& 79.* nobis dabis in lachrymis in mẽsura. Et ali- *Psal. 101* bi: Poculum meum cum fletu miscebam. Vnde versus vulgatus habet. Huic lachrymæ,lauachrum,panis,potúsque fuerunt.

Plorauit etiam Dauid vitam suam reco- *Psal.55.* lendo, Deus vitam meã annuntiaui tibi,posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

Item orando dominum. Exaudi oratio- *Psal. 94.* nem meam domine, & deprecationẽ meã auribus percipe, & ad lachrymas meas ne sileas. Et alibi: Ploremus coram domino,

qui fecit nos.

Psal.126. Item cæleſtis patriæ recordando. Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus.

Esa.22. Videns Eſaias deſtructionem populi ſui dicebat: Recedite à me. amarè flebo. Nolite incumbere, vt conſolemini me ſuper vaſtitate filiæ populi mei.

Iere.13. Dixit Ieremias. Audite & auribus percipite. Nolite eleuari, quia dominus locutus eſt. Sequitur, Quòd ſi hoc non audieritis, in abſcondito plorabit anima mea à facie ſuperbiæ, Plorans plorabit &c.

Iere.9. Copioſi fletus in Ieremia ipſo ſigna erãt multæ lachrymæ. Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarũ.

Thre.1. Item & multi gemitus. Idcirco ego plorans & oculus meus deducens aquam. Sequitur, Multi enim gemitus mei & cor meum mœrens.

Thre.3. Et clamoſi ſingultus. Diuiſiones aquarum deduxit oculus meus. Sequitur, Ne aduertas faciem meam à ſingulto meo & clamoribus.

Thre.2. Et oculorum defectus defecerunt præ lachrymis oculi mei & conturbata ſunt viſcera mea.

Dan.10. Ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus panem deſyderabilem non

come

comedi,& caro,& vinum, non introierunt in os meum.

Flebant amici Susannæ, cùm viderent presbyteros aduersus eam testimoniũ prolaturos,& ipsa etiam flens inspexit in cælum: erat enim cor eius habens fiduciam. *Dani.13.*

Antiochus fecit in Ierusalem cædẽ magnam hominum,& factus est planctus magnus in Israël,& omnis maritus sumpsit lamentum,& quæ sedebant in thoro maritali lugebant. *1.Mac.1.*

Planxit Israël planctu magno,pro morte Matathiæ. *1.Ma.2.*

Fleuerunt omnes de Israël Iudam Machabæum planctu magno dies multos dicentes: Quomodo cecidit potens, qui saluũ faciebat Israël. *1.Mac.9*

Interfecto Ionatha & duobus filiis eius cum mille viris,quos retinuerat sibi, à Tryphone,luxit Israël luctu magno. *1.Ma.12 & 13.*

Contristatus est Antiochus, propter iniquam mortem Oniæ, & flexus ad misericordiam lachrymas fudit,& recordatus est defuncti sobrietatem & modestiam. *2.Ma.4.*

Occisis bimatis pueris, per Herodem, impletum est,quod dictum est per Ieremiã prophetam: Vox in Rama audita est ploratus & vlulatus multus,&c. *Matt.2.*

Pater pueri lunatici,exclamans cum la- *Mar.9.*

chrymis, aiebat: Credo domine, adiuua incredulitatem meam.

Lucæ 7. *Ioan.11.* *& 20.* Maria Magdalena legitur ter fleuisse, pro peccatis suis ad pedes domini. Secundò, pro morte fratris. Tertiò, pro passione Domini.

Ioan.11. Saluator noster inuenitur tribus vicibus lachrymas fudisse, super Lazarum quem ad *Luc.19.* mortalem vitam reuocabat. Super Ierusalem ciuitatem, quam propter peccata de-*Heb.5.* struendam sciebat. Et in cruce quando seipsum pro mundi peccatis hostiam offerebat: vt ait Paulus, Preces cum lachrymis & clamore valide offerens.

Luc.22. Post negationē tertiam. Petrus egressus foras, fleuit amare. Sed nota quòd Lucas præmisit, dicens: Respexit dominus Petrū.

Luc.23. Euntem dominum ad crucem sequebatur multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum.

Actu.9. Cùm aduenisset Petrus in Ioppen circūsteterunt eum omnes viduæ flentes, & ostēdentes ei tunicas & vestes quas faciebat illis Dorcas.

Act.20. Paulus apostolus cum lachrymis domino seruiebat, ait enim cum vale diceret fratribus: Vos scitis qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, seruiens domino cum humilitate & multis lachrymis.

Item cũ lachrymis proximos monebat *Actu.20*
& ipsos ad lachrymas prouocabat per trien
nium ait, Nocte & die non cessaui cũ mul-
tis lachrymis, mouens vnumquenque ve-
strum. Sequitur, Magnus fletus factus est.

Item cum lachrymis scribebat epistolas *2.Cor.2.*
suas. Ait enim, Nam ex multa tribulatione
& angustia cordis scripsi vobis, per multas *Philip.3.*
lachrymas. Multi ambulant, quos sæpe
dicebam vobis nunc autem flens dico.

Et ad Romanos ait: Spiritus postulat *Roma.8.*
pro nobis gemitibus inenarrabilibus, tales
autem gemitus, non solent esse sine fletu.

De iuramento.

CAPVT XVIII.

DIxit Abimelech Abraham, Deus tecũ *Gen.21.*
in vniuersis quæ agis, iura ergo mihi.
Dixítque Abraham, Ego iurabo.

Iacob & Labam inierunt fœdus & iura- *Gene.31.*
uit Iacob per timorem patris sui Isaac.

Moyses iurauit quòd habitaret cũ Ietro, *Exod.2.*
& acciperet Sephorã filiam eius in vxorem.

Pepigit Ionathas fœdus cum Dauid in *1.Regum*
domino, & iurauerunt ambo. *18.& 20*

Audiens Dauid duritiam Nabal, ait: *1.Reg.25*
Hoc faciat dominus inimicis Dauid, & ad-
dat, si reliquero de omnibus quæ ad eum
pertinent vsq; ad mane, etiam mingentem
ad parietem.

2.*Reg*.19 Flente Dauid pro morte Abſalon filij ſui dixit Ioab:Surge & procede,& alloquēs ſatisfac ſeruis tuis.Iuro enim tibi per dominum quòd ſi nō exieris,ne vnus quidem remanſurus ſit tecum nocte hac.

3.*Reg*.1. Dauid iurauit Bethſabæ matri Salomonis quòd Salomon regnaret poſt eum.

3.*Reg*.2. Rex Salomon audita petitione matris pro Adonia iurauit per dominum:Hoc faciat mihi Deus,& hoc addat quia contra animam ſuam locutus eſt verbum hoc.

3.*Re*.17. Dixit Elias Thesbytes ad Achab regem Iſraël,viuit Deus meus Iſraël,in cuius conſpectu ſto,ſi non erit his annis ros & pluuia,niſi iuxta os meum.

3.*Re*.20. Benadad rex Syriæ indignatus ad reſpō ſionem Achab,ait:Hoc faciant mihi Dij,& hoc addant,ſi ſuffecerit puluis Samariæ pugillis omnis populi,qui ſequitur me.

4.*Re*.19. Simile iuramentum fecerat impia Iezabel,quòd occideret Eliam prophetam.

4.*Reg*.2. Dixit Elias ad Eliſeum,Sede hic quia dominus miſit me vſque ad Bethel,cui ait Eliſeus.Viuit Deus,viuit anima tua,quia non derelinquam te.

Iudit.1. Nabuchodonoſor iurauit per thronum & regnum ſuum quòd defenderet ſe.

1.*Mac*.6 Rex Antiochus filius Antiochi, miſit ad Iudæos pacem facere,& iurauit illis rex &

princ

princeps. Sequitur, Et rupit citius iuramētū.

Herodes Tetrarcha iurauit filiæ Herodiadis, Quicquid petieris, dabitur tibi, licet dimidium regni. *Mar. 6.*

Petrus dicentibus sibi, Et tu ex illis es, nā & loquela manifestum te facit: cœpit detestari & iurare, quia non nouisset hominem. *Mat. 26.*

Apostolus Paulus multoties legitur iurasse in epistolis, sic enim ait: Deus & pater domini nostri Iesu, scit, quia non mentior. *2. Cor. 11*

Item ad Coloss. Testem Deum inuoco in animam meam. *Coloss. 1.*

Et ad Gala. Ecce coram Deo, quòd non mentior, testis est mihi Deus, cui seruio. *Galat. 1.*

De Sabbati obseruatione.

CAPVT XIX.

OBseruatio Sabbati originem trahit ex eo, quod dicitur: Benedixit dominus diei septimo, & sanctificauit illū, quia in ipso cessauit ab omni opere suo. *Genes. 2.*

Sexto die filij Israël in deserto colligebant Manna, in duplici quantitate, vt die Sabbati vacarent ab omni opere. *Exod. 16.*

Item in præceptis decalogi, solius mandati de obseruatione Sabbati, ratio redditur. Quia minus de ratione habere apud carnales homines videbatur. *Exo. 20.*

Præceptum, de obseruatione Sabbati *Eodē. 31.*
frequenter in lege reperitur, vt homo id *Leui. 19.*

24.26. diligenter obſeruet, & vt veram requiem adipiſci laboret.

*Deute.*5. *Num.*15. Homo deprehenſus colligere ligna in Sabbato, fuit præcepto domini, à toto populo, lapidatus.

*Num.*28 Die Sabbati offerebantur duo agni vltra illos qui quotidie in iugi ſacrificio offerebantur, diebus aliis vnus tantum, niſi in ſolennitatibus & calendis, ad deſignandum quòd in feſtis abundantius Deum laudare debemus.

2.*Eſd.*13. Videns Nehemias homines torcularia calcantes, & onera portantes venalia in Sabbatis, obiurgauit eos, tanquam diẽ Sabbati prophanantes.

1.*Mac.*2 Gentiles, ex parte Antiochi, conſtituerunt prælia in diebus Sabbatorum aduerſus quoſdam, qui fugerant de Iudæa. At illi non miſerunt lapidem, nec oppilauerunt loca occulta, dicentes: Moriamur omnes in ſimplicitate noſtra. De quibus eſt aduertendum, quòd licet in hoc erga mandatum domini deuotionem oſtenderint, tamen attendentes poſtea, quòd in hoc populus domini diſpergi poterat, cogitauerunt

Eodem. ſaniori conſilio, dicentes: Omnis homo quicunque venerit ad nos in bello die Sabbatorum, pugnemus aduerſus eum. Non enim dicitur opus ſeruile, pugnare pro tuẽ-

da

da vita, vel pro lege Dei.

Machabæus Iudas & ſocij ſui pugnantes contra Nicanorem & exercitum ſuum interfecerunt nouem millia hominum, cæteros autem fugere compulerunt: ſed non perſeuerauerunt inſequentes eo quòd erat ante Sabbatum. *2. Ma. 9.*

Nicanor cogitauit cum omni impetu, die Sabbati bellum committere: ſed Iudæi qui per eum per neceſsitatẽ ſequebantur, dixerũt ei: Ne ita ferociter ac barbarè feceris, ſed honorem tribue Diei ſanctificationis. *2. Ma. 15.*

Diſcipuli domini, vellentibus ſpicas & manducantibus, dixerunt Phariſæi: Ecce faciunt quod non licet facere Sabbatis. At ille dixit eis: Non legiſtis quod fecit Dauid. Sequitur, Dominus eſt filius hominis, etiã Sabbati. *Matt. 12.*

Saluator noſter legitur in Sabbatis multa feciſſe miracula, vt patet per omnia Euangelia. Cuius ratio triplex aſsignari poteſt. Vna, vt ſe dominum oſtenderet, vt ſupra Matthæi 12. Secunda, vt veram intelligentiam præcepti daret: quia non ab omni opere ceſſandum. Matth. 12. Luc. 6. An licet Sabbato benefacere an male? animam ſaluam facere, an perdere? Tertia vt plures homines, audientes eum & videntes, ædificaret, vt Luc. 13. *Matt. 12.* *Lucæ 6.* *Luc. 13.*

Cùm

Eodem. Cùm curaſſet inclinatam mulierem, Archiſynagogus indignans, quia curaſſet Sabbato. Ieſus dicebat turbæ: Sex dies ſunt in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini, & non in die Sabbati. Reſpondens dominus Ieſus Archiſynagogo, dixit: Hypocritæ, vnuſquiſque veſtrum Sabbato non ſoluit bouem ſuum, aut aſinum à præſepio, & ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahæ quam alligauit Satanas, ecce decem & octo annis, non oportuit ſolui à vinculo iſto die Sabbati? Et cùm hæc diceret, erubeſcebant omnes aduerſarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuerſis quæ glorioſè à Chriſto Ieſu fiebant.

Lucæ 23. Mulieres ſanctæ, quæ parauerant aromata ad vngendum corpus domini: cum ita diſtrictè ſeruabant Sabbatum, vt tali die noluerint tam ſanctum corpus inungere. Vnde Sabbato quidem ſiluerunt, ſecundum præceptum.

*Ioan.*19. Sabbato requieuit dominus in ſepulchro.

*Actu.*13. Dies Sabbati erat apta ſpecialiter & conueniens, ad audiendum verbum & legem Dei: vnde Actuum 13. dicitur, Voces prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur.

De

De reuerentia Templo exhibenda.

CAPVT XX.

LOcutus est dominus ad Moysen, dicēs: Facies labium æneū ad lauandum, & missa aqua, lauabunt in eo Aaron & filij eius, manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculum testimonij. *Exod.30. & 40.*

Non licebat, nisi paucis, intrare tabernaculum, nec vasa ipsius tangere. *Nume.4.*

Diligentior & feruentior fuit Salomon, in ædificatione templi Dei, quàm in ædificatione domus propriæ. Nam domum Dei compleuit septem annis, domum verò propriam, tredecim annis. Præterea citius cœpit ędificare templum quàm domum suam. *3. Reg. 6. & 7.*

Magnam fecit Salomon solennitatem, in dedicatione templi, quod Dominus san-ctificauit. *3. Reg.8. & 9.*

Præcepit Ioiada pontifex, vt Athalia educeretur extra templum, & non occiderunt in templo Domini. *4. Reg.11.*

Magnam curam videbatur dominus habere de templo, quando præcepit Cyro regi Persarum, vt ædificaret ei domum in Ierusalem. Et intelligitur de templo materiali, sicut patet in text. Et hoc per Esaiam, ducentos annos ante prædictum fuerat. *1. Esdr.1.* *Isa.45.*

Reuersi de Babylonica captiuitate Iudęi prius cœperunt ædificare templum, quàm *1. Esdr.3.*

muros

muros ciuitatis. Licet multos haberent iniquos, de quibus die ac nocte timebant.

1. *Esdr.* 6. Darius rex præcepit vt ædificaretur domus domini in Ierusalẽ, & darentur sumptus de arca regis, ne opus impediretur.

Tob. 1. Commendatus Tobias, quia ibat in Ierusalem ad templum Domini, & ibi orabat dominum.

1. *Ma.* 4. Obtenta victoria de inimicis, qui contaminauerunt templum, dixit Iudas & fratres eius, antequam de domibus propriis aliquam facerent mentionem. Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta, & renouare.

1. *Ma.* 10 Rex Demetrius statuit, quòd quicunque confugerit in templum quod est Ierosolymis, & in omnibus finibus eius obnoxij regi in omni negotio, dimittantur.

1. *Ma.* 15. Euntibus Iudæis ad bellum, contra Nicanoris exercitum, erat pro vxoribus & filiis, item pro fratribus & cognatis minor solicitudo, maximus verò & primus, pro sanctitate, timor erat templi.

Luc. 2. Quadragesimo die, voluit Dominus in templum deferri & offerri.

Eodem. Item duodecim annorum factus, disputans in templo, fuit inuentus.

Postea de templo, vendentes & ementes, plures eiecit. Matt. 21. Mar. 11. Luc. 19. Io. 2.

Idem

Idem in templo frequenter docuit,& miracula quædam fecit. Matth.21. Marc.11.& 12. Lucæ 19.& 21. Ioan.7.

Arguit dominus Pharisæos,qui dicebãt, aurum templi sanctius esse templo. *Mat.* 25.

Recepto sancto spiritu, Petrus & Ioannes ascenderunt in templum, ad horam orationis nonam. Et tũc factum est primum sanitatis miraculum,quod factum fuit post ascensionem domini. *Actu.*3.

Angelus domini per noctem aperiens ianuam carceris & abducens apostolos, dixit: Ite, & stantes loquimini in templo plebi, omnia verba vitæ huius. *Actu.*5.

Commendatur Eunuchus ille Candacis reginæ Aethiopum: quia de Aethiopia venit adorare in Ierusalem. Sed nota,quòd etiã sedens in curru,legebat Esaiam prophetam. Quod est contra multos qui euntes ad loca sancta,non legunt, vel referunt sacra documenta,sed multiplicant vana verba. *Actu.*8. *Ibidem.*

Quanuis Iudæi,graui odio persequerentur Paulum, tamen in templo noluerunt occidere,sed traxerũt eum extra templum, vt foris occiderent. *Actu.*21.

De adoratione & cultu Dei.

CAPVT XXI.

FActum est vt offerret Cain de fructibus terræ munera domino: Abel quoque *Gene.*4.

obtu

obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum. Et respexit dominus ad munera Abel. Enos filius Seth, cœpit inuocare nomen domini.

Ibidem.

Genes. 8. Aedificauit Noë altare domino: Et tollens de cunctis pecoribus mundis & volucribus, obtulit holocaustum: odoratúsq; est dominus odorem suauitatis.

Genes. 12. Apparuit dominus Abraham in terra Chanaan, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificauit ibi altare domino, qui apparuit ei.

Genes. 18. Cùm eleuasset oculos Abraham apparuerunt ei tres viri, stantes prope ipsum: quos cùm vidisset, adorauit in terra, & dixit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum.

Genes. 22. Paratus fuit Abraham offerre Deo vnicum filium suum Isaac in holocaustum: sed domino aliter prouidente, arietem obtulit.

Gene. 26. Apparuit dominus in Bersabeæ Isaac, dicẽs: Noli timere, quia ego sum tecũ. Sequitur. Itaq; ędificauit ibi altare domino & inuocato nomine domini erexit tabernaculũ.

Genes. 35. Locutus est Deus Iacob, dicens: Surge & ascende Bethel, & habita ibi, facque altare Deo, qui apparuit tibi, quãdo fugiebas Esau fratrem tuum. Qui ædificauit ibi altare.

Exod. 4. Audierunt filij Israël, quòd visitasset eos domi

dominus, & quòd respexisset afflictionem eorum, & proni adorauerunt.

Postquam locutus est dominus ad Moysen, de religione Phasæ, & percussione primogenitorum Aegypti. Sequitur. Incuruatus populus adorauit. *Exod.12.*

Iethro dixit Moysi: Esto tu populo in his, quæ ad Deum sunt, vt referas, quæ dicuntur ad eum ostendásque populo cerimonias & ritum colendi, &c. *Exod.18.*

Dixit dominus ad Moysen: Ascende in montem tu & Aaron, Nadab, & Abihu, & septuaginta senes ex Israël, & adorabitis procul. Sequitur, Moyses mane consurgens ædificauit altare ad radices montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israël. Et post pauca sequitur. Obtulerúntque victimas pacificas domino vitulos. *Exod.24.*

Præcepit dominus sibi fieri tabernaculum, variis vtensilibus, & ministros ad ministeria ordinari, ad cultum ipsius: vt patet in multis cap. Exod. *Exo.25.*

Primum præceptum decalogi est. Non habebis Deos alienos: Non facies tibi sculptile: Non adorabis ea, neque coles. *Exod.20.*

Et alibi Dominum Deum tuum timebis, & illi soli serues. *Deut.5. 6. & 10.*

Angelus domini dixit ad Manue, patrē Samsonis: Si vis holocaustum facere, offer *Iudic.13.*

illud domino. Et ita fecit.

1. Reg. 1. Elcana pater Samuelis, ascendebat de ciuitate sua, statutis diebus, vt adoraret & sacrificaret domino Deo exercituum in Silo.

1. Reg. 2. Erat peccatum filiorum Heli grande nimis coram domino, quod detrahebant homines à sacrificiis domini, ideo dominus male perdidit eos.

1. Reg. 7. Cùm Samuel offerret domino holocaustum pro populo, Philistiim inierunt prælium contra Israël. Intonuit autem dominus fragore magno, super Philistiim, & exterruit eos, & cæsi sunt à filiis Israël.

1. Par. 15. vsque 25. Rex Dauid, solicite Dei cultum in cantoribus, & sacerdotibus, studuit ampliare.

3. Reg. 3. Abiit Salomon, vt immolaret domino in Gabaon, mille hostias in holocaustū obtulit apparuítq; ei dominus per somnium.

3. Reg. 8. Salomon ædificato templo stetit ante altare domini, in conspectu ecclesiæ Israël, expandens manus suas in cælum, vtrumque genu in terram fixit, & orauit.

Nehe. 9. Reuersi filij Israël, de captiuitate Babylonis, legerunt in volumine legis Dei sui, quater in die, & quater in nocte confitebantur dominum Deum suum.

Tob. 1. Cùm irent omnes filij Israël ad vitulos aureos, Tobias fugiebat consortia eorum, & pergebat in Ierusalem ad templum domini

mini: & ibi adorabat dominium Deum.

Cùm audisset Iob nuntiorum verba, dicentium sibi perditionem rerum suarum, surrexit, & corruens in terram adorauit & dixit: Nudus egressus sum de vtero, &c. *Iob.1.*

Quanuis esset prohibitum, quòd nullus aliquid peteret ab aliquo Deo vel homine, vsque ad triginta dies, nisi à solo rege Dario: tamē Daniel tribus tēporibus in die, flectebat genua sua in cœnaculo suo, & adorabat, cōfitebatúrq; coram domino Deo suo. *Danie.6.*

Magi intrantes domum, inuenerunt puerum, cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Ecce miræ humilitatis deuotio. Quid ergo debent facere Christiani, domino iam regnanti, si sic fecerunt gentiles puero vagienti. *Matt.2.*

Cùm descendisset IESVS de monte, leprosus veniens, genu flexo, adorauit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. *Matt. 8.* *Mar.1.*

Cæcus natus, procidens, adorauit eum. *Ioan.9.*

Discipuli post resurrectionem, dominū adorauerunt. *Mat. 28.*

Sacerdos & populus de Lystris videntes Paulum & Barnabam, Deos eos esse credentes, voluerunt sacrificare eis, quod illi prohibuerunt. *Actu.14.*

Cecidit Ioannes ante pedes angeli vt adoraret eum. Respondit ei angelus: Vide ne *Apoc.19.* *& 22.*

feceris, conseruus tuus sum, &c. Deũ adora.

De idololatria.

CAPVT XXII.

Exod.32. Videns populus, quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus omnis populus aduersus Aaron, dixit: Fac nobis Deos qui nos præcedant. Qui fecit vitulum conflatilem.

Num.25. Fornicatus est populus filiorum Israël cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt, & adorauerunt Deos earum.

Iudic.2. Mortuo Iosue filio Nun, filij Israël fecerunt malum in conspectu domini, & seruierunt Baalim & Astaroth, ac dimiserunt dominum Deum patrum suorum.

Iudic.8. Fornicatus est Israël in Ephot, quod fecerat Gedeon. Et factum est Gedeoni & omni domui eius in ruinam.

3.*Reg.11.* Cùm iam esset senex Salomon, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos: nec erat perfectum cor eius.

3.*Reg.2.* Cogitato consilio, Ieroboam fecit duos vitulos aureos, & dixit: Ecce dij tui Israël, qui eduxerunt te de terra Aegypti.

3.*Reg.4.* Aedificauerunt viri de Iuda aras, statuas, & lucos, super omnem collem excelsum & subtus omnem arborem frondosam.

3.*Re.16.* Non sufficit Achab regi Israël, vt ambularet

laret in peccatis Ieroboam, sed insuper seruiuit Baal,& adorauit eum.

Achaz rex Iuda,ambulauit in via regum Iuda & Israël.Insuper & filium suum consecrauit,transferens per ignem. 4.Re.16.

Filii Israël translati de Samaria in Assyrios fecerunt sibi statuas & lucos, ac postea fecerunt duos vitulos, & adorauerunt vniuersam militiam cæli,vnde iratus dominus abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda. 4.Re.17.

Translatis filiis Israël in Assyrios,collocatæ sunt diuersæ gentes,in ciuitatibus Samariæ, & vnaquaque fecit Deum suum. & cùm dominum colerent,diis quoq; suis seruiebant,iuxta consuetudinem gentium. 4.Re.17.

Confusus & vituperatus Sennacherib rex Assyriorum,reuersus est in Niniuen,ab impugnatione Ezechiæ regis Iuda. Cúmq; oraret in templo Nesrach Deum suum, Adramelech & Sarasar filij eius, percusserunt eum gladio,& fugerunt. 4.Re.19.

Manasses rex Iuda, erexit aras Baal, & adorauit omnem militiā cæli,& coluit eā. 4.Re.21.

Holofernes indignatus contra Achior qui commendauerat potentiam Dei Hebræorum, dixit quòd ostenderet ei, quòd non esset Deus nisi Nabuchodonosor. Iudith.6.

Nabuchodonosor fecit statuam auream, Danie.3

feceris, conseruus tuus sum, &c. Deũ adora.

De idololatria.

CAPVT XXII.

Exod.32. Videns populus, quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus omnis populus aduersus Aaron, dixit: Fac nobis Deos qui nos præcedant. Qui fecit vitulum conflatilem.

Num.25. Fornicatus est populus filiorum Israël cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt, & adorauerunt Deos earum.

Iudic.2. Mortuo Iosue filio Nun, filij Israël fecerunt malum in conspectu domini, & seruierunt Baalim & Astaroth, ac dimiserunt dominum Deum patrum suorum.

Iudic.8. Fornicatus est Israël in Ephot, quod fecerat Gedeon. Et factum est Gedeoni & omni domui eius in ruinam.

3.*Reg.11.* Cùm iam esset senex Salomon, deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos: nec erat perfectum cor eius.

3.*Reg.2.* Cogitato consilio, Ieroboam fecit duos vitulos aureos, & dixit: Ecce dij tui Israël, qui eduxerunt te de terra Aegypti.

3.*Reg.4.* Aedificauerunt viri de Iuda aras, statuas, & lucos, super omnem collem excelsum & subtus omnem arborem frondosam.

3.*Re.16.* Non sufficit Achab regi Israël, vt ambularet

laret in peccatis Ieroboam, sed insuper seruiuit Baal,& adorauit eum.

Achaz rex Iuda,ambulauit in via regum Iuda & Israël.Insuper & filium suum consecrauit,transferens per ignem. *4.Re.16.*

Filii Israël translati de Samaria in Assyrios fecerunt sibi statuas & lucos, ac postea fecerunt duos vitulos, & adorauerunt vniuersam militiam cæli,vnde iratus dominus abstulit eos à conspectu suo, & non remansit nisi tribus Iuda. *4.Re.17.*

Translatis filiis Israël in Assyrios,collocatæ sunt diuersæ gentes,in ciuitatibus Samariæ, & vnaquaque fecit Deum suum. & cùm dominum colerent,diis quoq; suis seruiebant,iuxta consuetudinem gentium. *4.Re.17.*

Confusus & vituperatus Sennacherib rex Assyriorum,reuersus est in Niniuen,ab impugnatione Ezechiæ regis Iuda. Cúmq; oraret in templo Nesrach Deum suum, Adramelech & Sarasar filij eius, percusserunt eum gladio,& fugerunt. *4.Re.19.*

Manasses rex Iuda, erexit aras Baal, & adorauit omnem militiã cæli,& coluit eã. *4.Re.21.*

Holofernes indignatus contra Achior qui commendauerat potentiam Dei Hebræorum, dixit quòd ostenderet ei, quòd non esset Deus nisi Nabuchodonosor. *Iudith.6.*

Nabuchodonosor fecit statuam auream, *Danie.3*

& præcepit, vt omnis populus, tribus, & linguæ cadentes, adorarent eam.

Danie. 6. Darius rex Persarũ, proposuit edictum, quòd nullus intra triginta dies peteret aliquid à quocunque Deo vel homine, nisi ab ipso Dario rege.

Dan. 14. Erat idolum in Babylone, quod rex quotidie adorabat, quod cùm Daniel subuertisset, Babylonij draconem adorauerunt.

1. Mac. 1. Antiochus iussit adorari idola, ædificari aras & templa, & immolari carnes suillas, & relinquere filios suos incircuncisos.

Actu. 17. Cùm Paulus maneret Athenis, incandescebat spiritus eius in ipso, cùm videret simulachrorum cultui deditam ciuitatem.

De blasphemia contra Deum.

CAPVT XXIII.

Leui. 24. Filius mulieris Israëlitidis, præcepto domini lapidatus fuit in deserto: pro eo, quòd nomen domini blasphemauit.

1. Reg. 2. Dixit Heli filiis suis: Si peccauerit vir in virum, placari potest ei dominus: si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?

2. Re. 12. Nathan propheta multum exaggerauit peccatum Dauid, ex eo, quòd blasphemare fecerat inimicos nomen domini.

3. Reg. 20 Vir Dei dixit ad regem Israël: Quia dixerunt Syri, Deus montium est dominus

eor

eorum,& nō eſt Deus valliū, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua.

Videtur quòd maius peccatum nequiuit excogitare nequiſsima Iezabel, ad citò lapidandum Naboth, quàm blaſphemiam, quam illi fecit imponi. 3. *Re*.21.

Multum diſplicuerunt Deo blaſphemiæ quas dixerunt ſerui Sennacherib Regis Aſſyriorum,vnde percuſsit angelus Domini, centum octoginta quinque millia hominum de exercitu eius. 4. *Re*.19.

Nō expedit ſimplices homines cōtra blaſphemias infidelium diſputare,propter hoc prohibuit Ezechias, ne populus imperitus, blaſphemiæ Rabſacis Aſſyrij reſponderet. 4. *Re*.18.

Holofernes indignatus, eò quòd Achior potentiam Dei cæli commendauerat, dixit ad eum : Quoniam propheταſti quòd gens Iſraël defendatur à Deo ſuo, oſtendam tibi quòd non eſt Deus, niſi Nabuchodonoſor, quum percuſſerimus eos omnes quaſi hominem vnum. *Eſa*.36. *Iudith*.6.

Verum poſtea per vnius feminæ manum eius caput amputatur. *Iudi*.13.

Cùm arguèret Ieremias populum pro eo quòd ſacrificabant omnes diis alienis, reſponderunt : Sermonem domini non audiemus,ſed ſacrificabimus reginæ cæli, ſicut fecimus nos & patres noſtri,& bene no- *Iere*.44.

bis fuit:quia malum non vidimus.Sed gladio,& fame consumpti sunt.

Dan.32. Nabuchodonosor rex Babylonis, dixit sociis Danielis:qui statuam auream noluerunt adorare:Quis est Deus qui eripiat vos de manu mea?Sed postea viso miraculo benedixit.

1.Ma.11. Quidam iniqui ex Israël in diebus Antiochi suaserunt dicentes:Eamus & disponamus testamentum cum gentibus:quia ex quo recessimus ab eis inuenerunt nos multa mala:sed postea peiora secuta sunt.

2.Ma.9. Blasphemus,& superbus Antiochus insanabili,& inuisibili plaga percussus est.

2.ma.10. Obsidente Iuda Machabæo quoddã prę sidium, quidam gentiles intus existentes, verba blasphemiæ nephanda iactabant, tamen citò postea concremati fuerunt.

2.ma.15. Dicentibus Iudæis Nicanori, est dominus potens in cælo,qui iussit agi septimam diem solennem:ille infœlix ait, Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma, & negotium regis impleri. Sed ruit cum armis suis.

Mat.12. Cùm eiecisset dæmoniũ Dominus cæcũ
Luc.11. & mutũ, stupentibus turbis, Pharisæi blasphemabant,dicentes:Hic non eiicit dæmones,nisi in Beelzebub principe dæmo.&c.

Mat.27. Pendente domino in cruce, prætereũtes blasph

blasphemabant eum, mouentes capita sua.

Contradicebant Iudæi his, quæ à Paulo dicebātur, blasphemantes ac cōtradicentes. *Actu.13. & 18.*

De præceptis Dei & obseruatione eorum.

CAPVT XXIIII.

PRæceptum leue adimplēdum dedit dominus primo parenti, dicens: Ex omni ligno Paradisi comede, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. Male tamen ille custodiuit, & graues pœnas incurrit. Ge. 3. & 5. *Gene. 2.*

Mandata Dei, licet videantur interdum esse de re parua, non tamen parua diligētia seruanda sunt: quia puniuntur grauiter trāsgressores. Vnde domin⁹ dixit Adamo: Quacunq; hora comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris. Qua vltra alias pœnas punitus est cum posteris. *Ge. 2. et 5.*

Fecit Noë omnia quę mandauerat ei dominus, ideo à diluuio saluatus est. *Genes. 6. & 7.*

Recepturi filij Israël mandata Dei, iussi sunt sanctificari, Ait dominus ad Moysen: Vade ad populum, & sanctifica eos hodie & cras: Vnde præcepit filijs Israël vt ponerēt vittas hyacinthinas per angulos palliorum, quatenus continuam haberent memoriam cælestium mandatorum. *Exod. 19. Num. 15.*

Filij Israël parantes expeditionem contra Amalechitas, & Chananæos, vincuntur: *Nu. 14.*

quia contra præceptũ aſcẽderũt occiſi ſunt.

Num. 15. Itẽ homo qui cõtra præceptum Domini in die Sabbati collegit ligna lapidatus eſt.

Num.23. Balam Ariolus, dixit Balach regi: Nonne dixi tibi, quodcũque mihi Deus imperaret hoc facerem? Ecce quantam reuerentiã habebat homo malus ad imperium Dei.

Ioſue 1. Specialem monitionem fecit Dominus Ioſue, de meditatione & obſeruatione legis, quando cõſtituit eum principem ſuper populum.

Ioſue 7. Acham ſumens de anathemate contra præceptum, lapidatur.

Ioſue 11. Non prætermiſit Ioſue de vniuerſis mãdatis Domini, ne verbum vnum.

1.Reg.15. Saul ſignanter electus, propter tranſgreſſionem diuini mandati, irreuocabiliter eſt reiectus.

3.Reg.13. Vir Dei quidam comedens contra præceptum Domini, panem in loco ſibi vetito, à leone occiditur.

1.Par.13. Rex Dauid inſtruẽs Salomonem filium ſuum poſt ſe regnaturum, dicebat: Tũc proficere poteris, ſi cuſtodieris mãdata, quæ præcepit Dominus Moyſi.

2.par.23. Ordinante Ioiada pontifice, eduxerunt filium regis, & impoſuerunt ei diadema, deder ũntque in manu eius tenendam legem, ſic conſtituerunt eum regem.

Cyrus

Cyrus rex Persarum gentilis monarcha totius mundi, non verecundabatur dicere: Præcepit mihi Deus cæli & terræ, vt ædificarem ei domum in Ierusalem. *1. Esdr. 1.*

Conquerendo dicit dominus, Præualuerunt sermones Ionadab, filij Rechab, quos præcepit filiis suis, vt non biberēt vinũ, qui obedierũt præcepto patris sui. Ego autē locutus sum ad vos, & non obedistis mihi. *Iere. 35.*

Melius iudicauit Susanna incidere in manus hominum, quã derelinquere legē domini: exponens periculo vitam & famam. *Dan. 13.*

Ionas deglutitur à pisce, quia cōtra præceptum fugeret à facie domini. *Ionæ 2. & 3.*

Ab antiocho maluerunt trucidari, quã infringere legem Dei. *1. Ma. 1.*

Duæ mulieres delatæ sunt natos circuncidisse quas infantibus ad vbera suspēsis cũ publice per ciuitatem perduxissent, per muros præcipitauerunt. *2. Ma. 6.*

Eleazarus vir ætate prouectus, duros corporis dolores sustinuit, & tandē occisus fuit, quia carnes porcinas noluit manducare cōtra legem, nec etiam simulare se nullatenus manducasse. *Eodem.*

Propter legē Dei 7. fratres cũ matre sua grauia tormenta passi sunt sub Antiocho. *2. Ma. 7.*

Parentes Ioannis Baptistæ, erant incedētes in omnibus mandatis & iustificationibus *Luc. 1.*

bus domini ſine querela.

Matt.19. Quærenti à Saluatore, quid boni faceret
Mar.10. vt vitam æternam haberet, reſponſum eſt
Lucæ 18. à domino: Si vis ad vitam ingredi, ſerua mã
data.

1.Re.vlt. Ad obſeruandũ præcepta domini, inducunt nos aliæ creaturæ, quæ obediunt ei.

2.Pa.21. De bonis angelis non eſt dubiũ, qui ſunt
Pſa.102. miniſtri eius facientes voluntatem & verbum illius, vt videre licet.

Lucæ 8. De angelis verò malis, præcipiebat ſpiritui immundo vt exiret ab homine.

Iob 9. Item præcepit Soli & non oritur.

3.Re.17. Præcipit coruis vt paſcerent Eliam & fecerunt.

Luc.8. Ventis & mari imperabat Dominus & obediebant ei.

Pſa.148. Generaliter dicit pſalmus: præceptum poſuit, & nõ præteribit. Ignis, grando nix glacies, ſpiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.

De obedientia & inobedientia. CAP. XXV.

Geneſ.23. HOminem Deus volens ſub obediẽtia viuere, etiam in ſtatu innocentiæ ſtatim vt conditus eſt, ipſum præceptis aſtrinxit, & eum contra obediẽtiam viuentem ſeuere puniuit. Eum nanque de paradiſo expulit, mortíque & cæteris ærumnis, cum tota poſteritate ſubiecit.

Prom

Promptè obediuit Noë domino in omnibus quæ ei facienda præcepit tempore instantis diluuij,& saluatus est. *Gene.6. & 7.*

Præceptũ Dei de circuncisione, quãuis esset graue & insolitũ,nõ distulit Abraham implere vsque in crastinũ. Et bene ei cessit. *Gene.17.*

Præceptũ Abraham de immolatione filij,sine mora exequi voluit. Ecce considera mirabilem eius obedientiam.Ideo multiplicatum est semen eius. *Gene. 22.*

Promptè obediuit Ioseph patri ad fratres eum mittenti,quamuis prius eos accusasset,ob quod merito timere debuerat. Et Deus exaltauit eum. *Gene.37. & 41.*

Obediuit Moyses Domino imponenti ducatum populi,sed attende cum quãta difficultate, quinquies enim excusat se. Vnde magnificatus est. *Exo.34. & infra.*

Magnam obedientiam promiserunt filij Israël,dicentes:Omnia quæ locutus est Dominus faciemus,& erimus obedientes. Sed post operibus contrarium fecerũt, vitulum adorantes,sed pœnas dederunt. *Exo. 24. & 32.*

Filij Israël per desertum ambulantes,ad imperiũ Domini erigebant tentoria,& ad imperiũ eius deponebãt. Et bene illis erat. *Nume. 9.*

Item filij Israël ad terram promissionis iuxta mandatum Domini timuerunt ascendere:sed postea Domino prohibente ascendere *Num.14.*

dere

dere conati sunt, sed male successit eis. Nã percussi sunt ab hostibus.

Num.14. 21.31. Euntes ad bellum contra mãdatum Domini & Moysi, multi victi à paucis. Cùm autem ex obedientia pugnauerunt, pauci vicerunt.

Iosue 7. Quia transgressus est Achan mandatum Iosue populus in prælio fuit superatus, & ipse postea à populo lapidatus.

1.Reg.13. Saul offerens holocaustum contra mandatum Samuelis, reprobatus est. Similiter quia pepercit Agag regi Amalech, & gregibus ouium, & cæteris rebus preciosis: & tũc dixit ei Samuel, Melior est obediẽtia, quàm victimæ.

1. Re.15. 1. Re.17. Dauid licet per Samuelem esset vnctus in regẽ, tamẽ obediebat patri mittẽti eũ vt portaret victualia fratribus, quibus tũc fuerat prælectus. Vnde prospere ei cessit.

3. Reg.9. 2.Par.7. Prædixit dominus Salomoni, quòd si faceret omnia quæ præceperat ei, poneret thronum regni eius in Ierusalem in sempiternum: si autem auerteretur & non custodiret eius mandata, auferret Israël de superficie terræ.

3. Re.13. Vir Dei, qui prædixit Ieroboam destructionẽ altaris sui, à Leone occisus fuit, quia contra præceptũ domini in domo alterius prophetæ comedit.

Obe

Obedientia etiã interdũ commendatur in iis, quæ videntur sine ratione mandari. Vnde percussus est à Leone ille, qui noluit percutere quendam de filiis prophetarum. *3.Re.20.*

Cùm ad mãdatum Elisei Naaman indignatus abiret, dixerunt ei serui sui: Pater, etiam si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras. Vnde fecit & mundatus est. *4.Reg.5.*

Tobias iunior auditis exhortationibus patris, respondit & dixit: Omnia quæcunq; præcepisti mihi, faciam pater. Et ita fecit, & successit ei bene. *Tob.5.*

Quicquid præcipiebat Mardochæus obseruabat Esther, & ita cuncta faciebat vt eo tempore solita erat, quo eam paruulam nutriebat. Vnde in reginam assumpta est. *Esth.2.*

Commendantur à domino Rechabitæ, pro eo quòd noluerunt vinum bibere, præcepto patris obedientes, dicentis: Non bibetis vinum. *Iere. 35.*

Ionas insipienter refugiebat obedire domino præcipienti, vt iret ad prædicandum in Niniue, sed refugiendo deuenit, quò dominus miserat. *Ionæ 1.2. & 3.*

Matathias dixit nuncio regis Antiochi: Et si omnes obediunt regi, ego & filij mei obediemus legi patrum nostrorum. *1. Ma.2.*

Dixit vnus illorum septem fratrum: Pa- *2.Ma.7.*

rati

rati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges præuaricari.

Luc. 2. Descendit puer Iesus cùm Maria & Ioseph in Ierusalem, & erat subditus illis.

Matt. 4. Cito & perfectè obedierũt illi Apostoli,
Lucæ 5. qui à Domino vocati, continuo relictis om
Matt. 9. nibus, secuti sunt eũ. Similiter & Matthæus relictis omnibus, secutus est.

Matt. 21. De obedientibus verbo & non facto, seu facto plus quàm verbo, proponit Dominus exemplum duorum filiorum, quorum vnus dixit se iturum in vineam patris, & operatu rum, & non iuit: alius negauit, & iuit.

Mat. 23. Etiam malis prælatis obediendum esse, præcepit Dominus: Super cathedrã Moysi, &c. omnia quæcunq; iusserint facere, facite.

Lucæ 2. Saluator noster, legis dominus, legi vo-
& 22. luit obedire, in circũcisione, & oblatione facta in templo, & etiã in esu agni paschalis.

Mat. 26. Exemplum obedientiæ proponit nobis
Philip. 2. Apostolus, in Saluatore nostro dicens: Factus est obedies vsque ad mortẽ. Vbi etiam insinuat obedientiæ fructum. Sequitur, Propter quod exaltauit Deus illum, &c.

Act. 4. Principes Sacerdotum comminati sunt Petro & Ioanni, ne vltra loquerentur in nomine Iesu. Qui responderunt eis: Si iustum est, vos potius audire quàm dominum, iudicate. Non enim possumus, quæ vidimus,

& au

& audiuimus nõ loqui. Deinde cũ arguerentur Apostoli, à principibus sacerdotum, quia nõ seruassent eorũ mandatum, responderunt Petrus, & alij apostoli: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. *Actu.5.*

Saulus in terram prostratus, audiẽs verba Iesu Nazareni, promptè ait: Domine, quid vis me facere? *Actu.9.*

Cornelius dixit beato Petro: Oẽs nos in conspectu suo sumus parati audire omnia quæcunq; tibi præcepta sunt à Domino. *Actu.10*

Paulus electo sibi Sila in socium perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmans ecclesias & præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum. *Actu.15. & 16.*

De Sacra scriptura. CAP. XXVI.

MAgnam reuerẽtiam habere debemus ad sacram scripturam, quã ipse Deus voluit scribere, vel tradere specialiter & docere. *Exod.31.*

Reuersus est Moyses de monte portans duas tabulas, scriptas digito Dei. *Exod.32.*

Ipse etiã dominus Iesus dicit, se missum fuisse ad euangelizandũ, & misit discipulos ad hoc ipsum Mar.10. Mar.1. Luc.4. Ioã.5. *Ioan.1. Gala.3.*

Sic ergo potest dici, quòd lex vetus fuit data à Deo Moysi, mediantibus angelis, vt ait apostolus, & beatus Stephanus hoc ipsum testatur. Accepistis ait, legem Dei, in *Actu.7.*

diſpoſitione angelorum. Reliqua verò pars veteris teſtamenti, data fuit, inſpiratione ſpiritus ſancti, vt Petrus ait: Non enim voluntate humana allata eſt aliquando prophetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt Dei homines. Nouum autem teſtamẽtum continet verba & facta domini Ieſu
1.Petr.1. Chriſti in Euangeliis: verba Apoſtolorum in Epiſtolis, & in Apocalypſi: facta ipſorum in libro actuum Apoſtolorum. Chriſtus ergo verus Deus & homo partem Euangeliorum protulit per ſeipſum, & per ſpiritũ ſanctum, per ipſúmque alia verba, quæ dixerũt Apoſtoli & Euangeliſtæ inſtructi, vt Act. 2. Repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto, & cœperunt loqui variis linguis.

Eccle.39. Sapientiam omnium antiquorum exquiret ſapiẽs, & in Prophetis vacabit, quaſi diceret, Sapientiam quidem ſapientum debet ſapiens exquirere, ſed ſpecialiter debet ad Prophetarum ſcripturas intendere.

1.Ma.12 Ionathas ſũmus Sacerdos, & ſeniores Iudæorũ, licet eſſent rebus bellicis intẽti, ſcripſerũt Spartiatis epiſtolã. Nos enim quãdo nullo horũ indigeremus habentes ſolatio ſanctos libros, qui ſunt in manibus noſtris.

Mat. 9. & 21. Principes Sacerdotum, Scribas, Phariſæos iniuſtè arguentes dominum, ipſe multoties per ſcripturas conuicit.

Et per

Et per scripturã respondens, defendit discipulos suos contra Pharisæos. Non legistis, ait, quid Dauid fecerit quando esuriit. *Matt.12. & 15.* *2. Re.21.*

Saluator noster, tẽtatus à Diabolo per scripturam respondit, & ipsum tẽtatorem, scripturæ authoritate confudit. Idem scripturam esse completam, in aduentu suo, dixit, Hodie hæc scriptura impleta est in auribus vestris. *Matt. 4.* *Lucæ 4.*

Magnam authoritatem tribuit Dominus veteri testamento, quando dixit: Donec transeat cœlum & terra, iota vnum, aut apex vnus, non præteribit. Et Ioan.10. Non potest solui scriptura. *Matt.5.*

Non minoris authoritatis, sed maioris est nouum testamentum de quo Dominus ait: Cœlum & terra transibunt, mea autem verba non transibunt. *Ioan.10.* *Lucæ 21.*

Legisperitum sciscitantem, quid agendo, acquireret vitam æternam, remittit Dominus ad scripturam. Quomodo legis, in lege quid scriptum est? *Luc.10.*

Arguit dominus Sadducæos de ignorantia scripturarũ. Erratis, nesciẽtes scripturas. *Matt.22.*

Petrus in prima prædicatione sua post missionem spiritus sancti, authoritatem Iohelis exponens, tria millia hominum conuertit ad Christum. *Actu.2.* *Iohe.2.*

Valde commẽdandus est Eunuchus ille, *Actu.8.*

qui veniens de Aethiopia Ierosolymam, legebat Esaiam Prophetam, in curru existẽs. Et Philippus præcepto Domini occasionẽ assumpsit prædicandi ei Euangelium Christi, ex authoritate, quam legentem inuenit, & credentem illico, baptizauit.

Actu.17 Veniens Paulus Berrhœã, intrabat synagogam Iudæorum, quidam autem susceperunt verbum cum omni auiditate, quotidie scrutantes scripturas, an hæc ita se haberẽt. Et crediderunt multi ex eis, Græcæ mulieres honestæ & viri non pauci.

Actu.18. Apollo vir eloquens, potens in scripturis, contulit multum his, qui crediderunt per gratiam. Vehementer enim Iudæos reuincebat publicè, ostendens per scripturas esse Christum Iesum.

2. Petr.1. Non voluntate humana allata est prophetia; sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.

De exhortatione bona, & prædicatione verbi Dei. CAP. XXVII.

Gene.4. CAin admonitus exteriori voce Dei ab accepta iniquitate, non destitit. Hinc patet quòd exterior exhortatio sine interiori, parum est efficax.

Gene.19. Iustus Loth pie admonebat Sodomitas, dicens: Nolite quæso fratres mei, nolite malum hoc facere: cui illi contumaciter responde

ſponderunt, Recede illuc. hinc patet, quòd peruerſi difficile corriguntur, vt dicitur Eccleſia.11.

Bene ſucceſsit Iacob, qui acquieuit conſiliis matris ſuæ. *Gene.27.*

Audiens Ruben iniqua fratrum verba contra Ioſeph, dixit: Nō interficiamus eum nec effundamus ſanguinē eius. Iudas etiam conſuluit, quòd nō occideretur, ſed venderetur, & ſic ſaltem minus malū cōmitteretur. *Gene.37.*

Soror Moyſi bene ſuaſit filiæ Pharaonis, vt mulier Hebræa, pro nutriendo paruulo vocaretur. *Exod.2.*

Ad vtilitatem populi, & alleuiationem Moyſi, bene conſuluit ei Iethro, vt minores iudices conſtitueret in populo. *Exod.18.*

Bona exhortatione Abigail, cōuerſus eſt Dauid à ꝓpoſito fundēdi ſanguinē Nabal. *1. Re.25.*

Bonum conſilium dedit Abner Aſaëli ſe ſequēti, dicens: Noli me ſequi, ne compellar te confodere in terram. Quod quia ille audire contempſit, ab eodem occiſus eſt. *2. Reg.2.*

Conſilium bonū dederunt ſeniores Roboam filio Salomonis. ille verò in malum ſuum acquieuit conſilio iuniorum. *3. Re.12.*

Cùm Naamam Syrus ad verbum Eliſei abiret indignans, ſerui ſui ſuaſerunt ei, vt prophetæ facile mādatū impleret: quorum monitis acquieuit, & ſanatus eſt à lepra. *4. Reg.5.*

4. *Re.*12. Quandiu vixit Ioiada pontifex, qui be-
2. *Pa* 24 ne instruebat Ioas regem Iuda, tandiu fuit illę bonus, quo mortuo, factus est pessimus, & periit pessime.

2. *Pa.*30. Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis Ezechiæ imperio, & principum eius in vniuersum Israël & Iudam prædicātes, filij Israël, reuertimini ad dominū Deum Abraham, & Isaac, & Israël & reuertetur ad reliquias, quæ effugerunt manus Assyriorum.

1. *Esdr.*7. Aedificantibus Iudæis templum reuersi de Babylone, exhortabantur, & adiuuabāt eos Aggæus & Zacharias prophetæ.

*Nehe.*2. Desiderans Nehemias ædificare in Ierusalem murum, dixit optimatibus & magistratibus: Surgamus & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono.

*Nehe.*5. Ad exhortationem Nehemiæ ij, qui vsuras accipiebant à populo, & acceptas reddere, & vltra non accipere, consenserunt.

*Tob.*1. Tobias in captiuitate positus, pergebat per omnes qui erant in captiuitate, & monita salutis dabat eis. Item bene prædicauit filio suo, cap. 4. & 14.

*Tob.*6. Bene cessit Tobiæ, quia Raphaelis quē hominem putabat, consiliis acquieuit: specialiter in extractione piscis, & in petendo vxorē, & de matrimonio habendo cum ea.

*Tob.*10. Parentes Saræ vxoris Tobiæ iunioris, monue

monuerũt eam honorare ſoceros, diligere maritũ,regere familiã,gubernare domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere.

Iudith bonã exhortationem fecit popu- *Iudi.8.* lo,arguẽs quod indiſcretè ordinatum erat, & docens quid faciendum eſſet.

Efficaciter perſuaſit Mardochæ⁹ Eſther, *Eſth.4.* vt cum periculo ſuo ingrederetur ad regẽ, precatura pro ſalute gentis ſuæ.

Poſt oſtẽſam Eſaiæ mirabilem viſionem *Eſaiæ 6.* dixit ipſe Propheta: Væ mihi quia tacui. Et poſtea,quando labia ſua cum calculo; de altari ſumpto, vidiſſet fuiſſe mundata, dixit domino quærenti quem mitteret ad populum: Ecce ego,mitte me.

Dixit dominus eidem: Clama,ne ceſſes, *Eſa.58.* quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo ſcelera eorum & domui Iacob peccata eorum.

Ieremias primò excuſauit ſe à prædica- *Iere. 1.* tione,& poſtea diuinæ voluntati acquieuit.

Abimelech Aetiops dixit Sedechiæ regi *Ier.38.* Iuda:Domine mi rex:male fecerunt viri iſti omnia quæcunque pertractauerunt contra Ieremiam prophetam,mittentes eum in lacum. Et præcepit ei rex: Leua eum de lacu ante quam moriatur.

Bonum conſilium dedit Daniel Nabu- *Dani. 4.* chodonoſor regi Babylonis,dicens:Conſi-

lium meum tibi placeat,& peccata tua eleemoſynis redime.

Ionæ.2. & 3. Factum eſt verbum Domini ad Ionam, dicens: Surge & vade in Niniuen,& prædica in ea,prædicatione quam loquar ad te.

1.Ma.2. Moriturus Matathias filios ſuos efficaciter adhortatus eſt ad agendum viriliter, pro lege Dei.

1.Ma.3. 4.& 9. 2.Ma.8. & 15. Iudas Machabæus pugnaturus,exhortabatur, & etiam animabat populum ſuum, in ſermonibus bonis. Et ſpecialiter 2. Macha.15. Vbi dicitur quòd ſingulos armauit non clypei & haſtæ munitione vincere, ſed ſermonibus optimis & exhortationibus. Vnde glorioſa ſecuta eſt victoria.

1.Ma.7. Cùm primus, ſeptem illorum fratrũ in ſartagine torreretur,cæteri vnà cum matre ſe horrabantur mori fortiter,dicentes, Dominus aſpiciet veritatem,& cõſolabitur in nobis. Et ſpecialiter ipſa mater, mirabiliter & efficaciter exhortabatur filios ſuos.

Matt.3. Mar.1. Lucæ.3. Mar 6. Ioannes Baptiſta multa exhortans,euangelizabat populo.Lucæ.3. Cuius exhortatio ita efficax erat, vt non ſolum multi baptizarẽtur,confitentes peccata. Sed & ipſe Herodes audito eo multa faciebat,& libenter eum audiebat.

Mat.10. Miſit dominus diſcipulos ſuos dicẽs:Euntes,prædicate dicentes, Quia appropinquabit

bit regnum cælorũ. Simile habes Mar. 16.

Petrus Apostolus in die Pentecostes tam efficaciter prædicauit, quòd baptizabantur vna die circiter tria millia hominum. Et alia vice, similiter ad prædicationem ipsius, factus est numerus virorũ credentium quasi quinque millia. *Actu. 2.* *Actu. 4.*

In domo Cornelij prædicante Petro, cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbũ Dei, & iussit eos baptizari. *Actu. 10.*

Ministrantibus & ieiunantibus prophetis, & doctoribus, qui erant Antiochiæ dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam. Sequitur, Ipsi quidem missi à Spiritu sancto, prædicabãt verbum Dei, in synagogis Iudæorum. *Actu. 13.*

Reuersi sunt Paulus & Barnabas Lystrã, Iconium, & Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, exhortantes, vt permanerent in fide. *Actu. 14*

Factũ est Iconij, vt Paulus & Barnabas introirent in synagogam Iudæorum & loquerentur, ita vt crederent Iudæorũ & Græcorum copiosa multitudo. *Act. 14.*

Visio per noctem Paulo visa est. Vir Macedo quidam erat stans, & deprecans, dicẽs: Profectus in Macedoniam succurre nobis. Sequitur, Vt autem visum vidit, statim quæsiuimus proficisci in Macedoniam, certi fa- *Actu. 16.*

cti,quòd vocasset nos Dominus ad euange lizandum eis.

Act.18. Multi Corinthiorum audientes Paulum prædicantem prædicationem credebant & baptizabantur. Dixit autem Dominus no cte Paulo per visionem: Noli timere,sed lo quere,ne taceas,quia ego sum tecum & nemo apponet vt noceat tibi.

Eodem. Apollo vir Iudæus Alexandrinus genere erat edoctus viam Domini, feruens Spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Iesu.

Act.19. Apud Ephesum Paulus intrans Synagogam Iudæorum cum fiducia loquebatur disputans & suadens de regno Dei.

Act.20. Quadam die cùm in crastinum profectu rus sermonem protraxisset vsque ad mediā noctem,quidā adolescens oppressus somno cecidit de fenestra,& sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, & suscitasset eum,rursus ascendit, & allocutus est eos vsque in lucem & sic profectus est.

Act.20. Recessurus Paulus de Asia dixit maioribus natu:Per trienniū nō cessaui die ac nocte cū lachrymis,monēs vnūquēque vestrū.

Act.25. Cùm Paulus vinctus corā Agrippa rege & Festo preside, causam diceret, Agrippa dixit ei, in modico suades mihi Christianum fieri.

De

De consilijs & persuasionibus malis.

CAPVT XXVIII.

EVa de ligno vetito dedit viro suo qui comedit. Præsumendum est, quòd ipsa persuaserit viro. *Gene.3.*

Domina cui seruiebat Ioseph, male ipsum solicitabat ad peccatum. *Gene.39.*

Sapientes consiliarij Pharaonis, dederunt insipiens consilium. *Exod.7. & infra.*

Moram faciente Moyse cum domino in monte, dixit populus Aaroni, Fac nobis deos alienos, qui nos præcedant. Quibus suggestionibus populi Aaron stultè acquieuit. *Exo.32.*

Balaam docuit Balach quomodo per mulieres posset filios Israël ad peccatum trahere, & sic contra se dominum prouocare. *Nu.24. & 25.*

Filij Ammon male suaserunt regi suo vt dehonestaret nuncios Dauid. *2.Re.10.*

Ionadab nepos Dauid malum cōsilium dedit Ammon, vt defloraret sororem suam: de quo postea multa mala euenerunt. *2.Re.13.*

Detestandum & turpe consilium quod dedit Achitophel Absaloni, & tamen erat consilium, quòd ille dabat in diebus illis, quasi quis consuleret Deum. *2.Re.17.*

Auerterunt mulieres cor Salomonis & ita deprauatum est per eas, vt sequeretur Deos alienos, & coleret eos. *3.Re.11.*

Ocho

2.Pa.22. Ochozias rex Iuda ingressus est per viã dom⁹ Achab, quę erat pessima. Mater enim eius Athalia, impulit eum, vt impie ageret.

1.Esdr.4. Aedificantibus templum Iudæis post reditum de Babylone, hostes eorum scripserunt Artaxerxi regi, & ipse persuasus ab eis prohibuit opus fieri.

Esth.5. Amici Aman audientes ipsum conquerentem de Mardochæo, qui ei genua non flectebat, responderunt: Iube parari excelsam trabem & mane dic regi, vt appendatur Mardochæus super eam.

Iob.2. Stultum consilium, vxor Iob dedit ei: sed ille tanquam prudens & sanctus homo tali consilio non acquieuit.

Iere 38. Quia Ieremias prophetauit, capiendam esse ciuitatem Ierusalem à Chaldæis, dixerunt principes populi Zedechiæ regi: Rogamus vt occidatur homo iste. Qui stultè acquiescens, respondit eis: Ecce in manibus vestris est. Non enim fas est regem vobis quicquam negare.

Danie.6. Ad malam suggestionem principum & Satraparum, Darius rex Persarum constituit decretum vt quicunque peteret quid, à Deo vel homine, nisi ab ipso rege mitteretur in lacum Leonum.

1.Mac.1. In diebus Antiochi, exierunt ex Israël filij iniqui, & suaserunt multis dicentes: Eamus

mus & diſponamus teſtamentum cum gentibus.

Tantum ſuaſit Menelaus Andronico, quòd ille occidit Oniam ſacerdotem. *2.Ma.4.*

Cùm aduerſus Menelaum iudicium agitaretur coram Antiocho, Ptolemæus pecunia corruptus per Menelaum, perſuaſit regi,& eum ad ſententiam deduxit, qui Menelaum abſoluit,& multos iuſtos eius accuſatores morte damnauit. *Eodem.*

Iniquum conſilium dedit Herodias filiæ,dicēs:Nihil aliud petas,niſi caput Ioannis Baptiſtæ. *Mat.14* *Marc.6.*

Proconſul Paulus, deſyderabat audire verbum Dei,quod Paulus & Barnabas prędicabāt.Reſiſtebat autem illis Elymas magus,quærens auertere proconſulem à fide. *Actu.13.*

Cùm Paulus & Barnabas eſſent in ciuitate Lyſtris in tanto honore, quòd homines illis tanquam diis ſacrificare vellent, quidam Iudæi ſuperuenerunt, & perſuaſis turbis,lapidantes Paulum, traxerunt extra ciuitatem, exiſtimantes eum eſſe mortuum. *Act.14.*

Occaſione cuiuſdam puellæ, à qua Paulus ſpiritum phytonem eiecit,domini illius dolentes de amiſſo quæſtu tot & tanta dixerunt magiſtratibus, quòd fecerunt Paulum & Silam virgis cædi & incarcerari. *Act.16.*

De

De auditione verbi Dei.

CAPVT XXIX.

Exod. 4. AAron locutus fuit omnia verba quæ dixerat dominus ad Moysen,& credidit populus. Audierúntq; quòd visitasset dominus filios Israël,& proni adorauerunt.

Exod. 6. Dixit Moyses, coram domino: Ecce filij Israël non me audiunt, & quomodo audiet Pharao?

Exo. 24. Cunctus populus dixit Moysi vna voce: Omnia verba domini, quæ locutus est faciemus. Et paulopost assumens Moyses volumen fœderis legit audiente populo, qui dixerunt: Omnia quæ locutus es faciemus.

Iudic. 3. Eglon rex Moab sedebat in æstiuo cænaculo, dixit ad eum Ehud, siue Aod: verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno, quasi reuerentiam exhibens verbo Dei.

1.*Reg*.3. Bene docuit Samuelem Heli vt diceret domino loquenti sibi, Loquere domine, quia audit seruus tuus.

3.*Re*. 22. Achab rex Israël nolebat audire Michæã prophetam domini, qui non prophetabat bonum, sed malum. Vocatus tamen Michæas dixit ei: Audi sermonem domini.

2. *Esd*.8. Esdras attulit librum legis,& legit in eo apertè, de mane vsq; ad mediam diem, & aures omnis populi erant erectæ ad librum.

Et

Et ſequitur. Flebat omnis populus cùm audiret verba legis.

Reſpondens Iob domino dixit: Auditu auris audiui te, nunc autem oculus meus videt te: idcirco me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. *Iob.42.*

Factum eſt verbum domini ad Ieremiã: Noli ſubtrahere verbum Dei, ſi fortè audiant, & auertatur vnuſquiſq; à via ſua mala, & pœniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam ſtudiorum eorum. *Iere.26.*

Dixit Dominus Ezechieli: Vade ad domum Iſraël, & loqueris verba mea ad eos. Sequitur. Domus Iſraël noluit audire te, quia nolunt audire me. *Ezech. 3.*

Verbum Ionæ peruenit ad regem Niniue, & ſurrexit de ſolio ſuo, & abiecit veſtimentum ſuum à ſe, & indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere. *Ionæ 3.*

In fine ſermonis in monte, dixit dominus: Omnis qui audit verba mea, & facit ea aſsimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſuper petram. *Matt.7.*

Herodes Tetrarcha metuebat Ioannem Baptiſtam, & cuſtodiebat eũ, & audito eo, multa faciebat, & eum libenter audiebat. *Mar.6.*

Cùm turbe irruerẽt in dominũ IESVM, vt audirent verbum Dei, ſedens docebat de nauicula turbas, Petrus cùm ſociis, de- *Luc.5.*

ductis

ductis ad terram nauibus, iis relictis ipse cum sociis secuti sunt dominum.

Luc.10. Maria soror Marthæ sedens secus pedes domini, audiebat verbum illius, & audiuit tandem dominum dicentem: Maria optimam partem elegit, &c.

Luc.11. Extollenti vocē mulieri, & dicenti: Beatus venter qui te portauit. Respondit dominus: Quinimmo. Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Luc.19. Instāte dominica pasſionis, legitur: Erat docens cotidie in templo. & post pauca: Omnis populus suspensus erat audiens illum.

Luc.24. Duo discipuli domini IESV, euntes in castellum nomine Emaus, loquentes adinuicem de iis, quæ tempore Dominicæ pasſionis acciderant, meruerunt habere societatem illius, de quo loquebantur.

Actu.2. Facto sermone ad plebem in die Pentecostes post aduentum spiritus sancti dicitur: His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Et baptizati sunt circiter tria millia hominum.

Actu.3. & 4. Post sanationem claudi, & sermonem Petri, sequitur: Multi qui audierant verbum, crediderunt. Et factus est numerus virorum circiter quinque millia hominum.

Actu.6. Conuocātes duodecim apostoli multitudinem

dinem diſcipulorũ,dixerunt: Nõ eſt ęquum nos derelinquere verbũ Dei, & miniſtrare menſis. Nota tamen quòd illæ menſæ erant pauperum viduarum. Per quod datur intelligi, quòd opus prædicationis verbi Dei, præfertur operi miſericordiæ corporalis.

Nõ poterãt reſiſtere Iudæi ſapiẽtię,& ſpiritui,qui per beatũ Stephanũ loquebatur. *Eodem.*

Philippus deſcendens in ciuitatem Samariæ,prædicabat illis Chriſtum. Intendebant autem turbæ his, quæ à Philippo dicebantur vnanimiter audientes. *Actu.8.*

Aperiens Philippus os ſuum,euangelizauit Eunucho IESVM, & venientes ad quandam aquam,confeſſus eſt Eunuchus ſe credere,& baptizauit eum. *Actu.8.*

De Saulo quem dominus IESVS excæcauerat corporaliter,& illuminauerat ſpiritualiter,dixit ipſe dominus in viſu Ananię: Vade quoniam vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meum coram gentibus. *Actu.9.*

Noluit dominus inſtruere Cornelium per angelum,ſed mandauit ei vt accerſiret Simonem Petrum, & ille doceret eum, & diceret,quid eum facere oporteret. *Act.10.*

Loquente Petro, cecidit ſpiritus ſanctus ſuper omnes qui audiebant verbum illius. *Eodem.*

Audientes gentes quòd Iudæi repellebant verbum Dei, & quòd Paulus & Bar- *Actu.13.*

nabas volebant prędicare eis,& gauisi sunt, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

Act. 14. Factum est Iconij,vt Paulus & Barnabas ingrederentur synagogam & loquerentur, ita vt crederet Iudæorum & Græcorum copiosa multitudo.

Act. 16. Quædam mulier nomine Lydia purpuraria audiuit Paulū loquentē,cuius cor dominꝰ aperuit, & baptizata est cū domo sua.

*Actu.*17. Cùm audissent Athenienses Paulum loquentem de resurrectione mortuorum, quidam irridebant,quidam verò dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus exiuit de medio eorum,quidam verò adhærētes ei crediderunt,in quibus Dionysius Areopagita,& mulier nomine Damaris,& alij cū eis.

*Actu.*17. Veniens Paulus Berrhœam, intrauit synagogam Iudæorum, & quidam susceperunt verbum,cum omni auiditate,quotidie scrutantes scripturas, si hæc ita se haberent. Et multi crediderunt ex eis.

*Actu.*19. Mansit Paulus Ephesi per bienniū quotidie disputans in schola tyranni cuiusdam, ita vt omnes,qui habitabant in Asia, audirent verbum Dei.

*Actu.*26. Postquàm rex Agrippa audierat Paulum,dixit ei.In modico suades me Christianum fieri.

De

De apparitionibus factis sanctis patribus.

CAPVT XXX.

ANte peccatum, locutus est dominus ad Adam, post peccatum ad Adam & Euam, & ad serpentem: Cain etiam monuit ante fratricidium, & post durè arguit eum. *Gene. 2. & 4.*

Noë præcepit dominus, vt faceret arcam, deinde, vt ingrederetur in eam. Et post exiccationem terræ, præcepit vt egrederetur de arca. Deinde benedixit dominus Noë & filiis eius & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini. *Genes. 6. 7. 8. & 9.*

Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de terra tua & de cognatione tua. Eodem cap. Apparuit dominus Abrahæ, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. *Genes. 12.*

Post captiuitatem & liberationem Loth proximo cap. Factus est sermo domini ad Abraham per visionem. deinde apparuit, ei dominus & dedit ei præceptum circuncisionis. *Genes. 14. & 15.*

Apparuerunt ei tres viri, &c. Tunc audiuit certum tempus filij nasciturі. *Genes. 18.*

Venerunt duo angeli, sedente Loth in foribus ciuitatis, qui cùm vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis, & adorauit eos. *Genes. 19.*

Venit dominus ad Abimelech per somnium & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti, habet enim virum. *Gene. 20.*

Genes.21. Cùm durè accepisset Abraham verba Saræ, conquerentis de ancilla & filio eius, dixit ei dominus: Non tibi videatur asperum super puerum.

Gene.21. Apparuit angelus in deserto Agar ancillæ & filio.

Gene.22. Tentauit Deus Abraham, & dixit ad eum: Tolle filium tuum, &c. Et postquam extēdisset gladiū, ecce Angelus domini, &c.

Gene.26. Apparuit dominus Isaac in Gerara ac postea in Bersabeæ, dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui, &c.

Genes.28. 31.32. Apparuit Iacob multoties, eunti ad Laban. Gene.28. & redeunti. cap.31. vbi etiam dixit Laban in somnis: Caue ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Et post locutus est dominus pluries ad Iacob.

Exo. per totum. Quoties apparuit Moysi, & locutus ei fuerit, nimis longum esset dicere, videatur Exodus cap.3. & sequentibus.

Num.22. Legitur quoque dominus fuisse locutus Balaam dormiēti, & eidem sedēti super asinam, quæ vidit angelū quē Balaā nō vidit.

Iosu.1. Pluries etiam locutus est dominus ad Iosue, sicut apparet Iosue ca.1.4.5.7.& 13.

Iudic.1. Post mortem Iosue consuluerunt filij Israël dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos? Dixítq; dominus: Iudas ascendet.

Iudic.2. Ascendit angelus domini ad locum flentium,

tium,& ait: Eduxi vos de Aegypto.

Venit angelus domini, & apparuit Gedeoni,& ait: Dominus tecum. *Iudic.6.*

Apparuit angelus domini vxori Manue, & alia vice apparuit Manue pariter & vxori eius. *Iudic. 13.*

Filij Israël cōgregati vt pugnarent contra Beniamin,consuluerūt dominū,quibus ait, Quòd Iudas esset dux exercitus. Licet autem bis fuerint debellati,tamen dixit eis dominus quòd pugnarent. *Iudic.20.*

Vocauit dominus Samuel quater.tādem ait,Loquere domine,quia audit seruus tuus iuxta consilium quod dederat ei Heli sacerdos,sequitur: Addidit dominus vt appareret in Sylo. *1. Reg. 3.*

Quando Dauid debebat cōmittere prælium frequenter consulebat Dominum,qui semper legitur ei respondisse, vt patet in multis locis. 2. Reg. per totum. *2. Reg. 2.*

Apparuit dominus Salomoni dicens, Postula quod vis. *3. Reg. 3.*

Cū perfecisset Salomon ædificiū domus domini, & domus regis apparuit ei dominus,dixitq; ad eū,Exaudiui orationē tuam. *3. Reg. 9.*

Eidem locutus est increpans eum durè propter scelera ab eo commissa. *3. Reg. 11.*

Eliæ fugienti à facie Iezabel, apparuit angelus domini,qui ei panē & aquā osten- *3. Reg. 19.*

dit. dominus quoque in sibilo auræ tenuis.

4. Reg. 6. Eliseo ab exercitu Syrorum circundato apparuerunt multi angeli, defendẽtes eum, quos, & puer eius vidit, ad similitudinem equorum & curruum igneorum.

Longo tempore durauit apparitio Raphaëlis angeli, quem dominus misit ad curandum Sarã. Tob. 5. & infra vsq; in finem.

Multas mirabiles visiones diuersi prophetæ viderunt. Esaiæ 6. Iere. 1. De virga vigilante, & de olla succensa. Item Iere. 24. De duobus calathis ficubus plenis. præcipue verò Ezechiel, Daniel, Amos, Zacharias, pleni sunt imaginariis visionibus, quas exprimere longum esset.

2. Ma. 3. Volente Heliodoro spoliare templum, & deposita asportare, apparuit quidam æquus, terribilem habens sessorem.

2. Ma. 10 Cùm vehemens pugna esset inter Timotheum & Iudam Machabæum, apparuerunt quinq; viri in equis, frenis aureis decorati, ducatum Iudæis præstantes, è quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circunseptum, incolumen seruabant.

2. Ma. 11 Euntes Iudæi ad prælium contra exercitum magnum Lysiæ, Machabæo duce, apparuit præcedens eques in veste candida, armis aureis, hastam vibrans.

Matt. 12. Angelus domini legitur ter apparuisse Ioseph

seph. Primò, Cùm esset adhuc dominus in matris vtero. Secundò, Cùm natus ex vtero. Tertiò, Cùm essent in Aegypto.

Super dominũ baptizatum, Spiritus sanctus in colũbæ specie visus est, paterna vox audita est, Hic est filius meus dilectus. *Matth. 3. Luca. 3.*

Item in transfiguratione, apparuerunt Moyses, & Elias cum domino loquentes, & vox de cælo facta est. *Mat. 17. Luca. 9.*

Resurgente domino Iesu Christo, multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt, & exeuntes de monumentis, venerunt ad sanctam ciuitatem, apparuerũtq; multis. *Mat. 27.*

Surgẽs Iesus mane prima sabbati apparuit primò, Mariæ Magdalenæ. Deinde mulieribus redeuntibus à monumẽto. Tertiò, Petro. Quartò, discipulis duobus euntibus in Emaus. quintò, decem discipulis congregatis. Sextò Thomæ, & alijs decem. Septimò ad mare Tiberiadis. *Mar. vl. Mat. 28. Ioan. 20 & 21.*

Nouissime, recumbentibus vndecim discipulis, apparuit, & exprobrauit eis incredulitatem eorum. *Luca. 24.*

Item angeli apparuerunt mulieribus, vt patet Mat. 28. Mar. vlti. Ioan. 20.

Post passionem suam dominus Iesus præbuit seipsum viuum, in multis argumentis per quadraginta dies apparẽs eis, & loquẽs *Actu. 1.*

de regno Dei. Sequitur in eodem cap. Cùm que intuerētur in cælum ecce duo viri adstiterunt iuxta illos.

Actu.2. Cùm cōplerentur dies Pentecostes erant omnes discipuli pariter in eodē loco. Et apparuerūt eis dispartitæ linguæ, tāquā ignis.

Act.7. Stephanus plenus Spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriā Dei, & ait: Ecce video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei.

Act.9. Cùm appropinquaret Saulus Damasco, vt caperet Christianos, subito circunfulsit eum lux de cælo, & audiuit Dominum Iesum Nazarenum dicentem sibi: Saule quid me persequeris? & consequenter apparuit Ananiæ.

Act.10. Cornelius Centurio vir religiosus & timēs Deum, vidit manifestè, quasi hora diei nona angelum domini dicentem sibi: Corneli, mitte viros in Ioppen, & accerse Simonem Petrum, hic dicet tibi, quid te oporteat facere.

Eodem. Orante Petro & esuriente, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cælum apertum, ac descēdens ad se, vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis alligatum, submitti è cælo in terram, in quo erāt omnia quadrupedia terræ, bestiæq; & reptilia, & violatilia cæli.

Ange

Angelus domini astitit,& refulsit lumē in habitaculo carceris,in quo erat dormiēs Petrus, vinctus catenis duabus, percussoq; latere Petri excitauit eum,dicens:Surge velociter. *Act.12.*

Cùm Paulus & Sylas trāsissent Mysiam, descenderunt Troiadem,visio per noctē Paulo ostensa est. Vir Macedo quidā erat, stans & deprecans eum, dicens:Transiēs in Macedoniā adiuua nos. Dixit dominus nocte per visionem Paulo:Noli timere, loquere,ne taceas. *Actu.16.*

Quadam nocte dominus assistens Paulo,ait illi:Constans esto Paule, sicut testificatus es de me in Ierusalem,sic & Romæ te oportet testificari. *Actu.23.*

Consolari volēs Paulus socios suos,tempore tēpestatis, suasit eis bono animo esse, dicēs:Astitit mihi angelus hac nocte,dicēs: ne timeas Paule,Cæsari te oportet assistere, Et ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum. *Act.27.*

Beatus Ioannes apostolus & euangelista exilio relegatus, in Pathmos insula vidit Christum in medio septem cādelabrorum aureorum, & mirabilibus reuelationibus totus liber plenus est. *Apoca.1.*

De bonis Angelis. CAP. XXXI.

ANgeli apparuerunt Abrahæ, & erga *Gene.18.*

eum se familiariter habuerunt.

Gene. 19. Apud Loth hospitati fuerunt Angeli & quasi piam ei violentiam facientes, ipsum de periculo extraxerunt.

Gene. 22. Angelus domini vocauit Abraham, & prohibuit, ne filium immolaret, & magna ei propter obedientiam promisit.

Gene. 28. Fugiens Iacob Esau fratrem suum vidit angelos ascendentes, & descendentes per scalam.

Gene. 32. Redeūti Iacob à seruitio Laban ad Isaac patrem suum, angeli ad eum, scilicet, protegendum obuiauerunt ei.

Exod. 13. Angelus domini, qui præcedebat castra Israël quando recedebat populus de Aegypto, stetit inter castra Aegyptiorū, & castra Israël. Vnde in Exodo: Ecce ego mitto angelum meū qui præcedat te, & custodiat in via & introducat ad locū quem præparaui.

Num. 22. Stetit angelus Domini in via contra Balaam, qui sedebat super asinam.

Iudic. 2. Angelus domini increpauit filios Israël qui iurauerant amicitiam cum habitatoribus terræ Chanaan, memorās beneficia eis à Deo collata.

Iudic. 6. Apparens Gedeoni angelus domini confortauit eum, & animauit eum ad liberationem populi.

Iudic. 13. Vxori Manue sterili apparuit angelus

conce

conceptionem filij prædicans, & abstinentiam indicens, ac postea iterum eidem corã viro eius apparuit.

Numerato populo ad mandatum Dauid 2.*Re*.24. misit dominus pestilentiã in Israël. Cúmq; extendisset manum suam angelus domini super Ierusalem, vt disperderet eam, videns Dauid angelum cædentem populum ait: Ego sum qui peccaui.

Fugientem Eliam à facie Iezabel pessimæ reginæ, angelus domini confortauit, & sobrio cibo eum refecit. 3.*Re*.19.

Et angelus reuelauit eidem, quid respondere deberet nunciis Ochoziæ. 4.*Reg*.1.

Plures angeli boni erant cum Eliseo ad eum defendendum, quàm cum aduersariis essent mali homines ad nocendum. 4.*Reg*.6.

Venit angelus domini, & percussit vna nocte centum octoginta quinq; millia hominum, de exercitu regis Assyriorum. 4.*Re*.19.

Raphael angelus, qui fuit dux Tobiæ, ipsum à deuoratione piscis eripuit, vxorem eius à dæmonio liberauit, patri cæco visum restituit, & per eũ tam parentes, quàm socij fuerunt multiplici consolatione repleti. *Tob*.5. & *per totũ*.

Viuit Dominus, ait Iudith: Quoniam custodiuit me angelus eius, & hinc euntem, & ibi cõmorantem, & inde huc reuertentem. *Iudi*.13.

Volauit ad Esaiam vnus de Seraphin &c. *Esaiæ*.6.

munda

mundauit eum calculo, quem forcipe tulerat de altari.

Dan.3. Angelus Domini descendit cum Azaria, & sociis eius in fornacem ignis.

Danie.6. Daniel in lacu leonũ existens, dixit Dario regi ad ipsum veniẽti: Deus meus misit angelum suum, qui conclusit ora leonum.

Dan.10. & 11. Reuelata sunt Danieli, multa & magna mysteria, per ministerium angelorum: post

Dan.14. modum angelus Domini Habacuc prophetam de Iudæa, in Chaldęã transtulit, vt ferret prandium Danieli.

2.Mac.11 Machabæus, & qui cum eo erant, rogabant dominum vt bonum angelũ mitteret, ad salutem Israël. Sequitur: Apparuit præcedens eos eques, in veste candida.

Luca.1. Ad annunciandum conceptionem Ioannis Baptistæ, apparuit angelus domini Gabriel Zachariæ.

Eodem. Ad annunciandam conceptionem Saluatoris, missus est idem angelus à Deo in ciuitatem Dauid.

Luca.2. Rursus etiam nato domino, angelus domini stetit iuxta pastores, & facta est cũ angelo multitudo militiæ cælestis exercitus laudantium, &c.

Mat.1.2. Angelus domini legitur etiã apparuisse Ioseph, & ei locutus esse. Primò, ante natiuitatem domini, Mat.1. Noli timere accipere

Mariam

Mariam coniugẽ tuã. Secundò, poſt adorationem Magorum, Surge & accipe puerum tuum & fuge in Aegyptũ. Tertiò, poſt mortem Herodis, accipe puerũ & matrem eius, & vade in terram Iſraël.

Poſt receſſum tentatoris à domino legitur: Ecce angeli acceſſerũt, & miniſtrabãt ei. *Matt. 4.*

Poſt cœnã in oratione facta in horto apparuit illi angelus de cælo confortãs eum. *Lucæ.22.*

In eius reſurrectione angelus domini deſcendit de cœlo. Ioan.20. Matth.28. Marc. 16. Lucæ. 24.

In eius aſcẽſione. Ecce duo viri aſtiterũt. *Actu.1.*

Prĩcipes ſacerdotũ & oẽs qui cũ illis erãt iniecerũt manus in apoſtolos & poſuerunt eos in cuſtodia publica. Angelus autẽ domini per noctẽ aperiens ianuã carceris eduxit eos & dixit: Ite & loquimini in tẽplo plebi. *Actu.5.*

Angelus domini dixit ad Philippũ. Surge & vade meridiem verſus, &c. *Actu.8.*

Cornelius vidit manifeſtè angelum hora diei nona, introëuntem ad ſe & dicentẽ ſibi: Corneli. &c. *Actu.10.*

Et dormiente Petro in Herodis carcere angelus aſtitit. *Actu.12.*

Herodes rex veſtitus veſte regali ſedebat pro tribunali, populus ei acclamabat: voces Dei non hominis. Confeſtim autem percuſſit eum angelus domini, & conſumptus à *Eodem.*

vermi

vermibus expirauit.

Act. 27. Astitit angelus Paulo ĩ naui, suadẽs eũ bono animo esse, dicens: Ne timeas Paule &c.

Apoca. 1. Significauit Deus quę oportet fieri cito. Post hoc loquens seruo suo Ioãni, qui testificatus est sermonẽ Dei, &c. Et totus liber ille plenus est angelicis reuelationibus.

De Spiritibus malis. CAP. XXXII.

SPiritus mali, dicũtur esse Dei, quia sunt in potestate Dei, & per Deum possunt quicquid possunt.

Spiritus Dei malus exagitabat Saul. 1. Reg. 16.

Tob. 3. 6. *&* 8. Dæmonium occidit septem viros Saræ filiæ Raguelis, sed fuit eiectum per boni angeli Raphaelis, aduentum.

Iob. 1. 2. Super animalia Iob, & domum, vbi filij comedebant, & super corpus ipsius Iob Sathan tantum potuit, quantum prouidentia diuina permisit.

Matt. 8. Spiritus malus, fecit hominem sæuum vel crudelẽ. Occurrerunt enim domino duo habentes dæmonia sæui nimis.

Luca. 8. Facit quoque hominẽ immundum, nam illi duo dæmoniaci sæui nimis, habitabant in monumentis, & Dæmones petierunt intrare porcos, non agnos.

Luca. 8. Vnus eorum famosior, vestimento non induebatur, in domo habitabat, vinciebatur ca

tur catenis & cõpedib⁹ custodit⁹, etiã ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserto.

Facit quoque hominem cæcũ & mutum. *Matth. 9.*
Item cùm apprehenderit eum allidit illum *& 17.*
& spumat, & stridet dẽtibus, & arescit, & fre *Marc. 9.*
quenter eum in aquam & in ignem mittit, *Lucæ 9.*
vt eum perdat.

Laudes malignorum sprituum dominus *Mar. 1.*
recusabat. Obmutesce, & exi ab eo. *Lucæ. 4.*

Potestatẽ dæmonũ paruã esse ex hoc pa *Matth. 8.*
tet, quòd nec in porcos potuerunt intrare, ni *Lucæ. 8.*
si petita à Christo licentia, & obtenta.

Prohibuit dominus ne gauderẽt discipu- *Luc. 10.*
li, si spiritus maligni subiicerentur eis quasi hoc magnum ab eis nõ debuisset reputari.

Puella quædã habẽs spiritũ phytonem, *Act. 16.*
clamabat multis diebus post Paulum & socios eius. Dolens autem Paulus conuersus est ad spiritum, & dixit: Pręcipio tibi in virtute, & in nomine domini nostri Iesu Christi, exire ab ea, & exiit eadem hora. Nota: Non curabat Paulus doctrinam veritatis confirmari, per spiritum falsitatis.

Quidã Iudæi tentauerũt inuocare super *Act. 19.*
eos qui habebant spiritus malos, nomen domini nostri Iesu Christi, dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam, dixit: Iesum noui, & Paulum scio, vos autem qui

estis?

estis? & insiliens homo in eos, in quo erat dæmonium pessimum dominatus est eorum & inualuit contra eos, adeò quòd nudi & vulnerati recederent à domo illa.

De immortalitate rationalis animæ.

CAPVT XXXIII.

Gene. 25. PEr hoc quod dicitur de Habraham: Cõgregatus est, ad populum suum, innuitur quòd in alio sæculo haberet populum, scilicet homines qui bene vixerant, sicut & ipse.

Gene. 35. Simile habetur de Isaac, appositus est populo suo. Et de Iacob. Gene. 49.

Gene. 37. Quum crederet Iacob mortuum esse Ioseph: Descendam, inquit, ad filium meum, lugens in infernum. Vnde credebat eum ibi esse secundum spiritum.

Gene. 42. Fratres Ioseph volentes dicere, quòd vnus fratrum suorum mortuus esset dicebant: Duodecim fratres sumus filij viri vnius, minimus cum patre nostro est, alius non est super.

Exod. 3. Apparens dominus Moysi in Rubo, dixit: Ego sum Deus Abraham, Isaac, &c. Per hoc probat Saluator noster resurrectionẽ mortuorum, non est, inquit, Deus mortuorum, sed viuentium.

Mat. 22. De Chore & complicibus eius dicitur:
Num. 16. Descenderunt viui in infernum, operti humo, &

mo, & perierunt de medio multitudinis. Per hoc patet quòd in inferno viuant mali secundùm animas.

Si Saul credidisset Samuelem penitus, quantum ad animam fuisse extinctum, non petiuisset ipsum suscitari. 1. *Re.* 28.

Mirantibus seruis Dauid, quòd ipse pro mortuo paruulo non ploraret, dixit: Ego vadam ad eũ, ille verò nõ reuerteretur ad me. 2. *Reg.* 12

Cũ suspensus & tribus lanceis confossus Absalon interiisset, Dauid lachrymabiliter plãxit eũ. Et vt Augustinus in libro, de Doctrina Christiana, ait: Non orbitatẽ filij doluit, sed quia nouerat in quas pœnas tã impiè adultera, & parricidalis anima raperetur. Nãq; alio prius filio, qui innocens erat pro quo ægrotante affligebatur, moriente, lætatus est. Vt. 2. Regum. 12. habetur. 2. *Reg.* 18 *Augu.* 3. *de doctr. Christ.*

Orauit Elias pro suscitatione filij hospitæ suæ, dicens: domine Deus meus reuertatur oro anima huius pueri in viscera eius. 3. *Re.* 17.

Frequenter legitur in lib. Regum, Dorminit cum patribus suis, Quod quidem nullatenus de brutis animalibus potest dici. Vnde probatur eos viuere post mortem, & postea resurrecturos esse, sicut in dormiente apparet.

Ex verbis quæ dixit Tobias, increpans stultitiam propinquorum, patet manifestè, *Tobiæ* 2.

quòd anima viuat post separationem à corpore. Filij, inquit, sanctorum sumus, & vitã illam expectamus, quam Deus daturus est his qui fidem suam nũquam mutant ab eo.

Eodem.3. Item in oratione postea, dixit: Domine secundùm volũtatem tuã fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum.

Iob.3. & 42. *Gregor. vlt.mor.* Addidit dominus omnia, quæcunque fuerant Iob duplicia, sed tantum dedit ei septẽ filios, & tres filias sicut prius, eo quòd secundùm Grego. primi non reputabantur mortui, cùm eorum animæ viuerent.

Eccl.vlti. Valde expressè dixit Salomon in fine Ecclesiastes libr. Reuertatur puluis in terram suã, vnde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

Sapien.5. Ex verbis illis, scilicet, Nos insensati vitam illorũ æstimabamus insaniam &c. quæ dicunt damnati in inferno, ostenditur tam malos, quàm bonos in alio sæculo viuere.

Esa.14. De Nabuchodonosor rege Babylonis dicitur ad literam: Ex quo dormisti, in morte scilicet, non ascendit qui succidat nos. Infernus subter te conturbatus est in occursum aduẽtus tui. Et postea: Detracta est ad inferos superbia tua. Et plura ponuntur ibi, per quæ patet illum nõ penitus interiisse, sed ad infernum eius animã descendisse.

1.Ma.6. Dum suaderetur Eleazaro, vt simularet

se de

ſe de carnibus ſacrificij comediſſe, dixit: Et ſi in præſenti tempore ſuppliciis hominum eripiar, ſed manum omnipotētis, nec viuus nec defunctus effugiam.

Vnus ſeptem illorum fratrum, dixit: De cælo iſta poſsideo, ſed & propter Dei leges hæc ipſa deſpicio. Quoniam ea ab ipſo me recepturū ſpero. Similiter ex verbis matris eius & aliorum patet, quòd quantum ad animam, non credebant ſe perire. *2.Ma.7.*

Raxias complexus inteſtina ſua proiecit ſuper turbas inuocans dominatorem terræ ac ſpiritus, vt hæc illi iterum redderet, & ſic obiit. *2.Ma.14*

Monens, ac etiam muniens diſcipulos, quos mittebat Saluator, ait: Nolite timere illos, qui occidunt corpus, animam verò nō poſſunt occidere, ſed potius timete eum, qui poſtquā occidit, habet poteſtatem mittendi in gehennam. *Mat.10.*

Nota in eo quod narrat dominus de diuite & Lazaro, nō videtur parabola aliqua vel ſimilitudo. Vnde videtur fuiſſe hiſtoria manifeſta, & ſic apparet eſſe, ſiue bonorum, ſiue malorum animas immortales, & recipere poſt ſeparationē à corpore, prout in corpore meruerunt. *Luca 16.*

Exemplo villici iniquitatis, qui fecit amicos de bonis domini ſui, cōcludit dominus *Eodem.*

dicens: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quod frustra esset dictum, si anima post separationẽ à corpore, seu post mortem corporis nullum haberet receptaculum.

Actu.7. Deuotam & rectam fidẽ de anima habebat beatus Stephanus, qui cum lapidaretur dicebat: Domine Iesu, suscipe spiritũ meũ.

1.Cor.15. Ex verbis egregij doctoris Pauli, animã viuere post separationem à corpore manifestè apparet.

Rom.7. Cùm dicit, infœlix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.

2.Cor.5. Idem scimus, inquit, quoniã si terrestris domus dissoluatur, quòd ædificationem habemus ex Deo domum non manu factam, sed æternam in cælis.

Phili.1. Et ad Philip. Desyderium habens dissolui & esse cum Christo. Talia certe non diceret, nisi certus esset de alia vita.

De fide, quam homo debet habere ad Deum. CAPVT XXXIIII.

Gene.15. & Ro.4. CRedidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Nota: Quod credidit Deo promittenti rem valde difficilem.

Exod.14. Translato mari rubro, & exercitu Pharaonis submerso, timuit populus dominũ, & cre

& crediderunt Domino & Moysi.

Vsque ad aquas cõtradictionis, fideliter credidit Moyses cunctis verbis Domini, sed ibi aliqualiter hæsitauit. *Nu.* 20.

Credidit Ionathas cùm dixit armigero suo: Non est domino difficile saluare, vel in multis vel in paucis. 1. *Re.* 14.

Magnam fidem habuisse ostenditur Dauid, cùm pugnaturus contra Goliath gigantem, dixit: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo, ego autẽ venio ad te in nomine domini. 1. *Re.* 17.

Magnæ fidei verbum protulit Asa, cùm dixit: domine, nõ est apud te vlla distantia, vtrum in paucis auxilieris aut in pluribus. 2. *Pa.* 14.

Dixit Iosaphat rex Iuda exercitui suo ad pugnam congregato: Credite in domino Deo vestro, & securi eritis. Credite prophetis eius, & cuncta venient prospera. 2. *Pa.* 20

Fide Esdras venturus in Ierusalem, propter magnã & periculosam viam noluit petere conductum ab rege, sed conuertit se ad ieiunium & orationem Deo se cõmendans. 1. *Esd.* 8.

Videns Nehemias tot imminere pericula & labores, ædificantibus magna fide dixit: Deus noster pugnabit pro populo, & nos ipsi faciamus opus. *Nehe.* 4.

Magnæ fidei verbum protulerunt socij Danielis regi Nabuchodonosor dicentes: *Danie.* 3.

Deus noster quem colimus, potest nos eripere de camino ignis, & de manu tua liberare, quod si noluerit, notum sit tibi, quòd deos tuos non colimus.

Dani.13. Multa fide orauit Susanna dicens: Deus æterne, qui abscondit orũ es cognitor, &c.

Ionæ.3. Magnæ fidei fuerunt Niniuitæ, qui credentes Ionæ pœnitentiam egerunt.

1. Ma.3. Fide Iudas Machabæus sociis suis timentibus dixit: Facile est cõcludi multos in manibus paucorum, & non est differentia manus Dei liberare multis aut in paucis. Quia non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est.

2. Ma.6. Fide Eleazarus dixit his, qui volebant eũ mortem euadere, simulando se de sacrificij carnibus manducare. Manus Omnipotentis, nec viuus nec defunctus effugiam.

2. Ma.7. Ex abundanti fide mentis procedebant verba illorum septẽ fratrum, & matris ipsorum, qui varijs supplicijs interire maluerunt, quàm patrias leges præuaricari.

Lucæ 1. Zachariæ patri Ioannis Baptistæ, dixit Angelus: Ecce eris tacens, & non poteris loqui, vsq; in diem quo hæc fiant pro eo quòd non credidisti verbis meis.

Eodem. Elisabeth repleta spiritu sancto beatam virginem specialiter laudauit, beata ait, quæ credidisti &c.

Mira

Mira fides in illis tribus Magis fuisse probatur, qui in Bethlehem ab oriente venerunt,& inuenientes puerum cũ paupercula matre,humiliter adorauerunt,& mysticas ei munerum species obtulerunt. *Matt.2.*

Meritò cõmẽdatur à domino fides Cẽturionis,qui dixit:Domine nõ sum dign⁹,&c. Sequitur,Non inueni tantam fidẽ in Israël. *Matt.2.* *Lucæ 7.*

Multum potest valere cuilibet fides propria si tantum paralytico valuit fides aliena. Videns Iesus fidem illorum dixit: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua,& statim integraliter sanauit. *Matt.9.* *Lucæ 5.*

Mulier fluxum sanguinis patiens intra se ait: Si tetigero tantum vestimenta eius, salua ero. Sequitur, Confide filia,fides tua saluam te fecit,Duo cæci fide sanantur. *Matt. 6.* *Ibidem.*

Nõ fecit dominus Iesus virtutes multas in patria sua propter incredulitatẽ illorum. *Matt.13.*

Quando Petrus ambulans super aquas cœpit mergi,arguit eũ dominus de defectu fidei dicens:Modicæ fidei,quare dubitasti. *Mat.14.*

Commendatur à Domino mulier Chananea cui dixit: O mulier magna est fides tua,fiat tibi sicut vis. *Mat. 15.* *Mar.7.*

Magnæ fidei verbum dixit Petrus Domino interroganti,quid homines dicerent de eo:Tu es,inquit filius Dei viui. *Mat.16.*

Mira fides fuit Magdalenæ, idcirco iu- *Lucæ 7.*

ſtè à domino exaudiri meruit, Fides tua te ſaluam fecit.

Matt.9. Credẽs iã pater pueri lunatici, humiliter ſibi fidem augeri petebat, & cũ lachrymis aiebat: credo dñe, adiuua incredulitatẽ &c.

Ioan.20. Thomæ dominus dixit: Infer digitum tuum &c. noli eſſe incredulus ſed fidelis. Quia vidiſti, credidiſti. Beati qui non viderunt & crediderunt.

Actu.2. Die Pentecoſtes poſt primam Petri prædicationem, poſt Spiritus ſancti receptionẽ, circiter tria millia hominum crediderunt.

Actu.3. & 4. Cùm ſanatus eſſet claudus, allocutus eſt mirantem & ſtupentem turbam. Multi autem qui audierũt verbũ crediderunt. Et factus eſt numerus virorum quinque millia.

Actu.6. Elegerunt Apoſtoli Stephanum virum plenum fide & ſpiritu ſancto.

Actu.8. Eunuchus ait Philippo: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus, Si credis ex toto corde, licet. Et reſpondens Eunuchus, ait: Credo Dei filium eſſe Ieſum Chriſtum. Et tunc Philippus baptizauit eum.

Actu.9. & 10. Saulus & Cornelius modo vario, ſed vtroque ædificatorio ad fidem Chriſti fuerunt adducti.

Actu.11. Quidam Cyprij & Cyrenæi, cũ introiſſent Antiochiam, loquebantur ad Græcos

annun

annunciantes Dominum Iesum, multusq; numerus conuersus est ad dominum.

Proconsul Paulus, videns quomodo ad verbum Pauli Apostoli Elymas magus, qui resistebat ei excæcatus fuit credidit, admirans super doctrina Domini. *Actu.13.*

Paulo & Barnaba, dicentibus Iudæis, vobis oportebat primum loqui sermonē Dei, sed quoniam repellitis illum, ecce conuertimur ad gentes. Audientes autem gentes gauisæ sunt, & glorificabant nomen Domini, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. *Eodem.*

Factum est Iconij, vt Paulus & Barnabas simul introirent in synagogam Iudæorum & loquerentur ita, vt crederet Iudæorum & Græcorum copiosa multitudo. *Act.14.*

Quidam vir de ciuitate Lystris, qui nunquam ambulauerat audiuit Paulum loquentem. Paulus autē videns quòd fidem haberet, vt saluus fieret, dixit ei: Surge super pedes tuos rectus, & exiliuit, & ambulabat. *Eodem.*

Transeuntibus Paulo & Barnaba per diuersas ciuitates, Ecclesiæ confirmabantur in fide, & abundabant numero quotidie. *Actu.16.*

Custos carceris in quo detinebantur Paulus & Silas, videns terræmotum fieri, & carcerem aperiri, tremefactus procidit ad pedes eorum dicens: domini, quid me oportet *Eodem.*

facere, vt saluus fiam? At illi dixerunt: Crede in dominum Iesum & saluus eris.

Actu. 17 Cùm Paulus disputasset Athenis contra idolatriam, quidam viri, adhærentes ei, crediderunt, in quibus Dionysius &c.

De fidelitate homini seruanda.
CAPVT XXXV.

Gene. 24. SEruus Abrahæ Eliezer fideliter egit nunciũ à domino suo sibi commissum, quãdo iuit pro Rebecca ad domum Bathuelis.

Gene. 31. Fideliter seruiuit Iacob auunculo suo Laban quãdo gregem ipsius, pascendo die noctéque æstu vtebatur & gelu.

Gene. 39. Ioseph erga dominum suum fideliter se habuit, qui vxorem eius tangere noluit.

Gene. 41. Idem erga Pharaonem in consilio quod ei dedit, & in ministerio quod ei exhibuit scilicet Ioseph.

Iosu. 26. Rahab meretrix fideliter egit cum exploratoribus, quos miserat Iosue, & ipse Iosue egit postea fideliter cum eadem.

Quanuis Gabaonitæ fefellissent Iosue & filios Israël, tamen iuramẽta & pacta eis seruauerunt, & eos contra hostes postea fideliter adiuuerunt. Iosue. 9. & 10.

Fideliter indicauit Dauid Ionathas iram patris sui, & ipsum quantum potuit excusauit, & postea confortauit. 1. Regum 20.

Occiso

Occiſo patre Abiathar occaſione Dauid. Ego, inquit Dauid, ſum reus omnium animarum patris tui: mane mecum. ne timeas, ſi quis quæſiuerit animam meã, quæret & animam tuam, mecúmq; ſeruaberis. 1. Re. 22.

Noluit Dauid percutere dominũ ſuum, licet malum & perſequentem eum, cùm tamẽ ſi voluiſſet bis eum percutere potuiſſet. 1. Re. 20. & 26.

Magnum fidelitatis ſignum fuit, licet indiſcretè egerit armiger Saul quando videns dominum ſuum eſſe mortuum noluit vltra viuere, ſed irruit ſuper gladium ſuum, & mortuus eſt cum eo. Quid ergo facere debemus pro domino, pro nobis crucifixo. 1. Reg. 31.

Viri Iabes Galaad fideliter ſe habuerunt ad Saul dominum ſuum, licet malum, reuerenter ſepelientes eum. 1. Reg. 31.

Vrias Ethæus nolebat eſſe in delitiis, quã diu Ioab domin⁹ ſuus laborabat ĩ exercitu. 2. Re. 11.

Inſtãte captione ciuitatis Rabbath, quãdiu obſederat Ioab miſit ad Dauid, vt veniret, & illam caperet, vt domino ſuo non ſibi honor victoriæ deferretur. 2. Re. 12.

Cùm fugeret Dauid à facie Abſalon dixit illi Ethai: Viuit dominus, quoniam in quocunque loco fueris, domine mi rex, ſiue in morte ſiue in vita, ibi erit ſeruus tuus. 2. Re. 15.

Noluerunt Viri Dauid, quòd ipſe exiret cum eis ad prælium, dicentes: Tu vnus pro- 2. Re. 18.

dec

decem millibus computaris. In quo apparuit quòd fideliter diligebant eum. Et infra
2. *Re*.21. capit.21. Iam non egredieris nobiscum ad prælium, ne extinguas lucernã in Israël.

2. *Re*.20. Separatus omnis Israël à Dauid secutúsque est Sebam filium Bochri. Viri autem Iuda adhæserunt regi suo tanquam fideles, videlicet, & constantes.

2. *Re*.23. Tres viri robustissimi fideliter defenderunt Dauid pugnantem contra Philistiim,
1. *Pa*. 11. & attulerunt ei de aqua cisternæ Bethlehem, quam cum desyderio magno petierat.

4. *Re*.11. Valde fideliter egit Ioiada pontifex cum Ioas filio Ioam regis Iuda, licet male recognouerit postea.

2. *Ma*.3. Onias summus pontifex, & alij sacerdotes laborauerunt fideliter viduarum, & pupillorum deposita custodire.

Mat.25. Cõmendat dominus fidelitatem seruo-
Luc.19. rum qui multiplicauerunt sibi tradita.

2.*Cor*.9. Cum multa fidelitate procurabat Paulus fieri collectas pro necessitatibus pauperum de Iudæa.

Phile.1. Fideles & affectuosas literas misit Paulus Philemoni pro Onesimo seruo eius fugitiuo.

Actu.19. Discretum & fidele consilium dederunt Paulo quidam de Asiæ principibus, rogantes eum ne se daret in theatrum.

De quiete & mentis illustratione.

CAPVT XXXVI.

POstquàm exiuit Abraham de Hur Chaldæorum, crebro apparuit ei dominus, & eum diuersis reuelationibus visitauit. *Genes.*12. 13.15. 17. 18.21.22.

Apparuit dominus Abrahæ in conualle Mambræ, sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei, &c. totum potest exponi de viro contemplatiuo. *Genes.*18.

Habitabat Isaac in terra Australi, & egressus fuerat ad meditandum in agro. *Gene.*24.

Factus est Esau vir gnarus venandi & homo agricola. Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. *Genes.*25.

Egressus Iacob de Bersabeæ, pergebat aram: cúmque vellet in quodam loco requiescere post solis occasum, tulit de lapidibus qui iacebant, & supponens capiti suo dormiuit in eodem loco, vidítque in somnis scalam stantem. *Gene.* 28.

Cùm maturè surrexisset Iacob, transiuit vadum Iaboth, transductísq; omnibus quæ ad se pertinebant, remansit solus, & ecce vir luctabatur cum eo, &c. *Genes.*32.

Moyses pascebat oues soceri sui, cúmq; minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem Dei Oreb, apparuítq; ei dominus in flamma ignis. *Exod.*3.

Videns Iethro Moysen occupatum iudic *Exod.* 18.

dicando populum expectantem ad vesperam, dixit ei: Stulto labore consumeris, & populus qui tecum est, esto tu populo in his quæ ad dominum pertinent.

Exod. 16. Descendit dominus super montem Sinai & vocauit Moysen in cacumine eius, ibi reuelauit ei Deus iudicia & præcepta, & cerimonias, quæ populum docere debebat.

Loquebatur dominus ad Moysen, facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum.

Exod. 33. & 34. Fuit Moyses cùm domino per quadraginta dies, & totidem noctes, panem non comedit, & aquam non bibit.

Deut. 32. Dixit dominus ad Moysen: Ascende ad montem istum Abarim, in monte Nebo qui est in terra Moab contra Iericho & vide terram quam daturus sum filiis Israël.

1. *Reg.* 3. Samuel dormiebat in templo domini, & vocauit dominus Samuelem.

2. *Reg.* 7. Cùm sedisset rex Dauid in domo sua & dominus dedisset ei requiem, vndiq; ab vniuersis inimicis, dixit ad Nathã prophetam: Vides quòd habitem in domo cedrina.

3. *Re.* 19. Eliæ fugienti à facie Iezabel ostensum est, quòd dominus non erat in spiritu grandi, nec in commotione, nec in igne, sed in sibilo auræ tenuis.

4. *Reg.* 3. Per similitudinem rerum corporalium

deb

debet anima ſumere iudicium, vel ferri in Deum, in quo inſeparabiliter melius inuenitur, quicquid delectabile in creatura videtur. Vnde cùm caneret pſaltes coram Eliſeo, facta eſt manus domini ſuper eum.

Cùm Eliſeus attente, voluit orare pro mortuo filio Sunamitis, non fecit hoc coram aliis, ſed clauſit oſtium. *4.Reg.4.*

Sara filia Raguelis, audito grandi improperio ab vna de ancillis ſuis, perrexit in ſuperius cubiculum domus ſuæ, & tribus diebus & tribus noctibus non manducauit neque bibit. ſed in oratione perſiſtens cum lachrymis deprecabatur dominum. *Tob.3.*

Videns Iudith populum ſuum in arcto poſitum, ingreſſa eſt oratorium ſuum, & induens ſe cilicio poſuit cinerem ſuper caput ſuum, & proſternẽs ſe clamauit ad dominũ. *Iudith.9.*

Eſther regina confugit ad dominum pauens periculum, quod imminebat. Cúmque depoſuiſſet veſtes, fletibus & luctu indumenta apta ſuſcepit, & deprecabatur dominum, Adiuua me ſolitariam. *Eſth. 14.*

Poſt tribulationes & turbationes, quas ſuſtinebat Dauid, dicebat: Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam. Et ſubdit modum acquirendi pennas & requiem. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine. *Pſal.54.*

Ezec. 11. Cum esset Ezechiel in medio captiuorũ facta est super eum manus domini, & vidit quòd vẽtus turbinis veniebat ab Aquilone.

Audiens Daniel crudelem sententiam contra sapientes Babylonis latam, ingres-*Danie.* 2. sus est domum suam, & de nocte per visionem mysterium reuelatum est ei.

Dixit Gabriel angelus ad Danielem miro feruore orãtẽ: Egressus sum, vt docerem te, & intelligeres, quia vir desyderiorũ tu es.

Haba. 2. Super custodiã meã stabo ait Habacuc, & figam gladiũ meum super munitionẽ, & contemplabo, vt videam quod dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me.

Mat. 14. Dimissa turba ascendit dominus in mõtem solus orare: vespere autem facto, solus erat ibi. in quo exemplum dedit fugiendi turbas, & solitudinem inquirendi.

Lucæ 1. Ingressus est Zacharias templum domini vt incensum poneret, & omnis multitudo populi erat orans foris: tunc ei apparuit angelus domini.

Lucæ 10. Martha circa ministeriũ solicita & turbata erat: Maria autem sedens secus pedes domini, audiebat verbũ illius: Et est notabile valde, quòd tam pio & deuoto ministerio præfertur quieta audientia verbi domini.

Ioan. 11. Videns IESVS Mariam plorantẽ: & Iudæos qui venerant cum ea plorantes, infremuit

muit ſpiritu & lacrymatus eſt, quod nequaquam fecerat, quando locuta eſt ei Martha.

Miro & ineffabili modo fuerunt diſcipuli domini docti & illuſtrati in aduentu Spiritus ſancti. *Actu.2.*

Poſtquam lux de cælo Saulum circunfulſit & ipſe cadens in terram excæcatus fuit: Deinde per triduum ieiunans, & orans, excellentes reuelationes habuit à Chriſto. *Actu.9.*

Cũ hoſpitaretur Petrus in domo Simonis Coriarij, aſcendit quadam vice in superiora domus, vt oraret. Ad hoc videlicet, vt poſſet vacare quietius, à turba inferius exiſtente remotus. Et tunc reuelauit ei dominus in mentis exceſſu, quòd gẽtiles non erant repellendi à prædicatione Euangelij. *Act.10.*

Raptus fuit Paulus vſque ad tertium cælum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. *2. Co.12.*

Altiſsima verò eius ſapientia apparet in Epiſtolis ſuis, præcipuè autem Roma.1.9.10.11. Tum etiam ad Epheſios 1. & 2. & Coloſſ.1.2.Hebr.1.

Beato Ioanni ſequeſtrato à tumultu & conſolatione mundi. Quãdo in inſula Pathmos exulauit, reuelauit Dominus facta cæleſtia: Vt in Apoc.patet. *Apoca.1.*

De longanimitate, ſpe ſeu confidentia in Deum. CAP. XXXVII.

Genes.15. MVltis annis expectauit Abraham an-
& 21. tequàm haberet filium de Sara qui
iam centenarius erat, quãdo natus est Isaac.

Genes.12. A promissione primò facta Abrahæ vsq;
& 15. ad ingressũ seminis sui fluxerũt anni 440.

Psa.93. Permisit dominus filios Israël in Aegypto flagellari longo tempore & affligi, & postea per desertum tentari xl. annis antequam veniret ad terram promissionis, sicut apparet in Exodo & libr. Numer. quasi per totum. Qui ergo longanimes fuerunt, seruati sunt: cæteri verò perierunt.

Iudi. 20. Filij Israël contra tribum Beniamin pugnantes, multi cõtra paucos bis bellati fuerunt: tandem præualuerũt longanimitate.

Tob.2. Parentibus Tobiæ irridentibus eum, & dicentibus: Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? Tobias increpabat eos dicẽs: Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Iob.12. Afflictus corpore, orbatus filiis, derisus ab
& 13. amicis, & rebus omnibus spoliatus Iob, dicebat: Et si occiderit me, in ipsum sperabo.

Dani.13. Cùm esset Susanna duorum presbyterorum iniquo condemnata testimonio, dicitur tamen de ea, quòd erat cor eius habens fiduciam in domino.

Vnus

Vnus illorum ſeptem fratrum poſtulatus à Tyranno, linguam citò protulit, & manus conſtanter extendit, & cum fiducia ait: E cælo iſta poſsideo. *2. Ma. 7*

Machabæus Iudas miſit Ieroſolymam duodecim millia drachmas argenti offerri eas ibi pro peccatis mortuorum, iuſtè & religiosè de reſurrectione cogitans. *2. Ma. 12*

Homo erat in Ieruſalem, cui nomen Simeon, & homo iſte iuſtus & timoratus expectans conſolationem Iſraël. *Luca 2.*

Aſcenſurus in cælum Saluator præcepit diſcipulis ſuis, vt non diſcederent ab Ieroſolymis ſed expectarent promiſſum patris. *Actu. 2.*

Videns Paulus quòd vna pars erat Phariſæorum, & alia Sadducæorum exclamauit in conſilio: Viri fratres, ego Phariſæus ſum, filius Phariſæorum, de ſpe, & reſurrectione mortuorum ego iudicor. *Actu. 23.*

Monet Apoſtolus Timotheum, vt præcipiat diuitibus, nō ſublime ſapere nec ſperare in incerto diuitiarū, ſed in Deo viuente. *1. Tim. 6.*

De vana & ſtulta confidentia.

CAPVT XXXVIII.

FRuſtra & ſtultè nimium in ſe confidebant ædificatores turris Babel, quorum linguam merito confudit Dominus. *Geneſ. 11.*

Pharao & Aegyptij in curribus & equis ſtultè confidentes, dum aduerſus dominum *Exod. 14.*

perſequerentur Hebræos ſubmerſi ſunt in mari rubro.

1.Re.17. Nimis in viribus ſuis confidentem Goliath Gigantem occidit Dauid adhuc puerulus.

Iudith.6. & 13. Nec minus vana fuit Holofernis in potentia, & armis, confidentia, dicentis non eſſe Deum niſi Nabuchodonoſor, cuius tamen caput amputauit imbecillis fœmina.

Pſal.48. Qui confidunt in virtute ſua & in multi tudine diuitiarum gloriantur. Sequitur. Et relinquent alienis diuitias ſuas, & ſepulchra eorum domus illorum in æternum.

Prou.11. Qui confidit in diuitiis ſuis, corruet, iuſti autem quaſi virens folium germinabũt.

Prou.12. Qui confidit in cogitationibus ſuis impiè agit.

Prou.28. Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt, qui autem graditur ſapienter, ipſe ſaluabitur.

Eſa.14. Stultiſsimè valde in ſe confidebat, ſiue Lucifer, ſiue Nabuchodonoſor, cui hęc verba aſcribuntur: In cælum aſcendam ſuper aſtra, & exaltabo ſolium meum, &c. Vnde meritò illi reſpondetur: veruntamen ad infernum detraheris in profundum laci.

Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & à domino recedit cor eius. Ieremiæ 17.

Amo.6. Væ qui opulenti eſtis in Sion, & confiditis in

tis in monte Samariæ, optimates capita populorum ingredientes pompatice domum Iſraël.

Stulta & inanis fuit confidentia virginum fatuarum, quæ accenſis lampadibus non ſumpſerunt oleum ſecum. Ideo audire meruerunt. Amen dico vobis, neſcio vos. *Mat. 25.*

Petrus quoq; nimis in ſe confidebat cum dixit: Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ego nunquam ſcandalizabor. *Mat. 26.* *Mar. 14.*

Et tecum paratus ſum & in carcerem, & in mortem ire. *Luc. 22.*

Difficile eſt confidentes in pecuniis in regnum cælorum introire ait dominus. *Mar. 10.*

Vnde diuiti illi qui ſtultiſsimè confidens in diuitiis dicebat, anima habes multa bona poſita in annos plurimos requieſce, comede, bibe, epulare, reſponſum eſt: Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te, quę paraſti cuius erunt? *Luc. 12.*

Nec etiam in operibus quæ ſunt de genere bonorum ſi ſint abſq; charitate confidendum eſt. Non enim Phariſæus, qui orãs dicebat, ieiuno bis in ſabbato, decimas do, omnium quæ poſsideo, deſcendit iuſtificatus, ſed publicanus, qui non audebat oculos ad cælum leuare, ſed percutiebat pectus ſuum dicens: Deus eſto propitius mihi peccatori. *Luc. 18.*

De timore Dei. CAPVT XXXIX.

Gene.3. VSque ad beatitudinem confirmatam non poteſt eſſe ſecuritas, nam & angeli in cælo empyreo, & primi parẽtes in terreſtri paradiſo peccauerunt.

Gene.19. Loth inter peccatores peſsimos bonus fuit, & exiens inde cum filiabus propriis in monte peccauit. Vnde beatus homo, qui ſemper eſt pauidus.

Gene.20. Defectus timoris diuini eſt cauſa peccati, ideo dixit Abraham ad Abimelech: Cogitaui mecum, dicens, Forſitan non eſt timor Dei in loco iſto, & interficient me.

Exod.1. Timuerunt obſtetrices dominum & ædificauit illis domos.

Exod.14. Poſt tranſitum maris rubri & ſubmerſionem exercitus Pharaonis dicitur: Timuit populus Dominum, & crediderunt Domino, & Moyſi ſeruo eius.

Exod. 19. & 20. Voluit Dominus in filios Iſraël multum timorem incutere, ideò cum tonitruis, & igne, & ſignis terribilibus legem dedit.

3. *Reg.8.* Abdias diſpenſator domus Achab timebat dominum Iſraël valdè, nam cùm interficeret Iezabel prophetas domini, tulit & ille centum prophetas, & abſcondit eos, & pauit.

4. *Re.17.* Homines quos miſit rex Babylonis ad habitandum Samariam, non timebant do

minum

minum;& immisit eis dominus leones qui interficiebant eos.

Constituit Iosaphat iudices in cunctis ciuitatibus Iuda, præcipiens eis inter cætera, Sit timor domini vobiscum & cum diligentia cuncta facite. Non enim apud dominum Deum nostrum iniquitas. *2. Pa.19.*

Tobias senior ab infantia filium suum timere dominũ docuit, & timentes Deum ad conuiuium suum fecit vocari. Sequitur, Plus timens Deum quàm regem, rapiebat corpora occisorum & sepelliebat. *Tob.1.*

Confitendo in oratione domino, dicebat Sara filia Raguelis: Virum cum timore tuo, non cũ libidine mea consensi accipere. *Tob.3.*

Tobias iunior, & amici sui timore Domini nuptiarum conuiuiũ exercebãt. Erat Iudith in omnibus vidua famosissima, quoniam timebat Deum valde, nec erat qui loqueretur de ea verbum vnum malum. *Tob. 9.* *Iudith.8.*

Inter alia, de quibus commendatur Iob, signanter tangitur timor Dei, Cap.1.& 2. Vnde ipse dixit: Semper enim timentes quasi super me fluctus timuit Deum. *Iob 1. 2. & 31.*

De muliere forti dicit specialiter: Mulier timens Deum ipsa laudabitur. *Pro. 31.*

Commota tempestate magna, nautæ cum quibus erat Ionas, miserunt ipsum in mare, & stetit mare à furore suo, & timue- *Ionæ 1.*

rũt viri timore magno Dominũ, & immolauerũt hostias,& vouerunt vota Domino.

2. Ma. 6. Cùm plagis perimeretur Eleazarus ait: Domine,tu scis quia cùm à morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores, secundùm animam verò, propter timorem tuum, libenter hæc patior.

Tob. 3. Si timendus est aliquis Dominus, quia potest multa bona donare, multo magis summe timendus est Deus,quia summa boba donare potest. Vnde Tobias, Noli timere fili, multa bona habebimus si timuerimus Deum.

Mat. 15. Et quia potest mala inferre, propter hoc Christus dicit: Timete eum qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

Mat. 25. Luca 19. Si grauiter est punitus seruus ille qui talentum sibi creditum nõ multiplicauit, sed ligatũ in sudario integrũ reportauit, quid fiet de illo,qui omnia dissipat luxuriosè viuendo,& quantũ in ipso est dominũ impugnando: si non conuertatur & pœniteat.

Mat. 25. Valde grauiter punientur illi, qui opera iniquitatis & nequitiæ perpetrauerunt. Ex quo apparet quòd ita confundentur qui opera misericordiæ non fecerunt. Ite, dicetur, maledicti in ignem æternum.

Luc. 2. Simeon erat homo iustus & timoratus expectans redemptionem Israël.

Viri

Viri timorati curauerunt Stephanum à *Act.8.*
Iudæis lapidatum, & fecerunt planctum magnum.

Post conuersionem Pauli scriptum est, *Actu.9.*
Ecclesia ædificabatur, ambulans in timore domini, & consolatione spiritus sancti replebatur.

Occasione Cornelij Deum timentis, di- *Actu.10.*
xit Petrus in omni gente, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi.

De timore, quo mali timent bonos.

CAPVT XL.

Dixit Abimelech ad Abraham, Deus *Gene.21.*
tecum est in vniuersis quæ agis. Iura ergo per Deum, ne mihi noceas.

Aegyptij persequentes filios Israël qui *Exod.14.*
ibant per medium mare, dixerunt: Fugiamus Israël. Deus enim pugnat pro eis.

Videns Saul quòd dominus esset cùm *1.Reg.18.*
Dauid, cœpit timere eum.

Princeps quinquagenarius, qui tertio ve- *4.Reg.1.*
nit ad Eliam, reuerenter locutus est ei, quod & quia non fecerant, duo alij fuerunt ab igne desuper veniente consumpti.

Factum est, cùm completus esset murus *Nehe.6.*
Ierusalem, vt timerent vniuersæ gentes, quę erant in circuitu,

Cecidit timor Iudæ & fratrum eius, & *1.Mac.1.*
formido super omnes gentes in circuitu

eorum, & peruenit nomen eius ad regem.

1.Mac.1. Audierunt aduersarij, quia paratus est Ionathas cum suis in bello, & timuerunt, & formidauerunt in corde suo.

2.Ma.11. Postquàm Lysias fuit debellatus à Iuda Machabæo, voluit pacem facere cum eo, & promisit consensurum se omnibus quæ iusta erant, quasi ad voluntatem Iudæ.

Mar.6. Herodes metuebat Ioannem, sciens eum virum iustũ & sanctum, & custodiebat eum.

Actu.5. Post terribilem mortem Ananiæ, & Saphiræ, erant omnes discipuli in porticu Salomonis. Cæterorum autem nemo audebat se illis coniungere, sed magnificabat eos populus.

Act.16. Cùm Paulus & Silas essent in carcere pariter positi, & pedes eorum ligno stricti subito terræmotus factus est magnus. Custos autem carceris tremefactus procidit Paulo & Silę ad pedes, & ait: Domini, quid me oportet facere vt saluus fiam?

De dilectione Dei. CAP. XLI.

Exo. 20. DAturus legem Moysi dominus dixit ei: Ego sum Dominus Deus tuus faciens misericordiam his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.

Deu.6. Præcipuum omnium mandatorum legis, est dilectio Dei. nam dixit Moyses post x. mandata populo repetita: Diliges domi-

num

num Deum tuum ex toto corde tuo &c.

Timorem Dei & amorem volens ſpecia liter imprimere in populo Moyſes ait: Et nunc Iſraël quid dominus Deus tuus petit à te, niſi vt timeas dominum Deum tuum, & ambules in viis eius, & diligas eũ: & ſeruias domino Deo tuo in toto corde tuo &c. *Deu.* 10.

Longæuus Ioſue & progreſsioris ætatis vocat omnem Ieruſalem: & monens eos de multis, dixit inter cætera: Hoc tantum diligentiſsimè præcauete, vt diligatis Dominum Deum veſtrum. *Ioſu.* 23.

De rege Dauid dicitur: De omni corde ſuo laudauit Deum, & dilexit dominum, qui fecit illum. Vnde ipſemet dicebat: Diligam te domine fortitudo mea. Et diligite dominum omnes ſancti eius. *Eccle.* 47. *Pſal.* 17. *Pſal.* 30.

Legiſperito interroganti de mãdato magno legis, reſpondit dominus: Diliges dominum Deum tuum &c. *Mat.* 22.

Magdalenæ remittuntur peccata multa, quoniam dilexit multum. *Luc.* 7.

Petrus reſpõdit Domino ſæpius roganti amas me. Domine tu ſcis quia amo te. *Ioan.* 21.

Multum dilexit Ieſum Paulus apoſtolus, qui ait: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, &c. Idem apoſtolus talem tulit de dilectione Ieſu ſententiam. *Rom.* 8.

Si quis non amat dominum Ieſum Chri *1. Cor.* 16.

ſtum

ſtum, ſit anathema maranatha.

Galat.2. Item quia amor eſt virtus vnitiua, magnum amorem ad Chriſtum oſtenditur habuiſſe Paulus, cùm ait: Vt Deo viuam, Chriſto confixus ſum cruci. Et poteſt dici quòd Chriſtus in eo viuebat.

Ibidem. Viuo autem iam non ego: viuit verò in me Chriſtus: & mihi viuere Chriſtus eſt.

Philip. 1. Erat Chriſtus ei ſapientia & iuſtitia.

1. Cor.1. Fact⁹ eſt nobis ſapiẽtia à Deo, & iuſtitia.

Ibid.2. Nõ enim iudicaui me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtũ, & hunc crucifixum.

Philip. 3. Item eius diuitiæ. Omnia inquit, detrimentum feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chriſto lucrifaciam.

2. Cor.13. Poteſt dici, quòd Chriſtus in eo loquebatur. An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus.

Rom. 15. Item Chriſtus in eo operabatur. Non audeo aliquid loqui eorum quæ per me non effecit Chriſtus.

2. Cor.2. Item Deus eum triumphat. Deo gratias, qui ſemper triumphat nos, in Chriſto.

Rom. 12. Poteſt quoque dici Chriſti ſeruus, Paulus ſeruus Ieſu Chriſti.

2. Cor. 1. Et Chriſti Apoſtolus. Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei.

2. Cor.5. Item Chriſti legatus & vicarius. Pro Chriſto legatione fungimur, tanquã Deo

horta

hortante per nos, obſecramus, pro Chriſto reconciliamini Deo.

Et Dei adiutor erat. Dei ſum' adiutores. 1. *Cor.* 3.

Etiam pugil, vel certator. Bonum certamen certaui, curſum conſummaui. Et alibi: Sic pugno, non quaſi aërem verberans. Et 1. Corint. 15. Sic ſecundùm hominem ad beſtias depugnaui. 2. *Tim.* 4. 1. *Cor.* 7.

Item curſor. Sic curro non quaſi in incertum. Curſum conſummaui. 1. *Cor.* 9.

Item ſpecialis imitator. Imitatores eſtote mei ſicut ego Chriſti. 1. *Cor.* 11.

Pulchrã facit exhortationẽ de dilectione beatus Ioannes, dicens: Nos diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos, &c. 1. *Ioan.* 4.

De dilectione proximi. CAP. XLII.

Reprehenſus eſt Cain à Domino grauiter, & punitus, quia contra fratrem ſuum iniquè egit, & ſe non eſſe cuſtodem dixit eius. *Gene.* 4.

Nota, quàm diligẽter & ſolicitè orabat Dominum Abraham, vt parceret Sodomitis, quod erat magnæ dilectionis ſignum. *Gene.* 18.

Tãtã dilectionẽ erga proximos ſibi ſubditos Moyſes habebat, quòd ipſe orans dominum, dicebat, Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro quem ſcripſiſti. *Exod.* 32.

Idem optabat, vt omnes quotquot erant in caſtris prophetarent, licet honor eius inde *Num.* 11.

de minui videretur.

*Num.*14. Idem recuſat maius Dominium, quod ei Dominus promittebat, intãtum proximos ſuos, quibus præerat, diligebat.

*Deu.*6. Diliges proximum tuum ſicut teipſum.

Iudi. 21. Filij Iſraël poſt occiſionem filiorũ Beniamin, magno vlulatu cœperunt flere, dicentes, Quare Domine Deus noſter factum eſt hoc malum?

1. *Re.*18. Anima Ionathę colligata eſt animæ Dauid & dixit eum quaſi animam ſuam.

2. *Reg.*1. & 3. Oſtendit Dauid ſe diligere inimicum, in plantu Saul. Amicum, in planctu Ionathæ. Similiter in planctu Abner.

2. *Regum* 18. 19. Filium quoque licet malum, & ſibi aduerſarium fleuit.

Magnã dilectionẽ oſtẽdit ſe habere Nehemias ad filios trãſmigrationis, quod patet in his, quæ eis fecit. Nehemi. per totum.

Tob. 1. Quia Tobias multis, multa opera charitatis exhibebat, multi diligebant eum. Vnde cùm iuſſus eſſet occidi à rege, latuit, & inuentus non fuit.

*Matth.*5. Tantam dilectionem vult Dominus ad proximos nos habere, vt dixerit: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos. Et Petro reſpondit non eſſe dimittendum ſepties peccanti fratri, ſed vſque

Mat. 22. ſeptuagieſſepties. Dixítque: diliges proximum

mum tuum ſicut teipſum.

Ad proximum magnam dilectionem ha- *Luc.10.*
buiſſe laudatur Samaritanus ille, qui appro
pians ſemiuiuo, miſericordia motus eſt: &
eius vulnera alligauit, infundens oleum &
vinũ. Per quem ſignificatur Chriſtus, qui
de cælo deſcendens genus humanum à dia-
bolo vulneratum ſanauit, pro quo mortem
ſæuiſsimam crucis paſſus eſt, & vt perfectiſ-
ſimæ charitatis exemplum daret, & pro cru
cifixoribus ſuis orauit.

Miram quoq; dilectionẽ, ad proximum
habuiſſe monſtrauit beatus Stephanus, qui
dominum imitatus & ipſe pro lapidatori- *Actu.7.*
bus ſuis deuotius, quàm pro ſe oraſſe vide-
tur. Nam pro illis genua poſuit, & voce ma
gna clamauit. Pro ſe verò ſimpliciter dixit:
Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritum meum.

Ineſtimabiliter Paulus proximos dilige- *Roma.9.*
bat, qui pro fratribus ſuis anathema fieri
optabat. Erat erga eos vt pater corripiens.

Nam in Chriſto Ieſu per Euangelium *1. Cor.4.*
ego vos genui.

Et Paulopoſt: In virga veniam ad vos. *Ibidem.*

Et ad Theſſalo. Sicut pater filios depre- *1. Theſ.2.*
cantes vos, & conſolantes teſtificati ſumus.

Item vt mater parturiens. Nam dicebat *Galat.4.*
Galatis: Filioli mei quos iterum parturio.

Tanquam nutrix fouens & blandiens. *1. The.2.*

Facti

Facti ſumus, ait tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos.

1. Corin. 3. Et alibi. Tanquam paruulis in Chriſto lac potum dedi vobis.

2. Tim. 1. Item tanquam magiſter & doctor erudiens. poſitus ſum prædicator, & Apoſtolus & magiſter gentium in fide & veritate.

Philip. 4. Item tanquam frater & ſocius collaborans, & coadiuuans.

Fratres meï dilectiſsimi, & deſideratiſsimi, rogo te Germana compar. &c.

Philip. 1. Et cap. 1. ad Philip. Habeo vos, in confirmatione Euangelij, ſocios gaudij mei &c.

2. Cor. 1. Et ſecunda Corinth. 1. Non dominamur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gaudij veſtri.

2. Cor. 5. Item tanquam legatus reconciliatis. Pro Chriſto legatione fungimur.

Actu. 10. Et Apoſtolus bona annuntians: Vos ſcitis qualiter nihil ſubtraxerim vobis vtilium quominus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè per domos.

Actu. 17. Et alibi: Quod ignorantes colitis, ego annuntio vobis.

1. Cor. 3. Item Architectus ædificans. Vt ſapiens Architectus poſui fundamentum.

Per aliam nihilominus viam poteſt dici, quòd Paulus oſtendit ſe eſſe proximorũ feruentiſsimum dilectorem. per hoc videtur,

tur,quòd ipſe multa pro eis faciebat, ſiquidem vel ſuſtinebat,vel dabat ea quæ non habebat,ab habentibus pro indigentibus procurabat. Quod enim ſuadet ad vtilitatem proximorum ipſe teſtatur.

Ad ea quæ opus erãt mihi,& his qui mecum ſunt miniſtrauerunt manus iſtæ. Sequitur. Quoniam beatius eſt dare quàm accipere. Quãuis autem ſupererogationis eſſet, cum ab ipſis accipere poſſet, in hoc faciebat, vt illis quibus prædicabat parceret. Vnde ad Corinthios. Paratus ſum venire ad vos, & non ero vobis grauis. Non enim quæro quæ veſtra ſunt,ſed vos. *Act. 20.* *2.Co.12.*

Secundò, vt pſeudo apoſtolis gloriandi occaſionem auferret, In omnibus ſine onere me ſeruaui,& ſeruabo. quod facio & faciam,vt amputem occaſionem eorum, qui volunt occaſionem,vt in eo de quo glorientur, reperiantur ſicut & nos. *2.Co.11.*

Tetiò,vt exinde maiorem mercedem haberet,non vſi hac poteſtate, vt accipiamus, ſcilicet ſumptus à vobis. Sequitur, Quæ eſt ergo merces mea,vt prædicans ſine ſumptu ponam Euangelium Chriſti. *1.Cor.9.* *Ibidem.*

Rurſus etiam ipſe procurabat ab eccleſiis de Achaia ad donandum pauperibus de Iudæa,ob quam cauſam collectas fieri faciebat,& fideles ad hoc efficaciter inducebat. *1.Co.16.*

2. Cor. 9. Item, Qui parce seminat, parce metet.

1. Th. 2. Dabat proximis verba Dei, quibus copiosissimè abundabat, imo etiam seipsum eorum vtilitatibus dedicabat. Volebamus tradere vobis non solum Euangelium, sed & animas nostras, propterea quòd chari nobis facti estis.

2. Co. 12. Sic & Corinthi. Ego ipse libentissimè impendam, & superimpendar pro animabus vestris.

Profectio Pauli. Mira insuper de corpore suo fecit proximis ad fidem & salutem conuertendis prædicando, videlicet, disputando, discurrendo à Damasco in Arabiam, in Ierusalem, in Antiochiam, deinde nunc iussu Spiritus sancti cum Barnaba de Antiochia in Cyprum. Inde nauigantes per Pamphyliam, & post euntes in Pisidiam, Iconium, Licaoniam, constituerunt presbyteros per singulas ecclesias. Et tandem post factum multiplicem fructum, Antiochiam redierunt. De his habetur in Actib. Postmodum verò Paulus volens visitare fratres, quibus prædicauerat verbum Dei, assumpto Sila in socium profectus est in Syriam & Ciliciam. Inde trãsiens Phrygiæ & Galatiæ regionem, venerunt Misiam, & postea vocatus in Macedoniam nauigauit & tunc Philippis, Thessalonicæ, & in multis aliis ciuitatibus, regionis

Galat. 1. & 2.

Actu. 9. 11. 13.

Act. 14. 15. & infra vsque in finem.

gionis illius, multum fructum faciens, consequenter peruenit Athenas, vbi cum philosophis curiosis salubriter disputauit. Ex quo transtulit se Corinthum, & ibi multum populum domino acquisiuit. Inde profectus est Ephesum, & ingressus Synagogas, disputauit cum Iudæis. Inde egressus descendit Cæsaream, de Cæsarea venit Antiochiam, & facto ibi aliquanto tempore, profectus est Galatiam regionem, & Phrygiam, confirmans omnes discipulos. Et postea peragratis superioribus partibus, iterum venit Ephesum, ibiq; biennio commoratus disputās & suadens de regno Dei fecit vt omnes qui habitabant in Asia, audirent verbum domini, tam Gentiles quàm Iudæi. Inde reuersus per Macedoniam & Troadem, & Miletum, & per plures alias ciuitates & insulas transiens, applicuit Tyro, & de Tyro Ptolomaidam, & Cæsaream iter faciens. Deinde Ierusalem cum multa fatigatione peruenit. Vbi comprehensus à Iudæis, tractus, & verberatus fuit, & coram diuersis iudicibus nequiter accusatus, à manifesto grauamine Cæsarem compulsus appellare. Traditus autem Centurioni, post naufragia & multa pericula ad vrbem Romanam catenis vinctus accessit, ibique prædicationi ac doctrinæ insistens,

ire etiam in Hiſpaniam proponebat. Ecce quomodo amabat illos,pro quibus tot & talia ſuſtinebat. vnde ait: Omnia chariſsimi, ad ædificationem veſtram. Actuum. 14.& 15.2.Corinthiorum.12.

Eccl.22. Apparent etiam ſigna dilectionis, cùm quis vult ſuſtinere,vel pati grauia pro amicis:vnde Eccleſia.dicitur: Amicum ſalutare non confundaris. Et ſi mala tibi euenerint per illum,ſuſtine.

2.Tim.2. Ex iam dictis verò Paulum mira ſuſtinuiſſe liquet pro vtilitatibus proximorum. Vnde ait: Omnia ſuſtineo propter electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur. De hoc require in cap.de tribulationibus. ibi enim de his multa inuenies.

Magnam dilectionem ad proximos habuiſſe Ioannem euangeliſtam,patet ex verbis ſuis. Ex abundantia enim cordis os eius loquebatur,quando dilectionem vel charitatem toties repetebat,ſicut apparet præcipue in prima epiſtola cap. 3.& 4.

De inuidia.

CAPVT XLIIII.

Sapiē.2. *Gene.3.* IN uidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum:quia ſcilicet vidit diabolus hominē in ſtatu fœlici eſſe,& ad illum poſſe aſcendere, vnde ipſe corruerat: ideo tentauit hominem,& vicit.

Inuid

Inuidia motus Cain, fratrem suum Abel occidit, quando vidit munera eius acceptari à Deo, & non sua. *Gene.4.*

De Isaac dicitur: Benedixit illi dominus, & locupletatus est homo, ob hoc inuidentes ei Palæstini, puteos eius obstruxerũt. Per hoc patet, quod prosperitas hominis causat inuidiã malis, occasionaliter tamen. *Genes.26.*

Rachel sterilis sorori fœcundæ inuidit. Ecce qũo inuidia nec propinquis parcit. *Gene.30.*

Fratres Ioseph inuidebant ei animo pessimo & crudeli, videntes quòd à patre plus cunctis fratribus amaretur, & audientes somnia quæ narrabat. Et nota ibidem, ad quantum facinus ex illa inuidia prorupe-runt. Genesis.37.

Cùm duo viri prophetarent in castris, Iosue quasi inuidẽs dixit: domine mi Moyses, prohibe eos, at ille: Quid æmularis pro me? *Num.11.*

Maria soror Moysi & Aaron, locuti sunt cõtra Moysen dicẽtes: Non per solũ Moysen locutus est dominus ex quo apparet, quòd inuidus non parcit beneficiis, vel propinquis. Moyses enim eorum frater erat, & per eum grandem recipiebant honorem. *Num.12.*

Percusso Philistæo cantabant mulieres: Saul percusit mille, & Dauid decem millia. Iratus est autem Saul nimis, & displicuit ei sermo iste. *1. Re.18.*

2. *Re.* 17. Videns Achitophel quòd non factũ fuerat secundùm consilium suum, sed magis secundùm Chusai, abiens in domum suam suspendio interiit.

1. *Esd.* 4. Aedificantibus templum filiis Iuda, post reditum de Babylone, gentes quæ erant in circuitu doluerunt, & eos multipliciter impedierunt.

Nehe. 2. Audierũt Sanaballath & Thobias, quòd venisset homo, qui quæreret prosperitatem filiorum Israël, contristati sunt afflictione magna.

Dani. 6. Daniel superabat omnes principes & Satrapas. Vnde omnes principes & Satrapæ quærebant occasionem, vt eruerent Danielem ex latere regis.

2. *Ma.* 14 Alchimus videns charitatem Iudæ & Nicanoris adinuicem, venit ad Demetrium, & dicebat Nicanorem rebus alienis assentire: Iudamque regis insidiatorem, successorem sibi destinasse.

Mat. 21. *Lu.* 19. Videntes principes sacerdotum & scribæ mirabilia, quæ Dominus faciebat & pueros clamantes, Hosanna Filio Dauid, indignati sunt.

Luca 15. Frater filij prodigi, audiens festum quod faciebat pater adolescentiori filio reuerteunti, indignatus, nolebat introire.

Ioan. 3. Ab Ioanne Baptista longè fuit inuidia

relegata, ad quem cùm venirent discipuli, & dicerent quòd Christus baptizaret, & omnes irent post eum, respondit: Amicus sponsi &c. Hoc ergo gaudium meum impletum est, illum oportet crescere, me verò minui, &c.

Quidam Iudæi, qui viderant Lazarum à domino suscitari, abierunt ad Pharisæos & dixerunt quæ fecit Iesus. Vnde Pontifices & Pharisæi collegerunt concilium. *Ioan.11.*

Ad tam immane scelus principes sacerdotum ex inuidia proruperunt, quod legitur: Sciebat Pilatus quòd per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes, videlicet, ipsum Dei filiũ dominũ Iesum Christum. *Mat.27.* *Mar.15.*

Petro & Ioanne loquẽtibus ad populum, superuenerunt sacerdotes, & magistratus populi, & Sadducæi molestè ferentes, quòd docerent populum. Exurgẽs princeps sacerdotum & omnes qui cũ illo erant, videntes signa, quæ per Petrũ fiebãt: repleti sunt zelo, & iniecerunt manus in apostolos, & posuerunt eos in custodia publica. Actuum.5. *Actu.4.*

Audientes verba Stephani Iudæi, dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum, dolentes quòd nõ poterant resistere sapientiæ & spiritui, qui loquebatur. *Actu.7.*

Conuenit penè vniuersa ciuitas, audire verbum Dei, quod Paulus & Barnabas *Actu.13.*

prædicabant. Videntes autem Iudæi repleti sunt zelo.

Actu.17. Ex Thessalonicensibus: Iudæis & gentilibus crediderunt multi viri & mulieres nobiles non paucæ: zelantes autem Iudęi concitauerunt ciuitatem.

De correptione fraterna.

CAPVT XLIIII.

Gene.13. COrripere proximum vel reprehendere est opus misericordiæ. Vnde charitatiuè, & mansuetè compescuit Abraham iurgium, quod erat inter pastores suos, & pastores nepotis sui Loth.

Gene.19. Dulciter & benignè increpabat Loth Sodomitas, licet illi non acquieuerint ei.

Gene.21. Postquàm iurauerat Abraham Abimelech quòd faceret ei misericordiam, continuo sequitur: Et increpauit Abimelech.

Gene.37. Rubem & Iudas temperauerũt furorem fratrum suorum, ne occiderent Ioseph.

Exod.2. Moyses iniuriantem Hebræum charitatiuè corripuit, sed ille inique tulit, & ad iniuriosa verba prorupit. Nunquid occidere me vis?

Exod.18. Videns Iethro populum expectantem iudicari per Moysen dixit: Stulto labore consumeris. Et nota. Quomodo tantus homo Gentilis hominis monitioni acquieuit.

Iosue.22. Phinees filius Eleazari & cæteri nuntij frat

fratres suos, qui ædificauerãt altare in scandalum filiorum Israël, discretè arguerunt, & satisfactionem libentissimè susceperũt.

Miserunt nuntios filij Israël ad tribum Beniamin, qui dicerẽt: Cur tantum nephas in vobis repertũ est? Tradite homines, qui hoc flagitium perpetrauerunt. *Iudi.* 20.

Increpando Ionathas patrem suum Saul, pro iniqua persecutione Dauid, eius malitiam aliqualiter in principio temperauit. 1. *Re.* 19.

Volens Abigail arguere virum suum super duritia, quam ostenderat nuntiis Dauid, noluit quidem statim dicere post prandium: sed expectauit tempus opportunum solum vsq; ad crastinum, cùm prius vinum bibitum digessisset. 1. *Re.* 25.

Abner bene arguebat Asahel, qui nimis vrgebat persequendo eũ, sed ille audire contempsit & propter hoc occisus fuit. 2. *Re.* 2.

Nota, quàm discretè arguit Nathã propheta Dauid, cùm peccasset adulteriũ & homicidium cõmittendo: non enim cũ furore dixit: Pessimè fecisti. sed assumpta similitudine congrua illaqueauit eũ verbis oris sui. 2. *Re.* 2. 12.

Cum magno zelo arguit Elias populum dicẽs: Si dominus Deus est sequimini eum. Vt quid claudicatis in duas partes. 3. *Re.* 18.

Reprehensurus regem Achab, regem Israël, vir quidam de filiis prophetarum, 3. *Re.* 20.

proposuit ei similitudinem, per quam cognouit rex peccatum suum.

4.Re.3. Cum magna libertate dixit Eliseus ad Ioram regem Israël, exercitu circunstante: Si non erubescerem vultum Iosaphat, non attendissem te, nec respexissem.

2.Pa.26. Sacerdotes restiterunt Oziæ regi Iuda volenti adolere incensum, & dixerunt: Non est tui officij vt adoleas incensum.

1.Esdr.9. & 10. Cum magno ardore corripuit Esdras filios transmigrationis, qui duxerunt alienigenas contra legem.

Nehe.5. Nehemias audiens clamorẽ populi, propter grauamina, quæ patiebatur à diuitibus increpauit optimates, & magistratus. Idem facit pro eo, quòd multi portando onera, diem Sabbati prophanabant.

Tob.2. Irridebant Tobiam parentes & cognati eius, at ipse increpabat eos, dicẽs: Nolite ita loqui, filij sanctorum sumus, &c.

Iudit.8. Audiens Iudith propositum ciuium suorum quòd post quinque dies volebant ciuitatem tradere Assyriis, reprehendit eos sermonibus fidelibus & discretis.

Danie.5. Daniel valde discrete arguit regem Balthasar exemplo patris sui. Et nota, quã patienter rex illũ audiuit, licet dixisset contra eum, & postea ipsum magnificè honorauit.

Matt.3. Cum miro feruore dicebat Ioannes Baptista

ptista Pharisæis & Sadducæis, progenies *Luc.3.*
viperarum, quis demonstrauit vobis fugere
à ventura ira?

Dicebat Ioannes Herodi adulteranti cũ *Mat.14*
Herodiade vxore fratris sui: Non licet ti- *Marc.6.*
bi illam habere.

Indiscretè, licet piè, voluit dominum Pe- *Mat. 16.*
trus increpare, cùm diceret oportere eum
pati à principibus, sed dominus durè res-
pondit: Vade post me Sathana.

Veram & certam dedit dominus regu- *Matt.18.*
lam Petro de correctione fraterna: Si pec-
cauerit in te frater tuus, corripe eum inter
te & ipsum solum.

Vnus de his latronibus, qui pẽdebat blas- *Luc. 23.*
phemabat dominum IESVM, respondens
alter increpabat eum, dicens: Neq; tu times
Deum, &c. nos digna factis recipimus, &c.

Pulchrè arguebat & conuincebat Phari- *Ioan.9.*
sæos ille cæcus natus, à Domino illumina-
tus, dicens: Mirabile quidam est, quòd vos
nescitis vnde sit ille homo, & aperuit ocu-
los meos. A sæculo non est auditum, quòd
aperuerit quis oculos cæci nati, nisi hic esset
à Deo, non potuisset facere quicquam.

Videns Petrus quosdam Iudæos admi- *Actu.2.*
rantes & discipulos deridentes, discretè & *& 3.*
confidenter arguit illos & instruxit, & ad fi
dem conuertit.

Simi

Simile accidit cap. 3. Actu. Post Sanationem claudi: & culpas eorum ipse ostendit, & aliqualiter excusans eos, multa dulcia verba dixit, ita quòd conuersi fuerunt quinque millia hominum.

Actu. 5. Durissimè increpauit Petrus Ananiam & Saphiram, pro eo, quòd fraudauerant de precio agri, quod vendiderant, & partes ad pedes apostolorum posuerant.

Actu. 6. & 7. Stephanus in consilio Iudæorũ existens confidenter increpabat eos dicens inter cætera: Duri ceruice. & incircuncisi corde & auribus, vos semper spiritui sancto restitistis sicut patres vestri, ita & vos. Quem prophetarum non persecuti sunt patres vestri?

Actu. 8. Simonem magũ pro dono Dei pecuniã offerẽtem Petrus terribiliter increpauit, dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

Actu. 13. Paulus intuens Elymã magum, qui nitebatur auertere proconsulẽ à fide, dixit illi: O plene omni dolo, & omni fallacia fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias domini rectas?

Rom. 1. 2. & 3. Miro discretionis modo, Paulus arguit Romanos ex Gentilibus & Iudæis conuersos qui superba commotione dolebant se alterutrum supponere. Ostendit autem vtrosque peccasse, & gloriosa Dei misericordia indigere. Nam & Gentiles legis naturalis,

turalis, & Iudæi legis Mosaicæ fuerant transgressores. Causati sumus, inquit Iudæos & Græcos, id est, Gentiles & circuncisos omnes sub peccato esse.

Corinthios arguit de hoc precipuè, quòd Christus in eis diuidi videbatur, dicente vno. Ego sum Apollo: alio, ego Cephæ. Ita etiam, quia dissimulabant inter se fornicatorem, qui tenebat nouercam suam. 1. Cor. 3. & 5.

Item, quia apud infideles iudices de sæcularibus negotiis litigabant. 1. Cor. 6.

Reprehendit eosdem circa Eucharistiæ sumptionem. Et de errore circa mortuorum resurrectionem. cap. 15. 1. Cor. 11.

Eosdem increpat de hoc præcipuè, quòd illi multa grauia à pseudo apostolis sustinebant, & ipsum non habebãt in tanta reuerentia vt debebant. Sustinetis, inquit, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, &c. 2. Cor. 11.

Item, Ego debui à vobis commendari. Nihil enim minus feci ab his, qui sunt supramodum Apostoli. 2. Co. 12.

Galatas acriter & feruenter arguit super hoc quòd post acceptam veritatem Euangelij volebant ad circuncisionem & legales oblationes reuerti. ô insensati, ait, Galatæ, quis vos fascinauit? &c. Galat. 3.

Audierat apostolus quosdam de Thessaloni 2. The. 3.

lonicensibus ambulare in quiete, non operantes, sed curiosè agentes. Idcirco corripi tales mandauit.

De compaßione habenda ad proximum.

CAPVT XLV.

*Genes.*14. AVdiés Abraham captum esse Loth nepotem suum, celeriter & viriliter succurrit ei.

*Gene.*37. Ruben & Iudas resistebant cæteris fratribus volentibus occidere Ioseph, quamuis non reduxerint eum ad patrem, tamen minus male actum est ei.

*Iudic.*8. Gedeon compatiens sociis fugatis petiuit panes pro eis.

Iudic. 21. Licet filij Beniamin, filios Israël grauissimè offendisset, propter illorũ tamẽ excidiũ oẽs eleuata voce, vlulatu magno fleuerunt.

1.*Reg.*15. Lugebat Samuel Saul, licet sciret eum à Deo proiectum.

1.*Re.*30. Compatiens Dauid lassis sociis, quia ad bellum ire non poterant, constituit, quòd æqua pars esset descendentis ad prælium, & remanentis ad sarcinas.

2.*Re.* 18. Doluit Dauid de occisione Absalon, licet ille multum offendisset eum.

2.*Re.* 24. Compassus populo Dauid petiuit ab angelo percuti pro illis.

3.*Reg.*17. Elias benignè accepit verbum mulieris satis durum, & pro filio eius mortuo dolori illius

ri illius compatiens efficaciter orauit.

Cùm Iezabel occidisset prophetas domini, Abdias abscondit centum ex eis, & pauit eos diebus multis. *3.Reg.18.*

Piè compassus fuit Eliseus viduæ debitis obligatę, & augmentauit ei modicum olei, quod habebat. *4.Reg.4.*

Non solum pro præsentibus malis compatiendum est proximo: sed etiam pro futuris, vnde Eliseus videns Azabel, qui mala facturus erat filiis Israël, cœpit flere. *4.Reg.8.*

Cùm cœpissent filij Israël de viris Iuda ducenta millia mulierum & puerorum, pepercerunt eis, & vestitos atque refectos ad propria remiserunt. *2.Pa.28.*

Audiens Nehemias miserabilem statum ciuitatis Ierusalem, fleuit diebus multis, & tandem consilium adhibuit, & auxilium opportunum. *Neh.1.2.*

Cùm regnaret Sennacherib, & filios Israël exosos haberet, Tobias pergebat quotidie per omnem cognationem suã, & consolabatur eos, esurientes alebat, nudis vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam solicitus exhibebat. *Tob.1.*

Nuntiata reginæ Esther sententia crudeli, contra populum suum lata, non aliter sumpsit negotium, quàm si fuisset vna de populo, licet esset seclusa à tali sententia tan *Esth.4. & 7.*

quam

quam sponsa regis dilecta.

Iob.2. Audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei, venerunt vt consolarentur eum: sed cùm non intelligerent causam suæ afflictionis fuerunt ei postea onerosi.

Iob.29. Magnam compassionem beatus Iob habebat ad proximos, qui dicebat: Auris audiens beatificauit me. Eo quòd liberassem pauperem vociferantem, & pupillum cui non erat adiutor, benedictio pupilli super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.

Esaiæ 21. Non solum iustis in afflictione positis compatiendum est, sed etiam peccatoribus & iniustis. Vnde dicebat Esaias: Propter destructionem Babylonis, repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me, sicut angustia parturientis.

Esai. 22. Videns in spiritu idem calamitatem superuenturam populo suo dicebat, Recedite à me, amare flebo. Nolite incumbere, vt consolemini me super vastitate filiæ populi mei.

Iere.38. Dolens Abdemelech Aethiops, quòd Ieremias propheta missus erat in lacum Leonum in quo non erat aqua, sed lutum, procurauit apud regem vt extraheret illum.

Iere.43. & 45. Cùm scripsisset Baruch verba comminationis ex ore Ieremiæ, dixit: Væ mihi misero, quoniam addidit dominus dolorem dolori

lori meo. Et tamen dicebat populus, quòd Baruch incitaret Ieremiam aduersus eos, vt traderentur in manus Chaldæorum.

Cùm reuelasset dominus Ezechieli peccata, quæ populus Israël faciebat, & pœnas quas passurus erat, fuit amaricatus, tristis & gemebundus. *Ezech. 3. & 9.*

Rex Darius sciens Danielem positum in lacum Leonum, præ dolore dormiuit incœnatus, cibíq; non sunt illati coram eo. Insuper & somnus recessit ab eo. *Danie. 6.*

Magnum dolorem habuit Onias sacerdos quando vidit templum per Heliodorum debere spoliari, & deposita viduarum & pupillorum auferri. *2. Ma. 3.*

Antiochus rex qui nobilis appellabatur, licet simpliciter esset malus, tamen audiens Oniam summum sacerdotem iniquè fuisse occisum, flexus ad misericordiam lachrymas fudit. *2. Ma. 4.*

Misertus est dominus turbæ indigenti, quia pedestris secuta eum fuerat in deserto. *Mat. 14. Marc. 8.*

Accedentes discipuli ad dominum rogabant eum pro muliere Chananæa, dicentes: dimitte eam, quia clamat post nos. *Matt. 15.*

Contra nolentes compati proximo, & ex corde remittere, inducit dominus parabolam de seruo nequam, cui mille talenta fuerunt remissa, & noluit dimittere con- *Matt. 18.*

seruo suo centum denarios.

Mat.25. Ad hoc quod homo libenter compatiatur proximo & misereatur ipsius, multum facit, quòd specialiter fiet disputatio de operibus misericordiæ in iudicio.

Luca 7. Cùm vidisset dominus flentem viduam cuius filius efferebatur defunctus, misericordia motus super eam, dixit: Noli flere, & mortuum illius filium suscitauit.

Luc.10. Samaritanus ille, super sauciato misericordia motus, alligauit vulnera eius, infundens oleum, & vinum, & curam illius egit, & pabulum fecit haberi.

Luc.19. Videns dominus ciuitatem Ierusalem, & consyderans mala, quæ ei futura erant postmodum & passura, fleuit super eam dicens: Si cognouisses & tu &c.

Ioan.11. Vt vidit IESVS Mariã plorantem, & Iudæos qui venerãt cũ ea plorãtes, infremuit spiritu, & turbauit seipsũ, & lacrymatus est.

Ioan.19. Etiã pendẽs Saluator in cruce habuit curam matris, quã sciebat in anima crucifigi. Mulier, dixit, ecce filius tuus, ostẽso Ioanne.

Actu.9. Cùm venisset Petrus in Ioppen vidit flentes viduas pro morte Tabithæ, quæ faciebat eis tunicas & vestes, & ponẽs genua sua orauit, & cùm vocasset eam sanctis & viduis assignauit viuam.

Actu.17. Paulus cùm esset Athenis incitabatur spiritus

ritus eius in eo quòd ipse videbat idololatriæ deditam ciuitatem.

Barbari, non modicam præstabant humanitatem Paulo & sociis eius. Accensa enim ei pyra reficiebant omnes propter imbrem qui imminebat & frigus: ipsi verò eius bene indigebant qui de naui confracta euaserant tempore hyemali & quosdam oportuit natare: alij verò super tabulas fuerunt asportati. *Act. 27. & 28.*

Cùm tanta spiritus anxietate compatiebatur Paulus fratribus, & cognatis suis per euntibus, quod ipse dicebat: Tristitia est mihi magna, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribus meis, qui sunt cognati secundùm carnem. *Rom. 9.*

Et Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio. Iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam, vt patet Iacob. 2. *Galat. 4.*

De hospitalitate exhibẽda. CAP. XLVI.

NOta de Abrahã, quàm celeriter quàm lætanter angelos hospitio receperit, & ipsis ea quæ videbantur necessaria peregrinis parari fecit. *Genes. 18.*

Item de Loth attende, quomodo angelos, quos putabat esse homines transeuntes, honorauit, obnixè rogauit, & eius necessaria benignè offerens, domum suam con- *Genes. 19.*

tra incursantes defendit, vt potuit. Vnde liberatus est ab incendio.

Gene.24. Prompta ad hospitalitatem videbatur Rebecca, quę dixit seruo Abrahæ: Palearum & fœni plurimũ est apud nos, & locus spaciosus ad manendum. Et paulopost dixit eidem Laban: Præparaui domum, & locum camelis.

Exod.2. Sine magna prece Iethro recepit peregrinum Moysen hospitio. Postmodum autem filia eius & nepotes sui, fuerunt per illum magnificè honorati.

Deut.10. Testatur Moyses dicens: dominus Deus noster amat peregrinum, & dat ei victum & vestitum, & vos quoque amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ.

Iosu.2. & 6. Exploratores, quos misit Iosue accepit hospitio Raab meretrix liberaliter, & custodiuit fideliter, ac dimisit. Et domus eius tota ab hoste seruata est.

Iudic.19. In Gabaa Beniamin, non inuenit locum Leuites, qui eum hospitio reciperet, nisi quendam senem de opere venientem.

3.Re.17. Elias suscitauit filium mulieris, apud quam sustentabatur.

4.Reg.4. Mulier Sunamitis Eliseum transeuntem hospicio suscepit, hic ei filium impetrauit & eundem mortuum suscitauit.

Iob.31. Bonus hospitalarius erat Iob, qui dicebat.

bat. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.

Quando misit saluator discipulos ad praedicandum, in illis seipsum recipi asseruit & audiri. Qui vos recipit, me recipit: qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit. *Matt.10.* *Luc.10.*

Ambulans per mundũ dominus IESVS, nõ habebat vbi caput reclinaret. Martham verò specialem hospitem legitur habuisse. *Luc.9.10* *Ioan.12.*

Gaudens accepit dominum Zachæus in domo sua, & dominus ipsum magis gaudentem effecit, quando dixit. Hodie salus huic domui facta est. *Luc.19.*

Exemplo duorũ discipulorũ, qui dominũ in specie peregrini coëgerunt ad manendũ apparet, quòd peregrini non solum vocandi sunt ad hospitium sed compellendi. *Luc.24.*

Apostoli hospitabantur, vt plurimum, in domibus artificum, & hominum mediocrium. Vnde legitur de Petro: Hic hospitabatur apud Simonem quendam coriarium cuius domus est iuxta mare. *Act.10.*

Obnixè & instanter deprecata est Lydia purpuraria Paulum & socios eius vt manerent apud eam in domo sua coëgit eos, &c. *Act.16.*

Item de Paulo, manebat apud Aquilam & Priscillam, quia erat eiusdem artis. *Actu.18.*

Cùm euasisset Paulus, & socij eius, de cõfracta naui, Publius princeps insulæ illius *Actu.28.*

ipſos ſuſcipiens, triduò benignè victum exhibuit. Paulus autem patrem ipſius febribus & diſſenteria laborantem, oratione & manuum impoſitione ſanauit.

Vrbana fiducia vtebatur Paulus ſcribens Philemoni, cùm dixit: Para mihi hoſpitium, nam ſpero per orationes veſtras donari me vobis.

Hebr. 13. Inter cætera ad quæ ſpecialiter Paulus inducit Hebræos, eſt hoſpitalitas. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci, per hanc enim quidam placuerunt angelis.

Commendat Gaium beatus Ioannes in tertia ſua Epiſtola, dicens: Chariſsime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos.

De Amicitia. CAPVT XLVII.

Gene. 29. VOcatis multis amicorũ turbis ad conuiuium, Laban fecit nuptias, & dedit filiam ſuam Rachel nepoti ſuo Iacob.

Exod. 31. Loquebatur dominus ad Moyſen facie ad faciẽ, ſicut ſolet homo ad amicum ſuum.

Ruth. 1. Ruth adhæſit ſocrui ſuæ Noëmi, & dixit ei: Quocunque perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor.

1. *Re.* 18. Anima Ionathæ colligata eſt animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas, quaſi animam ſuam. Nam expoliauit ſe Ionathas tunica qua erat indutus, & dedit eam Dauid.

Signum fuit fidelis amicitiæ, licet indi- 1. Re.31.
ſcretæ, quòd armiger Saul, vidēs dominum
ſuum mortuum, mortuus eſt cum eo.

Miſit Abner nuntios ad Dauid, dicens: 2. Reg.3.
Fac mecum amicitias, & erit manus mea
tecum, & reducam ad te vniuerſum Iſraël.

Chuſa Arachites amicus Dauid, venit ad 4.Re.17.
Abſalon & diſsipauit conſiliū Achitophel.

Propheta Ieſu dixit Ioſaphat regi Iuda, 2. Pa.19.
qui inierat fœdus, & venerat ad prœliū cum
Achab rege Iſraël: Impio præbes auxilium,
& his qui oderunt dominum amicitia iungeris. Et idcirco iram Domini merebaris.

Aman ſuperbus conuocauit ad ſe ami- Eſth. 5.
cos, & expoſuit illis magnitudinem diuitiarum ſuarum & filiorum turbam, & quantum eum gloria ſuper omnes principes rex eleuaſſet.

Audientes tres amici Iob omne malum Iob 2.6.
quod accidiſſet ei, venerunt ſinguli de loco ſuo, vt viſitarent eum, & conſolarentur. De his tamen, dixit poſtea; Subuertere nitimini amicum veſtrum.

Alchimus proditor & impius, concitauit 1. Ma.7.
regem Demetrium aduerſus Iudam Machabæum, pro quo dixit ei: perdidit Iudas & fratres eius, amicos tuos.

Rex Alexander miſit epiſtolam Iona- 1. ma.10.
thæ, nuntiauítque ei dicens: Audiuimus de

te, quòd sis vir potens viribus, & aptus, vt sis amicus noster.

Eodem. Postquàm Alexander percussit Demetrium, misit ad Ptolemæum regem Aegypti legatos vt statueret amicitiam adinuicem, & daret ei filiam suam in vxorem.

1. *Ma.* 11. Accepit Ionathas aurum & argentum, & alia xenia multa, & dedit Demetrio, & inuenit gratiam in conspectu eius, & fecit eum principem amicorum.

1. *Ma.* 12. Vidit Ionathas, quia tempus eum iuuat misit viros Romam statuere & renouare cum Romanis amicitiam.

2. *Ma.* 6. Propter veterem amicitiam, quam habebant ad Eleazarum, quidam astantes attulerunt carnes, quibus vesci licitè poterat, vt simularet se de sacrificij carnibus manducasse, & sic euadere posset mortem.

2. *Ma.* 11. Lysias intelligens inuictos Iudæos, Dei omnipotentis auxilio, misit ad eos, promisitque se regẽ compulsurum, amicum fieri.

Luc. 11. Ponit Dominus exemplum de illo, qui media nocte vadit ad amicum, vt petat aliquid ab eo.

Luc. 16. Laudauit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, acquirendo amicos de bonis Domini: concludens per hoc, quòd facere debemus amicos, qui posśint recipere nos, quando nos in morte deficere

re oportebit.

In paſsione Domini,Herodes & Pilatus facti ſunt amici. *Luc.23.*

Commota ciuitate Epheſo & confuſa, quidam de Aſiæ principibus,qui erant amici Pauli miſerunt ad eum rogantes, ne ſe daret in theatrum. *Act.19.*

De inimicitia & odio. CAP. XLVIII.

POſt peccatum primorum parentum,ſtatim poſuit Deus inimicitias inter ſerpentem & mulierem, & inter vtriuſque ſemen. *Gene.3.*

Rixati ſunt paſtores de Gerare,aduerſus paſtores Iſaac,pro puteo,quem foderunt. Idcirco appellauit Iſaac puteũ inimicitiæ. *Gene.26.*

Oderat ſemper Eſau Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater,dixítque in corde ſuo:Veniet dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum. *Gene.27.*

Dixítque Iacob Simeon & Leui:Turbaſtis me & odioſum feciſtis Chananæis, & Pherezæis,habitatoribus terræ. *Gene.34.*

Videntes fratres Ioſeph, quòd à patre plus cunctis amaretur,oderant eum,nec poterant ei quicquam pacificè loqui. *Gene.37.*

Oderant filios Iſraël Aegyptij, & affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem producebant vitam eorum. *Exod.1.*

Dixit Dominus ad Moyſen:Hoſtes vos *Num.25.*

ſentiant Madianitæ,& percutite illos, quia & ipſi hoſtiliter egerunt contra vos,& receperunt inſidiis per idolum Phegor.

Ioſue 10. Adoniſedech rex Ieruſalem, & quatuor alij reges,obſederunt Gabaon,vt expugnarent eam,pro eo, quòd transfugerant Gabaonitæ ad Ioſue & ad filios Iſraël, & inierant fœdus cum eis.

Iudi.11. Perrexerunt maiores natu de Gabaa ad Iephte , dicentes : Eſto princeps noſter. Quibus ille reſpondit: Nonne vos eſtis, qui odiſtis me? & de domo patris mei deieciſtis me, & nunc venitis ad me in neceſsitate?

Iudi.14. Fundebat apud Samſon Dalida lachrymas & conquerebatur,dicens:Odiſti me,& non diligis, idcirco problema non vis indicare mihi.

1. *Re*.17. *&* 18. Videns Saul,quòd populus alte de Dauid ſentiebat, & quòd in omnibus prudēter & ſtrenuè ſe habebat: factus eſt inimicus eius cunctis diebus.

2.*Reg*.4. Duo latrones qui occiderant Isboſeth, dixerunt ad Dauid:Ecce caput filij Saul inimici tui,ſed male fuerunt ſtipendiati.

2.*Reg*.8. Thoi rex Hemath audiens, quòd Dauid expugnaſſet Adadezer hoſtem ſuum, miſit ad eum filium ſuum,& gratias egit ei.

2.*Re*.23. Poſtquàm Amnon filius Dauid oppreſſerat

ſerat Thamar ſororem Abſalon, exoſam eam habuit odio magno nimis, ita vt maius eſſet odium, quo oderat eam amore, quo ante dilexerat.

Tres aduerſarios ſuſcitauit Dominus Salomoni, poſtquàm à Deo per peccatum receſsit, videlicet Adad Idumæum, Raſon filium Heliada, & Ieroboam ſeruum ſuum. 3. *Reg.* 13.

Eliam prophetam perſecuta eſt impia Iezabel vxor Achab, propter prophetas Baal, quos fecerat occidi. 3. *Re.* 19.

Cùm Elias argueret Achab, pro iniqua morte Naboth, ait Achab ad Eliam: Num inueniſti me inimicũ tibi? qui dixit, Inueni. 3. *Re.* 21.

Dixit Achab ad Ioſaphat regem Iuda, Remanſit de prophetis Domini Michæas filius Ierala, ſed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, ſed malum. 3. *Re.* 22.

Audierũt hoſtes Iudæ & Beniamin, quia filij captiuitatis ædificauerunt templum domino Deo Iſraël, & voluerunt ædificare cum eis. 1. *Eſdr.* 4.

Raguel & Anna vxor eius, benedixerunt Dominum, quia fecerat cum eis miſericordiam ſuam, & excluſerat ab eis inimicum perſequentem eos. *Tob.* 8.

Amputato capite Holofernis dixit Iudith, tacẽtibus vniuerſis: Laudate Dominũ Deũ noſtrũ qui nõ deſeruit ſperãtes in ſe, & *Iudit.* 13.

inter

interfecit in manu mea hostem populi sui, & proferens caput Holofernis ostendit eis.

Esth.7. Conquerentes de Aman superbissimo, Esther dixit Assuero: hostis & inimicus noster pessimus est ille Aman.

1. Ma.3. De Iuda Machabęo dicitur: Repulsi sunt inimici præ timore, & operarij iniquitatis conturbati sunt, & directa est salus in manu eius.

1. Ma.11. Ptolemęus rex Aegypti voluit dolo obtinere regnum Alexandri, & manifestæ factæ sunt inimicitiæ eius.

1. Ma.13. Cognouit Simeon, quòd Tryphon cum dolo loqueretur, petens duos filios Ionathę, & centum talenta argenti, iussit tamē dare argentum & pueros, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israël, dicentē: Quia non misit argētum, propterea periit.

Luc.23. Herodes & Pilatus antea inimici, facti sunt amici in passione Christi.

De pace & concordia. CAP. XLIX.

Gene.1. Alia animalia in principio fecit Deus duplicia, scilicet, masculum & fœminam. Hominem autem fecit vnum, & ex illo sunt omnes & singuli procreati, vt scilicet vnitatem pacis & concordiæ commendaret in homine.

Genes.13. & 26. Diuitiæ & copia rerum temporalium, sunt plerunq; materia & occasio iurgiorū, sicut

ſicut apparet de paſtoribus Abraham, & Loth,& de Iſaac,& paſtoribus Gerare.

Gratanter faciunt homines pacem, & ineunt fœdus cum potentibus & magnis hominibus. Hinc eſt, quòd Abimeleh venit ad Iſaac, quando vidit eum proſperari. *Gene. 26.*

Cedendum eſt interdum furori maiorum, ſicut fecit Iacob, recedens à fratre Eſau, donec requieſceret furor eius. *Gene. 27. & 28.*

Audientes Gabaonitæ, quæ fecerat Ioſue Iericho, & Hai, venerunt ad eum, & ſerui ipſius beneplacitam pacem fecerunt. *Ioſu. 9.*

Phinees & cæteri legati ad filios Ruben miſsi, audientes excuſationem eorũ placati ſunt, & verba eorũ libentiſsimè ſuſceperũt. *Ioſu. 22.*

Quanuis Abſalon nimis nequiter contra patrem egiſſet, tamen Dauid magis volebat pacem quàm mortem: nam dixit, Eſtne pax puero Abſalon? *2. Re. 18.*

Cùm eſſet Dauid ſanctus & placẽs Deo, noluit tamen Dominus vt ædificaret ei domum, ſed filius eius pacificus iſto fuit priuilegio honoratus. *3. Reg. 3. & 5. 1. Pa. 22.*

Multum laudandus eſt Deus, quando dat populo ſtatum pacificum & quietum, ſicut fuit tempore Salomonis, dixit Salomon: Requiem dedit mihi dominus per circuitum, non eſt Sathan, nec occurſus malus. Sequitur, Benedictus Dominus. *3. Reg. 5.*

Boni

3. *Reg.* 15. Boni homines habent pacem ad inuicem, sed mali pugnant contra bonos, contráque malos alios. Vnde inter Roboam & Ieroboam fuit bellum cunctis diebus.

3. *Reg.* 1. & 19. Ostensum fuit Eliæ dominũ non esse in grãdi vento, nec in cõmotione, nec in igne, sed in sibilo auræ tenuis, hoc est in pace.

Nehe. 11. Benedixit populus omnibus viris qui se sponte obtulerant, vt habitarent in Ierusalem, quæ interpretatur visio pacis.

1. *Ma.* 9. Misit Ionathas legatos ad Bacchidem, cõponere pacem cum eo, & tamen ipse Bacchides fuerat dux exercitus, in quo occubuit Iudas Machabæus frater Ionathæ.

1. *ma.* 10. Rex Demetrius misit epistolam ad Ionathan, verbis pacificis, vt magnificaret eũ, dixit enim: Anticipemus pacem facere cum eo, priusquàm fiat cum Alexandro aduersum nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ fecimus in eum.

2. *Ma.* 3. Causa pacis, quæ fuit tempore Oniæ pulchrè describitur, videlicet idoneitas prælati prudentis & pij, & bonitas subditorum.

2. *Ma.* 11. Postquàm debellatus fuit Lysias à Iuda Machabæo, libenter fecit pacem cum eo, Intelligens enim inuictos esse Hebræos, Dei omnipotentis auxilio nitẽtes, misit ad eos, promisitq; consentire omnibus, quæ iusta sunt, & regem compulsurũ amicũ fieri.

Tant

Tantam pacem & concordiam vult dominus erga proximos nos habere vt dixerit Petro: Peccanti fratri non esse remittendum septies, sed vsque septuagiessepties. *Mat.10.* *Matt.18.*

Item discipulos dominus pacem inter se habere præcepit. *Mar.9.*

Pacem iussit per discipulos nuntiari. *Luc.10.*

Pacem eis ante passionem reliquit, *Luc.2.*

Post resurrectionem pacem obtulit. *Luc.24.*

Pacem annuntiauerunt angeli in natiuitate Domini.

Qui desyderat seruare pacem, & quietem mentis, abstinere debet à discursibus: etiam interdum valde licitis, & honestis, cessare. Vnde Martha vt audiuit quòd Iesus venit occurrit illi: Maria autem domi sedebat, nec inde se mouit, donec fuit vocata ab ipso Domino, per sororem: Licet fortassis non ignorauerit ipsa Maria aduentum Domini, quando Martha præsciuit. *Ioan.11.*

Quantum sit pacis bonum, perpendi potest per discretũ æstimatorem beatũ Paulũ, qui illud tam solicitè in omnibus epistolis suis illis, quibus scribebat, optabat, excepta illa ad Hebræos, in qua nec nomen suum, ex certa causa, nec aliquam salutationem præmittit. Nota tamen quòd dicturus, Pax vobis, præponit gratiam, dicens: Gratia vobis, Pax vobis. Per quod manifestè datur in-

tellig

telligi, quòd sine gratia Dei, pax vera nunquam potest haberi. Vnde Isaiæ 48. Non est pax impiis, Dicit Dominus.

De vnitate & communi consensu.

CAPVT L.

Aug. lib. 12. de ciuitat. Dei cap. 21.

Ex vno homine Deus humanum genus instituit ad commendandum hominibus quàm ei grata sit etiam vnitas in pluribus. Vnde Aug. lib. 12. de ciuitate Dei, ait: Vnum ac singulum creauit, non vtique solum sine humana societate deserendum, sed vt eo modo vehementius ei commendaretur ipsius societatis vnitas vinculúmq; concordiæ, & non tantum inter se naturæ similitudine, verum etiam cognationis affectu homines necterētur, quando nec ipsam quidem fœminam copulandam viro sicut ipsum creare placuit, sed ex ipso, vt omne ex homine vno diffunderetur genus humanum. Vnde quandiu vnus fuit non peccauit, sed multiplicatus citò deliquit.

Exod. 19. Populus filiorum Israël in deserto, multum fuit vnanimis & voluntarius, ad recipiendam legem, etiam auditis à Moyse verbis legis, respondit cunctus populus, vna voce: Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus.

Exod. 35. Ad faciendum opus tabernaculi domini, & sacras ministrorum vestes, obtulit

omnis

omnis multitudo filiorum Israël, omnia necessaria, mente promptissima atq; deuota.

Congregati sunt pariter omnes filij Israël quasi vir vnus, videlicet, ad vindicandum flagitium in Gabaa Beniamin erga vxorem Leuitæ commissum. *Iudi.* 20.

Inuasit timor domini populum, & egressi sunt, quasi vir vnus ad succurrendum fratribus suis in Iabes Galaad obsessis. 1. *Re.* 11.

Venerunt vniuersæ tribus Israël ad Dauid in Ebron, & vnxerunt eum in regem super illos. 2. *Reg.* 5.

Conuenit ad regem Salomonem vniuersus Israël, & tunc fuerunt arca & vasa sanctuarij delata in templum, & ipsum solenniter dedicatum. 3. *Reg.* 8.

Cõgregatus est omnis populus, quasi vir vnus in Ierusalem, ad reædificandũ tẽplum, quod fuerat à rege Babylonis destructum. 1. *Esdr.* 3.

Cõgregatus est omnis populus quasi vir vnus ad plateam. Et dixerunt Esdræ, vt afferret librum legis domini. *Nehe.* 8.

Cùm exposuisset Achior vniuersa, quæ dixerat Holofernes, omnis populus communi lamentatione & fletu vnanimes preces suas domino effuderunt. *Iudi.* 6.

Post mortẽ Iudæ cõgregati sunt omnes amici eius, & dixerunt Ionathæ fratri eius: Ex quo frater tuus defunctus est. &c. nunc 1. *Ma.* 9.

itaque te eligimus pro eo esse nobis principem & ducem, ad bellandum bellum nostrum.

1. *Ma.* 13. Auditis sermonibus Simonis, accensus est spiritus populi simul, & voce magna dixerunt: Tu es dux noster loco Iudæ & Ionathæ.

Act. 1. 6. Post ascensionem domini, omnes discipuli erant perseuerantes in oratione, cum mulieribus & Maria matre Iesu, & sic inuenit eos Spiritus sanctus.

Eodem. Omnes qui credebant, pariter erant recepto Spiritu sancto, & habebant omnia communia, vnanimiter perdurantes in templo, & frangentes circa domos panes.

Actu. 4. Cũ audissent discipuli de sanatione claudi, & responsione Petri & Ioannis ad magistratus plebis, vnanimiter leuauerunt vocem, & dixerunt: domine, qui fecisti cælum & terram, da seruis tuis, &c.

Eodem. Multitudinis credentium erat cor vnũ, & anima vna, nec quisquã eorum quæ possidebat aliquid, suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

Actu. 5. Punitis ad vocẽ Petri terribiliter Anania & vxore eius Saphira, factus est timor magnus in vniuersa terra, & erant omnes vnanimiter in porticu Salomonis.

De

De discordia, lite, vel rixa.

CAPVT LI.

PRimam discordiam inter homines, mouit inuidia, inter Cain & Abel: quoniam opera Cain maligna erant, fratris autem iusta. *Gene. 14.*

Substantia Abraham & Loth erat multa, & nequibant habitare communiter, vnde & facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Loth. *Gene. 13.*

Quia quinque reges seruierant duodecim annis Chodorlaomor regi Elamitarum, & decimotertio recesserãt ab eo: ideo factum est bellum illud de quatuor regibus aduersus quinque, in quo fuit Loth captus, sed per Abraham liberatus. *Gen. 14.*

Viri ciuitatis Sodomæ, vallauerunt domum in qua erant duo Angeli, in humana specie hospitati, & volebant illos cognoscere. Vimq́ue faciebant vehementissimè, eo quòd Loth fideliter hospites defendebat. *Gene. 19.*

Factum est iurgium pastorũ Gerare, aduersus pastores Isaac, propter possessionem ouium & armentorum & familiæ plurimæ. *Gene. 26.*

Oderat semper Esau Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitq́ue in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum. *Gene. 27.*

Tumens Iacob cum iurgio dixit ad La- *Genes. 31.*

bam: Quã ob culpã meã sic exarsisti in me? Et scrutatus es omnẽ supellectilem meam?

Gene. 34. Occasione Dinæ filiæ Iacob, quam Sichem filius Emor rapuit, & oppressit, facta est discordia magna inter filios Iacob, & habitatores terræ illius.

Exod. 2. Moyses quadã die, vidit duos Hebræos rixantes, dixitque ei, qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum?

Exod. 17. Cùm exissent filij Israël de terra Aegypti, & transissent mare rubrũ, Amalech venit, & pugnauit contra eos in Raphidim.

Exod. 15. & 16. Multoties iurgati sunt filij Israël contra Moysen in deserto. Primò pro defectu potus: Postea habito vno cibo desiderauerunt alium. Extędiati enim manna, petierũt carnes. Itẽ ad aquas cõtradictionis cõuenerunt

Nu. 20. & 21. aduersus Moysen & Aron filij Israël, vbi iurgati sunt contra dominum & Moysen.

Iudi. 9. Inter Abimelech filium Ierobaal & viros Sichem, qui male fecerant eum principẽ, fuit magna discordia suscitata: ita, quòd illi cœperunt eum detestari & rebellare ei, & ipse eos expugnauit.

Iudi. 12. Orta est seditio inter viros Ephraim & Iephthe, eo quòd Iephthe vadens ad pugnam contra filios Ammon, illos vocare noluit, vt dicebant.

Iudi. 20. Pro vxore Leuitæ in Gabaa Beniamin,

& ni

& inter tribus Iſraël, tam vehemens diſcordia & prælium fuit, ita quòd illi de tribu Beniamin, exceptis quingentis viris, penitus ſunt deleti.

Occiſo à Dauid Philiſtæo, iratus eſt Saul contra Dauid, eo quòd communiter laudabatur. Non rectis oculis ergo Saul aſpiciebat Dauid à die illa, & deinceps nec aliquis ex tunc potuit mollire cor Saul, quin perſequeretur eum. 1. *Re.* 18. & *infra.*

Facta eſt longa cõcertatio inter domum Saul & domũ Dauid, ſed Dauid ſemper proficiebat, & domus Saul cõtinuè decreſcebat. 2. *Reg.* 3.

Nimis inhoneſta facta eſt diſcordia inter Abſalon ambientem regnum, & Dauid patrem ſuum. Denique Abſalon qui eam mouit, ſuſpenſus eſt. 2. *Reg.* 15. 18.

Rege Dauid redeunte in Ieruſalem, viri Iſraël turbati fuerunt, eo quòd viri Iuda ipſum reduxerant, aliis non vocatis. 2. *Re.* 19.

Duæ mulieres meretrices litigabant coram rege Salomone, occaſione vnius infantis, quem vtraque volebat habere. 3. *Reg.* 3.

Mortuo Salomone, petiit populus, vt à Roboam filio eius mitius tractaretur. Quo durius reſpondente, receſſerunt decem tribus ab eo, & fecerunt Ieroboam regem ſibi, ex quo multa bella fuerunt inter reges Iſraël & Iuda. 3. *Reg.* 12.

Mar. 9. Luc. 22. Facta est contentio inter discipulos, quis eorũ videretur esse maior, sed domino non placuisse talem contentionem, patet per ea quæ sequuntur.

Ioan. 6. Litigabant Iudæi ad inuicem dicentes, Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?

Ioan. 7. Murmur multus erat de domino Iesu in turba. Quidam enim dicebant, quia bonus est, alij autem dicebant, non, sed seducit turbas. Sequitur: Facta est dissensio &c.

Actu. 11. Baptizato Cornelio cũ omni domo sua, audierunt apostoli & fratres, qui erant ex Iudæa, quoniam gentes recepissent verbum Dei. Cùm ascendisset autem Petrus Ierosolymam, disceptabant aduersus illum, qui erant ex circũcisione fratres, dicentes: Quare introisti ad viros?

Actu. 14. Paulo & Barnaba in ciuitate Iconio prædicantibus, & multa miracula facientibus, diuisa est multitudo ciuitatis. Quidã erant cum Iudæis, & quidam erãt cum apostolis.

Actu. 15. Quidam descendentes de Iudæa docebãt fratres. Quia nisi circuncidamini secũdùm morem Moysi, non potestis salui fieri. Facta ergo seditione non minima Paulo & Barnabæ aduersus illos, statuerunt vt consulerentur apostoli, qui erant Ierosolymis super hac quæstione.

Occasi

Occaſione Ioannis Marci, quem Paulus nolebat recipere ad miniſterium Euãgelij, facta eſt diſſenſio inter Paulum & Barnabam, ita vt diſcederent ab inuicem. Attamẽ totum peruenit ad profectum Euangelij. *Rom.* 12.

Prædicante Paulo Epheſi, etiam multa miracula faciente: facta eſt turbatio nõ minima de via domini. Demetrius enim quidam argentarius faciens ædes Dianæ argẽteas, præſtabat artificibus non modicum quæſtum, &c. Impleta eſt tota ciuitas confuſione. *Actu.* 19.

Quidam Iudæi, videntes Paulum in templo, concitauerunt omnem populum, & iniecerunt manus, clamantes: Viri Iſraëlitæ, adiuuate. Commota eſt ciuitas tota, & facta eſt concurſio populi. *Actu.* 21.

Cùm exclamaſſet Paulus in concilio. Viri fratres: ego Phariſæus ſum, filius Phariſæorum, de ſpe & reſurrectione mortuorũ ego iudicor. Facta eſt diſſenſio inter Phariſæos & Sadducæos, & ſoluta eſt multitudo. *Actu.* 23.

De Zelo bono contra peccatores.

CAPVT LII.

SAeuiebant filij Iacob ob ſtuprum Dinæ ſororis per Sichem oppreſſæ. *Gene.* 34.

Audiens Moyſes voces cantantium & videns vitulum & choros, iratus eſt valde, & proiiciens tabulas, confregit eas. Et nota, *Exo.* 32.

quã grauiter puniuit populũ, pro quo tam fideliter & instanter orauerat ante Deum.

Nu.25. Multũ placuit Deo zelus Phinees Eleazari, quando perfodit virum cum muliere Madianite: licet essent magni & nobiles.

Iosue 7. Præcepit Iosue Acham lapidari, & totam eius supellectilem comburi, quia tulerat de anathemate Iericho.

Iosue 22. Cùm audissent filij Israël filios Ruben & Gad, ædificasse sibi altare, conuenerunt omnes contra eos, & dimicare voluerunt.

Iudi.19. & 20. Congregati sunt omnes filij Israël quasi vir vnus, ad vindicandum grauissimum scelus, quod cõmiserant viri de Gabaa Beniamin, pro vxore leuitæ.

3. Re.18. Confidenter arguit Elias errantem populum, & sacerdotes Baal fecit occidi.

3. Re.20. Reprehensus est Achab, eo quòd Benadab regem Siriæ, virum morte dignum indiscretè viuum permisit abire.

4. Re.10. Quamuis rex Israël Iehu simpliciter fuerit malus, tamẽ multũ cõmẽdatur, eo quòd semen domus Achab deleuit, & prophetas Baal occidit, & ædem ipsius Baal destruxit.

2. Pa.24 Spiritus domini induit Zachariã filium Ioiadæ, & stetit in conspectu populi sculptilibus seruientis, & dixit: Quare transgredimini præceptum domini ? quod vobis non proderit: & dereliquistis dominum, vt dereliinque

linqueret vos?

Audiens Esdras sacerdos, Iudæos cum gẽtilibus matrimonia copulasse, miro modo doluit, & gemens ac eiulans, signa doloris ostendit. *1. Esd. 9.*

Videns Nehemias Iudęos ducentes vxores alienigenas, obiurgauit eos, & maledixit & verberauit aliquos & decaluauit. *Nehe. 13.*

Surrexit Matathias & dixit: Væ mihi: vt quid natus sum videre contritionem populi mei. Sequitur postea de illius zelo feruẽtissimo, & mirabili probitate: quando trucidauit hominẽ super aram idolis immolantẽ. *1. Ma. 2.*

Onias summus põtifex restitit viriliter Simoni, qui volebat iniquum quid in ciuitatem moliri. *2. Ma. 3.*

Miro feruebat zelo Ioannes Baptista, quãdo dicebat: Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere vẽturam iram? Simul & quando Herodem increpabat. *Matth. 3. & 14.*

Dure increpabat dominus Scribas & Pharisæos, & hypocritas, & specialiter in Mat. 23. Vbi dixit eis septies: Væ vobis, &c. *Mat. 23.*

Sciens dominus Iesus Pharisæos ipsum nequiter obseruare, circunspiciens eos cum ira contristatus est super cæcitatem cordis ipsorum, dixitq́;: Vos ex patre diabolo estis. *Ioan. 8.*

Pluries eiecit dominus vẽdentes & emẽtes de templo, quandoque cum duro verbo, *Ioan. 2. Luca 19.*

domus mea, domus orationis est, vos autẽ fecistis illam speluncam latronum.

Actu.5. Grandi zelo succensus est Petrus in Ananiam & Saphiram, quando vidit quòd fraudauerant aliquid de precio agri.

Actu.7. Ex ardenti zelo proueniebat sermo, quẽ dixit Stephanus Iudæis: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus semper resistitis spiritui sancto.

Actu.13. Resistẽte Paulo & Barnaba, Barieu pseudo prophetæ, dixit Paulus: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias domini rectas.

Actu.17. Cùm Paulus prædicaret Athenis, incitabatur spiritus eius, videns idololatriæ deditam ciuitatem.

Specialiter apparet feruens zelus Pauli in epistola ad Galatas.5. Vbi arguebat, increpabat, obsecrabat. Similiter ad Rom.9. 2.Corinth.11. & ad Hebræos.2.

De zelo indiscreto.

CAPVT LIII.

Num.11. VIdens Iosue famulus Moysi, duos homines in castris prophetantes, dixit: domine mi Moyses, prohibe illos, at ille, Quid (inquit) æmularis pro me?

2.Re.16. Abisai Saruiæ voluit amputare caput maledicentis serui Dauid, persecutionem Absalon

ſalon patienti. Sed non permiſit Dauid, vt aliquid mali inferretur illi.

Filij prophetarum coëgerũt Eliſeum vt mitteret viros ad quærendũ dominũ ſuum, ne fortè ſpiritus domini proieciſſet eum in vnum montium, aut in vnam vallium. *4.Reg.2.*

Ionas fugere voluit à facie domini quando præcepit ei prædicare Niniuitis. Et poſt modũ doluit, quãdo vidit quòd ciuitas iuxta interitum, quem prædixerat, non ruebat. *Ion.14.*

Cùm oſtẽdiſſet dominus diſcipulis, oportere eum multa pati à principibus Iudæorum, & occidi, Petrus cœpit increpare illũ dicens, Abſit à te domine, non erit tibi hoc. *Mat.16.*

Multum zelabant Phariſæi pro obſeruatione ſabbati, quando videbant dominum die illo curantem infirmos. *Luca 6. & 13.*

Item quãdo videbant diſcipulos eius ſpicas vellentes, & manibus cõfricãtes Luc.6. *Matt.12. Marci.2.*

Scribæ & Phariſæi amplius zelabãt pro traditionibus ſuis, quã pro diuinis mãdatis. *Matt.15. Mar.7.*

Item pro auro templi, plus zelabant quã pro ipſo templo, & pro dono altaris, plus quàm pro ipſo altari. *Mat. 23.*

Oblati ſunt domino paruuli, vt manus eis imponeret & oraret. Diſcipuli autem increpabant eos. Ieſus autem ait: Sinite paruulos venire ad me. *Matt.19. Mar.10.*

Cũ effudiſſet Maria pretioſum vnguentum *Mat.26.*

Mar.14. tum ſuper caput domini, quidam diſcipuli indignè ferebant,& fremebant in eam, de perditione vnguenti.

Luc.9. Ioãnes apoſtolus prohibuit quẽdã eiiciẽtẽ dæmonia in nomine domini IESV, eo quòd nõ ſequebatur eos, cum aliis diſcipulis,& ait ad illũ IESVS: Nolite prohibere, qui enim nõ eſt aduersũ nos,pro nobis eſt.

Eodem. Audientes Iacobus & Ioannes,quòd Samaritani non reciperent nuntios Domini, aiunt: domine,vis dicamus,vt ignis de cælo deſcendat,& conſumat illos? Et conuerſus dominus increpauit illos,& dixit: Neſcitis cuius ſpiritus eſtis.

Mar.26. Arguit dominus Petrum,qui amputaue-
Luc.22. rat aurem ſeruo principis Sacerdotum, eo quòd tunc Chriſti non erat tempus potentiæ oſtendendæ,ſed patientiæ exhibendæ.

Ioan.3. Apparet diſcipulos Ioannis Baptiſtæ,zelaſſe contra dominũ pro magiſtro, quando dixerũt ei:Rabbi,qui tecum erat trans iordanem, hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.Ioannes autem optime reſpondit eis.

Actu.3. Cùm afferrẽtur de ciuitatibus vicinis diuerſi infirmi in Ieruſalem, & à Petro curarentur,exurgẽs princeps ſacerdotum, & omnes qui cum illo erant,repleti ſunt zelo.

Act.8.9. Aemulator erat paternarum traditionũ
& 22. Paulus,contra multos coætaneos ſuos,quãdo de

do deuaſtabat Eccleſiam per domos intrãs *Galat.*1.
& trahens viros ac mulieres, & tradebat in
cuſtodiam. Vnde accepit literas à principe
ſacerdotum ad ſynagogam, quæ erat Da-
maſci, vt ſi quos inueniret ibi, qui inuoca-
rent nomen Chriſti, vinctos perduceret in
Ieruſalem.

Videntes Iudæi, quòd penè vniuerſa ci- *Act.*13.
uitas conuenerat audire verbum Dei, quod
Paulus & Barnabas prædicabant, repleti
ſunt zelo, & contradicebant iis quæ à Pau-
lo dicebantur blaſphemantes.

Venienti Ieroſolymam Paulo dixerunt *Actu.*21.
ei fratres: quot millia ſunt in Iudæis qui cre
diderunt: & omnes æmulatores legis ſunt.
Et de talibus dicit Paulus: Teſtimoniũ qui- *Rom.*10.
dem perhibeo illis, quòd ęmulationem qui-
dem Dei habẽt ſed nõ ſecundum ſcientiam.

De Prudentia & Diſcretione.

CAPVT LIIII.

ABraham veniens in Aegyptum, de v- *Geneſ.*12.
xore ſua prudenter & caute celauit ve-
ritatem, nec tamen aſſeruit falſitatem di-
cens: Soror mea eſt.

Simile egit quando venit ad Abimelech. *Gene.*20.

Prudenter ſeparauit ſe Abraham à Loth *Geneſ.*13.
ne paſtores adinuicem litigarent.

Diſcretè diuiſit Abraham filiis ſuis dum *Geneſ.*23.
viueret portiones, ne poſt mortem ſuam ad

inuic

inuicem concertarent.

Gene.27. Rebecca ſagaciter inſtruxit filium ſuum Iacob, vt benedictionem patris ſui conſequeretur, & eum fecit recedere à partibus illis, donec requieſceret furor fratris.

Gene.30. Artem arte deluſit Iacob pulchrè, quãdo nolebat ei dare Laban mercedem pro ſeruitio competentem.

Gene.32. Sagaciter egit Iacob, quando debuit obuiare irato fratri, quoniam munera ei miſit, res ſuas diuiſit, ne vno furoris impetu totum perderet, & res nimis dilectas, maiori periculo exponeret.

Gene.41. Prudenter locutus eſt Ioſeph coram Pharaone ei exponendo ſomnium, & contra futuram famen, dando conſilium.

Gene.44. Ioſeph fratres ſuos cautè deprehendit, & eis timorem incuſsit.

Exod.18. Bonum conſilium dedit Iethro Moyſi dicens: Prouide tibi viros, potentes & timẽtes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint auaritiam, &c.

Num.13. Antequàm Moyſes inuaderet terrã promiſsionis, miſit exploratores illuc, ad conſyderandum conditiones eius.

Ioſue 21. Exploratores, quos miſit Ioſue, prudenter latuerunt, donec illi, qui quærebant eos, ad propria redirent.

Ioſue 8. Magna ſagacitate vſus eſt Ioſue, inſidias ponen

ponendo, iuxta ciuitatem Hai, & fugam postea simulando.

Callidè cogitantes Gabaonitæ, voluerunt decipere Iosue, sed ille eos discretè in seruitutem redegit. *Iosue 9.*

Filij Israël Phinees, & alij nuntij, ad filios Ruben missi, discretè locuti fuerunt, & illi eos verbis prudentissimis placauerunt. *Iosue.22.*

Adhuc portans munera, Eglon ipsum astutè decepit. *Iudic.3.*

Gedeon percussit castra hostium, qui securi erant, & nihil aduersi suspicabantur. *Iudic.8.*

Iephte per nuntios prudenter significauit regi filiorum Ammon, quòd indicebat ei bella non iusta, sed postea indiscretum fecit votum. *Iudic. 11.*

Cautè deprehendit Iephte, qui essent Ephratæi, & qui Galaaditæ, dicendo. Schibboleth dũ illi responderẽt, Chibboleth, &c. *Iudic.12.*

Filij Israël pugnantes cõtra illos de Beniamin, fugam arte simulauerũt, & sic eos à ciuitate extraxerũt & penitus debellauerũt. *Iudi. 20.*

Dicentibus quibusdam de Saule: Vnde saluare vos poterit iste? & despicientibus eum, ille dissimulabat se audire. *1. Re.10.*

Magnæ prudentiæ fuit, quando Dauid armatus armis Saulis cœpit tentare, si sic posset incedere contra Goliath, &c. *1. Re.17.*

Egrediebatur Dauid ad omnia quęcunq; mi- *1. Re.18.*

misisset eum Saul, & prudenter se agebat.

1. *Re*.21. Dauid corā Achis simulauit se esse fatuū & quasi furentem, vt posset fugere ab eo.

1. *Re*.25. Abigahil prudenter placauit Dauid iratum contra Nabal virum suum.

2. *Re*.12. Arguere volens Nathan propheta Dauid, de excessu commisso in Vriam & vxorem, apertam parabolam de diuite, qui abstulit ouem pauperi, prudenter assumpsit.

2. Re.14. Prudenti cautela vsus est Ioab, ad hoc quòd per mulierem sapientem faceret Absalon reuocari.

2. *Re*.20. Sapiens mulier, de Abela fecit recedere Ioab, ab obsidione ciuitatis.

3. *Reg*.1. Audiens Barsaba, quòd Adonias volebat regnare: pro patre, sapienter locuta est ad Dauid, pro se, & filio suo Salomone.

3. *Reg*. 3. Discretionem & sapientiam postulauit Salomon, quod multum placuit Deo, & cū sapientia alia multa ei concessit.

Eodem. Salomon prudenter iudicauit inter duas mulieres, de vnico filio contendentes.

3. *Re*. 12. Rex Roboam respondit populo dure, bono & discreto seniorum consilio derelicto, quod ei dederāt. Et locutus est eis secūdum consilium iuuenum, & imprudenter egit.

3. *Re*. 20 Reprehensurus Achab regem Israël quidam de filiis prophetarum parabolam de viro commendato, & male custodito, discretè pro

tè propoſuit, per quam rex ille peccatum ſuum manifeſtè cognoſceret.

Studiosè fecit Iehu prophetas Baal honorare velle ſe fingens, & poſtea illos occidit, & altare Baal deſtruxit. *4.Re.10.*

Studiosè & diſcretè Ezechias rex Iuda prohibuit ne populus nuntiis regis Aſſyriorũ dicentibus blaſphemias reſponderet: Non enim expedit populum fidem contra litigantes infideles, diſputationes habere. *4.Re.18. Eſa.36.*

Ioiada pontifex volens conſtituere regem in Ieruſalem, Ioias filium Ioram, valde caute ſe habuit & prudenter. *2. Pa.23.*

Ezechias intelligẽs regem Aſſyriorum contra Ieruſalem aduenturum, obturauit capita fontium extra vrbem, reparauit muros ciuitatis, bellatores ſuos optimis ſermonibus confortauit, & deinde, ad precandum dominum ſe conuertit. *2.Pa.32.*

Cum magna diſcretione, diligentia, & ſolicitudine Nehemias ædificauit murum in circuitu Ieruſalem. *Neh. 2.3. & 4.*

Magnæ ſapientiæ verbum & meritò approbatum fuit illud quod dixit Zorobabel: Fortiores ſunt mulieres, ſuper omnia autem vincit veritas. *1. Eſdr.3.*

Tobias credens ſe cito moriturum, dedit filio ſuo magnæ prudentiæ documenta, & inter alia dixit: Conſilium ſemper à ſapien- *Tob. 4.*

te perquire.

Judith.8. & 11. Sapientiam magnam se habere ostendit Iudith in verbis quæ dixit cap.8. Et postea dicitur, quòd serui Holofernis mirabantur ad sapientiam eius, & dicebat alter ad alterum: Nō est talis mulier super terrā in aspectu, & pulchritudine, & in sensu verborum.

Esth. 4. Cum magna prudentia requisiuit Mardochæus Esther, vt succurreret populo Iudæorum, dicens: Si nunc silueris, per aliam viam liberabuntur Iudæi, & tu, & domus patris tui peribitis. Quis nouit vtrū idcirco ad regnū veneris, vt in hoc tempore parareris?

Danie.1. Danieli & sociis eius dedit dominus scientiam & disciplinam, in omni libro & sapientia. Danieli autem specialiter intelligentiam visionum & somniorum.

Danie.2. 4. & 13. Visiones Nabuchodonosor regis Babylonis Daniel exposuit sapienter. Et postmodum legitur (licet prius acciderit) de duobus senibus presbyteris, quos mira prudentia: contra innocentem Susannam falsum dixisse testimonium deprehendit.

1.Ma.7. Innotuit Iudæ Machabæo, quòd Nicanor venerat cum dolo, & quòd volebat eum capere, cautè subtraxit se Iudas, & noluit eum amplius videre.

1.Ma.13. Cognouit Simon, quòd Tryphon cum dolo loqueretur: petens duos filios Ionathæ

& cen

& centum talenta argenti iusſit dari, ne inimicitiam magnam ſumeret ad populum dicentem: Quia non miſit argentum & pueros, propterea periit.

Septem illi fratres cum pia matre ſua in verbis, quæ ſibi inuicem & tyranno dicebant, miram ſapientiam ſe habuiſſe demonſtrauerunt. *2. Ma. 7.*

Conſtituta fuit dies, in qua Iudas ſecreto cum Nicanore loqueretur. Præcepit autē Iudas armatos eſſe in locis opportunis, ne fortè in hoſtibus repente aliquid mali oriretur. *2. Ma. 14.*

Miræ diſcretionis & prudentiæ beatam virginem fuiſſe, apparet in colloquio quod habuit cum angelo. Cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio ait: Quomodo fiet iſtud? *Luca 1.*

Cùm remanſiſſet in Ieruſalē annis duodēnis puer IESVS in medio doctorum audiens, & interrogans illos, ſequitur: Quòd ſtupebant omnes, qui eum audiebant ſuper prudentia & reſponſis eius. *Luc. 2.*

Laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter feciſſet. *Luc. 16.*

Pulchrè deluſit dominus curioſam interrogationem Sacerdotum & ſeniorum populi Iudæorum quærentium, in qua poteſtate ille miracula faceret, ait enim, interrogabo & ego vos. Baptiſmus Ioannis, vnde erat? *Matt. 21.* *Luca 20.*

Act.16. Cùm Paulus apoſtolus fuiſſet cum ſocio eius Sila, in carcere poſitus: in craſtino miſerunt magiſtratus præcipiẽtes vt dimitterentur. Paulus prudenter dixit: Cæſos nos publicè indicta cauſa cum ſimus Romani cõiecerũt in carcerẽ, & nũc occultè nos eiiciũt?

Actu.19. Commota & confuſa ciuitate Epheſina Paulus prudenter & humiliter acquieuit cõſilio amicorum. Qui rogauerunt eum, ne ſe daret in theatrũ. Vbi etiam apparuit prudentia illius Scribæ, qui pulchrè ſedauit populum ſic commotũ, & remiſit ad domum.

Act. 20. Cùm vellet Paulus de Græcia nauigare in Syriam, & intelligeret ſibi à Iudæis eſſe paratas inſidias, cautè declinauit. Et reuerſus eſt per Macedoniam, nec recuſauit comitatum, quem fecerant ei fratres diuerſarum ciuitatum.

Act.22. Cùm Tribunus iuſſiſſet Paulum cædi & flagellis torqueri, dixit Paulus adſtanti ſibi Cẽturioni. Si hominem Romanum licet indemnatum vobis flagellare? & diſceſſerunt ab eo, qui eum torturi erant.

Actu.23. Sciens Paulus quòd vna pars eſſet Phariſæorum, exclamauit: Viri fratres, Phariſęus ſum &c. Et ſurgentes quidam Phariſęorum pugnabant pro eo.

Eodem. Poſtea cùm audiſſet, quòd quidam Iudæi vouerant, ſe nihil guſtaturos, donec

occi

occiderent Paulum, fecit hoc nuntiari Tribuno, qui misit eum cum multis armatis, ad Felicem Syriæ Præsidem.

Cùm Festus Præses vellet eum in Ierusalem reducere ad instantiam Iudæorum Paulus prudenter aduertens eorum malitiam, Cæsarem appellauit. *Actu.25.*

De astutia & calliditate mala.

CAPVT LV.

PRimum magistrum caliditatis & mendacij, seu astutiæ, patet fuisse diabolum in serpente. Qui cùm calidior esset cunctis animantibus, primam mulierem seduxit. Non enim voluit virum aggredi primum quem sciebat maiori discretione dotatum. *Gene.3.*

Multoties voluit seducere Iacob nepotem suum modo in vxore, modo in mercede Laban, scilicet, socer eius. Sed Dominus in fraude circumuenientium illi affuit. *Gene.29. & 30.*

Cùm Laban scrutaretur supellectilem Iacob & veniret ad tentorium Rachel, illam solicitudinem quærentis astutè delusit. *Ge.31.*

Sæuientes ob stuprum sororis suæ Dynę filij Iacob, callidè suaserunt, Sichem & ciuitatis populum circuncidi. Quo facto, & irruerunt in eos, & faciliter occiderunt. *Gene.34.*

Filij Iacob voluerunt decipere patrem, quando tunicam Ioseph tinxerunt in sanguine hœdi, mittentes qui dicerent ei: Hanc *Gene.37.*

inuenimus, vide vtrum tunica filij tui sit, an non?

Exod.1.5. Diuersas excogitauit astutias Pharao rex Aegypti ad hoc, vt filios Israël totaliter extirparet. Ad hoc etiam, vt eos & in Aegypto interimeret & nullatenus recedere pateretur.

Exod.8. Malefici Pharaonis quantum ad duo signa prima, fecerunt per incantationes, sicut fecerat Moyses.

Num.16. Malitiose locuti sunt Chore, & complices eius, quando steterunt contra Moysen & Aaron dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est dominus. Quid eleuamini super populum domini?

Num.22. Videns Balaach rex Moabitarum, quòd fortitudine filios Israël vincere nō poterat, voluit eos maledictione Balaam superare.

Iosue.9. Gabaonitæ audientes, quæ fecerat Iosue Iericho & Hai, callidè cogitauerunt, quomodo possit ita facere, quòd non totaliter delerentur.

1.Reg.13. Cauerant Philistini, ne faber ferrarius inueniretur in omni terra Israël, ne fortè Hebræi facerent gladium, aut lanceam.

1.Reg.18. Saul inuidens prosperitati Dauid, dixit de filia sua Michol quam Dauid, habere volebat: Dabo eam illi, vt fiat ei in

scanda

ſcandalum & ſit ſuper eum manus Philiſtinorum. Dixit ergo Saul ad Dauid: In duabus rebus gener meus eris hodie.

Per magnam aſtutiam voluit Dauid celare iniquitatem ſuam, quando miſit pro Vria, vt dormiret cum vxore ſua. 2. *Re.* 11.

Nephandam calliditatem docuit Amnon filium Dauid, Ionadab filius Semna, quando dixit ei, vt languorem ſimularet, & ſic Thamar ſororem Abſalon de qua tentabatur ſolus habere poſſet. 2. *Re.* 13.

Cùm vellet Abſalon vindicare iniuriam ſororis ſuæ, quam oppreſſerat Amnon frater eius, fecit pergrande conuiuium, & fratrem ſuum inuitauit, & dum comederet, ibi eum occidi fecit. *Eodem.*

Ambiens Abſalon regnum patris, cœpit malitioſè adulari, & facta patris ſui vituperans ſeipſum bene iudicaturum iactauit. 2. *Re.* 15.

Dixit Ieroboam in corde ſuo: Nunc reuertetur regnum ad domũ Dauid, ſi aſcenderit populus iſte, vt faciat ſacrificium in domo Domini in Ieruſalem, & excogitato conſilio, fecit duos vitulos aureos. 3. *Re.* 12.

Achab rex Iſraël dixit quædam generalia verba nuntiis Benadab regis Syriæ ſuos & ſua liberaliter offerendo. Ex quibus ille aſtutè voluit eum grauare nimis ad ſpecialia deſcendendo. 3. *Re.* 20.

3. Re.21. Scelerata Iezabel crudeli aſtutia vſa eſt, ad hoc vt vineã Naboth acqreret viro ſuo.

3. Re.22. Sedechias filius Chanaã propheta Baal, fecit ſibi cornua fieri ferrea, quaſi eſſet propheta verus, dicens regi Achab: Hæc dicit dominus, his ventilabis Syriam donec deleas eam. Tandem fefellit eum, & fecit eum ire ad bellum.

4. Reg.5. Currens Gieſi poſt Naaman, callidè colorauit petitionem ſuam, quando dixit: Dominus meus miſit me ad te, dicens: Modo venerũt ad me duo adoleſcẽtes, da eis talentũ argẽti & veſtes mutatorias duplices &c.

4. Re.11. Athalia mater Ochoziæ regis Iuda, videns morruũ filiũ, interfecit omne ſemen regiũ, & ſic regnauit ſuper terrã ſex annis.

4. Re.28. Loquebatur alta voce Rapſaces nuntius Sennacherib regis Aſſyriorum, vt audiret eum populus, & timeret ſuper murum.

2. Pa.13. Dum Abia rex Iuda exercitum ſuũ confortaret, & aduerſarios increparet. Hieroboam rex Iſraël retro moliebatur inſidias. Cúmque ex aduerſo hoſtium ſtaret, ignorantem Iudam, ſuo ambibat exercitu.

1. Eſd.4. Varias excogitauerunt aſtutias vicini fi-
Ne.4.5. liorum Iſraël, qui redierant de captiuitate Babylonis. Ad hoc, vt impedirentur in ædificatione templi & murorum ciuitatis Ieruſalem.

Super

Superbiſsimus Aman, videns quòd Mar *Eſth.3.*
dochæus ipſum adorare nolebat, occaſione
eius ſuaſit regi per mendatia vt totus Iu-
dæorum populus deleretur.

Quia Satan non poterat corã Deo virtu *Iob 1.*
tes ſancti Iob omnino negare, voluit inten
tionem eius callidè deprauare, dicens. Nun
quid fruſtra Iob timet Deum? Nota etiam
ibi. Quomodo vna die diabolus omnia bo
na, temporalia ei abſtulit & ſimul nuntios
venire fecit, vt multiplici dolore per impa-
tientiam frangeretur.

Principes & ſatrapæ regni Perſarũ pro- *Dan.6.*
curarunt, vt Darius ſtatueret decretum, con
tra quod Danielem cogitauerunt omnino
debere facere, vt hac arte ipſum poſſent à
rege auertere.

Duo ſenes presbyteri deteſtandam adin *Dan.13.*
uenerunt nequitiam, vt poſſent Suſannam
decipere, & poſtea ſe de ea crudeliter vin-
dicare.

Plenus malignitate Alcimus acceſsit ad *1. Ma.7.*
Demetrium regem, & accuſauit Iudam
Machabæum in multis. Deinde vt narra-
tur. 2. Macha. 14.

Obtulit regi coronam auream, & alia
quædam dona, & ipſa quidem die ſiluit. Et
poſtea tantum fecit, & dixit, quòd rex ſum-
mum ſacerdotem eum conſtituit.

2.Ma.4. Iason misit Menelaum portantem pecuniam Antiocho Regi:at ille Menelaus cōmendatus regi in semetipsum retorsit summum Sacerdotium,supponens Iasoni talenta argenti trecenta.

Mat.2. Herodes clam vocatis Magis diligenter ab eis didicit tempus stellæ, quæ apparuit eis, & mittens eos in Bethlehem, dixit:ite, & interrogate diligenter de puero. Hoc verò qua intentione diceret, apparuit in occisione puerorum.

Mat.22. Pharisæi volentes capere Dominū in sermone,miserūt ad eum discipulos suos cum Herodianis,dicentes:Magister,scimus quia verax es,licet censum dare Cæsari, an non?

Mat.28. Principes Iudæorum custodibus sepulchri dederunt pecuniam copiosam, vt dicerent,Iesum de nocte furto sublatum esse.

Ioan.9. Varios circuitus fecerunt Pharisæi,vt facerent confiteri cæcum illuminatum, quòd non esset illuminatus à Christo.

Actu.5. Ananias conscia Saphira vxore sua, fraudauit de pretio agri venditi.

Actu.8. Samaritani attendebant ad Simonem magum, eò quòd magicis artibus suis multo tempore dementasset eos.

Actu.13. Videntes Iudæi quòd verbum Domini disseminabatur per Paulum & Barnabam concitauerunt religiosas mulieres & hone-

ſtas & primas ciuitatis Antiochenæ, & exci tauerunt perſecutionem in illos, & eiecerunt eos de finibus ſuis.

Cùm Paulus & Barnabas eſſent in ciuitate Lyſtris, & tantam haberent gratiam ibi, quòd homines ipſis tanquam diis ſacrificare voluerant: ſuperuenerunt quidam Iudæi qui taliter perſuaſerunt turbis, quòd Paulus fuit ibi lapidatus, & extra ciuitatem tractus, qui putabatur eſſe mortuus. *Actu.14.*

Quæſtuarij quidam cum puella ſpiritum phytonem habente, volentes conqueri de Paulo, non dixerunt, quòd per eum amiſerunt quæſtum ſuum, ſed mentiendo dixerunt: Hi homines conturbant ciuitatem noſtram, annuntiant inſtituta, quæ nobis non licet ſuſcipere, cùm ſimus Romani.

Iudæi malitiosè cogitauerunt petere à Tribuno, vt Paulum produceret in mediũ, quaſi aliquid certum inquiſituri eſſent ab illo. Inſidiabantur autem ei multi, qui volebãt ſtatim interficere eum, & ad hoc etiam obligauerunt ſe per votum. *Actu.23.*

De eruditione liberorum.

CAPVT LVI.

AVdiens Iacob ſomnia Ioſeph, increpabat eum ne contra ſe fratrum ſuorum inuidiam ſuſcitaret. *Gene.37.*

Negligentiam filiorum arguebat Iacob audi *Gene.42.*

audiens, quòd aliméta venderētur in Aegypto.

Leui. 24. Blasphemus in eremo lapidatus fuit filius mulieris Israëlitidis, de viro ægyptio generatus. Tales enim filij malè frequenter instruuntur.

Deut. 4. Præcepit Dominus per Moysen, vt filij Israël docerent filios suos, ea quæ ipsi viderant.

Deut. 21. Contumax filius & proteruus, & parentum imperio obedire contemnens, præcipitur à Moyse per populum lapidari.

1. *Reg.* 4. Heli sacerdos malè corripuit filios suos & ideò tam ipse, quàm illi sunt à Domino puniti.

3. *Re.* 12. Adonias filius Hagith, malè fuit à patre suo Dauid correptus, & idcirco in superbiam elatus regnare voluit, sed tandem à fratre suo regnante fuit occisus.

3. *Reg.* 2. Appropinquans ad mortem Dauid, diligenter instruxit Salomonem filium suum qui regnare debebat post eum.

1. *Pa.* 28. Tobias senior filium suum ab infantia ti-
Tob. 1. 4. mere Deum docuit, & abstinere ab omni
5. 14. peccato. Deinde, cùm se citò crederet moriturum, piè & salubriter instruxit eum. Similiter fecit instante morte sua.

Tobi. 10. Parentes Saræ vxoris Tobiæ iunioris dimiserunt ire filiam suam cum viro suo monentes eam, honorare soceros, diligere maritum

ritum ſuum, regere familiam ſuam, gubernare domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere.

Magnam ſolicitudinem gerebat Iob, de liberis ſuis, qui cùm ſimul comediſſent, offerebat holocauſta per ſingulos dies, ne fortè peccaſſent. *Iob 1.*

Parentes Suſannæ cùm eſſent iuſti, erudierunt filiã ſuam, ſecundùm legem Moyſi. *Dan. 13.*

Cùm appropinquaret morti Matathias filios ſuos ſalubriter inſtruxit, & contra impios animauit. *1. Mac. 2.*

Supramodum mater mirabilis quæ patientes ſeptem filios ſub vnius diei tempore conſpiciens, ſingulos hortabatur pia voce, dicens: Neſcio qualiter in vtero meo apparuiſtis, &c. *2. Ma. 7.*

Quòd bonis conſiliis non acquieſcere periculoſum eſt. CAP. LVII.

ANgeli qui apparuerunt Loth, dederunt ei bonum conſilium, vt exiret de Sodomis, & generos ſuos ſecum ducens, nequaquam poſt tergum reſpicerent, ſed in monte ſaluos ſe facerent. Qui dixit generis ſuis, qui accepturi erant filias eius: vt egrederentur. Sed viſus eſt eis quaſi ludens loqui. Generi ergo Loth, nolentes exire de medio prauæ gentis, perierunt cum ipſis Sodomitis. Vxor autem eius retro reſpiciens, *Gene. 19.*

verſa

versa est in statuam salis. ipse etiam Loth qui iuxta consilium angeli noluit statim in montem ascendere, cum propriis filiabus peccauit.

Gene. 37. 42. Ruben consuluit fratribus suis, vt Ioseph redderetur patri suo. Qui non acquieuerunt ei: idcirco venit postea super eos tribulatio.

Nu. 14. Filis Israël volentibus ascēdere ante tempus, ad locum, de quo locutus fuerat Dominus ait Moyses: Non est Deus vobiscum, Amalechites & Chananæus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino.

Iudi. 20. Post scelus perpetratum in vxorem Leuitæ, conuenerunt filij Israël, & miserunt nuntios ad filios, vel tribum Beniamin, qui dicerent: Cur tantum nephas in vobis repertum est? Tradite homines, qui hoc flagitium perpetrauerunt. Qui noluerunt audire, propter quod omnes postea, exceptis paucis, fuerunt occisi.

2. *Reg.* 2. Dixit Abner Asaëli, vt desisteret ab insecutione ipsius quod audire contempsit. Abner autem ipsum aduersa hasta transfodit.

3 *Re.* 12. Roboam filius Salomonis noluit audire consiliū senū, sed consilio iuuenū acquieuit. Et ideo magnam populi sui partem amisit.

Iudi. 6. Bonum & fidele consilium dedit Achior Holo

Holoferni:quod ille cum ſuperbia & indignatione contempſit,qui paulò pòſt fuit occiſus,& eius exercitus,cum damno & confuſione fugatus.

Godoliæ quem Rex Babylonis præfecerat terræ Iudæorum nuntiauit fideliter Iohanan,filius Careah,quòd Iſmaël filius Nathaniæ volebat eum occidere. Qui reſpondit ei,Falſum loqueris de Iſmaële. In mẽſe autem ſeptimo venit Iſmaël,& occidit Godoliam poſtquam comederat cum illo. *Iere. 40. 41. & 4. Reg. 25.*

Conſilium meum placeat tibi, ô rex, & peccata tua eleemoſynis redime,ait Daniel Nabuchodonoſor regi qui non acquieuit, & mutatus eſt in beſtiam. *Dani. 4.*

Vadens in Galaad Iudas Machabæus reliquit Ioſephum & Azariam duces populi, & præcepit eis dicens:Nolite bellum committere aduerſus gentes, donec reuertamur.Illi verò voluerunt ſibi facere nomen, & perdiderunt res & nomen. *1. Ma. 5.*

Habebat Iudas Machabæus octingentos viros ſecum,aduerſariorũ verò viginti duo millia,& auertebãt eũ ſocij, ne pugnaret tunc,ſed prius exercitu cõgregato. Qui noluit acquieſcere eorum conſilio, & in illo bello ipſe cecidit, cæteri verò fugerunt. *1. Ma. 9.*

Bonum conſilium dedit vxor Pilati viro ſuo:ſed ille acquieſcere recuſauit, magis timens *Mat. 27.*

mens Cæſarem offendere, quàm iuſtum ſanguinem condemnare.

De ſuſpitione & falſa credulitate.

CAPVT LVIII.

Geneſ.12. & 20. COgitauit Abraham, quòd forſitan non erat timor Dei in Geraris, & homines illius terræ eum occiderent propter vxorem ſuam. Id quod etiam putauerat de Aegyptiis.

Simile accidit Iſaac. Gen. 26.

Gene. 31. Suſpicatus eſt Laban, quòd Iacob furatus eſſet Deos eius. Et ob hanc cauſam perſcrutatus eſt totam ſupellectilem.

Gene. 37. Videns Iacob veſtimenta Ioſeph, ſanguine cruentata, putauit eum eſſe mortuum, & à fera peſsima deuoratum.

Gene. 43. Præcepit Ioſeph diſpenſatori ſuo, vt introduceret fratres ſuos domum ad comedendum ſecum, at illi exterriti, crediderunt quòd vellet eos ſubiicere ſeruituti.

Ioſu. 22. Rubenitæ & Gaaditæ, euntes ad poſſeſſiones ſuas, ædificauerunt altare trans iordanem. Quo audito, filij Iſraël turbati fuerunt, neſcientes quare hoc feciſſent illi, & putauerunt, quòd vellent ſe ab eorum lege penitus ſeparare.

Iudi. 15. Cùm iuiſſet Samſon ad domum patris ſui, ſocer eius putauit quòd odio haberet vxorem ſuam, & repudiaſſet eam vnde tradidit

didit eam alij viro.

Heli videns Hannam labia mouere, & nullum verbum proferre, æstimauit eam esse temulentam. *1. Reg. 1.*

Quia Saul persequebatur Dauid, imponebat ipsi Dauid, quòd ipse persequeretur eum. Vnde dicebat, quòd filius suus Ionathas suscitasset seruum suum insidiantem ei, licet esset falsissimum. *1. Re. 22.*

Cùm esset Dauid cum Achis rege Geth, quasi custos capitis sui, Satrapæ dixerunt ad Achis, vt recederet Dauid, ne fortè transfugeret ad Saulem. *1. Re. 29.*

Misit Dauid nuncios ad regem Ammon vt consolaretur eum super patris interitu. Principes autem illius putauerunt quòd venissent ad explorandam ciuitatem non ad consolandum regem. *2. Re. 10.*

Postquam rex Assuerus turbatus fuit cōtra Aman, & ille iacebat super lectũ, Esther, ad rogandum eam, pro anima sua, imposuit ei rex, quòd ipso præsente, voluerit reginam opprimere. *Esth. 7.*

Dum vellet Ieremias ire ad terram Beniamin, comprehendit eum custos portæ, & imposuit ei, quòd fugeret ad Chaldæos. *Iere. 37.*

Nunciante Ieremia propheta voluntatem domini populo terræ, qui remanserat post destructionem Ierusalem, dixerunt ei: *Iere. 43.*

Mendacium tu loqueris: non te misit domi nus, sed Baruch filius Neriæ, incitauit te ad uersum nos, vt tradat nos in manus Chaldæorum.

2. *Ma.6.* Tortores qui Eleazarum ducebant ad supplicium, in iram versi sunt, propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam dictos arbitrabantur.

Mat.14. *Ioan.6.* Videntes discipuli supra mare dominum ambulantem, putauerunt phantasma esse, & præ timore clamauerunt.

Lucæ 7. Simon Pharisæus vidẽs mulierẽ peccatricẽ ad pedes Domini flẽtẽ ait intra se dicens: Hic si esset propheta, sciret qualis esset, &c.

Luc.18. Ad hoc, quòd nullus de se altè sentit, nec male sentiat de aliquo. multum valet exemplum quod adducit Saluator de iactante se Pharisæo, & humili Publicano.

Actu.2. Videntes Iudæi Apostolos domini, post effusionem Spiritus sancti, loquentes variis linguis, dicebant quidam eorum: Quia musto pleni sunt.

Actu.9. Omnes discipuli Christi timebant Saulum post conuersionem suam, non credentes, quòd esset discipulus, donec Barnabas duxit illum ad apostolos, & narrauit illis, quomodo in via vidisset dominũ, Et quomodo in Damasco fiducialiter egit in nomine domini Iesu.

Tribu

Tribunus Lyſias vidēs Paulum à Iudæis tam male tractari, quæſiuit ab eo. Nonne tu es Aegyptius, qui ante hos dies tumultū concitaſti, & eduxiſti in deſertum, quatuor millia virorum Sicariorum? *Actu.21*

Vt viderunt Barbari pendentem vipe *Actu.28.* ram in manu Pauli, adinuicem dicebant: Vtique homicida homo eſt hic. Et æſtimabant eum in tumorem conuertendum, & ſubito caſurum & moriturum.

Quòd ſancti viri permittunt aliqua fieri non libenter. CAPVT LIX.

IAcob permiſit abduci Beniamin filium *Gene.43.* non libenter, & tenerè dilectum, propter neceſsitatem victualium ad inſtātiam filiorum.

Moyſes permiſit dari libellum repudij *Deu.24.* odioſis vxoribus Iudæorum, quia timebat *Matt.5.* in eis vxoricidium. *& 19.*

Conſiderato Dauid populo ſuo, conſti- *2.Re.18.* tuit ſuper eum Tribunos & Centuriones, dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiſcum. Et reſpondit populus: Non exibis, quia tu vnus pro decem millibus computaris. Melius eſt ergo vt ſis nobis in vrbe præſidio. ad quos rex ait: Quod vobis videtur hoc faciam.

Eliſeus permiſit quòd filij prophetarum *4.Reg.2.* quærerent Eliam, ne forte ſpiritus domini

proiecisset eum, cùm tamen sciret, quòd isti laborarent in vanum.

1. Ma. 13. Cognouit Simon, quòd Tryphon cum dolo loqueretur, petēs duos filios Ionathæ, & centum talenta argenti, iussit dari tamen argentum & pueros, ne forte aduersum se inimicitiam populi concitaret.

De iustitia & æquitate. CAP. LX.

Gene. 13. ABraham volens separari à Loth nepote suo, dedit ei optionem, vt eligeret partem quam vellet: & sic pulchre poterit partitio fieri, vt maior diuidat, & minor eligat.

Gene. 30. Dixit Iacob ad Laban: Respondebit cras iustitia mea.

Num. 27. Testimonio domini iustam rem postulauerant filiæ Salphaad, quæ in hæreditate paterna succedere à Moyse petierunt.

Iudic. 1. Rex Adonibezec comprehensus à filiis Israël dixit: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias, sicut feci ita reddidit mihi dominus.

1. Re. 15. Adducto Agag rege Amalech coram Samuele, ait ei Samuel: Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua.

1. Re. 26. Dixit Dauid ad Saul, qui eum iniustè persequebatur: dominus retribuet vnicuique

secun

ſecundùm iuſtitiam ſuam & fidem.

Conſtituit Dauid,& quaſi pro lege habi- *1. Re.30.*
tum eſt, vt æqua eſſet pars deſcendentis ad
prælium & remanentis ad ſarcinas.

Dauid noluit accipere gratis ab Areuna *2.Re.24.*
Iebuſæo aream quam habere volebat, ſed *1.Reg.21.*
iuſto precio mediante.

Audiens hœdum balantem Tobias, di- *Tob.2.*
xit: Videte ne furtiuus ſit, ſed reddite eum
dominis ſuis:quia non licet vobis,aut edere
ex furto,aut contingere.

Achior dixit Holoferni quòd inquiri fa- *Iudith.3.*
ceret vtrum populus Iudæorum ſeruaret le-
gem Dei ſui, an non: quòd ſi non ſeruaret,
poſſet eos ſibi redigere in ſeruitutem.

Præcepto regis Aſſueri ſuperbus & ini- *Eſt.7.8.*
quus Aman ſuſpenſus eſt, in illo eodem pa-
tibulo quod ipſe parauerat Mardochæo, &
hoſtes Iudæorum eodem die ab ipſis Iudæis
occiſi ſunt, quos Iudæos illi occidere pu-
tauerunt.

Contra Babylonem prophetās Ieremias *Iere.50.*
ait: Reddite ei ſecundùm opus ſuum:iuxta
omnia quæ fecit facite illi.

Iubente Dario rege,viri qui accuſauerūt *Dani.6.*
Danielem,miſsi ſunt in lacum leonum,& *& 14.*
non peruenerunt vſq; ad pauimentum, do-
nec arriperent eos leones, & omnia oſſa eo-
rum comminuerunt.

Dani.13. Fecit populus duobus presbyteris senibus, qui iniquè accusauerunt Susannam, sicut male egerant aduersus proximum, & interfecerunt eos.

2.Ma.4. In eodem loco, in quo Andronicus iniustè occiderat Oniam summum sacerdotem, fecit eum vita priuari, purpura prius exutum Antiochus.

2.Ma.5. Impius Iason, qui insepultos abiecerat multos, ipse illamẽtatus, & insepultus abijcitur, nec propriam nec peregrinam habuit sepulturam.

2.Ma.9. Antiochus homicida & blasphemus pessimè percussus: vtique ipse multos tractauerat, peregre in montibus miserabili vita defunctus est.

2.Ma.18 A seruo nequam, qui noluit dimittere conseruo suo cẽtum denarios, meritò repetiit dominus vniuersum debitum, quod liberaliter prius dimiserat illi.

De iudicijs hominum rectis, aut prauis.

CAPVT LXI.

Gene.11. & 18. Causam, quam nescit iudex debet diligentissimè inuestigare, quemadmodum Iob de se refert dicens causam quam nesciebã diligentissimè inuestigabam. Iob. 29. Vnde Deus quẽ nihil latere potest dicitur descendisse, vt videret ciuitatem, quam ædifi

ædificabant filij Adam. Similiter dixit ipse: Descẽdam, & videbo vtrum clamorem, qui ad me peruenit opere impleuerint.

Iniustè præcepit Iudas Thamar nurum suam comburi. *Gene. 38.*

Dominus Ioseph, nimium credulus verbis coniugis, misit ipsum in carcerem. *Genes. 39.*

Minora per minores iudices, & maiora per maiores debent diffiniri, iuxta id quod consulit Iethro Moysi. *Exod. 18.*

De duodecim bobus & sex plaustris, nullum dedit Moyses filiis Gaath, licet essent sibi propinquiores, sed totum dedit aliis Leuitis, eo quòd isti amplius indigebant, qui grauiora portabant. *Num. 17.*

Consuluit Moyses dominum occasione filiarum Salphaad & respõdit dominus: Homo cùm mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit hæreditas. *Nu. 27.*

Voluit Moyses, vt filij Ruben, & cæteri, qui petebant terram iam acquisitam, armati alios præcederent ad bellum donec terra alia esset penitus acquisita. *Num. 32.*

De filiis Samuel dicitur: Declinauerunt post auaritiam, acceperuntque munera, & peruerterunt iudicium. *1. Reg. 8.*

Iniustè protulit Dauid sententiam contra Mephiboseth, absentem ad verbum Sibæ, ipsi Dauid xenia offerenti. Veruntamen *2. Reg. 16. 19.*

postea cognita veritate voluit iniquam sen tentiam penitus reuocare.

3.Reg.3. Salomon rectè iudicauit de duabus mulieribus, quarũ quælibet contendebat vnius pueri esse mater.

2.Pa.19. Constituit Iosaphat rex Iuda, iudices terræ præcipiens eis. Videte quid faciatis: non enim hominis exercetis iudicium, sed Dei. Quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum & cum diligentia cuncta facite.

Esth.3. Ad suggestionem Aman rex Assuerus iniustè dixit de populo: age quod placet.

Esaiæ 1. De iudicibus Israël dicebat Esaias: Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad illos.

Iere. 38. Quia Ieremias à domino prophetabat Ierusalem capiendam esse à Chaldæis, dixerunt principes populi Sedechiæ regi: Rogamus vt occidatur homo iste. qui respondit eis: Ecce ipse est in manibus vestris, non enim phas est, regẽ vobis quicquã negare.

Dani.2. Nabuchodonosor rex Babylonis præcepit vt perirent omnes sapientes Babylonis, eo quòd illi somnium quod viderat, non poterant indicare.

Dani.6. & 14. Quãuis Darius rex Persarum innocentem

tem sciret esse Danielem, tamen ad instantiam Satraparum fecit eum mitti in lacum leonum.

Discretè examinauit Daniel duos senes, qui contra Susannam iniquum tulerunt testimonium. *Dani. 13.*

Cùm accusaretur Menelaus in iudicio coram Antiocho per pecuniam, quam promisit, absolutus est, & accusatores eius iniqua morte damnati. *2. Ma. 4.*

Conquesti sunt Iudæi coram Antiocho rege de iniqua morte Oniæ. Contristatus autem Antiochus licet aliâs esset malus, Andronicũ purpura exutũ in eodẽ loco in quo ipsum Oniam occiderat, iussit vita priuari. *2. Ma. 4.*

Nimis iniquum protulit Herodes iudicium, quando mittens satellites, occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehem. *Marc. 2.*

Ad petitionem vnius saltatricis fecit Herodes Tetrarcha Ioannẽ Baptistam in carcere decollari, cum tamẽ sciret eum virum iustum & sanctum. *Marc. 6.*

Dixit Nicodemus Pharisæis, nũquid lex nostra iudicat hominẽ: nisi audierit ab ipso prius, & cognouerit, quid faciat? *Ioan. 7.*

Nequissimum fuit iudicium, quando Pilatus dimisit Barrabam homicidam, latronem, seditiosum, & dominum Iesum tradidit voluntati eorum. *Mat. 27.*

Actu.4. Sacerdotibus & magiſtratibus templi, denunciantibus Petro & Ioanni, ne docerent aliquid in nomine Ieſu, reſponderunt apoſtoli dicentes eis: Si iuſtū eſt in cōſpectu Dei, vos potius audire quā Deum, iudicate.

Actu.16. Cùm Paulus eieciſſet dæmoniū à puella phytoniſſa, accuſatus fuit à dominis eius, quibus illa quæſtum diuinando præſtabat. Magiſtratus autem fecerunt Paulum & Silam virgis cædi, & in carcerem mitti.

Actu.18. Iudæis accuſantibus Paulum, Gallio proconſul dixit: Siquidē eſſet iniquum aliquid, aut facinus peſsimum ô Iudæi, meritò vos ſuſtinerem. Si verò quæſtio eſt de ſermone, & nominibus legis veſtræ, voſipſi videritis. Iudex enim ego horum nolo eſſe.

Actu.23. Princeps ſacerdotum præcepit percutere os Pauli, tunc Paulus ait: Percutiet te dominus paries dealbate, & tu ſedens iudicas me ſecundùm legem, & contra legem iubes me percuti.

Act.2.4. Licet Paulus coram Felice præſide, ſe rationabiliter excuſaſſet, voluit tamen Felix gratiam præſtare Iudæis, & Paulum vinctum ſucceſſori ſuo Feſto reliquit,

Actu.25. Feſtus nolens acquieſcere Iudæis, qui petierant vt Paulus Ieroſolymam duceretur, dixit Paulo: Vis Ieroſolymam aſcendere, & ibi iudicari ſuper iſtis? Reſpondens

dixit

dixit Paulus: Ad tribunal iudicis sto. Cæsarem appello. Tunc festus cum consilio locutus, respondit: Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis.

Dixit festus præses: Non est consuetudo Romanis, damnare aliquem hominem, priusquàm is, qui accusatur præsentes habeat accusatores, locúmque defendendi accipiat ad abluenda crimina. *Eodem.*

Auditis rationibus Pauli, Agrippa rex, & præses Festus loquebantur adinuicem dicentes: Quia nihil morte dignum fecit homo iste. Agrippa autem Festo dixit: Dimitti poterat hic, nisi appellasset Cæsarem. *Act. 26.*

De Pœnitentia. CAP. LXII.

QVandiu mansit Maria extra castra, non processerunt filij Israël. Non enim est bonum ire per desertum huius vitæ, sine amaritudine pœnitentiæ. *Num. 12.*

Audiens populus filiorum Israël dominum esse iratum, propter murmurationes eorum luxit nimis, & in mane plus voluerunt facere quàm dominus præciperet eis. *Num. 14.*

Ad vocem angeli improperantis populo peccanti beneficia Dei, eleuauerunt omnes vocem suam, & fleuerunt. *Iudic. 2.*

Dixerunt filij Israël ad dominum: Peccauimus, tu redde nobis quicquid tibi placet. Et omnia idola proiecerunt. Sequitur: Qui *Iudic. 10.*

doluit

doluit super miseriis eorum.

2. Re.12. Cito pœnituit Dauid, quando Nathan ipsum de crimine reprehendit.

3. Re.21. Achab rex Israël sceleratissimus, cooperuit carnem suam cilicio, ieiunauítque & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite & immorata est pœna digne illi, pro criminibus infligenda.

2. Par.33. Manasses rex Iuda vinctus catenis & in Babylonem ductus, egit pœnitentiam valde coram domino. Et reduxit eum dominus in Ierusalem regnum suum.

1. Esd.10. Lamentãte Esdra pro populi peccatis, dictũ est ei: Si est pœnitẽtia in Israël super hoc percutiam fœdus cum domino Deo nostro.

Iudith.4. Audita terribili potentia Holofernis, sacerdotes induerunt se ciliciis, & ex toto corde omnes orabãt dominum, vt visitaret populum suum, & dominus exaudiuit eos.

Iudith.8. Et in laudem Iudith dicitur, quòd habẽs super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabbata, & Neomenias, & festa domus Israël.

Iob.42. Quanuis Iob esset vir simplex & rectus, timẽs Deũ, & recedẽs à malo, tamẽ dicebat: Ego ago pœnitentiam in fauilla & cinere.

Esai. 22. Instãte captiuitate Ierusalem, dicebat Esaias: Vocauit dominus in die illa ad fletũ & planctũ, & ad caluitiũ, & ad cingulum sacci.

Nin

Niniuitæ crediderunt domino ad prædi cationem Ionę,& prædicauerunt ieiunium, & vestiti sunt sacco. à minore vsque ad maiorem,& liberati sunt. *Ionæ 3.*

Appropinquante exercitu Timothei, Machabæus,& qui cum illo erant, deprecabantur dominum, caput terra aspergentes, lumbósque ciliciis præcincti, ad altaris crepidinem prouoluti, vt eis esset propitius,& inimicis eorum inimicus. Et victoria potiti sunt per auxilium cœlitus missum. *2. Mach. 10.*

Ioãnes Baptista sanctificatus, antequam ex vtero matris natus à sanctis parentibus educatus, fugit in desertum, verbo & exẽplo pœnitentiam prędicans. Vbi tam austeram vitam duxit, quòd dicebatur: Nec comedẽs, nec bibens. adde, nec vestiens. Quia pili camelorum non sunt vestes humanæ. *Matt. 3. & 11.*

Quàm libenter receperit dominus peccatores ad pœnitentiam, ex his apparet, quòd prædicationem suam à pœnitentia legitur incepisse. *Matt. 4.*

Item ad hoc asserit se venisse, Lucæ 5. Et hoc ipsum per opera demonstrabat Exemplo Mariæ. Luc. 7. Et Matt. eiusdem cap. 9. Et Zachæi. Luc. 19. Et de Petro. Matt. 26.

Item & per similitudines, quas ponebat de oue quæ periit in deserto. De dragma, quam mulier perdidit in domo. De filio prodi *Luc. 15.*

prodigo, quem pater reputabat mortuum, & postea suscitatum.

Lucæ 7. Maria Magdalena exemplar pœnitentiæ, non iussa ad dominum venit, conuiuantes non erubuit, retro secus pedes domini stetit, inter epulas lachrymas obtulit.

Luc. 13. Vt induceret homines ad faciendum pœnitentiam, posuit exemplum de quibusdam super quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos. Et subdit. Si non pœnitentiam egeritis, omnes peribitis.

Luc. 15. Ad exemplum ouis quæ periit, vel dragmæ, quàm mulier perdidit, sed postea inuenta fuerunt: dicit dominus. Gaudium magnum esse in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente.

Ioan. 8. Leuem & breuem pœnitentiam iniunxit dominus mulieri in adulterio deprehensæ, dicens: Vade, & amplius noli peccare.

Mat. 27. Videns Iudas quod damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum. Verum quidem dixit, sed quia desperabat, veniam non meruit.

Mat. 26. Petrus peccauit negando dominum in
Mar. 14. atrio principis sacerdotum, sed quando fle-
Luc. 22. re & pœnitere voluit, foras exit. Et nota,
Ioan. 18. quòd Lucæ 22. additum est: Conuersus Dominus respexit Petrum.

Quær

Quærentibus quibusdam Iudæis corde compuctis. Quid faciemus viri fratres? ait illis Petrus: Pœnitentiam agite, & vnusquisque vestrum baptizetur. *Actu. 2.*

Auditis rationibus Petri, quare venerat ad Cornelium, & eum baptizauerat, tacuerunt fratres, & glorificauerunt dominum dicentes: Ergo & gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit. Tota vita Christi pœnitentia fuit. *Actu. 11.*

De honore parentum.

CAPVT LXIII.

SEm & Iapheth benedictionem patris meruerunt, quia nudato obsequium prębuerunt. Cham verò filius suus maledictus fuit, quia patris nuditatem derisit. *Genes. 9.*

Magnæ existimationis erat apud Antiquos benectio patris, vt patet in Iacob & Esau, quia ipsam solicitè quæsierunt. *Gene. 27.*

Licet Esau esset homo malus, reprobatus à Deo, & odio haberet fratrem suum Iacob, nolebat tamen ipsum occidere viuente patre suo Isaac. Vnde dicebat: Venient dies luctus patris mei. In hoc deferens patri honorem, & timens offensam eius. *Eodem.*

Ad magnam pœnam obligabat se Iudas, cùm dixit patri: Nisi Beniamin reduxero, & tradidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Et notandum, quòd *Genes. 42. & 43.*

priuſ

priusquàm dixerat Ruben duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi, tamen pater non acquieuit illi, acquieuit autem Iudæ dicenti prædicta verba.

Gene.44. Idem Iudas postea supplicans Ioseph vt Beniamin ad patrẽ remitteret: inter cætera repetiit prædicta verba, quibus se obligaue rat patri, & subiunxit: Non possum redire ad patrẽ absente puero, ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistẽ.

Gene.49. Iacob benedicens filios, dixit contra Ruben: Effusus es sicut aqua, non crescas. Quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius.

Exod.20. Non tantum lege naturali verumetiam
Deut.15. diuina tenentur filij suos venerari parẽtes,
Matt.15. quum Deus præceperit eis dicens: Honora
Mar.7. patrẽ tuũ, & matrem tuã. Cui præcepto præmium addidit. Vt sis longæuus super terram, quàm dominus Deus tuus dabit tibi.

Leu.20. Contra verò facientibus punitionem indixit inquiens, qui maledixerit Patri suo aut Matri morte moriatur. Item, Patri Ma
Matt.15. tríq; qui maledixerit sanguis eius sit super
Mar.7. eum. Hoc nempe in lege quoque noua seruandum esse perhibuit Christus.

Deut.21. Præcepit dominus per Moysen: Si genuerit homo filium contumacem & proteruum. Sequitur: Lapidibus eũ obruet populus

pulus ciuitatis.

Reddidit Deus malum, quod fecerat *Iudic.9.* Abimelech contra patrem ſuum, interfectis ſeptuaginta fratribus ſuis.

Non audierunt filij Heli patrem, ipſos 1.*Re.*2.4. corripientem. Et ideo, diuinam vltionem experti ſunt.

Quia Ionathas guſtauerat paululũ mel- 1.*Re.* 14. lis contra inhibitionem patris, morti adiudicatus eſt à patre: tamen à populo liberatus eſt.

Dauid à facie Saul fugiens, & in magna 1. *Re.*22. neceſsitate exiſtens, habuit curam parentum ſuorum, & recommendauit eos diligenter apud Moab regem.

Abſalon Dauid patrem ſuũ de regno ex 2.*Re.* 15. pellere laborabat, ſed peſsimè ei ſucceſsit. & 18.

Venienti Berſabeæ matri Salomonis, 3.*Reg.* 2. aſſurrexit rex, adorauítque eam, & poſitus eſt thronus matri regis.

Filij duo Sennacherib occiderunt eum, 4.*Re.*19. ſed tamẽ neuter eorum regnauit poſt eum.

Tobias ſenior inſtruens filium ſuũ inter *Tob.*4. cætera dixit: Cum acceperit Deus animam meã, corpus meũ ſepelietur & honorem habebis matri tuæ, omnibus diebus vitæ tuæ.

Eiiciens dominus de templo cum flagel *Ioan.* 2. lo, vendentes & ementes boues, & numularios, dixit: Nolite facere domum patris mei

domum negotiationis. In hoc & aliis multoties honorem patris quærens.

Luc.2. De puero IESV dicitur: Descendit cum illis, scilicet, Maria & Ioseph, & venit in Nazaret: & erat subditus illis.

Ioan.8. Ipse etiam dicit alibi: Honorifico Patrem meum.

Ioan.19. Et pendens in cruce, matrem suam dilecto discipulo commendauit. In quo apparet, quam solicitudinem gesserit de ipsa, qui nec in mortis articulo huius oblitus fuerit.

De gratiis agendis pro beneficiis Dei.

CAPVT LXIIII.

Genes.32. SOlicitè gratias agebat Deo Iacob, dicens: Domine minor sum cunctis miserationibus tuis.

Exod.13. Voluit dominus vt liberatio filiorum Israël de Aegypto nunquam excideret ab eorum memoria. Erit quasi signum, ait, in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, vt lex domini semper sit in ore tuo.

Exo.20. Cecinit Moyses & filij Israël carmen Deo, & dixerũt: Cãtemus domino. Postquã scilicet tã mirabiliter trãsierãt mare rubrũ.

Num.31. Obtenta de inimicis mirabili victoria, venerunt ad Moysen principes exercitus Israël, dicentes, quòd nullus fuerat de filiis Israël in bello occisus: & tamẽ hominum & animaliũ rapuerunt magnam prædam: & ob

ob hanc causam dona magna obtulerunt.

Præcepit dominus, vt post transitum Ior- *Iosue. 4.*
danis miraculosum, ponerentur duodecim
lapides in perpetuum monumentum.

Post victoriam de Sisara habitam per Ba- *Iudic. 5.*
rath & Debora, domino cecinerunt.

Quamuis filij Israël in præliis, vbi vince- *Iudic. 20.*
bant, fortiter dimicarent, tamen dicebatur
dominus percutere inimicos, vt laus Deo
attribueretur.

Orauit dominum & laudauit Hāna pro *1. Reg. 2.*
filio sibi dato.

Audiēs Dauid reuelationē, quā Deus fece- *2. Reg. 7.*
rat Nathā prophetę de regni sui duratione,
gratias egit valde humiliter & deuotè.

Multū laudādus est Deus, qui dat popu- *3. Reg. 1.*
lo bonū principē & prælatum, iuxta illud: *& 15.*
Benedictus Deus qui dedit Dauid filium sa-
piētissimū, propter populū hunc plurimū.

Cyrus rex Persarum fecit clamari per o- *1. Esdr. 1.*
mnia regna terræ: Dedit mihi Deus cæli
omnia regna terræ, & præcepit mihi vt ædi-
ficarem ei domum in Ierusalem. Quis est
in vobis de vniuerso populo eius? Sit Deus
cum ipso, & ascendat in Ierusalem.

Cùm Tobias recuperasset visum, & vxor *Tob. 11.*
eius, & omnes qui sciebant eum prius cæ-
cum, glorificabant Deum.

Omnis populus, post victoriam de exer- *Iudit. 16.*

citu Holofernis habitam, venit in Ierusalem adorare dominum.

Danie.2. Reuelata Danieli visione Nabuchodonosor regis Babylonis, benedixit Deo cæli & ait: Sit nomen domini benedictum, quia sapientia & fortitudo eius sunt.

Danie.3. Deuotè & pulchrè, exoluerunt laudes Deo illi tres pueri, de fornacis incendio liberati. Et nō solùm illi hac de causa gratias egerunt Deo, sed & Nabuchodonosor fecit prædicari mirabilia Dei in toto regno.

1. Ma.4. Mundato templo & erecto sub Iuda Machabæo, adorauerunt & benedixerunt in cælo eum qui prosperauit eis.

2. Ma.1. Iudas Machabæus & populus Ierosolymorum scripserunt Aristobolo dicentes: De magnis periculis à Deo liberati gratias magnificè ei agimus.

2. Ma.10 Deuicto Timotheo per Iudam Machabæum, & capto quodam forti præsidio, in hymnis & confessionibus benedicebant dominum, qui magna fecit in Israël.

Lucæ 1. Beata virgo, audita laude sua, quam dixit Elisabeth: Benedicta tu, &c. In vocem laudis prorupit, pro beneficiis sibi, & toto mundo collatis.

Lucæ 1. Nato Ioãne Baptista, Zacharias recuperato loquēdi officio, dominū prophetãdo laudauit, dicēs: Benedictus domin⁹ De⁹ israël.

Acce

Accepit puerum IESVM Simeon in vl- *Lucæ 2.*
nas suas & benedixit dominum.

Quãdo volebat dominus in euãgelio ali *Mat.14.*
quod grãde opus facere, frequenter legitur *Marc. 6.*
in cælũ suspexisse,& gratias egisse. Sicut pa *Luca 9.*
tet in panũ multiplicatione, in Lazari susci- *Ioã.6.11.*
tatione, in Eucharistię institutione. Ma.26.

Videntes turbæ paralyticum à domino *Matt.9.*
curatum, glorificauerunt Deum, qui dedit
potestatem talem hominibus.

Item viduæ filio suscitato, accepit omnes *Luc.7.*
timor, & magnificabant Deum dicentes:
quia propheta magnus surrexit.

Vnus illorum decem leprosorũ ad man- *Luc.17.*
datum domini mundatorum, regressus est
vnus, & cecidit in faciem ante pedes eius,
gratias agens.

Postquàm cœnauit dominus cum disci- *Mat.26.*
pulis suis, subditur: Et hymno dicto, exie-
runt in montem oliuarum.

Claudus à Petro sanatus, intrauit cum *Act.3.4.*
Apostolis in templum, ambulans & exiliens
& laudans Deum. Sequitur. Omnes glorifi
cabant Deum, per id quod factum fuit.
Erat enim homo ille annorum plusquàm
quadraginta.

Gratias agebat Paulus pro beneficiis si- *1.Tim.1.*
bi & aliis à Deo collatis. Sibi quidem in sua
conuersione: Gratias ago Deo meo, qui me

confortauit in Christo. Qui prius fui blasphemus,& persecutor,& cõtumeliosus: sed misericordiam Dei consecutus sum.
2. Cor.2. Itẽ in sua cõuersatione: Deo gratias,qui semper triumphat per nos in Christo Iesu.
Roma.1. Et pro beneficiis fratribus collatis, gratias deuotè agebat. Primum quidem gratias ago pro omnibus:quia fides vestra annuntiatur vniuerso mundo.
1.Thess.3. Ad Thessal. Gratiarum actionem possumus Deo retribuere, pro nobis in omnĩ gaudio, quo gaudemus.
Ephes.5. Item gratias agere in omnibus admo-
1.The.5. nebat.Eph.5.Et semper gaudete,sine intermissione orate,&c.

De gratitudine & beneficiis ab homine acceptis.

CAPVT LXV.

Gene.14. CVm percussisset Abraham quatuor Reges,& omnem substantiam, quam illi rapuerunt,reduxisset, rex Sodomorum egressus est in occursum eius, & omnia obtulit ei, solis animalibus exceptis. Vbi notãdum,quòd licet Abraham oblata respueret, tamen bene voluit vt socij sui partem haberent de præda,tanquam eorum suffragio non ingratus.
Gene.24. Videns Laban iocalia,in aures scilicet & armillas,quæ seruus Abraham dederat Rebeccæ sorori suæ,venit ad illum, & dixit ei:

Ingredere benedicte domini:& eum in hospitiis cum multa humanitate recepit.

Postquàm impleti sunt dies mensis vnius quibus Iacob fuit cum Laban auunculo suo,dixit ei Laban : Nunquid quia frater meus es,gratis seruies mihi?Dic quid mercedis accipias. *Gene.29.*

Pharao rex Aegypti multum fuit gratus Ioseph pro expositione somnij sui, & eum magnificè sublimauit. *Genes.41.*

Iethro sacerdos Madian gratus fuit pro eo, quòd Moyses filias eius defenderat, quando ad gregem adaquandum iuerant vnde fecit eum vocari vt comederet : & dedit ei filiam suam in vxorem. *Exod.2.*

Valde solicitus fuit Iosue ne Raab meretrix, quæ nuntios ab eo missos absconderat,ciuitate Ierícho ruente,periret. *Iosue 6.*

Cùm liberasset Gedeon ab inimicis Israël, dixerunt omnes ad eum : Dominare nostri tu & filius tuus,quia liberasti nos de manibus Madian. *Iudic.8.*

Dixit Noëmi commendando Booz,qui Ruth benignè viderat:Benedictus sit à Domino quoniam eandem gratiam , quam præbuerat viuis,seruauit & mortuis. *Ruth 2.*

Quia Cinæus bene se habuerat ad filios Israël, pepercit ei Saul, quando destruxit Amalech. *1. Re.15.*

1.Re.22. Dixit Dauid ad Abiathar, cuius pater dilexerat ipſum Dauid: Mane mecum, ne timeas. Si quis quæſierit animam tuam, quæret & meam.

2. Reg.2. Miſit Dauid ad viros Iabes Galaad, qui ſepelierunt corpora Saul, & filiorum eius. Et gratias egit eis.

2. Reg.9. Propter amorem Ionathæ filij Saul, inquiſiuit Dauid, ſi eſſet aliquis ſuperſtes de genere eius, & conſtituit Mephiboſeth, filium Ionathæ, conuiuam menſæ ſuæ.

3. Re.10. Regina Saba, multa munera attulit Salomoni, ille verò dedit ei omnia, quæ expetiuit, exceptis his, quæ vltro obtulit ei munere regio.

3. Re.17. Elias piè compaſſus eſt viduæ, apud quam ſuſtentabatur: & efficaciter orauit pro filio illius defuncto, ita quòd ipſum à mortuis ſuſcitauit.

3. Re.18. Allegauit Abdias beneficium, quod contulerat prophetis Domini, quos abſconderat, quando quærebantur ad mortem, ad hoc videlicet, quòd Elias nuntium periculoſum ei iniungere non deberet.

4. Reg.2. Aſcenſurus in cælum, bene remunerauit diſcipulum ſuum Elias, ſcilicet, Eliſeum.

4. Reg.4. Mulieri Sunamitæ hoſpitæ Eliſei, ipſe Eliſeus benignè obtulit, vt loqueretur pro ea regi, ſi apud ipſum haberet negotium.

Item

Item filium eidem impetrauit, & postea mortuum suscitauit.

Naamã Syrus mundatus à lepra, ad verbum Elisei obtulit ei munera, dicẽs: Obsecro vt accipias benedictionem à seruo tuo. *4. Reg. 5.*

Accusatores Iudæorum miserunt epistolam Artaxerxi regi, inter cætera continentem: Nos autem memores salis, quod in palatio comedimus, & quia læsiones regis videre nephas ducimus, idcirco misimus &c. *1. Esdr. 4.*

Tobias iunior cum multa gratitudine, retulit patri suo beneficia à Raphaële percepta. *Tob. 12.*

Esther regina non fuit ingrata Mardochæo nutritori suo. *Esth. 4.*

Nabuchodonosor rex Babylonis audita expositione somnij sui per Danielem, in sublime eum extulit, & magna munera illi dedit. Similiter & Balthasar honorauit eũ pro eo quòd exposuerat ei scripturam, quam in pariete viderat. *Dan. 2. 4. 5.*

Audiens Iudas Machabæus, quòd Scytopolitæ bene se habuerant ad Iudæos in tempore tribulationis eorum, gratias egit illis. *2. ma. 12.*

Seniores Iudæorum dixerunt Domino Iesu de Centurione, pro seruo infirmo rogante: Dignus est vt hoc illi præstes. Diligit enim gentem nostram & synagogam ædificauit nobis. *Mat. 8. Luca 7.*

Galat. 4. Piè & plenè recognoscebat Paulus beneficia sibi collata. Vnde Galat. ait: Sicut angelum Dei recepistis me, & si fieri potuisset oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi.

Philip. 4. Repletus sum acceptis ab Epaphrodito quæ misistis in odorem suauitatis.

2. Tim. 1. Et alio loco: Det Dominus misericordiã Onesiphori familiæ, quæ sæpe me refrigerauit & catenam meam non erubuit.

Item pro Onesimo seruo Philemonis, qui ministrauerat in carcere: scribit eidem Philemoni affectuosas & efficaces literas.

De ingratitudine. CAP. LXVI.

Gene. 29. 30. 31. Vtiliter & fideliter seruiuit Iacob auũculo suo Laban, & ille multoties voluit eum fallere.

Gen. 40. Præpositus pincernarum succedentibus prosperis oblitus est Ioseph interpretis sui.

Gene. 41. *Exo.* 1. 2. De Ioseph qui propter prudẽtiam suam & cautelam conseruauit Aegyptios à peste famis: qui tam citò tradiderunt obliuioni opprimentes filios Ioseph, & cognationem suam, & paruulos occidentes: & quid eis accidit propter ingratitudinem suam.

Exo. 32. Vidẽs populus, quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, dixit ad Aaron: Fac nobis Deos, qui nos præcedant. Ecce quàm citò videbatur oblitus beneficiorum, quæ acceperant à verò Deo.

Fil

Filiis Israël in deserto vertebatur in tædium cibus optimus, sine labore de cælo datus, & flebant dicentes, Quis dabit nobis ad vescendum carnes? *Num.11.*

Angelus Domini improperauit filiis Israël beneficia, populo à Deo collata. Et quomodo illi abutentes, ruperant fœdus, & transgreſsi erant Dei mandata. *Iudic.2.*

Multa beneficia recepit Saul à Dauid, Et tamen ad occidendum eum modis, quibus potuit laborauit. *1. Re.17. & 18.*

Saluauit Dauid habitatores terræ, & tamen voluerunt eum tradere in manus Saul, ipsum persequentis. *1.Re.23.*

Reddiderunt filij Ammon, pro beneficio & honore, contumeliam, quando vituperauerunt nuntios Dauid, quos miserat ad consolandum regem eorum, super patris interitu. *2.Re.10.*

Ingrati fuerunt Dauid & Ioab fidelitati Vriæ quorum primus literas dedit, & alter crudeliter executus est. *2. Re.11.*

Postquàm Dauid reuocauit Absalon filium suum, & pepercit ei super homicidio quod commiserat in fratrem suum: surrexit Absalon contra patrem suum. *2. Re.12. & 15.*

Non fuit Dauid bene memor amicitiæ quam contraxerat cum Ionatha, quando nimis citò filium eius exhæredauit. *2. Re.16.*

Subli

2. Re.12. Sublimauit Dominus Ieroboam ſuper decem tribus. Et ſtatim ille libidine dominandi elatus, populũ peruertit à cultu Dei.

4. Reg. 6. Eliſæus multa bona fecerat regi Iſraël, & toto populo, & tamen propter cariſtiam, quæ erat in terra, præcepit caput eius amputari, ſed Deus aliter ordinauit.

4. Re. 11. Non eſt recordatus Ioas rex Iuda miſericordiæ, quã fecerat Ioiada pontifex ſecum. 2. Pa. 23. & 24. Sed interfecit Zachariã filium eius arguentem illum, eò quòd Dominum reliquiſſet.

2. Pa. 25. Amaſias, diuino fretus auxilio, vicerat Idumæos, & filios Seir. Et tamen auferens deos eorum, adorauit illos. Miſſus autem ad eum propheta, dixit, Cur adoraſti deos qui non liberauerunt?

2. Pa. 32. Ezechias iuxta beneficia, quæ acceperat non retribuit domino, quia eleuatum eſt cor eius.

Esth. 16. Multi bonitate principum & honore, qui in eos collatus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam. Nec contenti ſunt gratias non agere pro beneficiis, & humanitatis in ſe iura violare, ſed Dei quoque, cunċta cernentis, arbitrantur ſe fugere poſſe ſententiam.

Esaiæ 1. Conquerendo dicit Dominus de populo Iudæorum: Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me. Et conuicit eos eſſe beſtiis minus gratos. Subditur. Cognouit

bos

bos possessorem suum, & asinus præsepe domini, Israël autem me non cognouit.

Multa & magna beneficia volebat Dominus facere Achaz regi Iuda, prout mandauit ei per Esaiam, quæ tamen ille acceptare contempsit. *Esaiæ* 7.

Misit Ionathas fortes armatos, qui liberauerunt regẽ Demetriũ de manibus Antiochenorũ. Et posteà alienauit se Demetrius à Ionatha, & nõ retribuit ei secundũ beneficia, quæ sibi tribuerat, & vexabat eũ valde. 1. *Ma*. 11.

De decẽ viris leprosis à Saluatore mundatis, tantum regressus est vnus magnificans Deum & gratias agens. *Luc*. 17.

Ingrati fuerunt Paulo, domini, vel parentes puellæ phytonissæ, à qua spiritum malum Paulus eiecit. *Act*. 19.

Magis enim doluerunt de quæstu amisso, quàm gauisi sunt de dæmone expulso.

Quòd veritas odium parit.

CAPVT LXVII.

BAlaac rex Moab multum dolebat, quando Balaam bona dicebat de filiis Israël, licet essent vera. Nec eum honorauit sicut honorasset, si ei placentia verba dixisset: Decreueram quidem honorare te &c. *Nu*. 24.

Ionatham filius Ierobaal fugit à facie Abimelech, cùm dixisset verum de eo, & de illis, qui malè eum elegerunt. *Iudic*. 9.

Iras

1. Re. 20. Iratus est Saul contra Ionatham filium suum, quia ille excusabat Dauid, qui verè innocens erat erga ipsum Saul.

3. Re. 16. Iehu filius Hanani, quia prophetauit malum aduersum Baasa regem, & domum eius, & contra omne malum quòd fecit, occisus est ab eo.

3. Re. 22. Achab oderat Michæam prophetã, quia ille dicebat veritatem sibi. Ego odi eum (inquit) quia nunquam prophetat mihi bonum, sed malum.

2. Pa. 16. Cùm increpasset Hanani propheta Asa regem Iuda, quia confusus erat in Benadab rege Syriæ, iratus est Asa, misitque videntem in neruum.

2. Pa. 24. Ad imperium Regis Ioas, lapidatus est Zacharias filius Ioiadæ, qui regem & principes arguebat, pro eo quod dominum reliquissent.

Iudit. 5. & 6. Cùm dixisset Achior magnalia, quæ fecerat Deus pro filiis Israël, & magnã esse eius potestatẽ: irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum. Holofernes etiam indignatus est vehementer.

Iere. 32. Clausit Ieremiam prophetam in domũ carceris Sedechias rex Iuda dicens: quare vaticinaris, dicens, hæc dicit dominus?

Iere. 30. Cùm legisset Baruch verba, quæ scripserat ex ore Ieremiæ coram Ioachim rege Iuda:

da:fecit rex eum in ignẽ proiici volumen. Quia dicebatur ibi veritas, de ciuitate Ierusalem capienda. Et præcepit rex Baruch & Ieremiam comprehendi, sed Deo nolente, tunc non fuerunt inuenti.

Postmodum verò cùm iterum prophetaret captionem ciuitatis, missus fuit in lacum, vbi non erat aqua, sed lutum. Et descẽdit Ieremias in cœnum. *Iere.38.*

Pro eo, quòd Daniel probauit Bel, & draconem non esse Deos, Babylonij conuenerunt aduersus regem & procurauerunt Danielem mitti in lacum Leonum. *Dan.14.*

Ex bonis & veris sermonibus Eleazari, hi qui eũ trahebant ad suppliciũ, & paulò antè fuerãt mitiores, conuersi sunt in iram. *2.Ma.6.*

Quia Ioannes baptista dicebat Herodi: Nõ licet tibi habere vxorẽ fratris tui: fecit eũ Herodes incarcerari, & postea decollari. *Mat. 14.* *Mar. 6.*

Cùm Dominus increparet, de multis hypocritas & Pharisæos, cœperunt illi grauiter insistere, & os eius opprimere, de multis insidiantes ei, & quærentes capere aliquid ex ore eius. *Luc. 11.*

Pharisæi cæco nato, à Domino illuminato maledixerunt, & extra synagogam eiecerunt. Pro eo, quòd veritatem constantissimè fatebatur. *Ioan. 9.*

Principes sacerdotum, audientes verba *Act. 5.*

Apostol

Apoſtolorum, de doctrina Chriſti diſſecabantur,& cogitabant interficere illos,& cæſis denuntiauerunt, ne amplius loquerētur, in nomine Domini Ieſu. Et illi ibant gaudentes à conſpectu concilij.

Actu.7. Audientes Iudæi beati Stephani verba diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum. Et eiicientes eum extra ciuitatem lapidabant.

Actu.9. Multos & magnos habuit aduerſarios beatus Paulus,pro verbis veritatis & ſobrietatis quæ ipſe hominibus loquebatur.

Galat. 4. Item ad Galatas. Ergo inimicus factus ſum vobis verum dicens.

De mendacio. CAP. LXVIII.

Gene.3. PRimum mendacium fuit à ſerpēte prolatum, quando dixit mulieri, nequaquam moriemini. Vnde dicitur mendax & pater eius.Ioan.8.

Gene. 18. Sara timore perterrita, à riſu ſe mendaciter excuſauit.

Gene. 38. Etiam fornicatores mendacium dicere dedignantur.Sicut Iudas qui dixit: Mendacij nos arguere non poterit, Thamar (ſcilicet)cui hœdum promiſerat.

Exod.1. Mendacium obſtetricum, quod dixerūt Pharaoni,filios Hebræorum iugulare nolentes, habuit remunerationem temporalem, & non æternam. Licet fuerit illud mendacium

cium valde compaſsiuum, nec pro mēdacio remuneratæ ſunt,ſed pro compaſsione.

Multoties Pharao voluit decipere Moyſen per mēdacia.Sed tamē nihil ei profuit. *Ex.9.10.*

Callidè cogitantes Gabaonitæ voluerūt Ioſue mendaciter decipere: ſed ille bono vſus eſt conſilio, eos in ſeruitutem redigit necinitum fœdus rupit. *Ioſue 9.*

Nūquā licet mēdaciū dicere,ſed veritatē licet,& expedit quandoq; tacere,ſicut fecit Abraham, qui tacens Saram eſſe vxorem, dixit:Soror mea eſt,Gen.20.Et Samuel,dicens: Ad immolandum domino veni. Ad aliud enim facere principaliter venerat, & nihilominus hoc facere proponebat. *1. Re.16.*

Dixit Saul,ſeruos ſuos coniuraſſe aduerſum ſe:quia non capiebant Dauid. Et dixit Dauid ſeruum ſuum inſidiari ſibi.Ipſe verò inſidiabatur ei. *1.Reg.22*

Officiosè mentitus eſt Chuſai Abſalon dicens,Sicut parui patri tuo,parebo & tibi. *2.Reg.16*

Vir Dei prædixit Ieroboā deſtructionem altaris ſui,qui per falſi prophetæ mendaciū ſeductus fuit,& mādatū domini præteriuit. *3.Reg.13.*

Duo falſi teſtes producti cōtra Naboth, fuerunt cauſa lapidationis eius. *3.Reg.21.*

Spiritus mendax in ore multorū prophetarum decepit Achab, vt iret ad pugnam. Et ibidem fuit percuſſus ad mortem. *3.Re.22.*

Iudi.11. Per verba, quæ dixit Iudith Holoferni, decepit eum. Licet excuſetur, propter intentionem quam habuit.

Esther.3. Peſsimum mendacium adinuenit Aman vt poſſet confundere Mardochæũ, eo quòd illum adorare nolebat.

Prou.6. Sex ſunt quæ odit dominus, oculos ſublimes, linguam mendacem, &c.

Prou.12. Abominatio eſt domino, labia mẽdacia. Falſus teſtis non erit impunitus, & qui loquitur mendacia, peribit.

Sapien.1. Os quod mentitur, occidit animam.

Iere.42. Acceſſerunt ad Ieremiã principes & vulgus, quod remanſit poſt deſtructionem Ieruſalem, & dixerunt ſe facturos quicquid ille preciperet eis, ſiue bonũeſſet ſiue malũ. Sed largam promiſsionem male tenuerũt.

Dani.13. Perniciosum & deteſtabile mendacium dixerunt duo presbyteri ſenes, aduerſus Suſannam: quam tamen ex conſtantiſsima caſtitate commendare debebant.

1.Mac.1. Antiochus rex miſit principes tributorum in ciuitates Iuda & venit in Ieruſalẽ, locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo, & crediderunt ei, & irruit ſuper ciuitatem repente, & percuſsit eam plaga magna, perdiditque populum multum.

1.Ma.6. Cum obſideret Antiochus Eupator Ieruſalẽ, vt poſſet capere eam, miſit ad illos, qui

erant intus pacem facere,& cœperũt illã,&
iurauit illis rex & principes,ſed rupit citius
iuramentum & mandauit deſtrui murum.

Alcimus,qui voluit fieri ſummus ſacer- 1.*Ma.*7.
dos dixit regi Demetrio:Perdidit Iudas, &
fratres eius amicos tuos.Deinde idem venit
in terram Iuda cum Bacchide, & miſerunt
nuntios ad Iudam & fratres eius, & locuti
ſunt verbis pacificis in dolo,& tandem pro-
batum eſt,quòd non erat in eis veritas &
iudicium.

Promiſit Demetrius Ionathæ,quòd red 1.*Ma.*11
deret ei arcẽ:ſed cùm liberatus fuiſſet per
Iudæos quos miſit Ionathas, mentitus eſt
Demetrius omnia,quæcunque dixit & alie
nauit ſe à Ionatha.

Miſit Simon Tryphoni centum talenta 1.*Ma.*13.
argenti & duos filios Ionathæ pro libera-
tione ipſius.Quia promiſerat Tryphon re-
mittere Ionatham,ſi hoc fieret ei.Sed men-
titus eſt Tryphon quia argentum retinuit.
Et patrem cum filiis interfecit.

Mentiti ſunt contra dominum Ieſum Iu *Matt.*11.
dæi,præcipue Scribæ & Phariſæi, qui ma- *Luca* 23.
gis inuidebant ei, dicentes eum eſſe pota- *Ioan.*8.
torem,mendacem, voracem,& prohiben-
tem tributa dari Cæſari,gentis ſubuerſo-
rem,& turbarum ſeductorem, dæmonia-
cum,blaſphemum & Samaritanum.

Mat.28. Nequissimũ mendaciũ excogitauerunt Iudæi, quando corruperunt custodes dominici sepulchri, vt dicerent quòd discipuli de nocte furati fuerunt corpus domini.

Actu. 5. Ananias & vxor eius Saphira mentiti sunt Petro, de pretio agri vẽditi. Quod mẽdaciũ fuit per Petrũ grauissimè vindicatũ.

Actu.6. Iudæi statuerunt duos falsos testes contra beatum Stephanum, dicẽtes: Homo iste non cessat loqui verba aduersus sanctum locum, & legem.

Actu.16. Contra beatum Paulum multa fuerunt adinuenta mẽdacia. Nã quæstuarij qui habebant puellã phytonissam Philippis, à qua ipse spiritum phytonem eiecit, dixerũt magistratibus ciuitatis: Hi homines conturbãt ciuitatem nostram, cùm sint Iudæi: & annũciant morem quem non licet suscipere.

Actu.17. Item apud Athenas dicebãt quidã: Quid vult semiuerbi hic dicere? Alij dicebãt: Nouorũ dæmoniorũ videtur annuntiator esse.

Actu.21. Rursus, Hierosolymis quidam Iudæi iniecerunt ei manus clamantes: Viri Israëlitæ, adiuuate. Hic est homo qui aduersus populum & legem & locum hunc, omnes vbique docet. insuper & gentiles induxit in tẽplum, & violauit locum istum sanctum.

Act.24. Postea coram Felice Præside, Tertullius orator Iudæorum, dixit eum hominem pesti se

ſtiferum,& concitantem ſeditionem Iudęis in vniuerſo orbe.

Præterea in inſula Mytilene, videntes Barbari viperam in manu Pauli pendẽtem, dicebant ad inuicem: Vtique homicida eſt homo hic,qui cùm euaſerit de mari,vltio eum viuere non ſinit. *Actu.28.*

Teſtatur etiam Paulus de ſeipſo. Aiunt quidam nos dicere quemadmodum de nobis male loquuntur. Faciamus mala,vt eueniant bona. *Roma.3.*

Et ad Corinthios. Epiſtolæ, inquit, quidam aiunt,graues ſunt, at præſentia corporis infirma,& ſermo contemptus. *2. Cor.10*

Deponentes mendacium,loquimini veritatem. *Ephe.4.*

De Proditione. CAP. LXIX.

PAtiente Saul vexationẽ à dæmone,Dauid corã ipſo pſallebat, & ille niſus eſt eũ cõfigere parieti cum lancea quã tenebat. *1. Re.19.*

Saul promiſit ſe daturum filiam ſuam Dauid vt per hanc occaſionem poſſet à Philiſthæis occidi. *1.Re.18.*

Saluauit Dauid habitatores Ceilæ, ab exercitu Philiſtinorum oppugnantium ciuitatem. Et tamen voluerunt eum tradere Saul æmulo, ipſum ad mortẽ perſequenti. *1. Reg.23*

Poſtquàm Saul fleuerat,quaſi doleret de perſecutione Dauid,& Dauid ei iurauerat, *1.Regum 24.26.*

persecutus est eum ita nequiter & acriter, sicut prius fecerat.

2. Reg. 11 Vrias detulit ad Ioab, ex parte Dauid, literas mortis.

2. Reg. 13 Ammon filius Dauid, vocauerat sororē Thamar, quasi de manu illius cibum sumere deberet. Et postea oppressit eam.

Eodem. Vocauit ad conuiuium Absalon Ammon fratrem suum, & ibidem occidit eum.

2. Re. 20. Cùm salutasset Ioab Amasam, quasi osculari eum vellet, percussit eum in latere, & effudit intestina illius.

3. Re. 16. Zambri dux, mediæ partis equitum, occidit Hela dominum suũ, & regnauit post eum septem diebus tantũ. Obsessus enim fuit, & succendit se, & palatium, in quo erat.

4. Re. 15. Sellũ filius Iabes, cõiurauit cõtra Zachariam regē Israël dominũ suũ, & interfecit eũ, & regnauit post eum vno mense tantũ.

4. Re. 19. Cũ oraret Sennacherib in tēplo Deum *4. Regum* suum, duo filij sui percusserunt eum, sed ta*vltimo.* men neuter eorum regnauit post eum.

Iere. 40. Venit Ismaël filius Nathaniæ, & multi cũ eo: & comederũt cũ Godolia, quē præfecerat rex Babylonis terræ Iuda. Et post prãdium surrexerunt, & interfecerunt eũ, qui nihil mali voluerant credere contra illos.

Nehe. 6. Quidam inimici Nehemiæ, voluerunt fœdus cũ eo malitiose componere, & cogi-

tab

tabant ei facere malum, dederunt etiã pretium, vt eum ducerent in peccatum.

Duo ianitores regis Aſſueri, qui in primo limite palatij reſidebant voluerunt in regem inſurgere, & ipſum occidere. *Esther.* 2

Antiochus rex miſit tributorum principem in ciuitates Iuda, & venit in Ieruſalem: & locutus eſt illis, qui erant intus verba pacifica in dolo, & crediderunt ei, & irruunt ſuper ciuitatem repente. 1. *Ma.* 1.

Cùm obſideret Antiochus Eupator Ieruſalem, nec poſſet eam capere, miſit ad illos, qui intus erant pacem facere, & receperunt illam. iurauítque eis rex: ſed rupit citius iuramentum. 1. *Ma.* 6.

Ptolemæus rex Aegypti, quærebat obtinere regnum Alexandri generi ſui dolo. Et cùm intraſſet ciuitates Alexandri cum magno exercitu, & reciperetur in eis honorificè, de mandato Alexandri ponebat cuſtodias militum in eis. 1. *Ma.* 11

Videns Tryphon quòd Ionathas venit cum exercitu multo, iuſsit retineri paucos & alios remitti. Et cùm factum fuiſſet, captus eſt Ionathas cum mille, quos retinuerat, & alij ſunt reuerſi. 1. *Ma.* 12

Cùm ambularet Tryphon cũ rege Antiocho adoleſcente domino ſuo, dolo occidit eum, & regnauit loco eius. 1. *Ma.* 13

1. *Ma.16* Ptolemæus filius Abobi, gener summi sacerdotis, fecit conuiuium Simoni, & duobus filiis eius. Et cum inebriati essent, occidit eos.

2. *Mac.5* Cùm venisset Apollonius Ierosolymam, simulans quieuit, vsque ad diem Sabbati, & tunc feriatis Iudæis in gentem multitudinem peremit.

2. *ma.10* Audiens Iudas Machabæus, quòd illi, qui obsederant turres, vbi erant inimici gentiles pecuniam acceperant, & quosdam abire permiserant: illos tanquam proditores & fratrum venditores, interfecit, & confestim turres occupauit.

Mat.26. *Mar.14.* *Lucæ 22.* *Ioan.18.* Omnes alias proditiones, in nequitia & peruersitate superat illa, quæ facinorosissimus Iudas contra dominum procurauit, qui dominum & magistrum suum vẽdidit pro tantillo pretio. Etiam in manus hostiũ tradidit osculando.

Act. 23. Accesserunt quidã Iudæi ad principẽ sacerdotũ & seniores, dicentes eis: Vt facerent quòd Tribunus Lysias, qui Paulũ tenebat vinctum adduceret illũ in mediũ tanquàm si essent de eo aliquid certius cogituri, ipsi verò parati statim erant interficere illum.

De Adulatione. CAPVT LXX.

Num.16. CHore & complices eius, cum stetissent aduersus Moysen & Aaron dixerunt:

Suffi

Sufficiat vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt,& in ipſis eſt dominus, in quo apparet quòd captabant beneuolentiam populi.

Adoleſcens narrans Dauid mortẽ Saul & filiorum eius, occiſus fuit de mandato ipſius. Putabat autem ſe proſpera nunciare. 2. *Reg.* 1.

Duo latrones, qui filium Saul Isboſeth occiderunt,& caput Dauid attulerunt placere crediderunt, ſed Dauid bene oſtendit, quòd ſibi diſplicuit. 2. *Reg.* 4.

Dicebat Abſalon homini negotium habenti coram rege Dauid. Videtur mihi ſermones tui boni & iuſti, ſed non eſt, qui te audiat conſtitutus à rege. 2. *Re.* 15.

Mali prophetæ dicebant Achab regi Iſraël, de bello futuro proſpera ſecundùm quod eum velle ſciebant. 3. *Re.* 22.

Poſt obitum Ioiadę ſacerdotis, principes Iuda adorauerunt regem. Qui delinitus obſequiis eorum acquieuit eis,& dereliquerunt templum domini, ſeruierúntque lucis & ſculptilibus. 2. *Pa.* 24.

Aedificantibus templum filiis Iudæ, poſt reditum de captiuitate, hoſtes eorum ſcripſerũt regi: Nos memores ſalis, quod in palatio comedimus,& quia læſiones regis videre nephas ducimus. 1. *Eſdr.* 4.

Nabuchodonoſor dixit maioribus natu, *Iudi.* 2.

& ducibus bellatorum suorum, cogitationē suam esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio, quod cū placuisset omnibus, &c.

Esth. 2. Rex Assuerus iratus contra Vasthi reginam, interrogauit sapientes consiliarios suos, cui sententiæ Vasthi subiaceret. Qui non temperauerunt regis furorem, nec excusauerunt absentem, sed vnus respondit, cum indignatione dicens: Regis iusta est indignatio.

Esth. 5. Amici Aman & vxor eius, non auerterunt pessimum animū, quem habebat erga Mardochæum, nec increpauerunt eum, sed dixerunt: Iube excelsam parari trabem.

Dani. 6. Principes & Satrapæ Darij regis Persarum, cupientes quòd rex iniquum statueret decretum, proposuerunt aliquid, quod videbatur pertinere ad honorem ipsius.

1. Ma. 7. Alcimus proditor impius, qui volebat fieri sacerdos, dixit regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres amicos tuos. Sequitur postea, quòd Alcimon hunc constituit rex in sacerdotio, & mandauit ei facere vltionē in filios Israël.

Mat. 11. Recedētibus discipulis Ioānis, cœpit dominus ipsum mirabiliter cōmendare, cōtra illos qui palā laudant, & occultè detrahunt.

Mat. 25. Pharisæi volentes capere Christū in sermone, cœperunt magnas laudes ei dicere:

Magi

Magiſter,ſcimus quia verax es,&c.

Videns Herodes Agrippa rex magnus *Actu.12.* quia placeret Iudæis in hoc,quòd quoſdam de eccleſia ceperat,& Iacobũ fratrẽ Ioannis occiderat:appoſuit apprehẽdere & Petrum.

Herodi nequiſsimo regi, qui occiderat *Eodem.* Iacobum,& incarcerabat Petrum, populus acclamabat, voces Dei & non hominis.

Orator Tertullius,cõtra Paulum à prin- *Act. 24.* cipe ſacerdotum adductus,in principio ora tionis adulatus eſt Felici præſidi.

De deriſione & conuitijs. CAP. LXXI.

Viri Socoth & Phanuel deriſerunt Ge- *Iudic.8.* deonem, Zebee & Salmana perſequen tem. Sed inde male eis accidit, quia male eos poſtea tractauit.

Contempſit Nabal verba nũtiorum Da- *1. Re.25.* uid ſtomachando,dicens: Quis eſt iſte Dauid? Et quis eſt filius Iſai? Hodie increuerunt ſerui,qui fugiunt dominos ſuos.

Michol vidẽs regem Dauid ſaltantẽ an- *2. Reg.6.* te arcã domini,deſpexit eum, quia nudum eum vidit. Et poſtmodũ inſultando vel deridendo,dixit,quã glorioſus fuit hodie rex!

Deriſoriis verbis dixit impia Iezabel ad *3.Re. 21.* Achab,Grandis authoritatis es, & bene regis regnum Iſraël.

Quia pueri illuſerunt Eliſeo dicentes: *4.Reg.2.* Aſcende calue. duo vrſi lacerauerunt quadragin

draginta duos ex eis.

2. Pa.30 Curſores quos miſit Ezechias, pergebãt velociter per ciuitates in ciuitatem prædicantes vt filij Iſraël reuertantur ad dominũ, illis irridẽtibus ac ſubſannãtibus, &c.

2. pa. 36. Mittebat dominus prophetas quotidie commonens eos, quòd parcẽrent populo & habitaculo ſuo. At illi ſubſannabant nuntios domini, & paruipendebant ſermones eius, illudebántque prophetis.

Nehe.4. Sanaballat & Tobias audierunt quòd ædificabantur muri Ieruſalem, & irridebãt Iudæos ædificantes.

Tob.2. Excæcato Tobia, parentes & cognati eius irridebant vitam eius, dicentes: Vbi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepulturas faciebas?

Iob.2. Percuſſum Iob vlcere peſsimo deriſit vxor eius.

1. Ma.7. Videns Nicanor holocauſta, quæ offerebãtur à Iudæis pro rege, irridẽs ſpreuit eos, & locutus eſt ſuperbè, & iurauit in ira.

2. Ma.7. Antiochus crudelis tyrãnus, ex verbis ſeptimi fratris accenſus, ira in illũ ſuper oẽs crudelius deſæuit, indignè ferẽs deriſum ſe.

Matt.6. Deriſus fuit multipliciter dominus Ie-
Luc.7.8. ſus, vt infra patebit cap. de Patientia.

Actu.2. Quidam Iudæi videntes diſcipulos domini loquentes variis linguis poſt infuſionem

nem ſpiritus ſancti, irridebant dicentes: Quia muſto pleni ſunt viri iſti.

Cum audiſſent Athenienſes reſurrectionem mortuorum, quam annuntiabat Paulus, quidam irridebant, quidam verò dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. *Actu.17.*

De Detractoribus & maledicis.

CAPVT LXXII.

IMpiè detraxit Ioſeph innocenti & pudico domina eius, apud virum ſuum. *Geneſ.39.*

Cui dubium eſt, quòd peſsimè cogitetis, dixit Pharao Moyſi. Per quod patet, peſsimos hoſtes quandoque viris optimis iniqua impoſitione & falſa, cum multa audacia affirmare. *Exod.10.*

Locuta eſt Maria & Aaron contra Moyſen, modica occaſione aſſumpta. Sed cito ſequuta eſt vltrix pœna. *Num.12.*

Detraxerũt filij Iſraël terræ promiſsionis, in malum ſuum. *Num.14.*

Occaſione ſeditionis Chore & complicum ſuorum, fuerunt multi terribiliter occiſi. Et poſt murmurauit multitudo contra moyſen & Aaron dicens: Vos interfeciſtis populum domini. *Num.16.*

Quamuis eſſet malus Balaam, tamen dixit, quòd nequaquam malediceret populo, cui benedixerat dominus. Et quo ad hoc, multi inueniuntur deteriores illo, qui libentius *Num. 23.*

tius & frequentius maledicunt, & detrahunt tam bonis, quàm peruersis.

1. *Re*.10. Saul fuit in principio valdè bonus, & tamen dixerunt quidam filij Belial: Vnde saluare nos poterit iste?

1. *Re*.22. Occasione Doeg Idumæi, referētis Saul, quòd Abimelech sacerdos confortauerat Dauid, occidit octogintaquinque viros, portantes Ephot, & multos alios paruulos & mulieres.

1. *Re*.29. Satrapæ Philistinorum procurauerunt apud Achis regem Geth, quòd Dauid qui iudicio eius bonus erat, fuit amotus de honesto officio, in quo ipsum posuerat.

2. *Re*.10. Principes filiorum Ammon dixerunt ad dominum suum: Putas quòd propter honorem patris tui Dauid, miserit ad te consolatores? Et sic peruerterunt simplicem & puram intentionem Dauid.

2. *Re*.15. Absalon ambiens regnum dicebat habenti coram se negotium: Non est qui te audiat constitutus à rege.

2. *Re*.16. Siba seruus Mephiboseth, nequiter detraxit domino suo apud Dauid. Et fides nimis cito fuit habita prauis illius verbis.

1. *Esd*.4. Aedificātibus templum filiis Iuda, qui redierāt de Babylone, hostes eorum iniquam miserunt epistolam Artaxerxi regi, vt opus faceret intermitti.

Cùm

Cùm Sara filia Raguelis, vnam de ancillis increparet pro culpa sua respondit, Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram interfectrix virorum tuorum. *Tob.3.*

Occasione solius Mardochæi, qui superbissimum Aman adorare nolebat: ipse Aman suggessit regi Assuero, quòd populus Iudæorum regis iussa contemneret, & per totum regnum discordias seminaret. Ita quòd omnes fuerunt adiudicati morti, sed diuina pietas de eorũ liberatione prouidit. *Esther 3. & 7.*

Quia Ieremias prædicabat capiendam esse ciuitatem Ierusalẽ à Chaldæis, dixerunt principes populi Sedechiæ regi: Homo iste non quærit pacem populo huic, sed malum. *Iere.38.*

Accedentes viri Chaldæi, accusauerunt Iudæos, dicentes Nabuchodonosor regi, quòd socij Danielis non adorabant Deos illius, & essent transgressores regij decreti. *Dan.34.*

Principes & Satrapæ Darij regis Persarum inuidentes Danieli, accusauerunt eum apud regem, quia ipse oraret & obsecraret alium Deum, quàm ipsum regem Darium. *Danie.6.*

Duo illi senes presbyteri conati sunt Susannam turpiter infamare. Sed Deus eã mirabiliter per abstinẽtem puerum liberauit. *Dani. 13.*

Alcimus, qui volebat fieri summus sacerdos & quidam alij iniqui dixerunt regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres eius amicos *2.Ma.7.*

cos tuos,& nos disperserũt de terra nostra.

1.Ma.10 Conuenerunt aduersus Ionathã viri pestilentes ex Israël, vt interpellarent regem Alexandrum aduersus eum,& non intendit ad eos rex.

2.Ma.3. Simon de tribu Beniamin, præpositus templi, venit ad Apollonium, & dixit ærariũ pecuniis innumerabilibus esse plenum.

2.Ma.4. Prædictus etiam Simon, male loquebatur de Onia prouisore ciuitatis ac defensore gentis suæ,& æmulatore legis Dei,audebat insidiatorem regni dicere.

2.Ma.14 Veniens ad regem Demetrium Alcimus dixit inter cætera: Quandiu Iudas superest, impossibile est pacem dare negotiis.

Matt. 9. Luca 5. Videntes Pharisęi dominum discumbentem in domo Matthæi, dicebant: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?

Luc.19. Simile accidit de Zachæo, murmurabãt, quòd apud hominem peccatorem diuertisset.

Matt.11. Luc.7. De Ioanne Baptista multum ieiunante, dicebant quidam: Dæmonium habet.

Eodem. De domino autem IESV, cum peccatoribus cõmedente, dicebant: Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum & peccatorum amicus.

Ioan.9. Viso miraculo de cæco, per dominum

IESVM, illuminato, Pharisæi detractarunt domino dicentes: Nos scimus, quia hic homo peccator est. Et maledixerunt homini illi, & dixerunt: Tu discipulus eius scis. Quæ quidem maledictio sit super vos, & super filios vestros.

Scribæ & Pharisæi detractarunt domino, dicentes eum esse Samaritanum, dæmoniacum, blasphemum, peccatorem, potatorem, voracem, mendacem, prohibentem tributa dari Cæsari, gentium subuersorem, populi seductorem. Hæc omnia possunt ex diuersis locis Euangeliorum haberi. Matt. 11. Luc. 7. & 22. Ioan. 8.

Non valentes Iudæi resistere sapientiæ Stephani, & spiritui, qui loquebatur per eũ, adduxerunt in consilium duos falsos testes, dicentes: Homo iste non cessat loqui aduersus populum, legem, & locum. *Actu. 6.*

Quidam quæstuarij dolentes, quòd amisserant quæstum suum, eo quòd Paulus eiecerat spiritum phytonem à quadam puella, quam illi habebant, dixerunt magistratibus: Hi homines conturbant ciuitatem nostram. Et ad verba eorum praua concurrit plebs aduersus illos, & scissis vestibus eorum, iussi sunt virgis cædi, & in carcerem mitti. *Act. 16.*

Gallione proconsule Achaiæ existente, *Actu. 18.*

insurrexerunt vno animo Iudæi contra Paulum, & adduxerunt eum ad Tribunal dicentes, quòd contra legem homo hic persuadet hominibus colere Deum.

Act. 10. Apud Ephesum quum quidam indurarentur, & non crederent, maledicētes viam domini, coram multitudine, discedens ab eis Paulus segregauit discipulos.

Actu. 21. Quidam Iudæi de Asia, videntes Paulum in templo, clamauerunt: Viri Israëlitæ, adiuuate, hic est homo qui aduersus populum & legem & locum hunc omnes vbique docens, insuper & gentiles induxit in templum, & violauit sanctum locum istum.

Act. 24. Coram Felice præside, proposuit contra Paulum Tertullius Orator pro Iudæis, dicens: Inuenimus hūc hominem pestiferum concitantem seditiones, omnibus Iudæis in in vniuerso orbe, & authorem seditionis, sectæ Nazarenorum, qui etiam templum conatus est violare.

Actu. 17. Disputāte Paulo apud Athenas, quidam Epicuræi & Stoici Philosophi, dicebant: Quid vult spermologus hic dicere? Alij verò, Nouorum dæmoniorū annuntiator est.

Act. 28. Barbari videntes viperam pendentem in manu Pauli, dixerunt, Vtique homicida hic est, qui cum euaserit de naui, &c. Sed cito postea opinionem mutauerunt.

De

De liberalitate, misericordia, & largitate. CAPVT LXXIII.

REbecca filia Batuel, valde liberaliter respondit famulo Abrahæ dicens: Bibe domine mi, &c. *Gene.24.*

Liberaliter egit Moyses defendendo filias Iethro à pastoribus, qui eas adaquare peccora non sinebant. Quem earum pater, vt liberalitatē liberalitate pensaret, ab ipsis vocari iussit, vt panem manducaret, & alteram ei coniugio copulauit. *Exod.3.*

Audiens Moyses quòd socer suus Iethro veniret ad eum, egressus est in occursum eius, & ipsum multipliciter honorauit. *Exod. 18.*

Filij Israël, mente promptissima atque deuota obtulerunt, ad faciendum opus tabernaculi: Et quicquid ad cultum & vestes sanctas erat necessarium. Et sequitur. Artifices compulsi, dixerunt Moysi: Plus offert populus, quàm necessarium est. *Exod.25. & 36.*

Petiit Moyses à rege Edom: Obsecramus, vt nobis transire liceat per terram tuam, non ibimus per agros, nō per vineas, nec bibemus aquas de puteis. Qui valde illiberabiter negauit. *Num.20.*

Gedeon petiit à viris Sochot & Phanuel, panes pro cōmilitonibus fatigatis, qui dare renuerunt: sed male vtique accidit ei. *Iudic.8.*

Nabal illiberaliter se habuit ad Dauid *1.Re.25.*

petentem aliquid ſibi dari.

1.*Re*.30. Obtenta victoria de Amalechitis Dauid miſit dona de præda, ſenioribus Iuda proximis ſuis, dicens: Accipite benedictionem.

2.*Reg*.9. Præcepit Dauid vt Mephiboſeth comederet panem in menſa ſua ſemper, & totam domum Saul dedit ei.

2.*Re*.17. Fugienti Dauid à facie Abſalon, Sobi & Machir, & Berzellai obtulerunt ei multa exercitui neceſſaria, frumentum, hordeum, farinam.

2. *Re*.19. Quia Berzellai aſtitit Dauid, quando fugiebat Abſalon filium ſuum, obtenta Dauid victoria, recepit Chimeam filium illius inter familiares ſuos.

3.*Re*.10. Regina Saba multa obtulit Salomoni. Et Salomon dedit omnia, quæ petiit, exceptis his, quę vltro obtulit illi munere regio.

2.*Pa*.28. Quidam boni viri de Iſraël, captiuos Iudæos veſtierunt, & illos qui ambulare non poterant impoſuerunt iumentis, & duxerunt ad fratres eorum.

1. *Eſdr*.1. Rex Cyrus protulit vaſa templi domini, quæ tulerat Nabuchodonoſor, & remiſit ea in Ieruſalem. Fuerunt autem vaſa aurea, & argentea quinque millia quadraginta.

1. *Eſdr*.2. Redeuntes de Babylone filij Iuda, obtulerunt ſponte ſecundùm vires ſuas, ad extruendam domum domini.

Præcep

Præcepit rex Darius, vt ædificaretur in 1.*Esdr.6.*
Ierusalem domus Dei,& darentur sumptus
de arca regis,licet quidam æmuli, opus im-
pedire per literas laborarent.

Gloriosam & liberalem epistolam dedit 1. *Esd.7.*
Artaxerxes rex Esdræ sacerdoti, venienti
in Ierusalem ad consolandum Iudæos.

Rex Artaxerxes liberaliter se habuit ad *Nehe.2.*
Nehemiam venientem in Iudæam,& dedit
ei epistolas,quales petierat.

Nehemias valde liberalis legatus,qui po *Nehe.5.*
pulū annona & exactionibus non grauauit,
& his ad quos venit,plurima bona fecit.

Tobias omnia quæ habere poterat cum *Tob.1.*
captiuis fratribus,qui erant de genere suo,
impartiri studebat, esurientes alebat, nu-
dísque vestimenta præbebat.

Raguel tradidit Tobiæ iuniori substātiā *Tob. 10.*
suam vsq; ad dimidium,& Sarā filiā suam.

Tobias iunior, multum fuit gratus Ra- *Tob.12.*
phaëli,quē hominē putabat, & valde bene
recognouit beneficia, quæ ab eo receperat.
Et exinde pater & filius mediam partem o-
mnium bonorum illi liberaliter obtulerūt.

Rex Assuerus iussit præparari conui- *Esther 2.*
uium permagnificum, pro coniunctione
& nuptiis Esther,& dedit requiem vniuersis
prouinciis, ac dona largitus est iuxta ma-
gnificentiam principalem.

Esther 5. Videns Esther reginã, rex Assuerus dixit ei: Quid vis Esther? Quæ est petitio tua? Et si dimidiã partẽ regni petieris, dabitur tibi.

Esther 6. Quæsiuit rex Assuerus, quantum honoris ac præmij consecutus esset Mardochęus pro fide quam erga ipsum seruauerat. Cúm que intellexisset eum nihil accepisse mercedis, fecit eum magnificè honorari.

Iob.1. Filij Iob facientes conuiuia, vnusquisq; in die suo, vocabant sorores suas, vt comederent & biberent cum eis.

Iob.29. Pium & misericordem se fuisse ad paupe
31. res, ostendit beatus Iob, dicens: Cor viduæ cõsolatus sum, pater eram pauperum. Idem, si comedi buccellã meam solus, quia ab infantia mea creuit mecum miseratio.

Iere.40. Magister militiæ regis Babylonis, dedit cibaria & munuscula Ieremiæ, & dimisit eum quocunque vellet ire. Promittens ei multam humanitatem, si vellet pergere cum eo in Babylonem. Et nihilominus dedit ei liberam facultatem remanendi.

2. *Ma*.3. Seleucus Asiæ rex, de hæreditatibus suis, tempore Oniæ summi pontificis, præstabat omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

Matt. 2. Apertis thesauris suis, non paruis loculis in quibus oboli reponũtur, obtulerũt Magi domino pauperi, Aurũ, Thus, & Myrrham.

E son

E fonte liberalitatis dimanat, quòd Dominus peccatores ad conuescendum, ad colloquendũ, & osculandum admisit de populo, vt patet in Matthæo 9. & Lucæ 5. *Matt. 9.* *Luc. 5.*

Item & de illis publicanis peccatoribus, qui appropinquabant ad eum, vt audirent illum. Et de Zachæo, Lucæ 19. *Luc. 15.*

Exemplum quoque de Maria, quæ osculabatur pedes eius. *Mat. 26.*

Item, & de Iuda propter quod benignitatis signum infœlix, citius ~~respicere~~ debuisset. *Mar. 14.* *rescipiscere*

Sequutæ sunt turbę pedestres Dominum Iesum de ciuitatibus in desertum. Vespere autem facto dixerunt ei discipuli: Dimitte turbas, vt euntes emant sibi escas. Ipse verò tanquam liberalis, respondit: Date illis vos manducare. *Mat. 14. & 15.*

Magnificus & largus remunerator Dominus est, qui relinquentibus propter eum temporalia bona, reddit centuplum in hoc sæculo, & vitam æternam in futuro. *Mat. 19.* *Mar. 10.* *Luc. 18.*

Magna Dei liberalitas apparet in illa similitudine de seruo nequam, cui dixit Dominus: Omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me *Matt. 18.*

Distribuendo & restituendo largus fuit Zachæus, cùm dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do *Luc. 19.*

pauperibus. Et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.

Luc.21. Donum pauperculæ viduæ, quæ misit duo æra minuta in Gazophilacium, pręfertur à domino muneribus diuitum.

Luc.22. Misericors & liberalis fuit Dominus Petro lachrymanti.

Luc.23. Valde liberalis fuit dominus latroni pendenti & petenti: Memento mei, cùm veneris in regnum tuũ. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

Ioan.2. Benignitatem & liberalitatem dignatus est dominus ostendere, quando vocatus ad nuptias pauperes, iuit, & ibidem aquam in vinum conuertit, vt exhilararet pauperes discumbentes.

Act.4. Ioseph, qui cognominatus est Barnabas, cùm haberet agrũ, vendidit illum, & attulit pretium & posuit ante pedes Apostolorum.

Actu.11. Audiẽtes discipuli, qui erant Antiochiæ, quòd fames futura erat in vniuerso orbe, proposuerũt in ministeriũ mittere, habitantibus fratribus in Iudæa. Quod & fecerunt, mittentes per manus Barnabæ & Saulis.

Actu.16. Quędam mulier purpuraria nomine Lydia baptizata ad prædicationem Pauli valde liberaliter & deuotè rogauit, imò coëgit Paulum & socios suos manere in domo sua.

Cùm

Cùm euasissent Paulus & socij de naui fracta, tempore hyemali, Barbari non modicam humanitatem præstabant eis. Accensa enim pyra reficiebant eos, propter imbrem, qui imminebat & frigus. *Act.28.*

Publius princeps insulæ Mytilenæ, ad quam Paulus & socij eius post tempestatem venerunt, suscipiens eos, triduo benignè se eis exhibuit. Paulus autem patrem eius febribus, & dissenteria laborantem sanauit. *Eodem.*

Apparet Paulum erga pauperes valde liberalem fuisse, quorum negotia tam solicitè procurabat. Vt patet de collectis, quas diligentissimè fieri faciebat. Si dignum fuerit, vt ego eam, mecum ibunt, ait. Et qui parce seminat, parce metet. *1. Cor.16.* *2. Cor.9.*

Miræ liberalitatis & gratitudinis fuit exemplar in Paulo, qui pro quodam Onesimo seruo Philemonis fugitiuo scripsit literas, tam affectuosas & efficaces & deuotas. Vt patet in epistola. Si habes me socium, ait, suscipe illum, sicut me. Si autem quid nocuit aut debet, mihi imputato. *Ad Philemonem.*

De auaritia. CAP. LXXIIII. philargiria

MVlta potest notari philargiria in hoc, quòd Cain cùm prosperari vidit fratris bona, eundem fratrem suum occidit. *Gene.4.*

Cain primus legitur ædificasse ciuitatem, sed non Abel, quia sancti non habent *Eodem.*

hîc manentem ciuitatem, ſed futuram inquirunt, vt teſtatur Apoſtolus Heb.13.

Gene.13. Auaritiam non ſolum nutrit abundantia bonorum temporalium, ſed frequenter eſt occaſio litigij, & grauium peccatorum ſicut patet de paſtoribus Abraham & Loth, qui propter multam ſubſtantiam, quam Abraham & Loth habebant, non potuerunt pariter habitare, & cœperunt paſtores eorum adinuicem litigare.

Geneſ.18. & 19. Et de Sodomitis peccatoribus peſsimis.

Gene.26. Poſtquàm creuerat Iſaac, & locupletatus fuerat, paſtores ſui & vicinorum ſuorum iurgari cœperunt.

Exod.36. Odium auaritiæ, plus quàm cæterorum vitiorum debent habere iudices & prælati. Ideo ſignanter dicit Iethro, de iudicibus qui oderint auaritiam.

Num.22. Pauci ſunt hodie Clerici, qui faciunt oblationes ſuperfluas prohiberi, ſicut fecerunt illi, qui operibus tabernaculi præſidebant.

Num.23. Nuntij Balaac, perrexerunt ad Balaam, habentes donationes & pretium in manibus, & ita fuit cupiditate corruptus.

Tribus Ruben & Gad, & tribus Manaſſe dimidia, quia habebant ſubſtantiam multam, & pecora, noluerunt tranſire Iordanem, ſed in terra alendis gregibus apta, contenti ſunt habitare, atq; accipere portioné.

Cupi

Cupiditate seductus Achan, de anathemate Iericho sumpsit. Sed pro illo lucro damnum terribile reportauit. *Iosue 5.*

Pro pecunia à Philistæis promissa Dalida Samsonem virum suum eis tradidit. *Iudi.16.*

De filiis Samuel dicitur: Declinauerunt post auaritiam, acceperúntque munera, & peruerterunt iudicium. *1. Reg.8.*

Precipua causa vel occasio reprobationis Saul videtur fuisse cupiditas, quam habuit ad prædam Amalech. Vnde dixit ei Samuel: Quare non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? *1.Reg.15.*

Nimis tenax fuit Nabal erga Dauid aliquid petentem dari sibi, propter quod fere totam substantiam & personam amisisset, nisi fuisset Abigail vxor eius. *1. Re.25.*

Semei exiuit de Ierusalem contra prohibitionem Salomonis, ad requirendum seruos suos, qui aufugerant, & ob hanc causam fecit eum Salomon occidi. *3. Re. 2.*

Vinea Naboth, quam concupiuit Achab, fuit causa vel occasio, quare duo falsi testes fuerint contra eum producti, & ille iussus est lapidari. *3. Re. 21.*

Quia Giezi accepit à Naamam, id quod Eliseus recusauerat, lepra percussus fuit. *4. Reg.5.*

Tempore Nehemiæ, erãt aliqui ex opti- *Nehe. 5.*

mati

matibus,ita vſuris oppreſsi, quòd volebant filios ſuos & filias ſuas vendere in ſeruos & ancillas. Sed Nehemias illos diuites grauiter & viriliter increpauit.

Iudit.1. Obtenta victoria de Arphaxad rege Mædorum, Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum ſtatim regna alia omnia concupiuit.

1. Ma.4. Dixit Iudas Machabæus commilitonibus ſuis: Non concupiſcatis ſpolia, quia bellum contra nos eſt, & Gorgias & exercitus eius in monte prope nos &c.

1. Ma.11. Ptolemæus rex Aegypti, vituperauit Alexandrum generum ſuum, propterea quòd concupierat regnum, cùm Alexander eum honorificè ſuſcepiſſet.

2. Ma.3. Aduerſus Oniam & ciuitatem ſanctam concitauit Simon de tribu Beniamin Apollonium & regem Antiochum, dicens ærarium pecuniis innumerabilibus eſſe plenũ.

2. Ma.4. Menelaus per argentum, quod promiſit Antiocho, obtinuit ſummum ſacerdotium. Demum per vaſa aurea, de templo furtiuè oblata, quæ dedit Andronico, fecit Oniam occidi. Tandem accuſatus apud regem Ptolemæũ corrupit eum per pecuniã, & contra accuſatores fecit ferri mortis ſententiam.

Eodem. Idem nequam Menelaus, propter eos qui in populo erant ad auaritiam, permanebat in poteſtate, creſcens in malitia, &

ad

ad insidias ciuium.

Cùm quidam Iudæi de mandato Machabæi obsiderent duas turres, in quibus erant: inimici gentiles accepta pecunia, quosdam effugere dimiserunt, quos Machabæus tanquam proditores & fratrum venditores, interfecit. 2.ma.10.

Post bellum contra Gorgiam cõmissum, venit Iudas Machabæus cũ suis, vt prostratorum corpora sepeliret. Inueneerũt autem sub tunica interfectorum de denariis idolorum, à quibus lex prohibet Iudæis. Ob hanc ergo causam creditũ est eos corruisse. 2. ma.12.

Adolescẽs, qui quæsiuit à Domino, quomodo posset habere vitam æternam, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, cùm audiuit consilium perfectionis. Mat. 19.

Sacerdotes Iudæorum volentes quòd populus frequenter offerret, permittebant quòd ea quæ offerri poterant venderentur in templo. Hac etiam de causa dicebatur aurum templi, sanctius esse templo, & donum, quod erat super altare, maioris esse reuerentiæ, quàm ipsum altare. Mat. 23.

Cupiditas, vel libido lucrãdi, videtur fuisse principale motiuũ, quare Iudas tradidit Dominũ, hinc ait: Quid vultis mihi dare? Mat.26.

Per pecuniam fuerunt corrupti custodes dominici sepulchri, vt mentirentur dominum Mat.28.

num

num à discipulis suis de nocte furtiuè fuisse sublatum.

Luc.12. Dominus Iesus legislator verus, noluit se intromittere de diuisione hæreditatis terrenæ, cùm esset super hoc requisitus.

Eodem. Cōtra eos, qui bona tēporalia cōgregant & multo tempore, multis delectari putant diuitiis, proposuit Dominus similitudinem de diuite, cuius ager vberes fructus attulit.

Luc.14. Excusauerunt se, ne irent ad magnam cœnam, ad quam vocati erant, emptores boum & villarum (scilicet) mobilium & immobilium possessionum: quia sæpe, per talia, homines à cælesti gloria, retrahūtur.

Luc.16. Pharisæi, qui erant auari, audientes monitiones domini, quòd deberent facere amicos de Mammona iniquo, deridebāt ipsum.

Eodem. Contra diuites edaces, & vestibus pretiosis & delicatis vtentes, qui ad releuandam indigentiam proximi sunt tenaces & parci, ponit dominus exemplum de diuite epulone. Et nota, quòd non parabola sed historia fuisse videtur. Item nota. Si ita pręmitur ille, qui non dedit propria, quid fiet de illis, qui rapiunt aliena?

Actu.5. Nimis terribiliter fuit punita auaritia Ananiæ & Saphiræ, qui de pretio agri venditi partem retinuerunt.

Actu.16. Quidam quæstuarij, habentes vnam

puell.

puellam phytonissam, à qua Paulus eiecit dæmonium, videntes quòd amiserant quæstum suum, apprehenderunt Paulum & Silam socium eius, & duxerunt eos ad principes ciuitatis, accusantes eos, quòd ciuitatem turbarent, & mores illicitos nuntiarent. Magistratus autem scissis illorum tunicis fecerunt eos cædi, & in carcerem mitti, & cum diligentia custodiri.

Paulo apud Ephesum existente, & multa miracula ibi faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, pręstabat artificibus non modicum quæstum. Quos conuocans dixit, quòd Paulus suadebat & auertebat populum à cultu Deorum, dicens: Quoniam non sunt dij, qui manibus fiunt: sed dæmonia. Et ita turbauit ciuitatem, quæ impleta est confusione, & impetum fecerunt vno animo in theatrum rapto Gaio & Aristarcho comitibus Pauli. *Actu.19.*

Cùm esset Paulus apud Felicem præsidem, vinctus à Iudæis, tanquam homo seditiosus & pestifer accusatus, sperabat Felix quòd pecunia ei daretur à Paulo. Propter quod frequenter accersens eum Felix, loquebatur cum eo. Et quia non ita fuit factum, ipse iudex non absoluit eum, sed reliquit eum Festo successori vinctum. *Act.24.*

De paupertate. CAP. LXXV.

Gene. 28. PAtriarcha Iacob recedens à parentibus ſuis,& iens ad Laban fratrem ſuæ matris,nec animal nec famulum legitur habuiſſe,ſed in baculo ſuo tranſit Iordanem. Et quadam vice volens requieſcere poſt ſolis occubitum,tulit de lapidibus, & ſupponens capiti ſuo,dormiuit in eodem loco.

*Exod.*3. Moyſes paſcebat oues Iethro ſoceri ſui ſacerdotis Madian. Per quod videtur, quòd proprias non habebat,qui paſcebat alienas.

*Ruth.*2. Ruth Moabitis non magnis diuitiis abũdabat,quando ibat ad colligendum ſpicas, quæ metentium manus fugerant, quæ ad manus pauperum pertinebant.

1. *Reg.*9. Vno puero contentus Saul, iuit ſatis longè ad quærendum aſinas patris ſui. Vnde ipſe Saul dixit poſtea Samueli, quòd cognatio ſua erat nouiſsima inter omnes familias tribus Beniamin.

1. *Re.*16. 17. Minimus erat Dauid inter filios patris ſui, ita quòd quando Samuel venit ad inungendum vnum ex filiis ſuis Iſai, Dauid erat in paſcuis, nec in principio vocatus fuit, quaſi nullius eſſet reputationis. Deinde,cùm fratres eius eſſent in exercitu, miſit eum pater ſuus,onuſtum victualibus,ad deferendum illis.

3. *Re.*17. Magnam penuriam patiebatur Elias, quand

quando petiit viduã Sareptanã, vt daret ei paululum aquæ,& buccellam panis.

Filij prophetarum sub Eliseo, in magna paupertate viuebant,qui parum de pane & insipidum pulmentum habebant. *4.Reg.4.*

Hanna vxor Tobiæ, ibat ad textrinum opus quotidie. Per quod videtur illos pauperes fuisse, qui nec ipsum instrumentum ad texendum possent in domo sua tenere. Vnde Tobias filio suo dixit: Noli timere fili mi, pauperẽ quidem vitam gerimus &c. *Tob. 2. & 4.*

Filij Rechabitarum domos non ædificabant, semen non serebant, vineas non habebant, vinum non bibebant, sed in tabernaculis habitabant. *Iere.35.*

De plebe pauperũ, qui nihil penitus habebãt, dimisit Nabuzaradam in terra Iuda. Pauperibus ergo pepercit, diuites & potẽtes occidit, vel captiuos in Babylonem duxit. *Iere.39.*

Exemplum paupertatis amandæ, habemus in domino Saluatore, qui fuit de paupere matre natus, & à paupere fabro nutritus, decenter pastus, fuit pannis non pellibus inuolutus, & in præsepio reclinatus, & post in purificatione virginis gloriosæ, oblationem pauperum parentes pro eo in tẽplo obtulerunt. *Luca 2.*

Item cito post, Ioseph cum puero & matre eius fugit in Aegyptum. *Matt.2.*

Luc.2. Cùm factus esset puer Iesus annorũ duodecim, remansit in Ierusalẽ, ignorante Maria & Ioseph. Per quod apparet, quòd magnam familiam non habebant ad associandum puerum vel ad ei seruiendum.

Matt.8. Circuiens Iesus ciuitates & castella non habebat vbi caput reclinaret, vnde ait: Vulpes foueas habent, &c. filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet. Et in fine, nudus appensus est in cruce.

Ioan.19. Discipuli pro maiori parte de statu pau-
Matt.4. pertatis fuerũt assumpti, Iacobus & Ioãnes reficiebant retia. Et Luc.5. lauabant retia.

Matt. 5. In sermone domini in monte, primũ po-
Luc.6. nitur commendatio paupertatis: quasi ipsa esset totius spiritualis ædificij fundamẽtũ.

Matt.11. Inter cætera Christi miracula ponitur vnum, quòd pauperes euangelizabantur: eo quòd ante aduentum ita fieri non solebat.

Mat.19. Adolescenti de ingressu ad vitam æternam quærẽti dixit dominus: Si vis esse perfectus, vade & vende vniuersa quæ habes, & da pauperibus.

Eodem. Mirã remunerationem promittit dominus, omnia derelinquentibus propter nomen ipsius.

Luc.14. Pauperes & debiles ad cœnã illam domini magnã fuerunt inducti: imo & quidã de viis & sepibus leguntur ibi fuisse compulsi.

De

De illo famoso paupere Lazaro, in sinu Abrahæ ab Angelis deportato, nullũ aliud iustitiæ opus, vel causam gloriæ scripturæ allegare videntur, nisi quod ipse receperat mala in hac vita mortali. Et ideo Deus voluit eum consolari in alia. *Luc.16.*

Omnes, qui credebant in primitiua ecclesia, erant pariter, & habebant omnia cõmunia, possessiones & substantias vendebant, & distribuebant omnibus prout cuique opus erat. *Actu.2.*

Petrus dixit claudo pauperi eleemosynã petenti: Argentũ & aurum nõ est mihi, &c. *Actu.3.*

Vale dicens Paulus fidelibus de Achaia dixit inter cætera: Argentũ & aurum aut vestem nullius concupiui, ipsi scitis. Quoniã ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt ministrauerunt manus istæ. *Actu. 10*

Esurimus, & sitimus, & nudi sumus. *1.Cor.4.*
Item in fame, & siti, & frigore &c. *2.Co.11.*

De Hypocrisi & simulatione.

CAPVT LXXVI.

AMmon filius Dauid, simulauit languorem vt posset decipere Thamar quam libidinosè amabat. *2. Re.13.*

Vxor Ieroboam mutato habitu venit ad Abdiam Prophetam, cui ille, dixit: Quare aliam te simulas? *3.Re.14.*

Giezi famulus Elisei, simulauit dominũ *4.Reg.5.*

ſuum indigere duplici veſte, pro duobus adoleſcentibus ex filiis prophetarum.

2. *Ma.*5. Cum veniſſet Apollonius Ieroſolymam miſſus ab Antiocho pacem ſimulans, quieuit vſq; ad diem Sabbati,& tunc feriatis Iudæis,arma ſuis capere præcepit, & omnes qui ad ſpectaculum venerant,trucidauit.

*Prou.*8. Quamuis diuina ſapientia generaliter
*Mat.*23. impium deteſtatur:tamen ſpecialiter hypo
Luca 11. critis comminatur multoties in euangelio, dicens:Væ vobis P[h]ariſæis.Phariſæis volentibus capere Ieſum in ſermone reſpondit increpans eos:Quid me tentatis hypocritæ?Matt.22.

Luca 13. Archiſynagogus indignans, quia dominus Sabbato curaret, dicebat turbæ: Sex dies ſunt, in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini,& non in die Sabbati.Dominus autem illum arguit, hypocritam vocans.

*Ioan.*18. Quidam ſunt,qui magna ſcelera perpetrant,& modica peccata deuitant,excolantes culicem ,& camelum glutientes: ſicut principes ſacerdotum, qui magis timuerũt intrare prætorium Pilati,quàm nequiſsimè procurare crimen homicidij.

*Actu.*5. Malam hypocriſim commiſerunt Ananias,& vxor eius Saphira,ſimulantes ſe totum agri pretium attuliſſe, & ad pedes apo

ſtolor

ſtolorum poſuiſſe.

Quãuis Simõ magus crediddiſſet in prædicatione Philippi, Petrus dixit ad eum: Nõ eſt tibi ſors in ſermone iſto, cor enim tuum non eſt rectum coram domino. Pœnitentiam itaque age &c. Reſpondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me. *Actu. 8.*

Elymam magum grauiter notauit Paulus de hypocriſi & falſitate, dicens: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili Diaboli, & inimice omnis iuſtitiæ, non deſinis domini vias peruertere rectas. *Actu. 13.*

De munerum acceptione & oblatione.

CAPVT LXXVII.

ABraham noluit accipere munera, quæ obtulit ei rex Sodomorum, licet ipſe optime meruiſſet, quando reuerſus fuit Abraham à cæde quatuor regum. *Gene. 14.*

Munera miſit Iacob offerri Eſau fratri ſuo, vt compeſceret iram eius. *Gene. 32.*

Munera obtulerunt filij Iſraël, ad opus tabernaculi domini, in tanta quantitate, quòd iuſsit Moyſes clamari, vt nullus aliquid vlterius offerret. *Exod. 36.*

Mercedẽ iniquitatis amauit Balaam & iuit cum nuntiis Balaac, qui diuinationis pretium habebant in manibus. *Nu. 22.*

Aioth obtulit munera Eglõ regi Moab, & poſtea ſecreto loquens cum eo percuſsit *Iudic. 3.*

eum grauiter & occidit.

Iudi.16. Inimici Sanson pecuniã Dalidæ promiserunt,& eã vt illum deciperet induxerunt.

1. Reg.8. De filiis Samuel dicitur: Declinauerunt post auaritiam, acceperunt munera. Et statim sequitur: Peruerterunt iudicium.

1. Reg.12 Non fuit impositum Samueli, qui viginti annis populum Israël iudicauerat, quòd vnquam munera ab aliquo accepisset.

2. Re.16. Xenia, quæ obtulit Siba puer Mephiboseth Dauid, à facie Absalon fugiẽti, videntur inclinasse animum ipsius Dauid, ad hoc quòd contra absentẽ iniquũ tulit iudicium.

2. Re.vl. Areuna voluit offerre Dauid aream,& omnia ad sacrificium necessaria, sed ille noluit gratis accipere, nec sacrificium de alieno offerre.

3. Re.10. Regina Saba dedit regi Salomoni centum viginti talenta auri, aromata multa, & gemmas pretiosas. Rex autem Salomon dedit ei omnia quæ voluit, & quæ petiuit ab illo, exceptis his quæ vltro obtulerat ei munere regio.

3. Reg.15. Rex Syriæ Benadad, fœdus habebat cũ Baasa rege Israël: sed propter munera quæ misit ei Asa rex Iuda, rupto fœdere cũ Baasa, grauiter impugnauit eum.

4. Reg.5. Naaman Syrus fuit animo gratus ab Eliseo curatus. Giezi qui ab eo accepit munera,

nera, fuit graui plaga percussus.

Misit rex Babylonis literas & munera ad Ezechiam. & sequitur, Lætatus est autē Ezechias in aduentu eorum. Sed nota ibi quomodo displicuerit Domino. *4. Re. 20.*

Achaz rex Iuda spoliata domo domini, & domo regū & principum, dedit regi Assyriorum munera, & tamē nihil ei profuit. *2. Pa. 28.*

Statuerunt Iudæi in memoriam lætitiæ quam habuerunt interfecto Aman, pessimo Iudæorum inimico, vt pauperibus munuscula largirentur. *Esth. 9.*

Conquerendo loquitur dominus per Esaiam dicens: Principes tui infideles, socij furum, omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. *Esaiæ 1.*

Dedit magister militiæ regis Babylonis, cibaria Ieremię & munuscula, & dimisit eū. *Iere. 40.*

Postquàm exposuerat regi Nabuchodonosor Daniel visionē, rex in sublime illum extulit, & munera magna & multa dedit ei. *Dani. 2.*

Balthasar Babylonis rex promiserat magna donaria Danieli, qui respondens ait: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da. *Danie. 5.*

Abiit Ionathas Ptolemaidam, & dedit Alexandro, & Ptolemæo, regibus argentū multum & aurum & dona, & inuenit gratiam in conspectu eorum. *1. Mach. 10.*

1.*Ma.*12 Videns Tryphon Ionathan venisse ad eum cum exercitu multo, timuit eum, & cũ honore accepit, & munera ei dedit, & hac occasione decepit eum. Nã remissis militibus, ipsum cum paucis retinuit, & occidit.

2.*Ma.*4. Propter munera, quæ dedit & promisit ambitiosus Iason regi Antiocho, obtinuit summum sacerdotiũ, cùm autem misisset pecuniam regi per Menelaum ille supplantauit eum, & obtinuit principatũ: quia supposuit Iason talenta argenti trecenta.

Eodem. Menelaus frater Lysimachi per pecuniã quam promisit Antiocho, obtinuit summũ sacerdotium, deinde donauit Andronico, quædam vasa aurea, de templo furtim accepta, & fecit Oniam occidi. Postmodũ cùm accusaretur apud Ptolemæum regem, per pecunias quas ei dare promisit, accusatores suos procurauit morte damnari.

2.*Ma.*14 Cupiens obtinere summum sacerdotium à quo deiectus fuerat Alcimus proditor impius & detractor, obtulit Demetrio regi coronam auream & quædam alia.

Matt. 2. Obtulerunt Magi domino pauperi, aurum, thus, & myrrham.

Iudas accepta pecunia à Iudæis ipsum Christum tradidit eis. Matth. 26.

Milites illi, qui debuerant custodire se-
*Mat.*28. pulchrum domini, accepta à Iudæis pecunia

copi

copiosa, dixerunt, quòd discipuli eius furati fuerant, illis dormientibus.

Pauperculæ donum viduæ, quæ duo æra minuta misit in Gazophilacium, præfertur à domino muneribus diuitum. *Luca 2.*

Cùm vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam dicens: Date & mihi hanc potestatem. *Actu. 8.*

Felix præses qui tenebat Paulũ vinctum à Iudæis nequiter accusatum, sperabat quòd pecunia daretur ei à Paulo. Propter quod frequenter eum accersens, loquebatur cum eo. Et quia verisimile est eum non habuisse intentum, Paulum dimisit vinctum. *Actu. 24*

De Fortitudine & Strenuitate.

CAPVT LXXVIII.

VIdens Abraham nepotem suum Loth esse captum, assumptis vernaculis suis, & aliis sociis irruit nocte super quatuor reges, qui ceperant illum. Et percussis hostibus, reduxit Loth, cum tota substantia, & populo Sodomorum. *Gene. 14.*

Securum facit hominẽ & audacem, puritas conscientiæ. Hinc est quod Iacob tumẽs cum iurgio, ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatũ meũ sic exarsisti post me & scrutatus es omnẽ supellectilem domus? *Genes. 31.*

Dixit Angelus ad Iacob: Si cõtra Deum *Gene. 32.*

fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis.

Exod.5. Audacter & constanter stetit Moyses coram Pharaone arguens eum, quia non dimittebat populum domini. Armati ascenderunt filij Israël de terra Aegypti.

Exod.13. Caleph & Iosue viriliter confortauerunt
Num.13. populum, dicentes: Ascendamus & possi-
Num.14. deamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Et iterum: Neque timeatis populum terræ, quia sicut panem, ita possumus eos deuorare.

Num.31. Phinees cum duodecim millibus pugnatorum debellauit Madianitas. Quorum præter viros & mulieres, qui occisi fuerant, triginta duo millia virginum in præda fuerunt. Animalium verò erat maxima multitudo. Nec aliquis de filiis Israël mortuus est.

Deut. 31. Moyses dixit ad Iosue, qui ei debebat succedere: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces populum istum.

Iosue 8. Pergens ad bellum Iosue contra habitatores Hai, erat in fronte exercitus vallatus auxilio pugnatorum.

Iosue 10. Captis quinque regibus dixit Iosue ad principes, qui secum erant: Ite & ponite pedes vestros super colla regum istorum: nolite timere nec paueatis.

Dixit Caleph ad Iosue, octogintaquinque annorum sum hodie, sic valens, vt eo valebam tempore,quãdo ad explorandum missus sum,illius in me temporis fortitudo perseuerat. *Iosu.14.*

Aioth iudex & princeps exercitus Israël in fronte gradiens,dixit ad populum:Sequimini me,tradidit dominus inimicos nostros in manus nostras. *Iudic.3.*

Gedeoni dixit Angelus, dominus tecum virorum fortissime.& post, Vade & in hac fortitudine tua liberabis Israël de manu Madian.Cúmque ille se humiliter excusaret, audiuit, Ego ero tecum, & percuties Madian,quasi virum vnum. *Iudic.6.*

Ex præcepto domini dixit Gedeon exercitui:Qui formidolosus est & timidus, reuertatur.Trecentis enim viris,pulchro stratagemate Madianitas vicit. *Iudic.7.*

Samson leonem manibus inermis lacerauit. Et post hoc,opera fortitudinis multa fecit,vt patet cap.15.16. *Iudic.14.*

Audiens Saul obsidionem virorum Iabes Galaad,audacter,& efficaciter, & festinanter succurrit eis. *1. Re. 11.*

Dauid in pueritia sua, fortiter superauit,& interfecit leonẽ & vrsum, & Goliath Philistæum. *1. Re. 17.*

Item Dauid venit cum vno milite,ad *1.Reg.26*

cast

castra Saul,& intrauit tentorium eius, tulit hastam & scutum eius.

2.*Reg*.2. Pueri duodecim ex Isboseth, & duodecim ex parte Dauid apprehenso vnusquisq; capite comparis sui, defixit gladium in latus cōtrarij,& ceciderunt simul. Vocatúmq; est nomen loci illius, ager robustorum.

2.*Re*.23. Desyderante & petente Dauid de aqua cisternæ bethlehem, tres fortes milites Dauid irruperunt castra Philistinorum, & attulerunt ei de aqua illa.

4.*Reg*.9. Viriliter egit Iehu, percutiēs duos reges: & fratres Ochozię,& filios Achab. Et ꝓphetas Baal occidit in multitudine numerosa.

4.*Re*. 11. Cum magna strenuitate Ioiada pontifex eripuit regnum Iuda de manu Athaliæ, & Ioas de genere Dauid paruulum coronauit.

1.*Par*.11. Ioab filius Saruiæ, fuit princeps & dux exercitus, quia in primis percussit Iebusæum, qui habitabat in Ierusalem,& ita statuerat Dauid.

Nehe.2. Dixit Nehemias optimatibus & magistratibus Iudæorum: Surgamus & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorum in bono.

Nehe.4. Filij transmigrationis ædificantes murum in circuitu Ierusalem, vna manu faciebant opus,& altera tenebant gladium.

Nehe.6. Inimici filiorum transmigrationis terrebant

bāt eos variis modis, cogitantes, quòd cessarent ab opere. Sed dixit Nehemias: Quam ob causam confortaui magis manus meas.

Audientes filij Israël potentiam Holofernis, præparauerunt se diligenter ad resistendum, preoccupantes vertices montiū, & muris circundantes viros suos congregauerunt frumenta in præparationem pugnæ. *Iudith.4.*

Miram strenuitatem habuit Iudith, cundo ad Holofernem & occidendo eum in tentorio suo. *Iudic.10. 12.13.*

Socij Danielis dixerunt Nabuchodonosor regi Babylonis: Deus noster potest nos eripere de camino ignis: quod si noluerit, notum sit tibi, ô rex, quòd Deos tuos non colimus. *Danie.3.*

Daniel non omisit propter edictum regis, quin oraret Deum suum. *Danie.6.*

Mirā fortitudinem habuerūt Matathias & filij eius, quia ita restiterunt Antiocho regi. & præualuerunt toties contra eum. *1. Ma.2.*

Confidenter & strenuissimè Iudas Machabæus flumen transit ad castra hostium, qui erant vltra ipsum flumen. *1. Ma.5.*

Eleazar filius Saura, cucurrit audacter ad Elephantem, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsum, & mortuus est illic. *1. Ma. 6.*

Eleazarus dixit tortoribus suis: Forti- *2. Ma.6.*

ter vi

ter vitam excedendo, dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplar fortè relinquam, si prompto animo ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis legibus, honesta morte perfungar.

2.Ma.7. Supramodum mater mirabilis, & horum memoria digna, quę pereuntes septem fortissimos filios sub vnius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem, quam in Deo habebat, singulos eorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia, & fœmineæ cogitationi masculinum animum inserens.

2.Ma.11 Machabæus, & qui cum eo erant, ibant prompti ad bellum contra Lysiam, de cælo habentes adiutorem. Leonum autem in more, impetu irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis vndecim millia peditum, & equitum mille sexcentos. Vniuersos autem in fugam verterunt.

Act.4. Virtute magna, reddebant apostoli testimonium resurrectionis IESV Christi, & gratia magna erat in omnibus illis.

Act.6. Stephanus plenus gratia & fortitudine, faciebat prodigia & signa magna in populo. Eius autem fortitudo præcipuè apparuit in eo, quod Iudæis constantissimè restitit, & diram mortem patientissimè tolerauit.

Cic.2.rh. Fortitudo, est considerata periculorũ susceptio

ſceptio,& laborũ perpeſsio. Sed in hoc conſtat Paulum apoſtolum fortiſsimũ militem Chriſti fuiſſe, qui tot,& tanta pericula pro Chriſto ſuſtinuit,& tot,& tales labores ſuſcepit. Sicut patet ab 11. Actorum, vſq; ad finem. Ipſe etiam hos enumerat ad 2. Cor. 11.

De Confidentia & Magnanimitate.

CAPVT LXXIX.

MOyſes ſtetit coram Pharaone multoties & confidenter arguebat eum. *Exod. 5.*

Confidenter, licet reuerenter, arguit Nathan propheta Dauid, poſt adulterium & homicidium ab illo commiſſum. *2. Re. 12.*

Dixit Elias ad Achab: Non ego turbaui domum Iſraël, ſed tu & domus patris tui, qui dereliquiſti mandata domini. Et poſt hoc fecit prophetas quadringentos quinquaginta occidi. *3. Reg. 18.*

Idem quoq; Achab regi Iſraël, dicenti ſibi: Num inueniſti me inimicum tibi? reſpõdit: Inueni, eo quòd venundatus ſis, vt faceres malum in conſpectu domini. *3. Re. 21.*

Itẽ poſtea dixit Ochoziæ regi Iſraël: De lectulo, ſuper quẽ aſcendiſti, non deſcendes. *4. Reg. 1.*

Eliſeus mira libertate dixit ad Ioram regem Iſraël, exercitu circunſtante: Quid mi hi & tibi eſt? Vade ad prophetas patris tui. *4. Reg. 3.*

Fuit dominus cum Ioſaphat, quia ambulauit in viis Dauid patris ſui. Sequitur: *2. Pa. 17.*

Cùm

Cúmque aſſumpſiſſet cor eius audaciam, per vias domini, &c.

2.Pa.24. Spiritus domini induit Zachariam, filium Ioiadæ, & ſtetit in conſpectu populi, dicens: Quare tranſgredimini præceptum domini? Quod vobis non proderit.

2.Pa.32. Ezechias confortauit bellatores ſuos, dicens: Nolite timere regem Aſſyriorum, & vniuerſam multitudinem quæ cum eo eſt. Plures enim nobiſcum ſunt, quàm cum illo.

Neh.4.6. Sanaballat, & cæteri inimici dolentes de ædificatione muri Ieruſalem miſsi ſunt, vt poſſent reſiſtere & terere Nehemiam variis modis, ſed non poterant propter eius magnanimitatem.

Iudi. 10. & 13. Miræ magnanimitatis fuit Iudith, quæ inermis iuit ad tentorium Holofernis, & eum ibi occidit.

Eſth.3. 4. & 5. Mardochæus magnanimiter renuit adorare Aman ſuperbiſsimum, licet ſciret regem hoc præcepiſſe. Idem etiam cum magna ſæueritate & libertate loquebatur reginæ dicens: Ne putes quòd animam tuam liberes, quia in domo regis es: ſi enim nunc ſilueris per aliam occaſionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui peribitis.

Danie.3. Ananias, & ſocij eius confidenter Nabuchodonoſor regi dixerunt: Deus noſter quē colimus, poteſt nos eripere, &c.

Simil

Similiter Daniel qui de edicto regis Da- *Danie.6.*
rij non curauit, sed dominum suum more
consueto orauit.

Matathias & filij eius magnanimiter re *1. Ma.2.*
bellarunt & restiterunt regi Antiocho.

Videntes socij Iudæ Machabæi exerci- *2. Ma.3.*
tum venientem, dixerunt: Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam, & tam fortem? & ait Iudas: Facilè est concludi in manus paucorũ. Et nõ est differẽtia in cõspectu Dei, liberare in multis, aut in paucis, quia non est in multitudine exercitus victoria belli, sed de cęlo fortitudo est.

Signum magnanimitatis dedit Timo- *1. Mac.5.*
theus exercitui suo de Iuda Machabæo, si transirẽt fluuium ad hostes audacter, & sic fecit Iudas, & magnam habuit victoriam.

Eleazar filius Saura cucurrit audacter ad *1. Ma.6.*
Elephantem, vbi credebat esse regem & & supposuit se ei, &c.

Cùm dicerent socij Iudæ ad eum, vt libe *1. Ma.9.*
rarent animas suas, quia hostes erant multi, & ipsi pauci, respondit Iudas: Absit rem istam facere, & si appropiauit tempus nostrum, moriamur in virtute, & non inferamus crimen gloriæ nostræ.

Ionathas animauit suos ad pugnam, ex *Eodem.*
eo quòd bellum ex aduerso, & aqua Iordanis hinc & inde, ripæ, & paludes, & saltus,

& non erat locus diuertendi.

1.Ma.11. Cùm esset Ionathas in prælio contra alienigenas, reliquerunt eum omnes ex suis exceptis duobus. Sed videntes, quòd dux fortiter pugnaret, reuersi sunt fugientes, & ceciderũt de alienigenis tria millia virorum.

2.Ma.6. Eleazarus quoque magno animo pro patriis legibus morti se obiecit.

2.Ma.7. Nec minoris animi fuit mulier illa, quæ cum septem filiis mori maluit, quàm patrias leges præuaricari.

2.Ma.10 Egregius militiæ dux Iudas Machabęus ad eas, quæ amplius vrgebant, pugnas se conuertit.

2.Ma.11 Machabæus, & qui cum eo erant, vidẽtes auxilium de cęlo sibi missum conualuerunt animis, non solùm homines, sed & bestias fortissimas, & muros ferreos parati intrare.

Mat.27. Crucifixo domino, Ioseph ab Arimathia, audacter introiuit ad Pilatum & petiit corpus IESV.

Ioan.9. Ille cæcus natus, à domino illuminatus, libera voce veritatẽ de domino fatebatur.

Ioan.11. Dixit Thomas ad discipulos: Eamus & nos, & moriamur cum eo.

Mat. 26. Act. 2.3. 4.5. Petrus qui ad vocẽ vnius ancillæ pauefactus Christum negauerat, recepto spiritu sancto, fuit tanta virtute indutus, vt coram populo Pharisæorum ac magistratuum collegio

legio, ipſum cum omni fiducia prædicaret.

Magiſtratus & miniſtri arguendo dixerunt, apoſtolis præcipiendo: Præcepimus vobis, ne doceatis in nomine iſto. Et ecce repletis Ieruſalem doctrina veſtra, & vultis ſuper nos inducere ſanguinem hominis iſtius. Reſpondentes autem Petrus & Apoſtoli, dixerũt: Obedire magis oportet Deo, quàm hominibus. *Actu.5.*

Stephanus plenus gratia & fortitudine, Chriſtum dominum cum mira libertate prædicabat, & Iudæos increpans, confundebat dicens inter cætera: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos ſemper ſpiritui ſancto reſtitiſtis. *Act.6.7.*

Paulus Apoſtolus, præſente Paulo proconſule, Elymã magum duriſsimè increpauit & ad tempus lumine oculorũ priuauit. *Actu.13.*

Cùm mandaſſet magiſtratus, vt Paulus & Silas liberarentur de carcere, Paulus dixit eis: Cæſos nos publicè, homines Romanos indemnatos miſerunt in carcerem, & nunc occultè nos eiiciunt. Et ſic locutus eſt quòd illi timentes venerunt, & rogauerunt eos, vt egrederentur de illa ciuitate. *Actu.16.*

Commota & confuſa ciuitate Epheſina, ciues impetum fecerunt vnanimiter in theatrum raptis comitibus Pauli. Paulus autem voluit intrare in ipſum, ſed non *Actu.19.*

permiserunt eum discipuli.

Act.20. Vale dicens fratribus de Asia dicebat Paulus: Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi, quia vincula & tribulationes me manent in Ierusalem, sed nihil, inquam, horum vereor, nec facio animam meam precíosiorem quàm me, &c.

Act.23. 24.& 25. Coram illis iudicibus, quos habuit Paulus, miram magnanimitatem ostendit, videlicet, coram Anania principe sacerdotum, Felice, Festo, à quo manifestè grauatus, Cæsarem appellauit.

Act.27. In tot & in tantis periculis constitutus Paulus, semper fuit intrepidus & securus, & hoc præcipuè apparuit in tempéstate, quam passa est nauis sua.

Augusti. li.xiiij. de ciuit. Dei cap.6. De ipso beato Paulo dicit August. illum opportunum (inquit) & fortissimum virum qui in suis infirmitatibus gloriatur, qui & plus omnibus suis coapostolis laborauit. Illum inquam, verum athletã Christi doctũ ab illo, vinctum de illo, crucifixũ cum illo, gloriosum in illo, in theatro huius mundi cui spectaculum factus est, & angelis & hominibus, legitimè magno agone certantem, & palmam supernæ vocationis in anteriora sectantẽ oculo fidei libentissimè spectantẽ, spectamus gaudere cũ gaudentibus, flere cum flentibus, foris habentem pugnas,

gnas, intus timores, cupientem dissolui & esse cum Christo, &c.

De patientia & mansuetudine, in iniuriis & tormentis. CAPVT LXXX.

MAnsuete ferebat Isaac cùm pater suus eum immolare vellet. *Gene. 22.*

Ioseph facinus quod in eum commise-rant fratres sui, & patienter tulit, & clemen-ter indulsit. *Gene. 37. & 45.*

Speciale mandatum dedit fratribus suis Ioseph, dicens: Ne irascamini in via. *Eodem.*

Citò orauit Moyses pro Maria, quæ con-tra eum tam iniquè locuta fuerat, & per orationem eius sanata fuit. *Num. 12.*

Murmurabat populus contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis popu-lum domini, & cùm iratus esset Dominus, vt percuteret populum, dixit Moyses ad Aaron: perge citò ad populum, vt roges pro eis, & sequitur, quòd plaga cessauit. *Num. 16.*

Filij Ephraim iurgantes fortiter contra Gedeonem, sedati fuerunt, propter eius mā-suetam responsionem. Quid enim tale face-re potui, quale vos fecistis? *Iudic. 8.*

Noluit sustinere Saul, quòd occideren-tur viri, qui detraxerant ei. *1. Reg. 11.*

Potuit Dauid pluries, & noluit, occide-re Saul ipsum acriter persequentem, quan-do abscidit oram chlamydis eius, quando *1. Re. 24. & 26.*

inuenit eum dormientem.

2. Re.15. & 16. Fugiens Dauid á facie Absalon, patienter dixit ad Sadoch: Si inuenero gratiam in oculis Domini reducet me. Et ad Semei maledicentem sibi, &c.

2. Re.19. Mephibosëth patiēter sustinuit iniquam sententiam contra se latam.

3. Re.12. Dixerunt seniores, dantes consilium Roboam: Si placueris populo huic, & lenieris eos verbis clementibus, omni tempore seruient tibi.

2. Pa.10. 4. Reg.6. Homines qui venerunt ad capiendum Eliseum, non permisit ipse illos aliquid mali habere, sed præcepit eis mensam apponi & refectos abire permisit.

Tob.2.3. Excæcatus Tobias, miram patientiam ostendit erga diuinum flagellum, irrisionem amicorum & vxoris.

Tob.3. Filia Raguelis Sara, grauem contumeliam ab ancilla prolatam, patienter tulit, nihil respondens, sed statim ad orationem se conuertens.

Iob.1.2. Iob fuit patiens perdendo sua & suos & quasi seipsum. Et notandum, quòd simul amisit bona sua, & liberos suos, & sic vehementior fuit tentationis impetus.

Item illi qui remanserūt, de amicis suis, plus ei desolationis quàm cōsolationis attulerunt. Vt patet in vxore, & in illis amicis,

qui

qui fuerunt ei consolatores onerosi.

Alacrem patientiam exhibuerunt socij Danielis, missi iussu regis, in fornacem ignis ardentis. Et tantùm, vel amplius fuit laudatus Deus ex eorum patientia, quàm ex Danielis sapientia. *Danie.3.*

Cùm plagis torqueretur Eleazarus, dixit: Domine tu scis, quia cùm à morte possem liberari, duros cordis sustineo dolores, secundùm animam verò, propter timorem tuum, libenter hæc patior. *2.Ma.6.*

Septem illi fratres cum matre sua alacri animo passi sunt horrenda tormenta. *2.Ma.7.*

Cùm interrogasset Petrus Dominum, quoties peccabit in me frater meus, dimittam ei, vsq; septies? Audiuit: Non dico vsq; septies, sed vsque septuagies septies. *Mat. 18.*

Ad remittendum fratribus ex corde, induxit dominus parabolam serui nequam, cui decem millia talenta à Domino liberaliter fuerunt dimissa. *Eodem.*

Cùm audissent Iacobus & Ioãnes, quòd Samaritani non receperunt nuntios Domini, quos præmiserat, dixerunt: Vis dicamus, vt ignis descendat de cælo, & consumat illos? Et Dominus increpauit illos, & dixit: Nescitis cuius spiritus estis. *Luc.9.*

Mulier in adulterio deprehensa, & corã Domino accusata, nihil omnino accusato- *Ioan. 8.*

ribus respondebat. Dominus autem pro ea verbũ assumpsit, & eam benignè absoluit.

Luc. 4. Cedendum est quandoque furori persequentium: vnde Dominus qui pati & occidi venerat, non vt timidus, sed vt prouidus, & horã passionis competentem expectans, rabiem Iudæorum pluries deuitauit. Lucæ 4. Iesus autem transiens per medium illorum ibat. Et Io. 8. cap. & 10. Abscondit se, & exiuit de templo.

Matt. 11. De seipso Dominus, ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.

Patientia Christi. Dominus noster patienter tulit iniurias illatas, verbis & factis. Verbis quidem detractoriis, contradictoriis, derisoriis & contumeliosis, detraxerunt enim ei occultè & manifestè. Occultè intra se loquendo & ipsum temere & nequiter iudicando. Hic si esset propheta, sciret qualis hæc esset mulier.
Luc. 7. Item Matthæi 9. Lucæ 5. Hic blasphemat.
Mar. 2. Manifestè quando dicebant discipulis eius
Mat. 12. Pharisæi: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester? Item quando eius miracula deprauabant
Luc. 11. dicentes: In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Matt. 12. Luc. 11. Item Non est hic homo à Deo, qui Sabbatum
Io. 7. 8. 9. non custodit, & ibidem scilicet, Ioan. 7. 9.
& 10. Nos scimus quia hic homo peccator est.

Item

Item dicebant eum habere dæmonium.

Contradictoria verò verba sustinuit. Io. 8. Tu de teipso testimoniũ perhibes: Testimonium tuum non est verum. & ibidem: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?

Et verba derisoria, cùm dixisset: Non est mortua puella, sed dormit, deridebant eum. *Matth.9.*

Item verba contumeliosa. Nónne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Et Luc.5. Quis est hic qui loquitur blasphemias? *Luce 8.* *Ioã.7.8.* *Luce 5.*

Specialiter autem in tempore passionis ante crucẽm, in domo Annæ & Caiphæ, coram Pilato, Herode, &c. Ac demum dum penderet in cruce, huiusmodi verba multa audiuit contra se. *Mat.26. & 27.* *Mar.14. & 15.* *Luca 22. 23.*

In factis item graues iniurias passus fuit. Nam ipso prædicante repleti sunt omnes in synagoga ira, & eiicientes eum extra ciuitatem, voluerunt eum præcipitare de supercilio montis. Et iterum ad lapidandum ipsum, lapides sustulerunt. Luc.4. Ioan.8. *Ioan.18. & 19.*

Item cùm exiret de Ierusalem, & vellet transire Samariam, Samaritani nuntios, quos præmisit, recipere noluerunt. *Luc.9.*

Præterea ipso prædicante, & Iudæos de eorum malitia increpante, illi ad lapidan- *Ioan. 8.* *Luc.23.*

Mat.27. dum eum, lapides sustulerunt. Hoc totum parum fuit respectu eorũ, quæ in passione sustinuit. Circa quæ notare poteris: quòd secundùm ea quæ prædixerat, fuit delusus & flagellatus, & crucifixus. Delusus in domo Caiphæ. Viri (inquit textus) qui tenebant eum, illudebant ei dicentes: Aue rex Iudæorum, &c. Similia in prætorio Pilati præsidis agebant, genu flexo illudebant ei, &c. Similiter illusus fuit in domo Herodis, spreuit illum cum exercitu suo, & illusit ei.

Luc.23. Item illusus fuit dominus Iesus in patibulo crucis pendens, & hic à militibus & sacerdotibus, & communiter à prætereuntibus, & latronibus. Siquidem de militibus dicitur: Illudebant ei milites accedentes, & acetum offerentes. De sacerdotibus autem Principes sacerdotum, cum Scribis & Senioribus illudebant ei, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere, &c. Prætereuntes autem, blasphemabant eum, mouentes capita sua, &c. Latrones, qui crucifixi erant, improperabant ei.

Mat.27.

Luc.23. Vlterius nota, quòd fuit illusus nutibus & signis, quando mouebãt capita sua, & flectebant genua. Verbis, quando dicebant salutantes, Aue rex Iudæorum. Factis, Quando fuit spinis coronatus, & arundo loco sceptri posita in manu eius, sputis deturpatus.

Nunc

Nunc veste purpurea,nunc alba vestitus.

Saluator noster in sua passione,mansuetudinem exhibuit ad proditorem,quem vocauit amicum, ad lictorem, cuius aurem sanauit. *Eodem.* *Mat.26.*

Ad Annam,ad Caipham,ad Pilatum,coram quibus fuit falsissimè accusatus, mansuetissimè respondit,&c. *Ioan.18. & 19.*

Item ad crucifixores, pro quibus orauit. *Luc.23.* Et ad latronem, cui tam benignè respondit,&c.

De flagellatione pēsandum est: quia ipse dominus primò flagellatus fuit in capite. Percutiebāt caput eius arūdine.Itē in facie. Et apud Io.cap.19. Vnus ministrorum assistens pontifici, dedit ei alapam.Item in collo,colaphis eum cædebant,& in toto corpore.Tradidit illis Pilatus Iesum flagellis cæsum,vt crucifigeretur.Circa quod notari potest, quòd flagellari solent in capite inscij qui erudiuntur.In collo serui, qui de domo eiiciuntur.In facie rei,qui nuncupantur.In toto corpore scelerati, qui puniuntur. *Luc.22.* *Ioan.19.* *Mat.27.*

Item considerari debet ab anima fideli, quòd ipse fuit flagellatus, linguis blasphemantium, improperantium, acclamantium, Crucifige eum. Palmis percutientium,vt in Matthæo.26. Alij palmas in faciem dederunt, In arundine & flagellis. Sicuti

cuti visum est in Matthæo & Marco.

Ioan. 18. Ad omnis verò iniuriæ cumulum multum facit, quòd Dominus dominantium, qui soluit compeditos, & illuminat cæcos, ipse fuit tanquam latro captus, & ligatus. Ministri Iudæorum, ait Ioannes, comprehenderunt Iesum & ligauerunt eum.

Ioan. 18. *Luc.* 23. *Mat.* 27. Item fuit latroni postpositus: quia petierunt Iudæi Barrabam sibi dimitti, & dominum crucifigi, testantibus Euangelistis. Et tamen ille erat latro, & in seditione fecerat homicidium. Vnde ille Barrabas erat homicida, soditiosus, latro insignis, in malitia diffamis.

Ioan. 19. Fuit insuper in medio latronum positus, quasi esset magister eorum, & sceleratior omnibus. Vnde Ioan. 19. Medium autem Iesum, &c.

Præterea pensandum est, quòd ipse fuit in omnibus membris corporis afflictus seu sensibus. Oculi nanque eius videbant illos tortores suos rabidos & crudeles. Item piã matrem suam pariter in anima crucifixam, & dilectum discipulum, & mulieres deuotas compatientes. Aures autem, verba blasphemiæ insultationis, derisionis, & improperij audiebant. Nares etiam ratione loci Caluariæ, in quo crucifixus est vbi decaluabantur & decapitabantur malefici, poterãt

foetor

fœtore grauari. Gustus eius fuit afflictus in hoc, quòd fuit potatus vino myrrhato, vel aceto cum felle mixto. in quibus datur intelligi, potum fuisse amarissimum.

Sensus autem tactus, per totum corpus diffusus, vbi dolorem sensit in membris, videlicet, flagellatis in manibus & pedibus, clauis atrociter perforatis.

Poterit etiam considerari, quòd ipse Dominus Iesus sustinuit damnum in rebus, quas secundùm hominem habuit: Quia fuit vestimentis nudatus, ab amicis derelictus. Vnde discipuli relicto eo, omnes fugerunt, afflictus in toto corpore vt dictum est, per acerbissimam passionem. *Ioan. 19.* *Mat. 26.* *Mar. 14.*

Item passus est in corde vel in mente, quia compatiebatur ibi amicis astantibus, & inimicis eum ignoranter crucifigẽtibus.

Tum etiam passus est quodammodo, & læsus in fama, seu opinione, quia dicebant eum populi fuisse seductorem. Domine dixerunt ad Pilatum Principes sacerdotum, Recordati sumus, quòd seductor ille, &c.

Aduertendum est etiam circa salutiferam passionem Domini nostri Iesu Christi, quòd fuit turpis, imo turpissima & ignominiosa, ratione loci, quia in Ierusalem, vbi notus, vocatus & honoratus fuerat, & multa miracula fecerat, &c.

Item ratione temporis, vel diei, quia in die solenni Paschæ, quando conuenerat ad diem festum, maxima multitudo hominũ, & hora quasi sexta, fuit ductus ad crucem, vt ab omnibus posset sciri.

Item & ratione generis ipsius mortis, quia morte crucis, morte debita maledicis, malefactoribus, & iniquis. Tum & ratione modi, ad ipsum tormentum eundi. Exiit enim Iesus baiulans sibi crucem, quod certè non legitur de aliis duobus nequam, qui ducebantur cum eo.

Item & ratione cõsortij, nam fuit crucifixus in medio duorum latronũ, quasi esset vnus ex eis, vel maximus aut magister.

Adhuc aggrauatur illius benedicta passionis acerbitas, ex naturali dominici corporis complexione. Certum est enim illud sacrum corpus fuisse cõplexionis optimæ, & mirabiliter delicatæ: vtpote organizatũ spiritus sancti opere, sine aliquo naturæ vitio vel errore: vnde caro sua sancta, nullam habuit rebellionem, vel pugnam, contra spiritum. Et idcirco spiritus merito magis diligebat ipsam, quam alterius spiritus, vel anima debeat diligere corpus suum.

Item & ex diuturnitate passionis acerbitas aggrauatur. Nam multi martyres igne cremati, vel aqua submersi, aut capite trun-

cati martyrium suum celeriter cōpleuerūt. Passio verò dominica durauit, quasi ab instanti conceptionis suæ, vsque ad horā mortis. Certissimè nanque præsciuit, quicquid sua humanitas passura fuit: specialiter tamen & continuè durauit, ab illa hora post cœnam vsque ad sextæ feriæ horam nonā.

Item ex qualitate membrorum, in quibus passus fuit, videlicet, in pedibus & manibus, quæ sunt membra neruosa, & doloris maximè perceptiua.

Signū autem, quòd passio Domini acerbissima & grauissima fuerit, ex hoc præcipuè potest haberi, quòd narrante Luca, in oratione post cœnā ex vehementi imaginatione futuræ angustiæ factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. *Luca 22.*

Eandem verò dominicam passionē reddit inæstimabiliter gratiosam, quòd ad illam sponte se obtulit, Surgite, aiebat, Ecce appropinquat qui me tradet. Et apud Io. 18. Iuit obuiam ministris quærentibus Iesum Nazarenum. Et cùm audissent Dominum dicentem: Ego sum, ceciderunt in terram. *Mat. 26.*

Item captus, vinctus, ignominiosè ductus, mendaciter accusatus, colaphizatus, sputis illinitus, flagellis cæsus, spinis derisoriè coronatus. Nullum verbū, aut signum *Luc. 23.*

impat

impatientiæ seu turbationis ostẽdit. Quin imo multiplex beneficium illis à quibus ita præmebatur ostendit. Nam aurem amputatam seruo sacerdotis sanauit, multa pia & vtilia verba illis dixit, & pro crucifixoribus suis clementer orauit, patrem suum dulciter inuocans, & eos benignè excusans. Pater, inquit, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt.

Denique hæc omnia passus est, non propter se, sed propter nos. Nam propter peccata tollenda, quia quæ non rapuit, tunc exoluit. Vnde propter necessitatẽ & vtilitatem nostram, non propter suam, animam posuit pro omnibus amicis suis, pro nobis quippe liberandis voluit comprehendi, pro nobis redimendis voluit vendi, pro nobis honorandis voluit confundi, & in cruce suspendi, vinculatus est vt absolueremur. Flagellatus est, ne flagellaremur. Mortuus est,
Gala. 2. ne æternaliter moreremur. Hinc Paul. ait: in fide viuo filij Dei qui dilexit me, & tra-
1. Cor. 15. didit semetipsum pro me. Et alibi: Christus
1. Petr. 2. mortuus est pro peccatis. Item Petrus ait: Christus passus est pro nobis, vobis relin-
Esai. 53. quẽs exemplũ. Et Esaias ait: Vulneratus est
Ioan. 10. propter scelera nostra, eius liuore sanati sumus. Et apud Ioan. Animam meam (inquit) pro ouibus meis pono.

De Ap

De Apostolis cæsis dicitur, ibant gauden tes à cõspectu concilij, quoniã digni habiti sunt, pro nomine Christi contumeliã pati. *Actu.5.*

Stephanus ad lapidatores fuit ita patiens & benignus, quòd diligentius pro illis, quã pro seipso orasse videtur. Nã positis genibus clamauit voce magna, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatũ. Orans autẽ pro se, non legitur genua flexisse nec clamasse. *Actu.7.*

Paulus & Silas positi in duro carcere media nocte orabant dominum & laudabant. *Actu.16.*

De constantia & perseuerantia in propositis.

CAPVT LXXXI.

NOn est respiciendum retro post egressum de societate malorum, sicut fecit vxor Loth, quæ versa est in statuam. *Gene.19.* Singulis diebus, molesta erat Ioseph domina eius. Et tamen ille perseueranter resistebat operi nephario. *Genes.39.*

Nunquã potuit Moyses irasci, aut vinci, quòd vel in Aegypto immolaturus domino remaneret, vel paruulos aut iumenta populi dimitteret Pharaoni. *Exod. 8. 9. & 10.*

Durè reprehensus Dauid à fratre suo maiore & etiam disuasus à Saule, non destitit ab incepto, sed viriliter pugnauit, & Goliath vicit. *1.Re.17.*

Perseueranter egit Ioab in obsidione Rabbath, donec capta fuit ciuitas. *2.Re.12.*

2. *Re*.18. Item in prælio contra Abſalon.

2.*Re*.20. Et contra Sebam filium Bochri,in obſidione ciuitatis Abela.

Ne.4.6. Quamuis Nehemias in ædificando multa paſſus fuit impedimenta,non tamen ceſſauit ab opere, donec murus fuit totaliter conſtitutus.

Tob.2. Cùm Tobias ſemper ab infantia ſua timuerit Deum:non eſt contriſtatus contra dominum,quòd plaga cæcitatiseuenerit ei, ſed immobilis in Dei timore permanſit.

Iudith.4. Eliachim ſacerdos magnus,allocutus eſt omnem Iſraël dicens:Scitote quoniam exaudiuit dominus preces noſtras, ſi manentes permanſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu Dei,&c.

Eſthe.3. 4.*&* 5. Scire cupiebant famuli regis Aſſueri: vtrũ Mardochæus perſeueraret in ſententia,de nõ adorando Aman:qui ita cõſtanter perſtitit in propoſito, vt non ſolũ adorare noluerit,ſed nec ei aſſurgere trãſeunti.

Dani.3. Socij Danielis conſtanter dixerunt Regi Babylonis:Notũ ſit tibi rex, quòd Deos tuos non colimus, & ſtatuam tuam non adoramus.

Danie.6. Non dimiſit Daniel propter crudele decretum Darij,quin oraret in die, ſicut ante conſueuerat,dominum ſuum.

Dani.13. Conſtãter reſtitit Suſanna duobus preſbyter

byter

byteris ſenibus,qui eã tam vehementi pulſatione tentabant.

Multi de populo Iſraël diffinierũt apud ſe vt nõ mãducarent immũda,& elegerunt magis mori,quàm coinquinari immundis. *1. Ma.1.*

Mirã conſtantiã & perſeuerantiã habuit Eleazarus in tormẽtis,& magis elegit grauiſsima morte puniri,quã cõtra legẽ carnes edere porcinas,vel ſimulare ſe comediſſe. *2. Ma.6.*

Septem illi fratres cum pia matre ſua, bene perſeuerauerunt, vſque in finem, nec poterant ad præuaricationem legis adduci blanditiis,aut tormentis. *2.Ma.7.*

Firmiſsimum virginitatis propoſitum habuit beata Maria virgo quæ noluit conſentire in conceptione filij,donec intellexit quòd hoc fieret non opere viri, ſed virtute Spiritus ſancti. *Lucæ 1.*

Ponit dominus exemplum de illo homine ab aliis illudẽdo,qui incepit turrim ædificare,nec potuit conſummare. *Luc.14.*

Cæcus natus,à domino illuminatus,conſtanter perſeuerauit contra Phariſæos veritatem confitens & defendens. *Ioan.9.*

Omnes diſcipuli domini erant perſeuerantes in oratione vnanimiter cum mulieribus,& Maria matre Ieſu. *Actu.1.*

Principes Iudæorum videntes Petri conſtantiã & Iõannis,comperto quòd homines *Actu.4.*

essent sine literis,& idiotæ admirabantur.

Actu.11. Videns Barnabas quòd multi Antiochæni erant ad fidẽ cõuersi, hortabatur omnes, in proposito cordis,permanere in domino.

Actu.13. Paulus & Barnabas suaserunt fratribus, vt permanerent in gratia Dei.

Actu.20 Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur Paulo,quoniam vincula & tribulationes in Ierusalem sustinere debeat. Sed nihil horum(inquit)vereor,nec facio animã meam pretiosiorem quàm me.

De bello corporali & victoria, vt plurimum diuinitus obtenta.

CAPVT LXXXII.

Gene.14. ABraham cum paucis sociis suis debellauit quatuor reges, qui ita potentes erant,quòd terras multas vastabant & tandem quinque reges Pentapolis vicerunt,& Sodomam, & Gomorrham spoliauerunt. Ipse verò Abraham spolia omnia recuperauit,& Loth nepotem suum liberauit.

Notandum,quòd in bello iusto, non tenetur homo inimicis suis pugnam prædicere, vel eos præmonére. Imo licet etiam eis insidias tendere: Sicut patet per Abraham.Et Iosue 8.& 10.Idem patet de Gedeone.Iudi.8.

Exod.17. Contra Amalech, filios Israël impedire nitentem misit Moyses Iosue ad pugnandum.

dum. Ipſe verò in propria perſona nō iuit, ſed in oratione permanſit, & plus fecit orādo, quàm ille manibus feriendo.

Filij Iſraël moti, valde animosè aggreſsi ſunt bellū prohibente Moyſe contra Amalechitas & Chananæos. Illi autem percutientes & concidentes filios Iſraël, percuſsi ſunt vſque Horma. *Num.14.*

Rex Arad pugnauit contra filios Iſraël, & duxit inde prædam. Illi verò voto ſe domino poſtea obligantes, vicerunt eum, & vrbes hoſtium ſubuerterunt. *Num.21.*

Ex præcepto domini pugnantes filij Iſraël contra Madianitas, tantam victoriam habuerunt, quòd triginta duo millia virginum fuerunt in præda, & tamen de populo Iſraël non fuerunt, niſi duodecim millia pugnatorum: De quibus nec vnus quidem in prælio mortuus eſt. *Num.31.*

Vociferante populo & clangentibus tubis, ſicut præceperat Ioſue, muri Iericho corruerunt, & ſic capta eſt ciuitas. *Ioſue 6.*

Occaſione præuaricationis Acham, filij Iſraël fugati fuerunt à viris vrbis Hai. Poſt expiationem autem peccati, ad præceptum domini, capta fuit ciuitas & ſubuerſa. *Ioſue 7.8*

Cùm pugnaret Ioſue contra quinque reges, qui venerant ad deſtruendum Gabaonitas, miſit dominus ſuper illos lapides ma- *Ioſue 10.*

gnos de cęlo,& multo plures lapidibus mortui sunt grandinis, quàm quos gladio percusserunt filij Israël. Tunc ad vocem Iosue, stetit Sol per spatium vnius diei, vt posset delere funditus inimicos suos.

Eodem. Notabile est autem, quòd licet in acquisitione terræ promissionis dicatur quòd Iosue omnem terrã percusserit cum regibus suis,& quòd præter Gabaon, omnes debellando ceperit. Tamen legitur ibi: Dominus autem Israël pugnauit pro eo. Vnde quãuis filij Israël manibus fortiter pugnarent, tamen Deo attribuebatur victoria.

Iudic.1. Post mortem Iosue filij Israël non legũtur iuisse ad prælium, nisi prius consulto domino, & sic iuerunt. Et tradidit dominus Chananæum & Pheresæum in manus eorum.

Iudic.3. Multas gentes dimisit dominus inter filios Israël, vt erudiret in eis Israëlem, & omnes qui non nouerant bella Chananæorum & discerent filij eorũ certare cum hostibus,& habere consuetudinem præliandi.

Eodem. Suscitauit dominus Israëli saluatorem nomine Ehud, qui percussit Eglon regem Moab, descenderúntque cum eo filij Israël ipso in fronte gradiente, qui dixit ad eos: Sequimini me, tradidit enim dominus inimicos nostros in manus nostras. Et percusser

ſerunt de Moabitis circiter decem millia.

Dixit Delbora ad Barach: Surge, hæc eſt dies in quo tradit dominus Siſarã in manus tuas, perterruítq; dominus Siſarã & omnes currus eius, ita vt omnis hoſtium multitudo vſque ad internetionem caderet. *Iudic.4.*

In trecẽtis viris, qui manu ad os proiiciẽtes aquas biberũt, liberauit dominus Iſraël de manu Madiam & Amalech, qui erant in maxima multitudine tempore Gedeonis. *Iudic.7.*

Abimelech filius Ierobaal ex cõcubina, interfecit ſeptuaginta fratres ſuper vnum lapidem vt ſolus poſſet dominari. Poſtea quædam mulier cerebrum eius fregit fragmen molæ iaciens ſuper ipſum, dum obſideret turrim Sychem, reddidit illi dominus malum, &c. *Iudic.9.*

Tranſiuit Iephthe ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos, quos tradidit dominus: Percuſsítque viginti ciuitates filiorum Ammon plaga magna nimis. *Iudic.11.*

Ex magna fortitudine, quam dedit dominus Samſoni, multas victorias obtinuit de Philiſtæis, qui tunc graui ſeruitute opprimebant filios Iſraël. *Iudic.15. & 16.*

Sexcenti viri de Tribu Dan, venerunt in Lays ad populum quieſcentem & ſecurum, & percuſſerunt eos in ore gladij: vrbémque incendio tradiderunt nullo penitus ferente *Iudic.18.*

præsidium, eo quòd procul essent à Sydone, & cum nullo hominum haberent quicquam societatis, aut commercij.

Iudi.20. Licet filij Israël iustè mouerentur contra filios Beniamin, & essent plures septuplum quàm illi, tamẽ ipsi fortitudine & numero confidentes, bis fuerunt debellati. Postea verò coram domino flentibus & ieiunantibus, dixit eis dominus: Cras tradam eos in manus vestras, & tunc plenam victoriam habuerunt de ipsis.

1.Reg.4. Tempore Heli sacerdotis, filij Israël debellati fuerunt à Philistæis: & postea quasi tentantes Deum, tulerunt arcam domini secum, sperãtes per eam præsumptuosè victoriam habituros. Philistæi verò confortantes se mutuo, iterum vicerunt eos, & arcam domini ceperunt in prælio.

1.Reg.7. Clamante ad dominũ Samuele pro filiis Israël, & sacrificiũ pro eis offerente intonuit dñs fragore magno super Philistiim & cæsi sunt ab inuicem inter seipsos fugati.

1.Reg.11. Cùm obsessi essent viri Iabes Galaad, à Nahas rege Ammonitarum, cito succurrit eis Saul. Nam cum multitudine bellatorũ ingressus est castra, in vigilia matutina, & sic dispersi sunt inimici, ita vt non relinquerentur in eis duo pariter.

1.Reg.14 Videns Ionathas, filius Saul, stationem

Phili

Philiſtinorum, dixit ad Armigerum ſuũ: Non eſt à domino difficile ſaluare in multis vel paucis. Et accidit quaſi miraculum à Deo. Fuit enim multitudo per eos proſtrata & huc illúcq; diffugiens, vbiq; diſperſa.

Ad mandatum Samuelis, percuſsit Saul Amalech. Et apprehendit Agag regẽ Amalech viuum. Omne autẽ vulgus interfecit. 1. Re. 15.

Mirabile duellum fuit inter Dauid & Goliath Gethæum gigantem. Dauid enim erat puer ineptus, & ſine militaribus armis, ſed cõfidens in domino, præualuit aduerſus gigantem armatum, fortem, & expertum. Et hoc in funda & lapide, in nomine domini. 1. Re. 17.

Audiens Dauid, quòd Amalechitæ ſuccẽderũt Siceleg, & captiuas duxerunt mulieres, conſulit dominũ vtrũ deberet perſequi latrunculos illos. Dixítq; ei dominus: Perſequere, & cum quadringentis viris debellauit eos, & prædam integram reduxit. 1. Reg. 30

Poſt multas perſecutiones iniquas, quas Saul commouit in Dauid, Philiſtæi pugnauerunt aduerſus eum, totúmq; pondus prælij verſus eſt in Saul, ipſe verò accipiẽs gladium, ex deſperatione irruit in eum. Mortuus eſt ergo Saul, & tres filij eius, & vniuerſi viri eius. 1. Re. 31.

Crudele bellũ fuit inter duodecim pue- 2. Reg. 2.

ros Dauid,& duodecim ex parte Isboſeth filij Saul,quando mutuo ſe occiderunt.
2.Regum 5.& 6. Audierunt Philiſtæi,quòd Dauid vnctus eſſet in regem ſuper Iſraël, & aſcenderunt vniuerſi,vt quærerent eum.qui conſulit dominum,& percuſsit eos.Alia vice accidit ei ſimile poſtea percuſsit iterum Philiſtæos, & tulit frenum tributi de manu eorum. Item percuſsit Moab,& factus eſt ei ſeruiẽs ſub tributo.Item percuſsit regem Soba. Et de Syria vigintiduo millia virorum.Seruauítque Deus Dauid in omnibus, ad quæcũque profectus eſt.
2.Re.10. Videns Ioab,quòd præparatum eſſet aduerſum ſe prælium, & ex aduerſo,& poſt tergum,dixit Abiſai fratri ſuo:Si præualuerint aduerſum me Syri, eris mihi adiutor. Si autem filij Ammon præualuerint aduerſum te,auxiliabor tibi.Eſto vir fortis,& pugnemus pro populo noſtro, & ciuitate Dei noſtri. Dominus autem faciet quod bonum eſt in conſpectu ſuo,&c. Inito prælio fugerunt omnes aduerſarij.
2.Reg.18. Bellum inhoneſtum habuerat Abſalon, contra patrem ſuum Dauid,& male ſucceſſit ei,& populo qui eidem adhæſit, vt ſcias populum non poſſe proficere, qui malo principi iniuſtè conſentit.
3.Re.20. Benadab rex Syriæ cum regibus obſideb

debat Samariam, & victus fuit & fugatus ad præceptum domini pugnantibus contra eorum exercitũ tãtum pueris principũ prouinciarum, qui erant 232. quos sequebantur septem millia filiorum Israël. Sequẽti anno venit iterum Benadab cum maximo exercitu, & ceciderunt centum millia peditum de Syris in die vna, pro eo quòd dixerãt: Deus est montiũ dominus, & non est Deus valliũ.

Cùm essent congregati rex Iuda & rex Israël & rex Edom, vt pugnarent contra Moab, & magnum paterentur aquæ defectum, dixit Eliseus propheta: Alueus iste replebitur aquis, insuper tradet dominus Moab in manus vestras. Et ita fuit. *4.Reg.3.*

Samaria tãdiu obsessa fuit à rege Syriæ, quòd vendebatur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cibi stercoris columbini quinq; argenteis: sed iuxta verbum Elisei Syri fugerunt audito sonitu exercitus plurimi. Et facta est rerum abundantia. *4.Reg.6. & 7.*

Amasias rex Iuda, obtenta victoria de Edom misit ad regem Israël, prouocans eũ ad prælium: sed fuit ab illo captus, & magna pars murorum ciuitatis Ierusalem destructa fuit occasione elationis ipsius Amasiæ. *4.Re.14.*

Licet Ieroboã filius Ioas rex Israël esset mal⁹ & popul⁹ eius, tamẽ dominus per manũ illi⁹ saluauit eos, & multa bona fecit eis. *Eodem.*

Bene

4.Re.19. Bene & mirabiliter pugnauit dominus pro Ezechia rege Iuda, aduersus Sēnacherib regem Assyriæ, quando angelus domini vna nocte percussit de exercitu Sennacherib centum octogintaquinq; millia. Et ipse post à filiis suis occisus fuit.

2.Pa.13. Abia rex Iuda cum exercitu suo, videns quòd instaret bellū ex aduerso, & post tergum, clamauit ad dominum. Et sacerdotes canere tubis cœperunt, & perterruit dominus Ieroboam, & omnem Israël. Et ceciderunt vulnerati ex Israël quingenta millia virorum fortium. Humiliatíq; sunt filij Israël vehementissimè, & confortati filij Iuda, eo quòd sperassent in domino.

2.par.14. Egressus est cōtra Asa regem Iuda Zara Aethiops cum exercitu suo decies centenis millibus: & inuocauit Asa dominum dicēs: Domine non est apud te vlla distantia vtrum in paucis auxilieris, aut in multis, &c. sequitur: Exterruit itaque dominus Aethiopes, & ruerunt vsq; ad internetionem, quia domino cædente contriti sunt.

2.Pa.20. Congregati sunt filij Moab & Ammon, vt pugnarent contra Iosaphat. At ille cōtulit se totū ad rogandum dominum. Cúmq; cœpissent cantores domini laudes canere, vertit dominus insidias aduersariorum in seipsos, & mutuis vulneribus ceciderunt.

Pha

Phacee filius Romeliæ rex Israël occidit *2.Pa.28.*
de Iuda cẽtũ viginti millia in vna die oẽs vi
ros bellatores, eo quòd reliquisſẽt dominũ.

Victoriam, quam dedit dominus populo *Iudi.16.*
Israël, per manum Iudith famosa est. Vt in
libro Iudith, quasi per totum. Vnde ipsa di-
xit, occiso Holoferne, dominus omnipotẽs
nocuit eum, & tradidit in manu fœminæ,
& confudit eum.

Videns Iudas Machabæus exercitum Se *1. Ma.3.*
ronis magnum, sociis timentibus ait: Facilè
est concludi multos in manu paucorum, &
non est differentia in conspectu Dei cæli li-
berare in multis, vel in paucis, &c. Et con-
tritus est Seron & exercitus.

Idem Machabæus cũ tribus millibus vi- *1. Ma.4.*
rorum qui tegumenta & gladios non habe
bãt, debellauit Gorgiã cũ magno exercitu.

De Iuda Machabæo satis notabile est, *1. Ma.6.*
quòd cùm toties pugnauerit, & tot probita *& 9.*
tes fecerit quandocumq; pugnaturus ora-
uit, & diuinum auxilium inuocauit semper
vicit. In duobus autẽ præcipuis bellis, orasse
non legitur. Vnum fuit contra Antiochum
Eupatorem: secundum contra Bacchidem
& Alcimum, & tunc ipse in prælio cecidit.

Venit Bacchides in virtute multa vt pu- *1. Ma.9.*
gnaret contra Ionatham, & dixit Ionathas
ad suos: Pugnemus & clamemus in cælum

vt li

vt liberemur de manibus inimicorum nostrorum, quod & factum est.

De impatientia & murmure.

CAPVT LXXXIII.

Genes. 16. AGar ancilla Saræ non ferens correptionem dominæ suæ, quæ affligebat eam propter ipsius superbiam, fugam iniuit sed ad mandatum angeli rediit.

Exod. 5. Præpositi filiorum Israël dixerunt Moysi & Aaron: Videat dominus & iudicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone, &c.

Exod. 14. Videntes Aegyptios filij Israël dixerunt ad Moysen: forsitan non erant sepulchra in Aegypto, ideo tulistis nos, vt moreremur in solitudine.

Exod. 15. Prima murmuratio filiorum Israël in deserto, fuit pro defectu potus. Murmurauit populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? &c.

Exod. 16. & 17. Deinde pro cibo murmurauit omnis congregatio filiorum Israël, dicens: Cur induxistis nos in desertum, vt occideretis omnem multitudinem fame? Iterum murmurauit postquàm miserat dominus coturnices & manna, præ sitis angustia.

Exo. 32. Videns, populus quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus aduersus Aaron, ait: Surge, & fac nobis

Deos,

Deos,qui nos præcedant.

Ortum eſt murmur populi,quaſi dolentium præ labore contra dominum, & accẽſus eſt in eos ignis domini,& deuorauit extremam caſtrorum partem.Et nota peruerſitatem illorum dicentium: Recordamur piſcium ,quos comedebamus in Aegypto gratis,cùm ita care emerant. *Num.11.*

Cùm patiebatur populus famem in deſerto,cum murmure & impatiẽtia recordabatur carnium , quas comederat in Aegypto.Sed de duriſsima ſeruitute , qua opprimebatur,nõ faciebat aliquam mentionem. *Eodem.*

Poſt terribilem mortem Chore,& complicũ ſuorum multitudo murmurauit contra Moyſen & Aaron,dicens: Vos interfeciſtis populum domini. *Num.16.*

Rurſus propter defectũ potus & fructuũ murmurauerunt & iurgati ſunt filij Iſraël contra moyſen ad aquas contradictionis. *Num.20.*

Videns Achitophel quòd non fuiſſet factum iuxta conſilium ſuum,in tantum impatiens fuit,quòd receſsit ab Abſalone , & abiens in domum ſuam ſuſpendio interiit. *2.Re.17.*

Quia durius locuti ſunt filij Iuda cũ aliis decem tribubus,ſeparatus eſt Iſraël à Dauid,& ſecutus eſt Sebam filium Bochri. *2.Re.19. & 20.*

Cùm dixiſſet Tobias de hœdo, quem balantem audiuit: Videte ne furtiuus ſit: *Tob. 2.*

vxor

vxor eius impatienter respondit.

Tob.3. Sara filia Raguelis vnam de ancillis suis pro culpa increpabat,& illa nimis iniuriosè respondit,dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

Iudith. 5. Nuntiatum est Holoferni, quòd filij Israël præparassent se ad resistendum:& furore nimio exarsit in iracundiam magnam.

Eodem. Item cum cessasset loqui Achior, indignatus est Holofernes vehementer.

Esther.3. Pro eo quòd Mardochæus noluit adorare Aman, ita ille indignatus & impatiens fuit quod visus est procurare mortem eius, & omnium Iudæorum.

Iob.2.3. Videns Elihu filius Barachel, quòd amici Iob disputantes cum eo, non poterant eum conuincere, ostendit multa signa impatientiæ verbis suis.

Danie.3. Audiens Nabuchodonosor, quòd socij Danielis auream statuam quam fecerat, adorare nolebant,in ira & furore eos coram se adduci præcepit.

Mat.2. Audiens Herodes natum esse regem Iudæorum turbatus est, & omnis Ierosolyma cum illo.

Luc.5. Discumbente domino in domo Mat-
Matt. 9. thæi,murmurabant Scribæ & Pharisæi, di-
Mar.2. centes ad discipulos eius: Quare cum pec-

cato

catoribus & publicanis manducatis?

Simile habetur Luc. 15. Erant appropinquātes ad IESVM publicanì & peccatores.

Item de Zachæo murmurabant dicētes: *Luc. 19.* Quia ad hominem peccatorem diuertiſſet.

Frater filij prodigi, audiens feſtum, quod *Luca 15.* faciebat pater adoleſcentiori filio reuertenti, indignatus eſt, & nolebat introire.

Videntes principes ſacerdotum & ſcri- *Matt. 21.* bæ miracula quæ dominus faciebat, & pueros clamantes: Hoſanna filio Dauid, indignati ſunt &c.

Phariſæi videntes ſe per illum cæcum na *Ioan. 9.* tum, à domino illuminatum verbis efficacibus confutari, maledixerunt ei & dixerunt: Tu diſcipulus eius ſis, & in peccatis natus es totus, & doces nos?

Factum eſt murmur Græcorum aduer- *Actu. 6.* ſus Hebræos, eo quòd deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum, &c.

De Puſillanimitate. CAP. LXXXIIII.

CVm dixiſſent angeli ad Loth: In mon- *Geneſ. 19.* te ſaluum te fac. Reſpondit: non poſſum in monte ſaluari, ne fortè apprehendat me malum. Et tunc peius ei accidit.

Videntes filij Iſraël Aegyptios poſt ſe, ti- *Exod. 14.* muerunt valde, licet vidiſſent tot miracula facta pro eis, poteſtate diuina.

Loquente domino Moyſi in monte, po- *Exod. 20.*

pulus audiebat voces,& lampades, & sonitum buccinæ, montémq; fumigantem, & perterriti,ac pauore percussi steterunt procul dicentes Moysi:Loquere tu nobis,& audiemus.Non loquatur nobis dominus, ne fortè moriamur.

Num. 13. 14. Reuelatione facta de conditionibus terræ promissionis,quæ habebat cultores fortissimos & vrbes grandes atq; muratas, dixit turba:Vtinam mortui essemus in Aegypto.& dixerunt:nuntij terruerunt nos. Sicut dicit Deut.1.

*Num.*22. Vidés Balaac rex Moab omnia quæ fecerunt filij Israël Amorrhæis,& quòd timuisset populus eius, plus confisus est in verbis, quàm in armis, vnde nuntios misit ad Balaam,vt veniret & malediceret filiis Israël.

*Iosue.*2. Exploratoribus, qui venerant ex parte Iosue,dixit Rachab: Noui quòd tradiderit dominus terram vobis,& iam irruit in nos terror vester,& elanguerunt omnes habitatores terræ.

Iosue 7. Postquam Acham tulerat de anathemate Iericho fugauerunt filij Hai filios Israël, & corruerunt ex eis triginta sex homines, pertimuítq; cor populi,& instar aquę liquefactum est.Iosue verò scidit vestimenta.

Iosue.9. Gabaonitæ audientes cuncta, quæ fecerat Iosue Iericho & Hai, timuerunt, & venien

nientes ad Iosue fecerunt pactum ad volũtatem ipsius.

Cùm haberet Gedeon in exercitu suo triginta duo millia hominum, clamatum fuit: Qui formidolosus est, reuertatur. Et reuersa sunt ex populo viginti duo millia hominum. *Iudic.7.*

Saul & omnes Israëlitæ audientes sermones Goliath Philistæi, singulare certamen petentis, stupebant nimis. *1. Re.17.*

Congregauit Saul vniuersum Israël, & venit in Gelboë, & vidit Saul castra Philistiim, & timuit, & expauit cor eius nimis. *1. Re.28.*

Roboam rudis & corde pauido, non potuit resistere exercitui, quem Ieroboam congregauit contra eum. *2. Pa.13.*

Cùm audisset exercitus Assyriorum Holofernem esse decollatum, fugit mens & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati, fugæ præsidium sumunt. *Iudic.15.*

Nuntiatum est domui Dauid, quòd rex Israël, & rex Syriæ confœderati deberent contra Ierusalem præliari: & commotum est cor eius & cor populi eius, sicut commouentur ligna syluarum à facie venti. *Esaiæ 7.*

Onus Tyri describens Esaias, dicebat, Formido & fouea, & laqueus super te, qui habitator es terræ. *Esa.24.*

Propheta Ieremia ex parte domini pro- *Iere.38.*

phetante Ierusalem capiendam esse dixerunt principes populi Sedechiæ, Rogamus vt occidatur homo iste. qui tanquam pauidus & miser respondit eis: Ecce ipse in manibus vestris est: Neq; enim fas est regem vobis quicquam negare.

Dani.6. Darius rex Persarum, statuit de consilio Satraparum, quoddam crudele decretum, quod cùm transgressus esset Daniel, missus est in lacum leonum, & tamen displicuit regi, sed illis Satrapis viriliter contradicere non audebat.

2.Ma.8. Videns Iudas Machabæus quòd reflexerat exercitus suus, & bellum perurgebat eum, confractus est corde, & in bello illo cecidit. Nec legitur idem Iudas alias in bellis vel alibi timuisse.

2.Ma.14 Nicanor cõtraxit amicitias cũ Iuda Machabæo, quod displicuit Antiocho regi, & mandauit Nicanori, vt hinc mitteret ei Iudã, qui hoc inuitè faciebat. Sed tamẽ voluntati regis resistere, non audebat. Vnde si potuisset, malam voluntatem regis implesset.

Matt.8. Arguit dñs pusillanimitatẽ discipulorum quia cõmotionẽ maris ipso præsente timebãt, vnde ait: quid timidi estis, modicę fidei?

Mat.24. Ambulãs supra mare Petrus, veniebat ad dominũ. Videns autẽ vẽtum validũ timuit.

Mat.26. Videntes discipuli capi Dominum & ligari

gari relicto eo fugerunt omnes. Petrus autem sequebatur eum à longe, quia appro pinquare non audebat.

Pusillanimis Petrus fuit nimis, quando *Eodem.* ad vocem vnius ancillę, dominum post tantæ audaciæ verba negauit.

Similiter adolescens ille amictus sindo- *Mar.14.* ne cùm teneretur à ministris, maluit amittere sindonem & nudus aufugere, quàm ibi amplius remanere.

Pusillanimitas videtur fuisse in Nicode- *Ioan.3.* mo, quòd ipse venit ad IESVM nocte, quasi non venire auderet de die.

Parentes illius cæci nati à domino illu- *Ioan.9.* minati responderunt timidè Pharisæis eo, quòd timebant extra synagogam fieri.

De fortitudine ad faciendum malum.

CAPVT LXXXV.

CAin fuit fortior quàm Abel, quando *Gene.4.* surrexit aduersus eum, & interfecit eum.

Multum laborauerunt illi quatuor re- *Genes.14.* ges, qui post magnam stragem hominum debellauerunt regem Sodomorum cum cæteris, & Loth nepotem ~~suum~~ Abrahæ ca ptiuum duxerunt.

Abimelec filius Ierobaal fatigationem *Iudic.9.* magnam sustinuit, occidendo 70. fratres suos, & postea Sychimitas oppugnando:

& deinde satis citò miserabiliter occisus.

1. Re. 18. 19. & 20. Multis & magnis periculis & laboribus Saul se exposuit ad persequendum Dauid & nunquam propositum potuit obtinere.

2. Re. 15. & 18. Absalon volens expellere patrem suum de regno, grande negotium arripuit, & pessimè ei successit.

3. Reg. 12. Excogitando & bellando multùm laborabat Ieroboam, ad hoc quòd populum Israël posset à domo Dauid auertere, & auersum retinere.

Iudith per totũ. Terras multas perambulauit Holofernes & deuastauit, vt eas posset Domini sui imperio subiugare. Sed tandem vna mulier decapitauit eum, etiam antequàm propositum compleuisset.

2. Ma. 9. Antiochus Epiphanes multos labores sustinuit, vt cultum Dei destrueret in Iudæa & tandem depauperatus & cõfusus in aliena terra miserabili morte defunctus est.

Luc. 1. Mat. 2. Non solùm prudentiores, sed etiam potentiores sunt filij huius sæculi, filiis lucis in generatione sua frequenter. Nam discipulis dormientibus, Iudas procurando proditionem diu solicitus vigilabat.

Mat. 28. Principes sacerdotum multa solicitudine & labore fatigati fuerunt ad hoc quòd possent extinguere, & ad nihilum redigere nomen Christi: corruperunt enim custodes

domi

dominici ſepulchri per copioſam pecuniam, quam dederunt vt dicerent eum, per eius diſcipulos fuiſſe furatum.

Item & diſcipulos eius nunc carceribus monuerunt, nunc ſermonibus arctauerũt, nunc verberibus & contumeliis affecerunt, vt non loquerentur, nec docerent in nomine domini Ieſu. *Act.3.4.*

Cùm Tribunus Lyſias vinctum detineret Paulum, fuerunt amplius, quàm 40. Iudæi, qui vouerunt ſe non guſtaturos quicquam donec occiderent Paulum, vnde volebant vt produceretur in medium, vt eo viſo ſtatim cum impetu occiderent. *Act.23.*

De homicidio. CAP. LXXXVI.

GRauiter Deus homicidiũ commiſſum à Cain puniuit, & tamen nondum erat prohibitum aliqua lege ſcripta. Occidit Cain Abel fratrem ſuum. Moyſes Aegyptium. Dauid Goliath. Ioab Abner & Amaſam. Salomon Abdoniam, Ioab, & Semei. Herodes Ioannem baptiſtam. Petrus Ananiam & Saphiram. Sed conſidera varias intentiones & cauſas. Voluit Dominus vt homo vehementer abhorreret homicidium: Vnde & ſanguinem cũ carne comedi prohibuit. Gene.19. *Gene.4. Exod.2. 1.Re.17. & 20. 2.Reg.3. 3.Reg.2. Marc.6. Act.5.*

Homicida deberet reputari quaſi occiſus, vnde dixit Rebecca: Cur vtroque orba- *Gene.27.*

bor filio in ira Dei? Quia si occidisset Esau Iacob, vtrunq; perdidisse filium reputabat.

Iudic.8. Si Zebee & Salmana fratres Gedeonis non occidisset, nequaquam post ab eodem occisi essent.

Iudic.9. Abimelech filius Ierobaal occidit septuaginta fratres suos, vt solus posset regnare. Sed ipse ibi modico tempore dominatus fuit, multa mala sustinuit, & malè vitam finiuit.

1. *Re.22.* Quia sacerdos Abimelech confortauit Dauid, fugientem Saul, ipsius Dauid persecutor Saul, occidit eum cum aliis sacerdotibus, mulieribus, & paruulis.

2. *Reg.1.* Occidi fecit Dauid adolescentem, qui dixit se Saul occidisse.

2. *Re.11.* Item fecit occidi Vriam per manũ Ioab.

2. *Re.13.* Absalon inuitatum ad conuiuium fratrem suum Ammon ibidem occidit.

3. *Reg.7.* 3. *Re.5.7.* 2. *Pa.28.* Tãtus est horror effundendi humanum sanguinem, quòd licet aliàs Dauid esset optimus, tamen noluit dominus, vt ædificaret ei templum, sed Salomon filius. Vnde dixit ei Dominus: Non ædificabis domum nomini meo, eo quòd sis vir bellator & sanguinem fudisti.

3. *Reg.2.* Quamuis Ioab fuerit miles probus in armis, & domino suo valdè fidelis: quia tamen occidit duos viros proditoriè, omnes

eius

eius gratiæ, quasi pro nihilo computatæ fuerunt. Vnde fecit eum occidi Salomon, licet teneret cornu altaris.

Procurante impia Iezabel, Naboth fuit crudeliter lapidatus: cuius vindictam fecit Dominus. 3. *Re.*21.

Nam ex præcepto Domini Iehu interfecit Achab & Iezabel homicidas, quorum sanguinem linxerunt canes. 4.*Reg.*9.

Rex Iuda Ioas iussit Zachariam filium Ioiadæ sacerdotis à populo lapidari, cùm tamen pater illius restituisset illi regnum, & Athaliam occidisset. Sed vltio paulò pòst secuta est. 2. *Pa.*24.

Duo senes presbyteri, qui mortem Susannæ nequissimè cogitabant, conuincti per Danielem, à populo sunt occisi. *Dani.*18.

Occidit Tryphõ Ionathã & duos filios eius: cùm tamen recepisset à Simone centum talenta argenti pro liberatione Ionathæ, & duos eius filios pro obsidibus. 1.*Ma.*13.

Ptolemæus filius Abobi fecit cõuiuium summo sacerdoti & duobus filiis eius, & cũ inebriati essent proditoriè occidit eos. 1. *ma.*16.

De stragibus hominum diuersis.

CAPVT LXXXVII.

Terribilis hominum & aliorum animalium strages fuit quando tempore Noë, omnes homines, præter octo, diluuio *Gene.*7.

perierunt.

Gene.14. Illi quatuor reges, qui debellauerunt quinq; reges, magnã cædem hominũ fecerũt, veniendo vsq; illuc, & pugnando cõtra illos, licet eorum numerus non sit scriptus.

Exodi per totũ. Quòd homines diuersis plagis perierint in Aegypto, & submersi sint in mari rubro, numerus per scripturam non potest sciri, sed debet maximus reputari.

Nu.12. & 14. De sexcentis tribus millibus hominum bellatorum, & quingentis quinquaginta à viginti annis & supra, qui numerati sunt nullus intrauit promissionis terram, exceptis Caleph, & Iosue, sed omnes interierunt variis calamitatibus in deserto.

Num.31. Maximam cædem fecerunt filiis Israël præcepto Moysi de Madianitis, quòd per prædam, quam rapuerunt potest deprehendi, quia triginta duo millia virginum sunt inuenta. Omnes autem mulieres corruptæ & masculi fuerunt iugulati.

Iosu.6.7.8 Tempore Iosue in ingressu terræ promissionis, tam in ciuitatibus, quàm in campis, fuit apud omnes homines infinitus numerus occisorum.

Iudic. 4. 7. & 11. & 12. Temporibus autem Delborę, & Gedeonis, & Iephthe iudicum Israël, multi fuerũt occisi, quamuis certus numerus non possit haberi.

Occa

Occasione vxoris Leuitæ, fuerunt occisa plusquàm sexagintaquinque millia hominum bellatorum,præter mulieres & paruulos,qui omnes in tribu Beniamin perierũt. *Iudi.* 20.

In diebus Heli quando fuit capta arca domini,ceciderunt de Israël triginta millia peditum pugnatorum. 1. *Reg.* 4.

Saul qui Amalech deleuit plurimos ibi occidit.& postea interfecto Goliath Philistæo multi Philistæi fuerunt occisi. 1. *Re.* 14.

In morte Saul & filiorum eius, multi de Israël ceciderunt. 1. *Re.* 17.

Dauid de suis & de filiis Ammon, & de Philistæis multum sanguinem fudit. 1. *Reg.* 31.

Sicut patet in diuersis locis,&c.

Pro peccato elationis Dauid, in numeratione populi,ceciderunt septuaginta millia virorum. 2. *Re.* 24. 2. *Re. per totum.*

Congregatis 32.regibus, & nimia multitudine pugnatorum, Benadab rex Syriæ, bis fugatus est ab Achab rege Israël & secunda vice,centum millia peditum ex parte Assyriorum occisa fuerunt. 3. *Re.* 20.

Abia rex Iuda,& exercitus eius,vulnerauerunt vno die de exercitu Ieroboam quingenta millia virorum fortium. 2. *Pa.* 13.

Asa rex Iuda,habuit in exercitu suo quingenta & octoginta millia virorum. Aethiopes verò fuerunt decies centena millia, & 2. *Pa.* 14.

ruerunt Aethiopes vſque ad internetionẽ, quia Domino cædente contriti ſunt.

2. Pa. 28. Rex Iſraël Phacee filius Romeliæ occidit de Iuda cẽtũ viginti millia virorũ bellatorũ die vna, eò ꝙ dereliquiſſent dominũ.

4. Re. 18. Quando Salmanaſſar cepit Samariam & tranſtulit filios Iſraël in Aſſyrios.

Iere. 39. Et quando Nabuchodonoſor cepit Ieruſalem, & captiuauit regem Iuda, ſatis eſt veriſimile multos homines corruiſſe, licet numerus non ſit certus.

Esth. 9. Occaſione ſuperbi & crudelis Aman, qui propter ſolùm Mardochæum voluit cæteros iugulare Iudæos, occiderunt Iudæi in regnum Aſſueri ſeptuaginta quinq; millia hominum, quos ſuos reputabant inimicos.

1. Ma. 11. Miſit Ionathas Demetrio apud Antiochiam tria millia virorum in auxilium contra illos de ciuitate, qui volebant Demetriũ occidere, & occiſa ſunt vna die de Antiochenis centum millia hominum.

2. Ma. 5. Tanta cædes hominum fuit in Ieruſalẽ, quando Antiochus Epiphanes eam cepit, quod toto triduo fuerunt interfecti octoginta millia hominum, & quadraginta millia vincti non minus venundati.

2. Ma. 8. Aduerſus Galatas, ſex millia ſoli peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de cælo, &c.

Præt

Præter prælia quæ commisit Iudas Machabæus, contra Apollonium & contra Seron principem exercitus Syriæ, de quibus agitur. 1. Machabæ. 3. Legitur ipse Machabæus duodecim specialiter habuisse conflictus, videlicet, ab octauo cap. 2. libri, vsq; in finem. In quorum primo occiderunt super nouem millia hominum de illis qui erant cum Nicanore. *2. Ma. 4.*

Deinde super viginti millia cum Timotheo & Bacchide. *Eodem.*

Postea verò de Idumæis vigintiquinque millia. *2. ma. 10.* Iterum de Idumæis in duabus turribus munitis plusquàm viginti millia. *Eodem.*

Consequenter cum Timotheo viginti millia quingenti, & equites sexcenti. *Eodem.* Item vndecim millia peditum cũ Lysia, & equitum mille sexcenti. *2. ma. 11.*

Postea innumerabiles cædes in quodam præsidio Timothei. *2. ma. 12.*

Item cum Timotheo triginta millia. *Eodem.*

Deinde vigintiquinq; millia in Carmon fortissima ciuitate.

Itẽ in alia ciuitate nomine Ephrõ totidẽ. *Eodem.*

Post in castris Antiochi Eupatoris interfecit quatuordecim millia. *Eodem.*

Tandem occisus Nicanor cum trigintaquinque millibus pugnatorum. *2. ma. 13.*

Summa omnium, ducenta & trigintasex mill *2. ma. 15.*

millia hominum & ſeptingẽti, præter illos, qui quandoq; de Iudæ exercitu ceciderunt.

1. Ma.9. Item exceptis illis, qui in diuerſis munitionibus & præliis occubuerunt, quorum certus numerus non habetur. Non computãtur etiã hîc qui in vltimo Iudæ bello contra Bacchidem & Alcimum mortui ſunt; vbi factum eſt prælium à mane vſque ad veſperam, vbi etiam dicitur quòd Iudas cecidit, & cæteri fugerunt.

De abſtinentia & ſobrietate.

CAPVT LXXXVIII.

Gene.2. PRæcepit Dominus Adam, dicens: Ex omni ligno paradiſi comede, de ligno ſcientiæ boni & mali ne comedas. In quo abſtinentia commendatur, dum non omni cibo voluit hominem vti in paradiſo.

Exo.24. & 34. Moyſes bis fuit in monte cum Domino 40. diebus, & 40. noctibus, & non manducauit nec bibit. Abſtinentia enim bona diſpoſitio eſt ad percipiendas reuelationes diuinas, & homo refectus diuina conſolatione, ſolet corporales delitias abhorrere.

Leui.11. Filiis Iſraël præcepit Dominus à multis cibis abſtinere.

Nume.6. Vir ſiue mulier cùm votum fecerint vt ſanctificentur, & ſe voluerint Domino conſecrare, à vino, & omni eo quod inebriare poteſt abſtinebunt.

Vxori Manue liberatorem populi con- *Iudic.* 13.
cepturæ, angelus apparens abstinentiam
indixit.

Filij Israël primò, & secundò à filiis Ben *Iudi.* 20.
iamin percussi fuerunt, postea fleuerunt co
ram Domino, & ieiunauerunt die illo, &
sic præualuerunt in illos. Populus Israël 1. *Re.* 14.
erat in castris esuriens, & erat mel per agrũ
& nullus comedit de eo, nisi Ionathas fi-
lius Saul, qui non audierat cùm adiuraret
pater populum ne comederet. Et tamen vo
luit eum pater interficere.

Cùm desiderasset Dauid aquam de cister 2. *Re.* 23.
na Bethlehem allatam, postea noluit bibe-
re, quia nimis auidè concupierat illam.

Sub Heli Sacerdote bis debellati sunt fi- 3. *Reg.* 4.
lij Israël à Philistæis, & arca domini capta & 7.
est. Sed postea sub Samuele ieiunauerunt, &
victoria sunt potiti.

Vxor Ieroboam vadens ad Ahiam pro- 3. *Re.* 14.
phetam, tulit decem panes, & vas mellis:
non fit ibi mentio de carnibus, quia suppo-
nebat prophetam non vesci talibus cibis.

Tenuis victus sufficiebat Eliæ, qui petiit 3. *Re.* 17.
à vidua Sareptana paululum aquæ, & buc-
cellam panis.

Notabile est, quòd Eliam pauerũt corui 3. *Re.* 17.
carnibus bis in die. Sed Angelus Domini 19.
ostendit ei panem, & vas aquæ semel tantũ.

Audi

3. Re.21. Audiens Achab comminationem sibi factam à Domino per Eliam prophetam, post occisionem Naboth, operuit cilicio carnem suam, ieiunauítque & dormiuit in sacco, & ambulabat demisso capite, propter quod Dominus illam quam comminatus fuerat, temperauit pœnam.

2. Pa. 20. Congregati sunt filij Moab & filij Ammõ, & cum eis de Ammonitis, vt pugnarẽt contra Iosaphat regem Iuda. Quod ille audiens totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicauit ieiunium in vniuerso Iuda. Sequitur, quòd victoriam obtinuit.

1. Esdr. 8. Esdras prædicauit ieiuniũ, & fecit quòd omnes affligerẽt animas suas, quia petierãt à domino, vt viã rectã & prosperam daret eis. Sequitur. Ieiunauimus & rogauimus dominũ, pro hoc, & euenit nobis prosperè.

Nehe. 1. Rogaturus Nehemias Artaxerxem regem pro ciuitate sancta, vt muri eius possent reparari, dicit de seipso: Ieiunabam & orabam ante faciem Dei cæli.

Nehe. 9. & 15. Conuenerunt filij Israël in ieiuniis, & in saccis, & humo super eos, &c. Et steterunt & confitebantur peccata sua & legerunt in volumine legis.

Tob. 2. Cùm esset factũ prandium bonũ in domo Tobiæ, & audiens Tobias vnum de filiis Israël iugulatum iacere in platea relinquens

quens prandium ieiunus venit ad corpus.

De Tobia iuniori & ſocero eius ac cæte ris amicis dicitur: Cum timore domini con uiuia nuptiarum exercebāt. Angelus etiam poſtea dicit vtrique Tobiæ: Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna. *Tob. 9. & 12.*

Audientes filij Iſraël terribilem poten- tiam Holofernis, humiliauerunt animas ſuas in ieiuniis. *Iudi. 4.*

De Iudith etiam dicitur, quòd ieiunabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter Sabbata & feſta & Neomenias domus Iſraël. *Iudi. 8.*

Alloquutura regē Aſſuerum dixit Eſther Mardochæo: Congrega omnes Iudæos, quos in Suſis reperies, & orate pro me: non comedatis & non bibatis tribus diebus & tribus noctibus, & ego cū ancillis meis ſi- militer ieiunabo. *Eſth. 4.*

Commendatur à Domino abſtinentia Rechabitarum, quia noluerunt bibere vi- num, ſicut præceperat eis pater eorum. *Iere. 35.*

Baruch legit verba libri ſui ad aures Ie choniæ filij Ioachim regis Iuda, & ad aures populi vniuerſi, qui audientes plorabant & ieiunabant, & orabāt in cōſpectu Domini. *Baru. 1.*

Duram dietam impoſuit Dominus Eze chieli prophetæ, dicens: Sume tibi frumen- tum, & hordeū, & fabam, & lentem, & mi- lium, & vitiam, &c. *Ezech. 4.*

Danie.1. Propoſuit Daniel in corde ſuo, ne pollueretur de menſa regis. Sequitur: pueris illis dedit Dominus ſcientiam & diſciplinam, &c.

Dani.10 De ſeipſo loquens Daniel ait: Poſui faciẽ meam ad dominum Deum, rogãs & deprecans in ieiuniis, ſacco, & cinere: Et tũc percepit ſpecialem reuelationẽ de incarnatione, de paſsione, & occiſione Christi, &c.

Dani.10 Daniel per tres hebdomadas panẽ deſiderabilem non comedit, & caro & vinũ non introierunt in os eius, & tũc mirabilẽ oſtendit ei dominus viſionẽ. Gregorius in homilia Pentecoſtes dixit, quòd ſpiritus ſanctus abſtinentem impleuit puerũ & prophetam iudicem ſenũ fecit, ſicuti apparet Dan. 10.

Dani.14 Panem & pulmentũ miſit Dominus per prophetã Habacuc Danieli poſito in lacu leonũ: non carnes aut alia cibaria delicata.

2.Ma.6. Eleazarus vir ætate prouectus, maluit occidi crudeli morte, quàm carnes porcinas contra legem manducare, vel etiam ſimulare ſe comediſſe.

2.Mac.7 Contigit ſeptem fratres cum matre eorum compelli à rege, carnes porcinas contra legem manducare: illi verò magis elegerunt crudeliſsima tormenta ſuſtinere.

Matt.3. De beato Ioanne Baptiſta dicitur, quòd eius eſca erat locuſtæ & mel ſylueſtre.

Mult

Multam abſtinentiam in cibo & potu di- *Matt.* 11.
cebatur facere, quaſi non manducans nec
bibens ſcilicet, Ioannes.

Anna prophetiſſa filia Phanuel, inter cæ- *Lucæ* 22.
tera commendatur, quòd non diſcedebat
ex templo, ieiuniis & obſecrationibus ſer-
uiens die ac nocte.

Saluator noſter poſt baptiſmum, ſtatim *Matt.* 4.
ductus eſt in deſertum, & ibi ieiunauit do- *Lucæ* 4.
nec eſuriret. Contra illos qui ieiunant cum
fœditate conſcientiæ, vel qui nolunt tem-
pore ieiunij eſuriem ſuſtinere.

Ad commẽdandam ſobrietatem, quæ eſt *Lucæ* 5.
in eſu piſcium, & in abſtinentia à carnibus,
multum facit, quod dominus in Euangelio
pluries multiplicauit piſces nõ carnes. Vn-
de ad præceptum Domini concluſerunt di-
ſcipuli multitudinem piſcium copioſam.

Præterea panes & piſces bis multiplicaſ- *Marc.* 6.
ſe legitur, nũquam carnes. De quinque pa- *Luc.* 9.
nibus & duobus piſcibus. Mar. 6. Luc. 9. Itẽ
de eodem Io. 6. de ſeptem panibus & paucis *Ioan.* 6.
piſciculis ab ipſo domino multiplicatis ha-
betur Mat. 15. Mar. 8.

Poſt reſurrectionem etiam ſeptem diſci- *Ioan.* 21.
pulis piſcantibus & non prendentibus, ma-
nifeſtauit ſe Saluator dicẽs: Mittite in dex-
teram nauigij rete, & inuenietis. Sequitur,
quòd extraxerunt rete plenum magnis pi-

ſcibus, & de piſcibus illis dedit Dominus diſcipulis ſuis.

Exod.16. Populo autem Iudaico tanquam carnali & de carne curanti dedit deus carnes ad veſcendum, licet in malum ipſius.

Mat.26. *Mar.14.* *Luc.22.* Multũ valet abſtinẽtia ad hoc, quòd homo poſsitvigilare facilius, & orare. Nã poſt cœnã increpauit Dñs diſcipulos ſuos, dicẽs: Non poteſtis vna hora vigilare mecum?

Luc.24. *Ioan.21.* Saluator noſter, cuius actio eſt noſtra inſtructio, nunquam legitur carnes comediſſe, niſi de agno Paſchali. de piſce verò, ſibi allato ad manducandum comedit.

Luca 10. Mittens Dominus diſcipulos ad prædicandum dixit: In quãcunque domum intraueritis. & edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt. Hoc eſt, vt eſſent contenti cibariis quæ haberent, non curioſa alia quærerent.

Actu.2. Volens Petrus rationabiliter oſtendere, quòd diſcipuli ſpiritu ſancto pleni, non eſſent ebrij, dicit quòd adhuc non erat hora diei tertia. Dans intelligere, quòd ante horam tertiam eſſet incõueniens manducare.

Actu.10 Cum eſuriret Petrus in domo Simonis Coriarij, cecidit ſuper eum mẽtis exceſſus, & vidit cælum apertum &c. In qua etiam viſione, oblata ſunt ſibi animalia, ſecũdum legem vetita. Qui comedere renuit, quãuis vt dictum eſt, eſuriret.

Erant

Erant in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ *Actu.13.*
prophetæ & doctores, &c. Ministrantibus
autem illis Domino, & ieiunantibus illis,
dixit illis Spiritus sanctus, Segregate mihi
Paulum, &c.

Paulus & Barnabas cùm constituissent *Act. 14.*
in diuersis ciuitatibus, per singulas ecclesias
presbyteros, & orassent cum ieiunationibus,
cōmendauerunt eos Domino, in quem
crediderunt.

De Gula & ebrietate.

CAPVT LXXXIX.

PRimum hominis peccatum, vitio gulæ *Gene.3.*
fuit completum.

Noë bibens vinū inebriatus & nudatus *Gene.9.*
est in tabernaculo suo.

Loth inebriatus incestum cum propriis *Gene.19.*
filiabus commisit, &c.

Esau pro lentis edulio vendidit primogenita *Gene. 25.*
sua. Prima tentatio filiorum Israël *Exod. 15.*
fuit de potu: secunda de cibo. Et postea si- *16. & 17*
mili occasione multoties peccauerunt.

Sedit populus manducare & bibere & *Exod.32.*
cœperunt ludere.

Dixit dominus ad Aarō, vinum & omne *Leui.10.*
quod inebriare potest, non bibes tu & filij
tui quando intrabitis in tabernaculū testimonij,
ne moriamini.

Quicūq; fecerat votū in lege, & se volebat *Nume.6.*

domino consecrare, à vino & ab omni eo quod inebriare poterat, abstinere debebat.

Num. 11. Flagrauit populus desyderio carnium, sedens & flens, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes, &c.

Iudic. 7. In trecentis viris, qui ad aquas lambuerunt, & moderate biberunt, liberauit Dominus Israël de manu Madian.

Iudic. 9. In epulis fiunt homines audaciores & loquaciores. Inter epulas & pocula, maledicebant Abimelech.

Iudic. 16. Epulantibus Philistæis & lætantibus domus cecidit super eos.

1. *Reg.* 2. Nolebant filij Heli carnes coctas ab offerentibus accipere: sed crudas, vt eas sibi lautius præpararent.

1. *Re.* 14. Comedit Ionathas modicum mellis, cõtra inhibitionem patris, & ideo occisus à patre fuisset, nisi populus occurrisset.

2. *Reg.* 13 Ammon filius Dauid in conuiuio Absalon temulentus fuit occisus.

3. *Re.* 20. Benadab rex Syriæ temulẽtus, in tabernaculo suo habebat maximam multitudinem bellatorum, & tamen victus fuit, & fugatus per pueros principũ prouinciarum.

Nehe. 9. Comederunt & saturati sunt, impinguati & abũdauerũt deliciis in bonitate tua magna, prouocauerunt autẽ te ad iracundiam.

3. *Esdr.* 3. Præualet vinũ omnibus hominibus qui

bibunt

bibunt illud,seducit mentem,itemq; regis, & orphani facit mentem vanam.

Holofernes bibit vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua. Et post pauca sequitur: Erat Iudith sola in cubiculo. Porro Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Quo facto Iudith habuit opportunitatem occidendi eum. *Iudi.12. & 13.*

Egressus est Aman à conuiuio Reginæ lætus & alacer, sed in crastino fuit tristis & confusus cum decem filiis suis patibulo crucis affixus. *Esth. 5.6 & 7.*

Nouerat Iob multa in conuiuiis peccata. Idcirco postquàm epulati fuerant filij eius, consurgens diluculo, offerebat holocausta per singulos. *Iob 1.*

Pro tempore illo,quo debebat destrui Ierusalem dicitur: Vocauit Dominus ad fletum,& planctum, & ecce gaudium & lætitia. Occidere vitulos,iugulare arietes,comedere carnes,& bibere vinum. Comedamus & bibamus cras enim moriemur. *Esai. 22.*

Sacerdos & propheta nescierunt, præ ebrietate. absorpti sunt à vino. errauerunt in ebrietate. Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, &c. *Esai. 28*

Ptolemæus filius Abobi, fecit cõuiuium Simoni sacerdoti, & duobus filiis eius, & cùm inebriati essent, occidit eos. *1. Ma. 15*

Matt.4. In tentatione Domini secundum Matth.
Marci 1. & Luc.legitur: Si filius Dei es, dic,vt lapi-
Lucæ 4. des isti panes fiant,&c.

Mat.14. Herodes natalis sui cœnam fecit, filia
Marc.6. verò Herodiadis ibi saltauit, & Herodi, simulque recumbentibus placuit.& hac occasione decollatus est Ioannes Baptista,ad petitionem illius saltatricis.

Lucæ 8. Spiritus immundi loca immunda diligunt. Vnde dæmoniacus ille,qui habebat legionem in corpore,habitabat in monumentis,& dæmones illi rogabāt dominum Iesum,vt exeuntes immitterētur in porcos, non in boues vel agnos, quæ sunt munda animalia mundo vescentes cibo.

Lucæ 16. Contra edaces & comessationibus vacantes,multum valet exemplū diuitis epulonis, qui conquerebatur se pati in lingua specialem cruciatum.

De Matrimonio. CAP. XC.

Gene.2. QVod vxor debeat esse viro suo socia & æqualis quo ad multa non domina,vel ancilla,patet per hoc,quòd Euā formauit Dominus de costa Adæ,non de capite vel de pede.Item patet,quòdvir est caput vxoris,quia fuit ei quodāmodo patri principium essendi: & facta est mulier de viro suo,non vir de muliere.Debet esse vir magister & doctor, vnde præceptum à Deo fuit

fuit datum Adæ,& per Adam Euæ.

Quòd vnus vir, vnam tantum vxorem habere debet,ſic dominus dicens,ait:Erunt duo in carne vna. *Eodem.*

Ante diluuium,ſolus Lamech duas vxores legitur habuiſſe. *Gene.4.*

In arca Noë tot viros,quot fœminas iuſſit Dominus reſeruari,vt videlicet eſſet vnica vnici. *Gene.7.*

Aegyptij tempore Abrahæ plus abominari videbantur adulterium quàm homicidium,vnde timebat Abraham ne eum occiderent, & poſtmodum Sarai vxorem ſuam Pharaoni offerrent quaſi nollet eam cognoſcere,quandiu crederetur maritum habere. *Geneſ.12.*

Sara vxor Abrahæ,obediebat marito,& dominum eum vocabat. *Gene.18.*

Propter Sarai vxorem Abraham flagellauit Dominus Pharaonẽ,plagis maximis. *Gene.12. & 20.*

Abimelech dominus per ſomnium minando exterruit. *Gen.21.*

Item etiam Abraham, illius votis condeſcendebat interdum.

Conſenſus exigitur ad matrimonium: Vocemus puellam,& quæramus ipſius voluntatẽ,dixerunt frater & mater Rebeccæ. *Gene.24.*

Ille blaſphemus qui fuit lapidatus in deſerto fuit filius mulieris Iſraëlitidis de viro Aegyptio generatus. Per quod haberi po- *Leu.24.*

test, quòd non expedit de diuersis ritibus matrimonia copulare, quia liberi inde nati, male imbuuntur.

Iudic.14. Secretum quod Samson parentibus suis dicere noluit: vxor eius extorsit ab eo in dãnum ipsius.

1. Reg.1. Dixit Helcana ad Annam: Nũquid ego melior sum tibi, quàm decem filij?

1. Re.25. Nabal durus & pessimus & malitiosus habuit vxorem Abigail, quæ erat prudentissima, & speciosissima.

2. Re.11. Quamuis haberet Dauid multas vxores, tamen adulterium cum Bathsaba cõmisit.

3.Reg.21 Non fuit alter talis sicut Achab qui venundatus est, vt faceret malum in conspectu domini. Concitauit enim eum Iezabel vxor sua, & abominabilis factus est in tantum vt sequeretur Idola.

4.Reg.8. *2.Pa.21.* Ioram rex Iuda, fecit malum coram domino & ambulauit in viis Achab: & subditur causa huius: filia enim Achab erat vxor eius.

Esdr.10. Filij transmigrationis, qui duxerũt vxores alienigenas secundùm mandatum Esdræ, dimiserunt eas.

Nehe.13. Videns Nehemias Iudæos ducentes vxores alienigenas, obiurgauit eos, & maledixit, & verberauit aliquos, & decalcauit.

Tob.3. Sara filia Raguelis dicebat in oratione

sua:

ſua: Virum autem domine in timore tuo, non cum libidine mea, conſenſi ſuſcipere.

Dixit angelus Tobiæ, in eos, qui cõiugiũ ita ſuſcipiunt, vt Deum à ſe & à ſua mente excludant, & ſuæ libidini, ita vacent ſicut equus & mulus, habet poteſtatẽ dęmonium. *Tob. 6.*

Honeſtam cauſam ducendi vxorem expoſuit angelus Tobiæ: Accipiens virginem cum timore domini, & amore filiorum magis, quàm libidine ductus. *Eodem.*

Prima nocte, quando introductus eſt Tobias iunior cum vxore hortatus eſt virginem, dicens ei: Sara exurge, & deprecemur Deũ hodie & cras, & ſecundo cras, quia iſtis tribus noctibus Deo iungimur. Tertia aũt nocte tranſacta, in noſtro erimus coniugio. *Tob. 8.*

Parentes Saræ monuerunt eam, honorare ſoceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & ſeipſam irrepræhenſibilem exhibere. *Tob. 10.*

Mulieres trãſlatæ de terra Iuda in Aegyptũ quæ ſacrificabant reginæ cæli, excuſabãt ſe per viros ſuos, qui ſimilia faciebant. *Iere. 44.*

Pro ſeruanda fide matrimonij Suſanna expoſuit ſe morti, & infamiæ: niſi ei per Danielem iuſtus dominus prouidiſſet. *Dani. 13.*

Ioannes Baptiſta fuit decollatus, quia Herodem de adulterio arguebat. *Mat. 14.* *Mar. 16.*

Quærentibus Phariſæis, ſi liceret homi- *Matt. 9.*

ni dimittere vxorem quacunque de causa, dixit Dominus: Quos Deus coniunxit, homo non separet.

*Luc.*14. Item ad illos, qui ad cœnam magnam vocati fuerunt, & non iuerunt, ille qui vxorem duxit, non rogauit se excusatum haberi, sed ait: Non possum venire. Quia status ille hominem vehementer allicit, & sæpe retrahit à diuinis.

*Ioan.*2. Saluator noster conuiuio nuptiarũ non dedignatus est interesse.

*Actu.*5. Ananias vxore sua conscia Saphyra, fraudem fecit de precio agri venditi, sed ambo grauissimè sunt puniti.

1.*Co.*2. Quantum ad actum coniugalem, ad paria, vel similia iudicat Apostolus virum & vxorem. Mulier sui corporis potestatẽ non habet, sed vir. Similiter autem & vir, sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

De Castitate. CAP. XCI.

*Gene.*4. QVandiu primi parentes in paradiso fuerunt, virgines extiterũt, sed ipsis eiectis dicitur: Adam cognouit Euam vxorem suam.

*Gene.*34. Cùm Sichem violasset Dynam filiam Iacob, fratres eius irati sunt valde: eo quòd fœdam rem operatus esset in Israël, & violata filia Iacob, rem illicitam perpetrasset.

Tan

Tandem & violatorem & patrem eius & eorum populum occiderunt.

Nota quòd hoc fuit ante legem ſcriptam ſub lege naturæ, quantum ergo ſub lege gratiæ virginitas honorari debet: & ſtuprum puniri? *Virginitatis commẽdatio.*

Iudas qui caſtus non erat, deteſtatus eſt fornicationem Thamar. *Gene.38.*

Quamuis Ioſeph eſſet ſeruus emptitius & elegantis formæ iuuenis, ſine vxore, tamen ſolicitatus à domina ſua recuſauit ſtuprum,& maluit offendere eam & in carcerem trudi,quàm perdere caſtitatem. *Gene.39.*

Poſt debellationem Madianitarum factam per Phinees & alios pugnatores, iuſſit Moyſes mulieres corruptas iugulari, & virgines reſeruari. *Num.31.*

Mundi eſſe debebãt, maximè à mulieribus,qui panes ſacerdotales comedebant. *1.Re.21.*

Quando mulier Sunamitis hoſpita Eliſei,volebat ei loqui, mittebat ad eam Eliſeus puerum ſuum, quaſi vitans colloquia mulierum. *4.Reg.4.*

Sara in oratione dicebat:tu ſcis domine, quia nunquã concupiui virũ, & mundã ſeruaui animã meam ab omni cõcupiſcentia. *Tob.3.*

Mortuo viro ſuo Iudith alium neſciuit, & ſemper caſtitatem amauit.Sed nota quid faciebat, quia cum puellis ſuis clauſa manebat, *Iudith.8.*

nebat, vel morabatur, & habens cilicium super lumbos suos, ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabbata & Neomenias, & festa domus Israël.

Dani.13. Susanna grauiter pulsata fuit ab illis senibus, sed suæ castitati, nec famam nec vitam præponendam esse putauit.

Matt.25. Ad hæc nullus de sola castitate confidat, secundùm id, quod de virginibus euangelicis scribitur: Tot enim fuerunt fatuæ, quot prudentes.

Luc.1. Beata virgo ab angelo venerabiliter salutata non est oblita voti & propositæ castitatis, licet angelus promitteret ei, quòd ex ea filius altissimi nasceretur.

Mat. 22. Per hoc quod Saluator dixit, quòd in illo
Lucæ 20. seculo neq; nubent, neq; nubentur, videtur quòd virgines illi vitæ beatæ, specialiter appropinquant.

Act.6. Castitatis argumentum fuit in beato Stephano, quia ipse ab Apostolis fuit deputatus ad ministerium vel custodiã mulierũ.

De luxuria, & incontinentia.

CAPVT XCII.

Genes.6. PEccatum carnis præcipua videtur fuisse causa, propter quam dominus diluuio deleuerit mũdum, dicitur enim: Omnis quippe caro corruperat viam suam.

Adeo

Adeo infecerat peſsimum luxuriæ vitium, Sodomā, & Gomorrham, vt clamor ierit ad dominum, & decem iuſti non ſint inuenti in eis: Quinetiam angeli, qui miſsi fuerant, vt probarent an clamorem opere compleſſent ad ſtuprum violenter impetebantur. Vnde merito igne, & ſulphure ciuitates illæ conſumptæ ſunt. *Gene. 18. & 19.*

Nota, quot & quanta mala euenerint, pro ardenti amore Sychem filij Emor, qui violenter Dynam oppreſsit. *Gene. 34.*

Luxurioſi quandoque luxuriam in aliis deteſtantur. vt patet de Iuda, qui dixit de Thamar: producite eam, vt comburatur. *Geneſ. 38.*

Occaſione vxoris Leuitæ à viris Belial in Gabaa Beniamin, incredibili libidinis furore vexante occiſa ſunt pluſquàm ſexagintaquinque millia hominum. *Iudi. 19. & 20.*

Isboſeth filius Saul redarguit Abner qui ingreſſus fuerat ad concubinam patris ſui. Abner autem iratus ſuper hoc, procurauit ei auferre terram, & cito poſt, amiſit vterque vitam & patriam. *2. Re. 3. 4*

Dauid captus amore Bathſaba vxoris Vriȩ, cum illa adulterium commiſit & cum proditione homicidium perpetrauit. *2. Re. 11.*

Ammon filius Dauid Thamar ſororem ſuam oppreſsit, propter quod poſtea occiſus fuit. Deteſtabilem luxuriam commiſit *3. Re. 12.*

Abſal

2. Re.16. Abſalon cum concubina patris ſui, & cito
& 18. poſtea occiſus eſt.
3. Re.11. Adamauit Salomon mulieres alienas, & deprauatum eſt cor eius per eas,& adorauit deos alienos.
Tob.6. Dixit angelus Tobiæ iuniori:In eos qui coniugium ita ſuſcipiunt, vt Deum à ſe & à mente ſua excludant, & ſuæ libidini ita vacent,ſicut equus & mulus habet poteſtatem dæmonium.Quid ergo eſt de fornicatoribus,qui nihil aliud intendunt, niſi fœdam ſuam explere libidinem?
Iudic.12. Stetit Iudith ante faciẽ Holofernis,cõcuſſum erat cor,ardẽs in ipſius concupiſcentia.
Dani.13. Duo ſenes presbyteri ita fuerunt amore Suſannæ decepti,quòd quando illa voluntatem eorum facere recuſauit,mortem illius procurare conati ſunt.
2.Ma.6. Tempore Antiochi templum luxuria & comeſſationibus gentium erat plenum, & ſcortantium cum meretricibus, ſacratíſque ædibus mulieres vltro ſe ingerebant,&c.
Mat.14. Occaſione Herodiadis,quam cõtra legem
Mar.6. duxerat Herodes,Ioannes Baptiſta decollatus fuit,ad inſtantiam peccatricis mulieris.
Matt.8. Spiritus immundi loca immunda dili-
Luca 8. gunt,vnde rogauerunt dominũ IESVM vt permitteret eos intrare in porcos,nõ in boues,vel agnos,quæ ſunt animalia munda.

Inter

Inter illos, qui vocati ſunt ad magnam coenam nec iuerunt, ille qui vxorem duxit, non petiit ſe excuſatum haberi, ſed ait: Vxorem duxi, ideo non poſſum venire. Per quod patere poteſt, quàm longe ſunt à coena domini, luxurioſi homines & immundi, ſi ducere vxorem, ita hominem implicat & inuoluit, quod quaſi nihil aliud cogitare ſinit. *Luc.14.*

Exemplum filij prodigi, qui diſsipauit ſubſtantiam ſuam, viuendo luxurioſè, patet, quòd id peccatum depauperat. Vnde dicitur: coepit egere. Item vilificat naturam. Sequitur, quòd ipſe paſcebat porcos &c. *Luc.15.*

Item non extinguit ardorem libidinis, ſed accendit. dicitur enim ibi: Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quos porci manducabant &c.

De incauto aſpectu. CAP. XCIII.

PRima mulier viſo ligni vetiti fructu pulchro, tulit de illo, & comedit. *Gene.3.*

Pulchritudo viſa mulierum, fuit occaſio multorum malorum, videntes filij, filias hominum quod eſſent pulchræ &c. *Geneſ.6.*

Ex eo quòd Cham filius Noë vidit verēda patris, & ipſum nudatum eſſe, fratribus nuntiauit, maledictionem patris incurrit. *Geneſ.9.*

Abraham dixit vxori ſuæ Sarai: Noui quòd pulchra ſis mulier, & cum viderint te *Gene.12.*

Aegyptij interficient me,& te reseruabũnt.

*Genes.*34. Volens videre regionis mulieres Dyna ipsa visa corrupta fuit.

*Gene.*38. Iudas vidit Thamar in biuio, & cum ea peccauit.

*Genes.*39. Domina cui seruiebat Ioseph, oculos in eum iniecit.

Exod. 19. Dixit dominus ad Moysen: Contestare populũ, ne forte velint transcendere terminos ad videndum dominum &c.

2. *Re.*11. Vidit Dauid de solario suo mulierem lauantem se ex aduerso,& tulit eam, & post virum illius dolosè fecit occidi.

*Iudic.*10. *&* 16. Cùm intrasset Iudith ante faciem Holofernis statim captus est ille in oculis suis. Vnde dicitur eiusdem cap.16. Sandalia eius rapuerũt oculos eius, pulchritudo eius captiuam fecit animam eius

*Dani.*13. Videbant duo senes Susannam quotidie ingredientem & deambulantem,& exarserunt in concupiscentiam eius.

Mat. 14. *Mar.*6. Quia filia Herodiadis saltando placuit Herodi, ipse ei stultè promisit, quod crudeliter impleuit.

De silentio & loquacitate.

CAPVT XCIIII.

Genes. 2. PRæceptum dedit dominus Adæ non Euæ, vt mulier haberet minorem occasionem loquendi sed potius interrogandi à viro

viro & diſcendi.

Eua prius legitur cum ſerpente,quã cum viro habuiſſe colloquiũ, quod ſibi & poſteris damnoſum fuit. Ibidem nota quàm male repetiit mãdatũ domini homini datum. *Gene. 3.*

Cham filius Noë, cum vidiſſet verenda patris, nuntiauit fratribus ſuis, & inde maledictionem incurrit. *Gene. 9.*

Poſtquàm locutus eſt dominus ad Moyſen impeditioris & tardioris linguæ fuit: Ex quo innuit, quòd ſpirituales viri, qui ſæpe cum Deo loquuntur, tardi eſſe debent ad loquendum. *Exo. 3. 4.*

Filij Iſraël fugientes de Aegypto, viderunt exercitum Pharaonis, & timuerunt valde, quibus ait Moyſes: dominus pugnabit pro nobis, & vos tacebitis. *Exod. 24.*

Axa filia Caleb ſedens in aſino, & ſuſpirans, cum ſuaſa eſſet à viro ſuo monuit patrẽ, ad quærendũ quid haberet, & poſt impetrauit à patre irriguum ſuperius & inferius. *Ioſue. 15.*

Samſon ſecretum, quod parentibus dicere noluit, vxori expoſuit: quæ ſtatim illud in damnum mariti publicauit. *Iudic. 14.*

Idem indicauit Dalidæ, quomodo poſſet amittere fortitudinem ſuam, illáq; ſine mora hoſtibus reuelauit. *Iudic. 16.*

Anna mater Samuelis, veniens ad tabernaculum domini loquebatur in corde. *1. Reg. 1.*

ſuo, tantúmq; labia ſua mouebantur & vox penitus non audiebatur.

1. *Reg.* 3. Samuel dormiens in tabernaculo, oſtenſam ſibi viſionem non indicauit Heli, donec interrogatus & adiuratus fuit ab illo.

1. *Re.* 10. Cùm filij Belial dicerent de Saule nouo rege: Num ſaluare nos poterit iſte? ille diſſimulabat ſe audire. Ex quo intelligitur, quòd cautè tacebat.

1. *Re.* 25. Cum Dauid cõtra Nabal turbatus, poſtmodum per Abigail prudenter locutam, placatus fuiſſet: illa non indicauit ipſi Nabal viro ſuo puſillum, aut grande vſque mane, cùm vinum quod biberat digeſsiſſet.

Tob. 2.3. Tobias auditis verbis iniurioſis ab vxore non legitur ei reſpondiſſe, ſed ingemuit, & cœpit plorare cum lachrymis.

Tob. 3. Cùm ancilla Saræ dominæ dixiſſet grauis improperij & maledictionis verbum, Sara tacens ceſsit liti, & pergens in cubiculum domus ſuæ deuotè cœpit orare.

Eſth. 2.3. Diu tacuit Eſther, nõ indicans populum ſuũ & patriam, ſicut ei præceperat Mardochæus, ne ſcilicet à rege haberetur exoſa.

Iob. 2. Beato Iob à Deo percuſſo, vxor eius ſtultè loquuta eſt.

Iob. 39. Sanctus Iob magis videtur ſeipſum reprehendere de actu loquendi quàm de alio quocunq;, vnde dicit: Qui leuiter loquutus ſum,

ſum,reſpondere non poſſum: vnũ loquutus ſum,quod vtinam non dixiſſem.Et cap.42. Ideo inſipienter loquutus ſum,& quæ vltra modum excederent ſcientiam meam,&c.

Cùm propoſuiſſent Raſin rex Syriæ, & Phaceæ rex Iſraël præliari cõtra Iudã dixit dominus Eſaiæ prophetæ: Egredere in occurſum Achaz,& dices ad eum. Vide vt Sileas.noli timere,& cor tuũ ne formidet &c. *Eſaiæ 7.*

Idem in alio loco dicit: In ſilentio & ſpe erit fortitudo veſtra. *Eſaiæ 30.*

Mandauit Ezechias rex Iuda, ne populus aliquid reſponderet Rapſaci. Et ſiluerunt,& non reſponderunt ei verbum. *Eſa.36.* *4.Re. 18.*

Ieremias in vtero ſanctificatus, & à domino propheta datus, excuſabat ſe dicens: Ah, ah, domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum. *Iere.1.*

Adducta Suſanna ne iniqui presbyteri ferrent contra eam falſum teſtimonium flens ſuſpexit ad cælum,& clamauit ad dominum,ſed accuſatoribus directè nón legitur reſpondiſſe. *Dani.13.*

Iudæi agriculturæ operam dabant, ſed Nicanor & quidam alij non ſinebant eos in ſilentio agere & quiete. *2.Ma.12*

Beata Maria virgo legitur in Euãgelio tantummodo locuta fuiſſe angelo. Item cum filio ſuo:Quid feciſti nobis ſic? Et apud *Lucæ 1.2.*

Ioannem. Vinum non habent.

Ioan.2. Et quando ministros nuptiarum instruxerat, quæcunq; dixerit vobis, &c.

Lucæ 1. Licet autem Elisabeth magnificè eam commendasset: nihil tamen ei respõdit, sed ad laudandum dominum se conuertit.

Lucæ 7. Maria peccatrix veniens ad pedes domini in domo Simonis nihil dixisse refertur, sed lachrymis cœpit rigare pedes eius.

Luc.10. Similiter sorori, de ipsa conquerenti ni-
Mat.26. hil respondit. Rursus etiam discipulis indi-
Mar.14. gnè ferentibus effusionem vnguenti, & in
Ioan.10. eam frendẽtibus nihil dixit. Quoniam autem tacuit, dominus pro ea respondit & eam vbique defendit.

Ioan.8. Mulier in adulterio deprehensa corã domino accusata, non legitur aliquid locuta fuisse. dominus autem pro ea verbũ assumpsit & eam deniq; misericorditer absoluit.

Actu.13. Locuturus in synagoga Paulus, surrexit, & manu silentium indixit. Sciebat enim nõ esse effundendum sermonem, vbi non est auditus: quod sæpius in scriptura probatur.

De affectu carnali.

CAPVT XCV.

Nume.7. MOyses distribuit Leuitis 12. boues, & sex plaustra, quos obtulerant principes filiorum Israël, sed nullum dedit filiis Caath, licet essent ei magis propinqui.

Non

Non legitur Moyſes alicui de filiis ſuis magnum dediſſe officium,licet ipſe à populo in tanta reuerentia haberetur.

Moriturus Moyſes,ſolicitè rogauit dominum,vt populo de duce idoneo prouideret.Nullum tamen de generatione ſua nominare voluit. *Nu.* 27.

Diſtribuens Ioſue terram filiis Iſraël, adeò paruam portionem dedit illis,qui erāt de tribu ſua,vt de hoc ſpecialem querelam fecerint. Sed nota reſponſionem quam fecit eis. *Ioſue.* 17.

Audiens Heli mortem filiorum ſuorum in prælio,non viſus eſt multum curare, ſed cùm nuntius ille dixiſſet arcam Dei eſſe captam,cecidit de ſella, & mortuus eſt. 1. *Reg.* 4.

Quia Dauid nimis flebat occiſum filiū ſuum Abſalon, impoſuit ei Ioab, quòd non ita doluiſſet ,ſi totum amiſiſſet exercitum. 2. *Re.* 19.

Supramodum mater mirabilis & bonorum memoria digna,quæ pereuntes ſeptem filios ſub vnius diei tempore conſpiciens, bono animo ferebat. 2. *Ma.* 7.

Euntibus ad prælium Iudæis,contra Nicanorem pro vxoribus & filiis,itémque fratribus & cognatis minor ſolicitudo, maximus autem,& primus pro ſanctitate timor erat templi. 2. *ma.* 15.

Matt. 12.

Loquens Ieſus ad turbas, dixit quidam: *Luc.* 8.

Ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te, qui respondit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? quicunque fecerit voluntatem patris mei, &c.

Mat. 16. Saluator noster approbans Petri professionem, quam fecit de ipso, cùm dixit: Tu es Christus filius Dei viui. consequenter subiunxit, caro & sanguis non reuelauit tibi. Per hoc innuens quòd caro prauas reuelationes facere consueuit.

Mat. 20. Petēti materteræ Christi secundū carnē vt duo filij sui sederent iuxta eum in regno suo, respondit ipse dominus ita durè, ac si fuisset aliena omnino: & ita bonū forū de regno suo paratus est facere tibi, sicut illis.

Ioan. 21. Quamuis beatus Ioannes & duo Iacobi essent maximę sanctitatis, nulli tamen eorum commisit generalem ecclesiæ curam, sed Petrum, qui non sibi carne attinebat, constituit caput, principem & pastorem.

Gala. 12. Apostolus Paulus commendans suum Euangelium dicit: Complacuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, &c. continuo non contuli, nec acquieui carni & sanguini.

De ira hominis per Zelum. CAP. XCVI.

Exod. 11. CVm loqueretur Moyses Pharaoni, & ille nollet audire, exiuit à Pharaone iratus nimis.

Præcep

Præcepit Moyſes filiis Iſraël, vt nullus *Exod.16.*
de manna relinqueret vſq; mane. Qui non
audierunt eum, ſed dimiſerunt quidam ex
eis vſque mane, & ſcatere cœpit vermibus
& computruit. & iratus eſt Moyſes contra
eos.

Reuertēs Moyſes, cùm appropinquaſſet *Exod.32.*
ad caſtra, vidit vitulum & choros, iratus
proiecit de manibus tabulas, & confregit
eas ad radices montis.

Cùm quæreret Moyſes hircum, qui obla *Leui.10.*
tus fuerat pro peccato, exuſtum reperit, ira-
túſque contra Eleazar & Ithamar ait: Cur
non comediſtis? &c.

Videns Moyſes rebellionem Choræ & *Num.16.*
complicum ſuorum, iratus valde ait ad do-
minum: Ne reſpicias ſacrificia eorum.

Conſiderans Ionathas filius Saul, nequi- *1. Re.20.*
tiam patris ſui, cōtra Dauid, ſurrexit à men
ſa in ira furoris ſui, & non comedit panem
illa die.

Audita Dauid parabola Nathan prophe *2. Re.12.*
tæ iratus indignatione aduerſus hominem
dixit: Viuit Dominus, quia filius eſt mortis,
qui fecit hoc.

Eliſeus iratus fuit cōtra Ioas regē Iſraël, *4. Re.13.*
eò quòd nō percuſsiſſet terrā ſagitta quin-
quies aut ſexies, vt totā deſtruxiſſet Syriā.

Audiens Nehemias clamorem populi *Nehe.5.*

propter vſuras, quas exigebant optimates, iratus eſt nimis.

Esther 7. Audita querimonia, quam dixit Eſther de Aman,qui omnes Iudæos procurabat occidi, rex Aſſuerus ſurrexit iratus de loco communi.

Circunſpiciens Ieſus cum ira Iudæos qui obſeruabant eum, contriſtatus eſt ſuper cæcitate cordis eorum.

De ira hominis per vitium.

CAPVT XCVII.

Gene.4. RESpexit Dominus ad Abel,& ad munera eius,iratúſque eſt Cain vehementer & concidit vultus eius.

Nu.24. Iratus Balaac contra Balaam comploſis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocaui te, quibus ecõtra benedixiſti.

1.Re.18. Audiens Saul poſt victoriam commendari Dauid,iratus eſt nimis,& diſplicuit in oculis eius ſermo, &c.

1.Re.20. Cùm excuſaſſet Ionathas Dauid apud patrem ſuum Saul iratus aduerſus Ionatham dixit:Fili mulieris vltro virũ rapientis,Nunquid ignoro, quia filium Iſai diligis in confuſionem tuam? &c.

3.Re.21. Venit Achab rex Iſraël in domum ſuam indignatus & frendens ſuper verbum quod locutus fuerat ad eum Naboth Iſraëlites:

4.Reg.5. Poſt facile & ſalubre conſilium Eliſæi, iratus

iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam quòd egrederetur ad me, & inuocaret nomen Dei sui, &c.

Hanam propheta venit ad Asa, increpauit eum: quia confisus erat in Benadab rege Syriæ: iratúsq; Asa aduersus videntem, iussit eum mitti in neruum. *2. Pa. 16.*

Separauit Amasias exercitum qui venerat ad eũ ex Ephraim, pro eo, scilicet, quòd secum venirent ad bellum. At illi vehementer irati contra Iudam, reuersi sunt in regionem suam. *2. Pa. 25.*

Sacerdotes arguebant Oziam regem Iuda, volentem adolere incensum, iratúsque Ozias & tenens thuribulum minabatur illis. *2. Pa. 26.*

Cùm audisset Sanaballat, quòd ædificaretur murus Ierusalem, iratus est valdè, & motus nimis subsannabat Iudæos. *Nehe. 4.*

Cùm reuersus esset Sennacherib, fugiẽs à Iudæa plagam, quam contra eum fecerat Deus, propter blasphemiam suam, iratus multos occidit Iudæos. *Tob. 1.*

Tobia dicente de hœdo balante: Videte ne furtiuus sit, &c. Vxor eius irata respondit: Manifestè vana facta est spes tua. *Tob. 2.*

Nuntiatum est Holoferni, quòd filij Israël præpararent se ad resistendum ei, furore nimis exarsit in iracundiam magnam. *Iudith 5.*

Cùm

Eodem. Cùm dixiſſet Achior magnam eſſe potentiam Dei Iſraël, irati ſunt magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum.

Eſther 3. Cùm audiſſet Aman & experimēto probaſſet, quòd Mardochæus nō ſibi flecteret genua nec ſe adorauit, iratus eſt valde, &c.

Iob 32. Iratus indignatúſque eſt Eliu Buxites aduerſus Iob, eò quòd iuſtum ſe eſſe diceret coram Domino.

Iere. 37. Principes Iuda putantes quòd Ieremias fugeret ad Chaldæos, irati ſunt contra eū, & cæſum miſerunt in carcerem.

Danie. 2. Nabuchodonoſor rex Chaldæorum, in ira magna ſua præcepit, vt perirent omnes ſapientes Babyloniæ, pro eo (ſcilicet) quòd ſomnium ſuum ei non poterant indicare.

Dani. 3. Idē etiā poſtea in furore & ira præcepit, vt tres viri adducerētur in cōſpectu ei, &c.

Ionæ 4. Arguit Dominus Ionam quia iraſcebatur ſuper hederam.

1. Mac. 3. Audiens Antiochus prælia Iudæ & victoriam quam obtinuerat, iratus eſt animo: & congregauit exercitum.

1. Mac. 5. Factum eſt, vt audirent gentes quod ædificatum eſt altare in ſanctuariū, ſicut prius, iratæ ſunt valde, &c.

2. Ma. 6. Tortores Eleazari audientes verba conſtantiæ ipſius in iram verſi ſunt, qui paulò antè fuerant mitiores.

Poſt

Post septimi fratris verba, rex Antiochus accensus ira in illum, super omnes desæuit. 2. *Ma*. 7.

Videns Antiochus, quòd nō poterat spoliare Pentapolim ciuitatem, elatus in iram, arbitrabatur se iniuriam illorum, qui fugauerant, posse in Iudæos retorquere. 2. *Ma*. 9.

Herodes videns quòd illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, &c. *Matt*. 2.

Cùm audissent ciues Nazareth dominum dicentem: Nemo propheta acceptus est in patria sua, &c. Sequitur. Repleti sunt omnes in synagoga ira. *Luc*. 4.

Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, conuocatis opificibus illius artis, dixit: Quia Paulus auertebat multam turbam, dicens: Quoniam nō sunt dij, qui manibus fiunt, &c. His auditis, repleti sunt ira. *Actu*. 19.

De humilitate. CAP. XCVIII.

DIxit Angelus ad Agar: Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu ipsius. *Gene*. 16.

Humiliter loquebatur Abraham domino, dicens: Loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis & cinis. *Gene*. 18.

Multum humiliauit se Iacob corā Esau, & sic compescuit iram eius. *Genes*. 33.

Exod. 33.

Quinquies excusauit se Moyses, ante- *&* 4.

quàm

quàm vellet accipere ducatũ populi, quem tamen dominus imponebat ei, nec acquieuit, donec Dominũ intellexisset iratũ. Vnde textus. Iratus est domin⁹ in Moysen, &c.

Exod.18. Moyses vtile consilium pagani hominis non despexit, sed ei humiliter acquieuit.

Num.10. Moyses videbat se habere ducatum Domini specialem, & tamen non dedignabatur rogare Obab filiũ Raguelis, vt secum veniret, & ductor populi esset.

Iudi.5. Gedeoni Angelo dicente sibi: Vade, in hac fortitudine tua liberabis Israël. respondit: Ecce familia mea infirma est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei.

Iudic.8. Viri Ephraim iurgantes fortiter & tumidi contra Gedeonem, sedati fuerunt per eius mansuetam, & humilem responsionẽ.

Eodem. Dixerunt omnes filij Israël ad Gedeonẽ: Dominare nostri tu, & filius tuus: Quibus ille ait: Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis Dominus.

1. Reg.9. Humilitatem protendebat Saul in opere & sermone, antequàm vnctus esset in regem, quando quærebat asinas patris, & excusabat se apud Samuelem. Et postea dictũ est ei ca.15. eiusdem. Nónne cùm paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es, &c.

Dau

Dauid, licet per Samuelē esset vnctus in regē, tamē de mandato patris portabat victualia fratribus, quibus præelectus fuerat. 1. *Re.* 17.

Dauid humiliauit se coram Saule, quando debebat fieri gener regis. 1. *Re.* 19.

Et corā Deo, quādo saltauit ante arcam. Ait enim, ludā, & vilior fiam plusquàm factus sum, etiā humilis ero in oculis meis. 2. *Reg.* 6.

Et quādo venit Nathan ad eum, nūtians ei volūtatē Domini, de perpetuitate regni. 2. *Reg.* 7.

Item & coram seruo, audiens quòd malediceret ei Semei. 2. *Re.* 16.

Et in multis aliis locis, vt quando Deus eum propter peccata corripuit & puniuit. 2. *Re.* 24.

Humiliter respondit Mephiboseth, iniquè accusatus à seruo suo, & exhæredatus iniustè. 2. *Re.* 19.

Achab rex sceleratissimus Israël audiens pœnam sibi pro criminibus infligendam, humiliatus est coram domino, propter hoc dominus illā pœnā aliqualiter minorauit. 3. *Reg.* 21.

Princeps ille, qui humiliter locutus est ad Eliā non fuit tactus ab igne, sicut alij duo quinquagenarij, qui venerant ante illum. 4. *Reg.* 1.

Veniens ad Iordanem Eliseus, primò percussit aquas nihil dicens, & non sunt diuisæ aquæ. Deinde inuocauit nomen magistri sui, & diuisæ sunt aquæ. 4. *Reg.* 2.

Semeias propheta, dixit ad Roboam & 2. *Pa.* 12.

princip

principes eius: Hæc dicit dominus, Vos relinquitis me, & ego relinquã vos. Qui consternati dixerũt: iustus est dominus. Cúmq; vidisset dominus, quòd humiliati essent, factus est sermo Domini ad Semeiam dicẽs: Quia humiliati sunt, non disperdam eos.

2. Pa. 32. Humiliatus est Ezechias, postquàm eleuatum fuerat cor eius in aduentu nuntiorum Babylonis, & idcirco non venit ira Domini in diebus illis.

Iudith 4. & 8. Audientes filij Israël terribilem potentiam Holofernis, clamauerunt ad dominum cum instantia magna, & humiliauerunt animas suas.

Esth. 14. Esther regina confugit ad dominum, & corpus suum humiliauit ieiuniis, oránsque inter cætera dixit: Tu scis Domine, quòd abominor signum superbiæ, &c.

Iere. 1. Cùm diceret dominus Ieremiã esse prophetã, ille humiliter se excusauit, & ait: Ah, ah, Domine Deus ecce nescio loqui, &c.

Danie. 4. Nabuchodonosor ambulans in aula Babylonis, arroganter loquutus est. deinde, eiectus ab hominibus, & in bestiam mutatus, recuperauit sensum, & recognouit, quòd omnes habitatores terræ apud Deum in nihilum redacti sunt.

2. Ma. 9. Cùm percussus esset Antiochus adeò insanibili plaga, ita vt nec ipse fœtorem

suum

ſuum ferre poſſet ait: iuſtum eſt ſubditum eſſe Deo,& mortalē non paria Deo ſentire.

Ioſeph humiliter ſe reputans nō eſſe dignum conſortio beatæ Mariæ,quam recepiſſe videbat,non humano opere, ſed diuino munere hoc factū eſſe credebat, voluit occultè dimittere eam. *Matt.* 1.

In diebus illis, Magis apparet mira fuiſſe humilitas, quando inuenerunt puerum cum Maria matre eius,& procidentes adorauerunt eum. *Matt.* 2.

Dū tantæ eſſet reputationis Ioannes Baptiſta, vt populus crederet ipſum eſſe Chriſtū,dixit: Veniet fortior me poſt me,cuius nō ſum dignus ſoluere calciamēti corrigiā. *Matt.* 3 *Luc.* 3. *Ioan.* 1.

Non erubuit Chriſtus, Dei virtus & ſapientia ab eodem themate prædicationem ſuam incipere,à quo ſuam inceperat Ioannes Baptiſta,Pœnitentiam agite,&c. *Matt.* 3. & 4.

Beata virgo Maria ab angelo tam venerabiliter ſalutata,& mater filij altiſsimi appellata, non ſuperbiit inde,nec ſe vocauit matrem Dei,aut dominam ſed ancillam. *Luc.* 1.

Item non miſit pro Eliſabeth cognata ſua,ſed humiliter iuit ad illam. *Luc.* 1.

Cùm Eliſabeth ſpiritu ſancto repleta cognouiſſet, quod factum fuerat, tunc diuinam commendauit miſericordiam & potentiam Maria,dicens: Magnificat anima *Eodem.*

mea dominũ. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, &c.

*Mat.*8. Humiliter & fideliter respondit Centurio dicens Domino, volenti ire ad sanandũ puerum suũ, &c. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum.

*Luc.*5. Videns Petrus ad præceptum domini se conclusisse multitudinem pisciũ copiosam, procidit ad genua eius, dicẽs: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.

*Matt.*8. Saluator noster publicare miracula sua

9.*&* 17. prohibebat, vt fugere doceret iactantiæ & vanitatis vitium & daret veræ humilitatis exemplum. Sicut patet in leproso mũdato. Et in duobus cæcis ab eo illuminatis. Item in surdo & muto sanato. Matth.9. Et in sua transfiguratione dixit: Nemini dixeritis visionem. Mat.17.

*Matt.*15. Cùm dixisset dominus mulieri Chananeæ, Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus, illa mulier dixit: Etiam domine, nam & catelli, &c.

*Mar.*18. Quærentibus discipulis, quis esset maior in regno cælorum, respondit dominus: Quicunque humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum.

*Luc.*14. Exemplum vel parabolã humilis vrbanitatis induxit dominus: Cũ inuitatus fueris ad nuptias, nõ discumbas in primo loco

Ad

Ad fugiendam iactantiam, & humilitatem sectandam, multum valet exemplum, quod inducit Dominus de superbo Pharisæo, & humili Publicano. *Luc.18.*

Humilitas Ioãnis Baptistæ apparet multipliciter: quia videlicet, de se humiliter sentiebat existimante populo quòd fortè ipse esset Christus. Ioan.1. Non sum ego Christus. Item humiliter loquebatur. Ego vox clamantis in deserto. Negauit se esse Christum aut prophetam. Tum etiam humiliter induebatur pilis Camelorum. Humilem habitationem eligebat, Luc.1. Erat in deserto &c. *Ioan.1.*

Et humiliter recusabat baptizare dominum dicens: Ego debeo baptizari à te, & tu venis ad me? *Mat.3.*

Humiliter Maria Magdalena & frequẽter legitur, secus pedes domini se posuisse &c. *Lu.7.10.*

Quærẽti domino, an Petrus diligeret eũ pl⁹ aliis discipulis, respõdit humiliter, dicẽs: Tu scis domine quia amo te plus aliis, &c. *Ioan.11. & 12.*

Præcipua humilitatis exempla accipere possumus & debemus in saluatore nostro: cuius conuersationem in terris considerare possumus, quia ipse concipi voluit in patria despecta, videlicet, in Galilæa. De qua loquitur Ioan.7. Scrutate & videte, quia propheta à Galilæa non surrexit. Vnde admi- *Ioan.21* *Ioan.7.*

rando dixit Nathanael, A Nazareth potest esse aliquid boni?

Luc.1.2. Iterum de humili matre natus fuit, quæ dixit: Respexit humilitatē ancillæ suæ &c.

In domuncula parua & loco humillimo. Luc.2. Reclinauit eum in præsepio &c.

Eodem. Item quasi per annos 30. latuit in mūdo, ita quòd nihil legitur de eo, nisi cum esset annorum duodecim, remāsit in Ierusalem, & inuentus est in templo audiēs & interrogans & determinans, contra præsumptuosos, qui nimis festinè ad onus docendi prorumpunt. Sequitur ibi Luc.2. Descendit cum Maria & Ioseph, & erat subditus illis.

Matt.3. Exinde circa annum 30. ad Ioannem Baptistam venit, vt baptizaretur ab eo, nō pro eo misit, contra multos, qui ad minores se pergere dedignantur.

Mat.4. & 11. Item humiles discipulos elegit, & cū eis humiliter conuersatus est. Et eos præcipuè de humilitate docuit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. vnde & filium hominis se dicebat sæpius, quàm filium Dei, licet vtrumque esset verum secundùm duas naturas in ipso: tamen ab inferiore frequentius se nominabat.

mat.8.12 20.& 26 Ioan.2. Humiliter versatus est cum hominibus. Interesse voluit pauperibus nuptiis, vbi vinum defecit. Non autem interfuit splendidis

dis & diuitibus nuptiis, in quibus fiunt frequenter enormes excessus.

Cũ cognouisset quia vẽturi erãt, vt raperent eũ, & facerent eũ regẽ, fugit in mõtẽ. *Ioan. 6.*

Didrachma, quasi seruus aut alienus exsoluit. Idem non habebat, vbi caput suum reclinaret. Lucæ 9. *Mat. 17.* *Lucæ 9.*

Et circumiens ciuitates & castella pedes ibat, ita quòd quando fatigatus ex itinere, sedebat super fontem. & à muliere Samaritana bibere postulabat. *Ioan. 4.*

Quando verò venit Ierusalem nobili vectura vti noluit, nõ equũ, sed asellũ habuit. *Mat. 21*

Transiturus ex hoc mundo ad patrem, relinquere voluit speciale humilitatis exemplum, vt pedes discipulorum lauit, & linteo quo præcinctus erat extersit. *Ioan. 13.*

Præcipuè autèm in passione nimis seipsum humiliauit, factus obediens vsque ad mortem, non quancunque, sed crucis. Quæ erat genus mortis turpissimum, vt in Euangeliis omnibus patet. *Philip. 2.*

De quo notari poteſt, quòd superbi & mundi amatores circa septem versari solẽt & appetere, vel in adeptis specialiter gloriari, quibus constat in cruce dominum caruisse, & contraria habuisse. Hæc autem dici possunt: Terrena affluentia, mundana sapientia, carnalis lætitia, popularis fama, tur

ba famulorum,deiectio inimicorũ, numerositas amicorum. Christus Iesus autem dominus noster in cruce fuit pauperrimus,quia
Ioan. 19 vestimentis nudatus. Ioan.19. Fuit stultus & insipiens reputatus. Nam verbum crucis pereuntibus stultitia est.1.Corinth.1.

*Mat.*27. Item diffamatus fuit, & seductor populi appellatus. Vnde dixerunt de eo principes sacerdotum: Recordati sumus quia seductor ille,&c. In cruce insuper quodammodo fuit victus,quia occisus inclinato capite tradidit spiritum. Ibi etiam amicum nul-
*Esai.*63 lum habuit. Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum.Psal.87.Elongasti à me amicum & proximum. Item famulis & seruitoribus in cruce caruit, vnde
*Mat.*27. dicitur: Discipuli relicto eo omnes fugerunt. Psal. Factus sum sicut homo sine adiutorio, &c.

*Actu.*3. Post miraculũ,de claudo per Petrum sanato humiliter locutus est Petrus,non ascribens factum sibi, sed diuinæ virtuti, & per inuocationem nominis Iesu Christi &c.

Actu. 10 Cùm introisset Cæsareã Petrus,obuiam venit ei Cornelius, & procidens: Surge,& ego ipse homo sum,ait Petrus,eleuans Cornelium.

*Actu.*14. Audiẽtes Paulus & Barnabas, quòd homines de ciuitate Lystris dicebant eos esse

Deos,

Deos,& eis ſacrificare volebant & conciſis tunicis, exilierunt in turbas clamantes, & dixerunt eis: Viri,quid hoc facitis? & nos mortales ſumus ſimiles vobis,&c. Tandem vix ſedauerunt turbas,ne ſibi immolarent.

Paulus apoſtolus manibus operabatur, *Actu.18.* vt haberet neceſſaria ſibi & ſociis propter quod etiā morabatur cum Aquila & Priſcila,qui erāt artis ſcenofactoriæ,ſicut & ipſe.

Alibi dicit:Ad ea quæ mihi opus erāt, & *Actu.20* his qui mecū sūt,miniſtrauerūt manus iſtę.

Humiliter de ſe ſentiebat Paulus,qui fra *2. Cor.1.* trum orationibus confidebat. Adiuuātibus vobis in oratione pro nobis,ait.

Orationes aliorū ſolicitè poſtulauit, Vn *Roma. 15* de ait:Obſecro vos fratres per dominū noſtrū Ieſum Chriſtū,& per charitatē ſpiritus ſancti,vt adiuuetis me in orationibus.

1.Ad Corint.4.& Theſſ.4. Verbis etiam ſuis verā humilitatem interius indicabat.1. Corin.15.Ego ſum minimus apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari apoſtolus, &c.

Et Ieſus venit in hūc mundū peccatores *1. Tim.1.* ſaluos facere,quorum primus ego ſum,&c.

Item ad humilitatem alios ſolicitè inducebat, ait enim: Non alta ſapientes,ſed *Rom. 12.* humilibus conſentientes. Et ad Philippenſes.2.In humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes,&c.

De superbia. CAP. XCIX.

Gene. 3. EVa propter appetitum excellētiæ cum audisset à serpente, Eritis sicut dij: de ligno vetito comedit.

Gene.11. Superbia volentium ædificare turrim vsque ad cęlum, damnata fuit per confusionem linguarum.

Gene.16. Agar ancilla Sarai concepisse se videns, dominam suam despexit.

Exod. 5. & 14. Nimis superbè respondit Pharao quando dixit: Nescio Dominum, & Israël non dimittam, sed in mari submersus est.

Num.16. Rebellio Chorę & aliorum facta contra Moysen, ex superbia procesit. Nam dixit illis Moyses: Multum erigimini filij Leui. Quibus male cesit.

Iudic.9. Percussus Abimelech à muliere, vocauit armigerum suum, & ait ei: Percute me, ne dicatur, quia à fœmina interfectus sum. Et male periit.

1.Reg.15. Saul petiit à Samuele, vt eum coram senioribus populi honoraret.

2.Re.24. Grauiter fuit punitum elationis peccatum, quando Dauid fecit numerari populum sibi subiectum.

3.Reg.12. Libido, quam habuit Ieroboam dominandi, timens ne populus reuerteretur ad domum Dauid, fecit eum excogitare vitulos aureos, quos fecit à populo adorari, &

mal

maluit eos recedere à Deo ſuo, quàm à domino ſuo.

Superbè nimis nunciari fecit Ezechiæ rex Aſſyriorum dicens quòd neque Deus, neq; homo poſſet eũ liberare de manu ſua. *4.Reg.19*

Poſt victoriam obtentam de Arphaxat rege Medorũ, exaltatũ eſt regnũ regis Nabuchodonoſor Aſſyriorũ, & cor ei⁹ eleuatũ eſt. *Iudit. 1.*

Præceperat Nabuchodonoſor Holoferni, vt omnes Deos terræ exterminaret, vt ipſe ſolus Deus diceretur ab his regionibus quæ potuiſſent Holofernis poteſtati ſubiugari, ſed male ceſsit. *Iudith. 1. & 3.*

Videns ſuperbus Aman, quòd Mardochæus ipſum adorare nolebat, ſuaſit regi, vt totus Iudæorum populus deleretur. *Eſthe. 3. & 5.*

Aman ſuperbiſsimus volebat coram ſe genuflecti & ab hominibus adorari. Sed notabile eſt, quòd illa ſuperbia tot mala in ſeipſa cauſauit, vt iratus & indignans exiſteret, & omnia alia quæ habebat, quaſi nihil reputaret. *Eodem.*

Signa ſuperbiæ deteſtatur Dominus per Eſaiam, dicens: Pro eo quòd eleuatæ ſunt ſuperbæ filiæ Sion, & ambulauerunt collo extento, &c. decaluabit dominus verticem filiarum Sion. *Eſaiæ 3.*

De Nabuchodonoſor intelligitur ad literam illud Eſaiæ: In cælum aſcendam di- *Eſaiæ. 14*

cebat,&c. ſimilis ero altiſsimo. Veruntamē ad inferna detraheris.

Eſai.16. De Moab dicitur:Audiuimus ſuperbiam Moab,ſuperbus eſt valde, ſuperbia eius & arrogantia eius,& indignatio eius, pluſquã fortitudo eius.Idcirco vlulabit Moab.

Dani.5. Quoniã eleuatum fuit cor Nabuchodonoſor regis Babylonis,& ſpiritus illius obfirmatus eſt ad ſuperbiam, depoſitus eſt de ſolio ſuo & gloria eius ablata eſt.

Eodem. Balthaſar filius Nabuchodonoſor rex Babylonis nõ humiliauit cor ſuum,ſed aduerſus dominatorem cæli eleuatus eſt: & ideo interfectus eſt, & Darius Medus ſucceſsit in regno.

1.Mac.1. Antiochus aſcendit Ieroſolymã in multitudine graui,& intrauit in ſanctificationē cum ſuperbia,& accepit altare aureum,&c.

1.Mac.3 Seron princeps exercitus Syriæ ait: Faciam mihi nomē,& glorificabor in regno. Et contriſtatus eſt.

1.Ma.5. Dixerũt illi,quos dimiſit Iudas Machabæus ad cuſtodiam terræ,dum iret ad prælium:Faciamus nomen,& eamus pugnare contra gentes,&c. Et male ceſsit eis.

1.Ma.7. Cum audiſſet Nicanor holocauſta, quæ offerebantur à Iudæis pro rege, irridens ſpreuit & locutus eſt ſuperbè.Et cecidit primus in prælio.

Antio

Antiochus æſtimabat ſe præ ſuperbia ter- 2. *Ma*.5.
ram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem, ſed aliter euenit.

Nicanor veniens ad pugnandum con- 2. *Ma*.8.
tra Iudam & ſocios eius, ita credebat eſſe ſecurus de victoria, quòd vendebat Iudæos antequàm in campo videret eos. Sed ei male ſucceſsit.

Fugatus turpiter Antiochus de Perſide, 2. *Ma*.9.
ſuperbè locutus eſt, ſe venturum Ieroſolymam, & congeriem ſepulchri Iudæorum eam facturum: ſed Deus percuſsit eum inſanabili plaga.

Nicanor Iudæis dicentibus: Eſt dominus 2. *Ma*.15
potens in cælo, qui iuſsit agi diem ſeptimũ. Et ego, inquit, potens ſum ſuper terrã, qui impero ſumi arma & negocia regis impleri. ſequitur: Et in ſummã ſuperbia erectus, cogitauerat commune trophæum ſtatuere de Iuda. Sed cito ruit cum armis ſuis.

Cùm dixiſſent diſcipuli: Domine etiam *Luc*.10.
dæmonia ſubiiciuntur nobis in nomine tuo, compeſcuit eos Dominus dicens: Videbam Sathanan ſicut fulgur cadentem de cælo, &c. In hoc tamen nolite gaudere.

Superbia Phariſæi, qui ſe iactabat, & pro- *Luc*.18.
ximum condemnabat, damnatur.

Statuto die, Herodes veſtitus veſte re- *Actu*.12.

gali,

gali, ſedit pro Tribunali, & concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat, Dei voces, & non hominis. Confeſtim autem percuſsit eũ angelus domini, eo quòd non dediſſet gloriam & honorem Deo, & conſumptus à vermibus expirauit.

Deiactantia. CAPVT C.

Iudic.9. GAal filius Obed, dicebat ſociis: Quis eſt Abimelech, & quæ eſt Sychem, vt ſeruiamus ei? Vtinam daret aliquis populum iſtum ſub manu mea, vt auferem, &c.

Iudic.14. Samſon leonem manibus inermis lacerauit, nec tamen tantam probitatem indicare voluit.

1.Re.17. Goliath Philiſtæus exprobrauit exercitui Iſraël, vt aliquis veniret cum eo ad ſingulare certamen.

3.Reg.1. Adonias filius Hagith eleuabatur dicẽs: Ego regnabo. Sed parũ durauit regnũ eius.

3.Re.20. Benadab rex Syriæ, miſit nuntios r̃gi Iſraël, & ait: Hoc faciant mihi dij, & hoc addant, ſi ſuffecerit puluis Samariæ pugillis omnis populi, qui ſequitur me: ſed pulchrè reſponſum eſt ei, ne glorietur accinctus, æque vt diſcinctus, &c.

4.Re.18. Grandia verba & ſuperba dixit Rapſaces ex parte regis Aſſyriorum dicens: Nun quid liberauerunt dij gentium terram ſuam de manu regis Aſſyriorum, &c.

Holofernes dixit Achiori: Cùm percuſ- *Iudith.6.*
ſerimus omnes,quaſi hominē vnū,tunc etiā
ipſe,cum illis Aſſyriorum gladio interibis.

Aman iuuitatus ad conuiuium Eſthervo *Eſth.5.7.*
cauit amicos & vxorem ſuam, & expoſuit
illis magnitudinem diuitiarum ſuarum &
filiorum, & quando apud reginam ſolus
cum rege prandere debebat. Sed nota, quòd
ſuſpenſus fuit in craſtino, in eadem trabe,
quam parauerat Mardochæo.

Eliu dixit multa verba iactantiæ. Iob
32. oſtendam vobis ſapientiam meam.

Aperuit Eſaias verba regis Aſſyriorum: *Eſai.10.*
In fortitudine manus meæ feci, & ſapien-
tia mea intellexi &c. Non fuit qui moueret
pennam,& aperiret os ſuum & gāniret &c.

De Nabuchodoſor intelligitur ad lite- *Eſai.14.*
ram illud Eſaiæ: Dicebas in corde tuo in
cælum conſcendam,ſupra aſtra Dei exalta-
bo ſolium meum,& ſimilis ero altiſsimo.

Per Ieremiam dicitur de Moab: Sublimi *Iere.48.*
tatem eius & arrogantiam eius: quod non
ſit iuxta eam eius virtus,&c.

Nabuchodonoſor rex Babylonis dixit *Danie.3.*
tribus ſociis Danielis, qui noluerunt ſta-
tuam eius adorare: Quis eſt Deus qui eri-
piat vos de manu mea?

Deambulans in aula Nabuchodono- *Dani.4.*
ſor, ait: Nonne hæc eſt Babylon ciuitas
magna

magna, quam ædificaui in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Cúmq; adhuc sermo esset, vox de cælo ruit, &c.

1. Ma.3. Audiuit Seron quòd congregauit Iudas ecclesiam fidelium, & ait: Faciam mihi nomen, & debellabo Iudam, sed ipse contra fuit cito debellatus ab eo.

1. Ma.10 Demetrius filius Demetrij misit ad Ionathan, dicens: Descẽde ad nos in campum, & comparemus illic inuicẽ, quia mecũ est virtus bellorum. Interroga, & disce, quis sum ego, &c. Sed paulo post male successit ei.

2. Ma.8. Nicanor pugnaturus cõtra Iudam vocauit negotiatores, promittẽs se daturum pro vno talento nonaginta mãcipia Iudęorum.

2. Ma.9. Multitudine ad arma concurrente, fugatus est turpiter Antiochus de Persipoli ciuitate Persidis, & superbè locutus est, dicens se venturum Ierosolymam & congeriem sepulchri Iudæorum eam facturum.

2. Ma.15 Nicanor interrogauit Iudæos si est potens in cælo qui imperauit diẽ Sabbatorũ. Respondentibus illis, dominus potẽs in cælo, qui constituit diẽ septimũ, ait: Et ego po-
Mat.26. tens sum super terrã, &c. Vt supra præc. cap.
Mar.14. Petrus valde audacter dixit domino: Et si
Luce 22. omnes scandalizati fuerint, sed non ego.
Ioan.17. Sed postea longè aliter accidit.

Qui

Qui se iactant & dilatãt maximè si men- *Matt.* 4. tiuntur, diabolum specialiter imitantur, *Luc.*4. qui dixit, quum ostendisset domino omnia regna mundi: Mihi tradita sunt omnia, & cui volo do illa.

Contra iactantes se, & arrogantes, indu- *Luc.*18. cit dominus exemplum illius Pharisæi, dicentis: Non sum sicut cæteri hominum, velut etiam hic Publicanus.

Magnæ arrogantiæ verba dixerunt Pha- *Ioan.* 9. risæi cæco nato, quem Dominus illuminauit, & illos rationabiliter confundebat, in peccatis natus es totus, & tu doces nos.

Arrogãter nimis dixit saluatori Pilatus, *Ioan.*19. Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?

De electionibus.

CAPVT CI.

Consilio Iethro sacerdotis Madiã Moy- *Exod.* 18. ses vsus humiliter, elegit iudices, seu prælatos minores, viros potentes & timentes dominum, in quibus erat veritas, & qui oderant auaritiam.

Præceperat dominus Moysi, vt tolleret *Num.*17. duodecim virgas iuxta numerũ tribuũ filiorũ Israël, & nomẽ Aaron erat in tribu Leui, quas quũ posuisset in tabernaculo, sequenti die inuenit virgam Aaron germinasse.

Moyses aduertens se, iuxta voluntatem *Nu.* 27. domi

domini, moriturum orauit dominum deuotè, dicens: Prouideat dominus Deus spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc, &c. Ordinauit autem dominus quòd Iosue filius Num esset successor ipsius, & dux populi, loco eius, &c.

Num. 31. Volens Moyses vlcisci Israël de Madianitis, ait: Mille viri de singulis tribubus, eligantur ad bellum.

Iudic. 1. Post mortem Iosue consuluerunt filij Israël dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos, & erit dux belli? dixítq; dominus: Iudas ascendet, &c.

Iudic. 8. Videntes filij Israël, quòd Gedeon strenuè pro eis pugnauerat, dixerunt omnes ad eum: Dominare nostri, &c.

Iudic. 11. Maiores natu de Galaad, perrexerunt ad Iephthe, dixerúntq; ad eũ: Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon.

1. *Reg.* 9. Erat vir de Beniamin, nomine Cis, & ei filius vocabulo Saul electus, & bonus, & nõ erat vir de Israël melior illo, &c. hunc reuelauit dominus Samueli eligendum fore, & inungendum super populum Israël.

1. *Re.* 16. De mandato domini speciali iuit Samuel in Bethlehem, & vnxit Dauid filium Isai in regem super Israël & Ierusalem.

2. *Reg.* 2. Mortuo autem Saule, venerunt viri de tribu Iuda, & vnxerunt Dauid in regem.

Dein

Deinde vniuersæ tribus Israël venerunt ad eum,& vnctus est in regem,super totum populum Israël. Vnde ipse dicit in Psalmis: Elegit Dauid seruum suum. Et alibi: Placuit domino, vt me eligeret regem super cunctum populum Israël. *2. Reg. 5. Psal. 77. 1. Par. 11. & 28.*

Appropinquans morti Dauid, dixit maioribus Israël: De filiis meis elegit Dominus Salomonem, vt sederet in throno regni domini super Israël. *Eodem.*

Terribili iudicio Dei assumptus fuit Ieroboã, vt esset rex super decẽ tribus Israël: & tamẽ occasio fuit populo recedẽdi à Deo. *2. Re. 11.*

Scripsit Iehu literas, & misit in Samariã ad optimates ciuitatis: Eligite meliorem, & eum, qui vobis placuerit de filiis domini nostri, & ponite eum super solium patris sui, & pugnate pro domo domini nostri. *4. Re. 10.*

Congregati sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt Ionathæ: Ex quo frater tuus defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros. Nunc itaque te eligimus esse, pro eo, nobis in principem & ducem ad bellandum bellum nostrum. *1. Ma. 9.*

Vocauit dominus discipulos suos & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit. *Mat. 10. Luc. 6.*

Post ascensionem domini, discipuli statuerunt duos, scilicet, Ioseph & Matthiam, *Actu. 1.*

& orantes dixerunt: Tu domine, qui noſti corda omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum miniſterij huius Apoſtolatus.

Actu.6. Sermo, quem dixerunt Apoſtoli, placuit omni multitudini, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & ſpiritu ſancto, & Philippum, &c.

Actu.13. Miniſtrantibus diſcipulis domino & ieiunantibus, dixit illis ſpiritus ſanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod aſſumpſi eos.

De bonis Principibus & Prælatis.

CAPVT CII.

Exo.6.7. BOnus prælatus Moyſes multoties intrauit ad Pharaonem pro cauſa populi vt eum liberaret de Aegyptiaca ſeruitute.

Exod.14. Populum timentem Moyſes confortabat dicens: Nolite timere, dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Ore quidem verba dicebat, ſed corde dominum exorabat, ſicut apparet ibi.

Exod.15. Clamabat pro populo ad dominũ Moyſes quando murmurabat populus contra eum.

Exod.16. Omnia debet retorquere ad dominum bonus prælatus. Vnde dicebat Moyſes: Nos enim quid ſumus. Nec eſt contra nos murmur veſtrum, ſed contra dominum.

Cum

Cum pugnaret Israël cōtra Amalech, nō *Exod. 17.*
iuit Moyses ad prælium, sed tantū Iosue mi
sit famulū suū, & tamen erat ex parte ipsius
iustissimum bellū: ipse verò stans in vertice
collium, ad orandū Dominum se conuertit.

Recessurus à populo Moyses, & iturus *Exod. 24.*
ad montem bonos vicarios dereliquit, videlicet Aaron & Hur.

Videbatur velle dominus confundere & *Exod. 32.*
delere populum peccatorē, & promittebat
Moysi magnū statū & honorem. Et tamen
Moyses pro populo suo instāter orabat. Et
nota quanta seueritate populum puniuit,
pro quo Deum tamen instanter orabat.

Moyses distribuit Leuitis duodecim bo- *Nume. 7.*
ues & septem plaustra, quos obtulerant
principes tribuum filiorum Israël, sed nihil
dederat filiis Caath, licet essent magis propinqui, quia propriis humeris, omnia portare debebant.

Desiderabat Moyses, quòd omnes de po- *Num. 11.*
pulo prophetarent, licet honor suus minui
videretur.

Post reditum exploratorum dixit domi- *Num. 14.*
nus ad Moysen: Quousq; detrahet mihi po
pulus iste? Feriam ergo pestilentia, te quoq;
faciam principem super gentem magnam
& fortiorem, quàm hæc est, sed noluit Moyses ad maiorem transferri prælationem.

Num.16. Pereunte populo, pro murmure & tumultu, quem faciebant contra Moysen & Aaron, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari, mitte incensum: pergens citò ad populum, vt roges pro eis.

Nu.27. Moriturus Moyses solicitè rogauit dominũ vt populo de duce idoneo prouideret. Nullum verò in speciali voluit nominare.

Iosue 24. Seruiuitq; Israël dño cunctis diebus Iosue, &c. Bonus enim prælatus multum confert ad populum, in via domini dirigẽdum.

1.Reg.7. Samuel iudicabat Israël, & ibat circumiens Bethel & Galgala & Masphat, vt homines, qui eo indigebant facilius possent ad ipsum habere accessum.

1.Re.12. Dixit Samuel ad populum. Absit à me hoc peccatum, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam.

2.Re.24. Videns Dauid angelum percutientem populum, obtulit se pro eo percutiendum. Vertatur, inquit, obsecro, manus tua contra me, &c.

3.Reg.3. Audiuit omnis Israël iudicium, quod iudicasset rex Salomon de duabus mulieribus: & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo.

2.Re.10. *2.Par.9.* Signum est quòd dominus diligit populum quando dat ei bonum prælatum

Vnde

Vnde regina Saba dixit: Quia diligit Deus Israël, idcirco posuit te regem supra eum, vt facias iudicium atque iustitiam.

Volēs dominus tradere regē Syriç in manu regis Israël, mandauit ei per prophetam quòd ipse rex debebat incipere præliari. 2.*Re*.20.

Quādiu vixit Ioiada pōtifex, Ioas rex Iuda fuit bon⁹, quo mortuo multa mala fecit. 4.*Re*.12.

Ezechias rex Iuda, fecit serpentem æneū confringi, eò quòd esset populo idolatrandi occasio. 2.*Pa*.24.

Iosaphat rex Iuda constituit iudices super populū, & eos valdè fideliter & pruden- ter instruxit. Videte, inquit, quid facitis? 4.*Re*.18. 2.*Pa*.19.

Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis imperio Ezechiæ & principum eius, in vniuersum Israël & Iudam prædicantes: Reuertimini ad dominum, &c. 2.*Pa*.30.

Orante Esdra & flente pro transgressione populi, collectus est ad eum cœtus magnus virorum ac mulierum, & fleuit populus multo fletu ad exemplum eius. 1.*Esd*.30.

Audita Holofernis potentia Eliachim magnus sacerdos, circumiuit omnē Israël, allocutus eos, dicēs: Scitote, quoniam exaudiuit dominus preces nostras, sicque populum bonis exhortationibus confortabat. *Iudith* 4.

Bonus prælatus debet esse, quasi bonus pater populi sibi commissi. Nam de Elia- *Esai*.22.

chim, quem constituit dominus loco Sobnę præpositi, dicitur apud Esaiam: Erit quasi pater habitantium in Ierusalem.

1. Ma. 9. Mortuo Iuda Machabæo emerserunt iniqui in omnibus finibus Israël, & exhortati sunt omnes, qui operabantur iniquitatem: In diebus illis facta est fames, &c.

1. Ma. 12 Cum crederetur occisus Ionathas à Tryphone, quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu Iudæorum conterere eos. Dixerunt enim: Non habent principem & adiuuantem, nunc ergo expugnemus eos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.

2. Ma. 3. Causa pacis & boni status sanctæ ciuitatis pulchrè dicitur fuisse prudentia & pietas Oniæ summi sacerdotis & bonitas subditorum.

Eodem. Bene restitit Onias Heliodoro, volenti spoliare templum & deposita viduarum & pupillorum auferre.

Ioan. 10. Saluator noster dominus IESVS, vbi se bonum pastorē dicit, statim causam subiungit dicens: Bonus pastor animam suam dat pro ouibus. Et post pauca: Animam meam pro ouibus meis pono. In quo dat intelligere, quid exigatur ad hoc, quòd aliquis bonus pastor vocari mereatur.

Ioan. 21. Quando saluator noster post resurrectionem suam, voluit gregē ecclesiæ Petro committ

mittere, primò probauit eum dicẽs: Simon diligis me plus his? Et nota quòd examinauit eum de dilectione, non de cognitione. De practica verò, non de Theorica: de facto verò, non de iure.

Item non solum interrogauit simpliciter an eum diligeret, sed ter dicit: Si diligis me. Addit ter: Pasce oues meas, non tonde, vel occide. Bonus enim prȩlatus cõmissum sibi gregem debet pascere verbo, & exemplo, & temporali subsidio. *Ibidem.*

Videns Petrus Iudæos admirantes, & male de discipulis sentientes, eleuauit vocem & locutus est eis: Viri Iudæi, &c. Vbi gregem suum constanter defendit, & aduersarios salubriter superauit. *Actu.2.*

Considerari potest hic de Paulo Apostolo, eximiæ bonitatis prælato. Ad bonum enim prælatum specialiter & summè pertinet dilectio, quam habere debet ad subditos. Sicut diligebat pastor ille optimus princeps pastorum, qui posuit animam suam pro ouibus suis. Qui cùm dilexisset suos, in finem dilexit eos. *Ioan.13.*

Paulus autem miro modo ea dilectione feruebat. Vnde dicebat: Ego libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris: licet plus vos diligens minus diligar à vobis. Et ad Philip.4. Fratres *2.Cor.12.*

Philip. 4. mei charißimi,&c.
Sapien. 6. Iterum debet in eo eſſe ſcientia ſcripturæ: Diligite lumen ſapientiæ, omnes, qui præeſtis populis. Alioquin quomodo poſſet lepram à non lepra diſcernere, vel commiſſum ſibi populum iudicare?
1. *Co.* 2. 3. Ipſe verò Paulus de diuinis & humanis excellentißimam cognitionem habebat, qui paruulis in Chriſto lac potum dabat, & inter perfectos ſapientiam loquebatur.
2. *Cor.* 12. Quippe qui fuit raptus vſque ad tertium cœlum,& audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui.
Rom. 12. Ex amore verò ſubditorum, & notitia ſcripturarum ſolicitudo in præſidente cauſatur. Qui præeſt in ſolicitudine.
2. *Cor.* 11. Qua quidem ſolicitudine, Paulus erga proximos ardentißimè fungebatur, propter quod ait: Præter illa quæ extrinſecus ſunt inſtantia, mea quotidiana ſolicitudo omnium eccleſiarum. Itē & alibi: Volo enim vos ſcire qualem ſolicitudinem habeā pro
Colo. 2. vobis. Ex prædictis tribus debet ſequi inſtructio peritorum, Vnde promittit Dominus Iere. 3. Dabo vobis paſtores iuxta cor meum qui paſcent vos ſcientia & doctrina.
Eſdræ 7. Iuxta id, quod dixit Artaxerxes Eſdræ & iudicibus populi: imperitos docete liberè.
1. *Timo.* 2. Et hoc profectò liquet feciſſe Paulum doctor

ctorem gentium, qui verbo, vel scripto docuit vniuersum mundum doctor gentium in veritate,& fide. Et 2. Cor. 2. Odorem notitiæ suæ Deus per nos manifestat in omni loco, &c. Et ad hæc quis tam idoneus?

Debet etiam bonus prælatus officia disponere inter subditos, & ordinare sicut Moyses, qui consilio Iethro instituit in populo centuriones, quinquagenarios & decanos. Paulus quoque in Ecclesia similia faciebat. Cætera autem cùm venero disponam. Propter quod dicebat Tito. 1. Huius rei gratia reliqui te Cretæ, vt quæ desunt pergas corrigere & constituas oppidatim presbyteros, sicut ego tibi ordinaram. *Exod. 18.* *1. Cor. 11.*

Item debet pusillanimes & timidos animare sicut fecit Moyses, quando dixit populo pauescenti: Nolite timere, Dominus pugnabit pro vobis. Et hoc vtique Paulus optimè faciebat. Ephesior. 6. Confortamini in domino & in potentia virtutis eius, & induite vos armaturam Dei, &c. Idem. Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, vt non fatigemini animis vestris deficiētes. *Exod. 14.* *Ephe. 6.* *Hebr. 12.*

Item in bono prælato debet esse defensio oppressorum: sicut Onias summus sacerdos, qui constanter restitit Heliodoro, volenti templum domini spoliare. Quàm vi- *1. Mac. 3.*

viriliter autem Paulus restiterit pseudo Apo-
2. Co.12. stolis Iudæis, patet in Actibus. Et ad Cor.
1. Cor. 9. In quo quis audet, audeo & ego. Et ideo di-
cebat se pugnare, Sic pugno non quasi aë-
1. Tim. 4. rem verberans. Et ad Timo. 4. Bonum cer-
tamen certaui, cursum consummaui, &c.

Indic. 4. Præterea debet esse consolator afflicto-
rum velut Eliachim, cùm Holofernes Be-
thuliam obsidisset. Paulus autem non erat
inferior in hac parte, vnde ait: Benedictus
2. Cor. 1. Deus, & pater domini nostri Iesu Christi,
qui est pater misericordiarum, & Deus o-
mnis consolationis consolans nos in omni
afflictione nostra, vt possimus consolari
eos, qui sunt in quauis afflictione. Et ad He
Hebr. 13. bræos. Rogo vos fratres vt sufferatis ver-
bum solatij. Verba enim consolatoria ha-
buit maximè ad Philip. & Thessal. vt patet
intuenti.

Debet insuper bonus prælatus pigros &
Gen. 42. tepidos excitare, quod fecit patriarcha Ia-
cob, qui audiens, quòd alimenta venderen-
tur in Aegypto, dixit filiis suis. Quare ne-
Rom. 13. gligitis? Et hoc strenuus & vigil Paulus
optimè nouerat facere, ad Roma. Hora est
Ephe. 5. iam, nos de somno surgere. Et ad Ephe. Sur
ge qui dormis, & exurge à mortuis & illu-
2. Tim. 1. minabit te Christus. Et ad Ti. Admoneo te
vt resuscites gratiam Dei quæ est in te, per
imposit

impositionem manuum mearum.

Item debet indigentibus pro possibilita 4.*Reg*.4.
te sua quantum ad necessaria subuenire.
Exemplum est de hoc in Eliseo, qui quinq;
panes fecit distribui filiis prophetarum. *Act*. 20.
Quod & Paulus diligenter implebat, memor illius verbi, Beatius est magis dare, quàm accipere: prout ipse refert. Cùm verò non habebat, quod dare posset, ab aliis solicitè procurabat: & hoc optimè apparet ad Cor. De collectis autem, &c. Et alibi. Qui 1.*Cor*.16.
parce seminat, parce & metet. 2. *Cor*.9.

Item ad eũ pertinet superbos & tumidos
refrenare & humiliare. Quod volens facere *Num*.16.
Moyses, increpando dicebat: Multum erigimini filij Leui. Samuel etiam dixit Sauli:
Quare non audisti vocem domini? &c. 1.*Reg*.15.
In hac ergo arte, Paulus erat valdè peritus. 1. *Cor*.4.
vnde ait: tanquam quasi non venturus sim ad vos, inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos citò, si Dominus voluerit, & cognoscam, non sermonem ipsorum, qui inflati
sunt, sed virtutem. Et alibi: Diuitibus huius 1. *Tim*.6.
sæculi præcipe non sublime sapere.

Rursus etiam bonus prælatus distantes, 1. *Reg*.7.
& ad eum accedere non valentes debet personaliter visitare. Quod bene Samuel adimplebat, qui ibat circumiens Bethel & Galgala & Masphat, & iudicabat Israëlem. Et *Rom*. 15.

quis

quis hoc vnquam exercuit ſicut Paulus qui
ab Ieruſalem vſque ad Illyricum, repleuit
Euangelium Chriſti, ita quòd viam ſuam
1. Cor. 9. quendam curſum nominauit. Et ſic curro
2. timo. 4. non quaſi in incertum. Et iterum: Curſum
conſumaui. Item debet delinquentes &
Exod. 32. tranſgreſſores punire, ſicut fecit Moyſes,
quando populus vitulum conflatilem ado-
rauit. In hac etiam parte, Paulus negligens
2. Co. 10. non erat: ſed dicebat: Arma militiæ noſtræ
1. Cor. 4. non ſunt carnalia, ſed potentia Deo, &c. Se-
quitur. In promptu habentes vlciſci, aduer-
ſus omnem inobedientiam. Et quid enim
vultis in virga veniam ad vos, an in charita
te & ſpiritu lenitatis?

Num. 16. Item bonus prælatus debet contumaces
de populo, & peſtiferos extirpare ſicut fecit
Moyſes de Chore, & his, qui adhęſerunt ſi-
bi. Tu, inquit, & omnis congregatio tua
ſtate ſeorſum. Deinde dixit ad alios: Rece-
dite à tabernaculis horum hominum im-
1. Cor. 5. piorum. Paulus de illo, qui tenebat nouer-
cam ſuam, ait: Ego iudicaui tradere huiuſ-
modi hominem Sathanæ in interitum car-
1. Tim. 1. nis. Et poſt: Expurgate vetus fermentum.
Hymenæum & Alexandrum tradidit Sa-
thanæ, vt diſcerent non blaſphemare.

Exod. 32. Poſtremo debet pro vniuerſis orare ſicut
1. Re. 12. faciebat Moyſes. is orabat dominum. Et
Samu

Samuel, Absit à me hoc peccatum, vt cessem orare pro vobis.

Hoc autem Paulus diligentissimè adimpleuit. Sine intermissione memoriam vestri facio semper, in orationibus meis. Et Thessa. Oramus semper pro vobis, vt Deus dignetur vos vocare. *Roma.1.* *1.Thes.1.*

Item hoc ipsum fieri hortabatur, dicens: Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, &c. *1. Tim.2.*

De malis principibus & prælatis.

CAPVT CIII.

Dixit Moyses ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt induceres super eum peccatum maximum? quasi diceret, multum peccat prælatus in subditos, quando eorum prauæ acquiescit voluntati. *Exod.32.*

Præcepit Dominus Moysi dicens: Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis. *Num.25.*

Malè corripuit Heli filios suos, quod multum displicuit domino. Et tamen corripuit eos verbo, sed lentè, non viriliter & seuerè. Quid ergo de illis, qui in malis fauent, vel qui dant eis occasionem peccandi? *1. Reg.2.*

Etiam malis prælatis debent deferre subditi, sicut Dauid, qui percussit cor suum, *1. Re.24.*

quod

quòd præciderat oram chlamydis Saulis, nec aliquid mali voluit facere ei.

1. Re. 31. Totum pōdus prælij versum est in Saul: vnde cecidit in prælio, & occisus est.

2. Re. 24. Propter peccatum, quod cōmisit Dauid in numeratione populi, mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum.

3. *Re.* 12. Quia Roboam populum nimis grauare voluit, magnam partem eius amisit.

Eodem. Occasionem dedit Ieroboam populo recedendi à cultu Dei, quando vitulos fecit, & adorari eos præcepit.

3. *Re.* 18. Propter malos prælatos subditi interdum temporaliter affliguntur. Vnde Elias dixit Achab: Tu conturbas Israël & domus patris tui.

3. Re. 22. Rex Syriæ præcepit principibus curruum suorum, Non pugnabitis contra maiorem, vel minorem quempiam, nisi contra regem Israël. Solus autem ille erat Achab nequissimus.

2. *Pa.* 33. Manasses seduxit Iudam & habitatores Ierusalem, vt faceret malum super omnes gentes, quas subuerterat Dominus à facie filiorum Israël.

Esai. 1. Malorum prælatorum in Ierusalem habitantium peccata expressit Esaias dicens: Principes tui infideles sunt, socij furum, sequuntur munera, diligunt retributiones.

De Na

De Nabuchodonosor principe pessimo dicitur: Tu terram tuam disperdidisti: Tu populum tuum occidisti, &c. *Esai.14.*

Sobna præpositus templi credebat in Ierusalem diu viuere & moriturus honorificè sepeliri. Sed mandauit Dominus ei, quid tu hic, aut quasi quis hic? Post pauca sequitur: Expellam te de statione tua. Et ille videtur fuisse de his, qui dicebant paulò antè: Comedamus & bibamus, cras enim moriemur. *Esai. 22.*

Sedechias rex Iuda dixit principibus Ieremiam occidi petentibus: Ecce in manibus vestris est, nec enim fas est regem vobis quicquam negare. *Iere.38.*

Contra malos prophetas & prælatos, dixit Dominus per Ezechielem. Non ascendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israël, vt staretis in prælio in die Domini. *Ezec. 13.*

Malis prælatis, dominus per Ezechielem terribiliter comminatur, dicens: Væ pastoribus Israël qui pascebant semetipsos. Nónne greges à pastoribus pascuntur? Statim describit malorũ actus pastorum. Lac, inquit, comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: & ægrotum non sanastis: quod fractum erat, nõ alligastis: quod infirmum fuit, non consolidastis: *Ezec. 33. & 34.*

daſtis: & quod abiectum erat, non reduxiſtis, quod perierat, non quæſiuiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis, &c.

Dani.13. Mali fuerunt illi presbyteri, qui condemnauerunt Suſannam ad mortem, eò quòd noluit conſentire eis, cùm ex hoc magis meruiſſet laudari.

1. Ma.7. Rex Demetrius Alcimum proditorem impium, conſtituit in ſacerdotio, & mandauit ei facere vltionem in filios Iſraël.

1. Ma.9. Elegit Bacchides viros impios, & cõſtituit eos dominos regionis, & exqrebãt amicos Iudæ, & adducebant eos ad Bacchidem.

2.ma.24. Iaſon frater Oniæ, qui ſummum ſacerdotium emit ab Antiocho, ſtatim vt obtinuit principatum, ad gentilem ritum contribulos ſuos transferre cœpit.

Ex nouo teſtamento. Proprietates malorum prælatorum tangit Dominus Ieſus. Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi, &c. dicunt &

Mat. 23. non faciunt: alligant onera grauia, clauditis, addidit, regnum cælorum ante homines, & vos non intratis, &c.

Ioan. 10. Et apud Ioan. Mercenarius, & qui nõ eſt paſtor, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: Nõ pertinet ad eũ de ouibus.

Mat.37. *Ioan.19.* Sciebat Pilatus, quòd Iudæi per inuidiam Dominum tradidiſſent: ſciebat eum eſſe innocentem, & tamen propter fauorem populi,

populi, & timorem Cæſaris, tradidit eum voluntati eorum.

Principes ſacerdotum vocantes Petrum & Ioannem, denunciauerunt: ne omnino loquerentur nec docerent in nomine Ieſu. *Act. 4.*

Videns princeps ſacerdotum multa ſigna per apoſtolos fieri, exurgens ipſe & omnes qui cum eo erant, iniecerunt manus in apoſtolos, & poſuerunt eos in cuſtodia ſua publica. Angelus autem domini per noctem eduxit eos: tūc abiit magiſtratus cum miniſtris, & adduxerunt illos, & poſt multa conſilia vocauerunt apoſtolos, & cæſis denunciauerunt, ne amplius loquerentur in nomine Ieſu. *Act. 5.*

Raptus fuit Stephanus à Iudæis, & adductus in concilium. Cùm plura obiicerent ei principes ſacerdotum, dixerunt ei: Si hæc ita ſe habent? Qui cùm fideliter ſe excuſaret & duritiam Iudæorum acriter increparet, lapidatus eſt ab eis, præfato principe nullam diſplicentiam oſtendendo. *Act. 6. 7.*

Quidam homines habentes puellam, à qua Paulus eiecit ſpiritum phytonicum, accuſauerunt eum & Sylam eius ſocium, quòd ipſi ciuitatem turbabant. Magiſtratus autem ſine aliqua probatione, fecerunt Paulũ & Sylam virgis cædi & in carcerem durum mitti. *Act. 16.*

Actu.23. Productus Paulus in concilium cœperat rationabiliter loqui, sed ad primum verbum quod dixit, princeps sacerdotum fecit eum percuti. Tunc Paulus dixit: Percutiet te Deus paries dealbate, & tu sedens iudicas secundùm legem, & contra legem iubes me percuti?

Actu.25. Malos præsides & iniquos habuit Paulus, Felicem & Festum, qui volebant gratiam Iudæis præstare: & idcirco compulsus est Cæsarem appellare.

De Ambitiosis. CAP. CIIII.

Nu.12. LOcuta est Maria & Aaron cõtra Moysen, & dixerunt, Nonne & nobis similiter locutus est Dominus? Sed hæc verba videbantur ambire ducatum populi sui.

Num.16. Chore & complices sui anhelantes ad regnum populi, condemnauerũt Moysen, & Aaron accusauerunt, dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum Domini?

Iudic.9. Abimelech filius Ierobaal callidè procurauit se eligi per amicos ex parte matris suæ: sed postea pessimè successit vtrisque.

Eodem. Parabola illa, quam proposuit Ioatham quòd oliua, vitis, & ficus noluerunt sibi regnum accipere & principatum. Rhannus verò arbor modica & vilis, regimen vsurpare

parc præſumpſit, poteſt ad ambitioſos aptari.

Dicebat Gaal filius Obed: Vtinam daret aliquis populum iſtum ſub manu mea, vt auferrem de medio Abimelech. *Eodem.*

Abſalon, hominibus ad iudicium regis venientibus, Dauid blandiendo, de trahendo ſimul & ambiendo, dicebat: videntur mihi ſermones tui boni & iuſti, ſed nō eſt, qui te audiat, conſtitutus à rege: Quis me conſtituat iudicem ſuper terram? Sed nota, quid ei poſtea acciderit. *2. Reg. 15 17. & 18*

Adonias filius Hagith eleuabatur, dicēs: Ego regnabo. Sed parum regnauit. Nam paulo poſt interfectus fuit. *3. Reg. 1. & 2.*

Dixit Ahias Sylonites propheta ad Ierobo am: Regna ſuper omnia, quæ deſyderat anima tua. Sed poſtea adeptus regnum ſuper decem tribus, peſsimè ſe habuit. *3. Re. 11. & 22.*

Zambri, videns Hela dominum ſuum regem Iſraël temulentum, occidit eum: & regnauit poſt eum ſeptem diebus tantum. *3. Re. 16.*

Athalia mater Ochoziæ regis, videns mortuum eſſe filium ſuum, in tantam exarſit libidinem dominandi, quòd interfecit omne ſemen regium, excepto Ioas, qui fuit à ſorore Ochoziæ furtiuè ſublatus. *4. Re. 11.*

Sellum filius Iabes, coniurauit cōtra Zachariam regem Iſraël dominum ſuum, & *4. Re. 15.*

interfecit eum,& regnauit pro eo vno mẽ-
se,& ipse interfectus est.

Iudit. 2. Nabuchodonosor rex Assyriorum,voca-
uit duces bellatores suos, dixitque cogita-
tionem suam in eo esse,vt omnem terram
suo subiugaret imperio.

Esth. 3. 5. Ambitiosi & superbi plus affliguntur de
paucis,qui eos præcedunt,vel eis non obe-
diunt, quàm lætentur de multis qui eos se-
quuntur vel obsequuntur eis. Vnde super-
bus Aman, qui erat secundus à rege, & fi-
lios & diuitias multas habebat, vel se ha-
bere putabat, quandiu videbat Mardo-
chæum ante fores regias,&c.

1. *Ma.* 3. Audiuit Seron,quòd congregauit Iudas
ecclesiã fidelium,& ait:Faciã mihi nomen,
& glorificabor in regno,& debellabo Iudã:
sed ipse citò fuit debellatus à Iuda.

1. *Mac.* 7 Alcimus, qui volebat summus sacerdos
fieri,& quidã alij iniqui de populo Iudæo-
rum,venerunt ad regem Demetrium dicẽ-
tes ei: Perdidit Iudas & fratres eius amicos
tuos,& nos disperdidit de terra nostra.

1. *Ma.* 11 Ptolemæus rex Aegypti voluit dolo op-
primere regnum Alexandri,& tandem ob-
tinuit Alexandro deuicto & in Arabiam fu-
gato,& abstulit Zabdiel Arabs caput Ale-
xandri,& misit Ptolemæo : qui parum ga-
uisus est,quia mortuus est die tertia.

Ptol

Ptolemæus filius Abobi habebat argen- 1. *Ma.* 15
tum & aurum multum. Exaltatum est cor eius,& volebat obtinere regionem,qua occasione proditiosè occidit Simonem summum sacerdotem,& duos filios eius.

Ambibat Iason super omnes summum 2. *Mac.* 4
sacerdotium,propter hoc adiit regem Antiochum nobilem,promittens ei trecenta sexaginta argenti talenta & multa alia. Quod cum rex annuisset modico tempore sacerdotij honore functus est,quia Menalaus quem misit ad Antiochum retorsit in se summū sacerdotium, qui etiam citò fuit amotus,& Lysimachus frater eius loco illius substitutus.

Cùm vidisset Simon, quia per imposi- *Actu.* 8.
tionem manuum apostolorum daretur spiritus sanctus,obtulit eis pecuniam, dicens: date mihi hanc potestatem vt cuicunq; imposuero manus,accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei : Pecunia tua tecum sit in perditionem.

De Tentatione Diaboli.

CAPVT CV.

SErpens callidus ad tentandum, imo diabolus in serpente,humanū genus ex parte debiliorum,& ad peccandum promptiorū aggressus est.Non enim Adam primùm tentauit sed Euam.Item explorando à lon-

ge incœpit, non ſtatim comedere vetitum fructum ex abrupto ſuaſit.

Gene.3. Item negauit pœnam ſequutã pro mandati trãſgreſsione, & magna bona aſſeruit affutura pro vna tali comeſſatione.

Eodem. Spiritus mendax frequenter in tentatione mentitur. Vnde dixit Euæ: Nequaquam
Luc.4. moriemini. Ita dixit Saluatori, cùm oſtendiſſet ei omnia regna mundi, mihi tradita ſunt, & cui volo, do illa.

Mat.4. Tum & ſcripturam ſacram peruersè allegat: dixit domino angelorũ: angelis ſuis mandauit de te, &c.

1.Pa.21. Conſurrexit Sathan contra Iſraël, & incitauit Dauid, vt numeraret Iſraël.

Iob.1.2. Petiuit Sathan à domino, vt Iob tangeretur in rebus, & liberis & corpore. In quo poteſt notari, & calliditas & malignitas, & infirmitas inimici.

Dani.13. Non expedit tentationes ſuas reuelare alicui homini, quem credit & ipſum de ſimili peccato tentari: ſed magis alicui diſcreto & ſancto, qui eum confortet in bono. Vnde duo ſenes quando ſibi inuicẽ concupiſcentiam ſuam indicauerunt ad peius prouocati fuerunt.

Mat.4. Tentatio domini, nos inſtituit ad vin-
Luc.4. cendum omne genus tẽtationis. Fuit enim tentatus à tribus, ad quæ omnia poſſunt

tent

tentamenta reduci. Et nota, quod non per potentiã, sed per scripturam tentatorẽ vicit.

Ait dominus Simoni Petro, instante passione sua: ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te. *Luc. 22.*

Diabolus misit in cor Iudæ, vt traderet dominum Iesum Christum. *Ioan. 13.*

Dixit Petrus Ananiæ: Cur tentauit Sathanas cor tuum mentiri te spiritui sancto, & fraudare de precio agri? *Actu. 5.*

De peccato in generali, & varijs pœnis, quæ ex peccato consequuntur.

CAPVT CVI.

QVod peccatum causet in homine erubescentiam, patet per hoc, quòd in statu innocentiæ erant primi parentes nudi, & non erubescebant. post peccatũ verò, cùm cognouissent se esse nudos, consuerũt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. *Gene. 2. 3*

Peccatum infamat peccatorem, Vnde Adam post peccatum credebat se abscondere à facie Domini. *Gene. 3.*

Peccatum etiam facit hominem timidum. Vnde Adam postquàm peccauit dixit: timui, eo quòd nudus essem, & abscondi me. *Eodem.*

Enormitas sceleris, clamat pro vindicta ad aures Dei. Vt Gene. 4. Vox sanguinis *Gene. 4. & 19.*

fratris tui clamat ad me,&c. Et alibi: Clamor Sodomorum. In pœna temporali punit Dominus peccatum quandoque, vt patet in Adam & Eua. Gen. 3. In Cain, Genesi. 4. In Sodomis, Capitu. 19. Et in filiis Israël multoties. Tum & Ioan. 5. noli iam peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Exod. 10. Pharao propter peccatum, recognoscebat se à domino flagellatum dicens: peccaui in dominum, & in vos.

Iudic. 2. Fecerunt filij Israël malum in conspectu domini, iratusq; Dominus tradidit eos in manibus diripientium, qui ceperunt eos, & vendiderunt hostibus.

2. *Re.* 24. Peccatum ipsum peccantẽ quiescere non permittit, vnde percussit cor Dauid, priusquàm numeratus est populus.

1. *Reg.* 11. Salomonem sapientissimum peccatum infatuauit, ipsius etiam famam maculauit, dedisti maculam in gloria tua, &c.

4. *Re.* 10. Postquàm Ioram rex Iuda cœpit ambu-
Eccl. 47. lare per vias regum Israël pessimas, recessit
4. *Reg.* 8. Edom ab eo, & noluit ei tributum soluere
2. *Pa.* 21. consuetum.

4. *Re.* 17. Dereliquerunt filij Israël domini præceptum & fecerunt sibi Deos conflatiles, seruieruntque Baal, &c. Sequitur: Translatus est Israël de terra sua.

4. *Re.* 24 Factum est verbum domini contra Iudam,

dam,vt auferret eum coram se,propter pec cata Manasse vniuersa quæ fecit,& propter sanguinem innoxium quem effudit.

Dæmones ponunt in vinculis peccatorem, sic fuit in vinculis Ioachim rex Iuda quia cùm peccasset coram domino ascendit Nabuchodonosor rex Chaldæorum & vinctum duxit in Babylonem. 2.Para.vlti. Nota historiam.

Deserta est Ierusalem & omnes vrbes Iuda,& nõ est habitator in eis propter malitiam,quam fecerũt, vt me ad iracundiam prouocarẽt. Consuetudine non causaliter allegari debet. *Iere.44.*

Tanta est grauitas peccati,quòd dicitur Iere. Non poterat dominus vltra portare propter malitiam studiorum vestrorum. *Eodem. Tren.1.*

Propter peccatũ debilitatur homo, peccauit Ierusalẽ propterea instabilis facta est. Vnde Ieroboã seruus Salomonis ausus est insurgere in dominum post ipsius peccatũ. *1.Reg.11.*

Cùm sanasset dominus Iesus hominem languidum,in grabbato iacentem, inuenit eum in templo,& dixit: Ecce sanus factus iam es.noli peccare,ne deterius aliquid tibi contingat. *Ioan.5.*

Mulieri in adulterio deprehensæ, & à Iudæis coram domino accusatæ,dixit Saluator noster:Vade & amplius noli peccare. *Ioan.8.*

De Confeßione peccati. CAP. CVII.

Gene.3. MOnebat dominus Adam poſt peccatum cognoſcere culpam ſuam,ſed ille eam quodammodo retorſit in Deum & mulierem, & mulier, in ſerpentem. Vnde ait:Mulier,quam dediſti mihi ſociam,&c. Et poſt:Serpens decepit me.

Gene.4. Cain recognouit peccatum, deſperans non piè confitens: Maior eſt,inquit,iniquitas mea quàm vt veniam merear. Ideo veniam non meruit.

Exod.9. Item Pharao dixit:Peccaui in dominum & in vos.Et peccaui etiam nunc. Dominus iuſtus,& ego & populus meus impij. Non tamen dignè pœnituit.

1.Reg.26 Saul ait: Peccaui, apparet quòd ſtultè egerim & ignorauerim multa nimis.

Mat.27. Item Iudas: Peccaui tradens ſanguinem iuſtum.Nullus tamen ex illis veniam conſecutus eſt:quia non recto corde dixerunt.

Leui.11. In ſacrificio in quo mactabatur hircus pro peccato in hanc formam fieri præcepit Dominus.Poſtquam emũdauerit ſacerdos ſanctuariũ,& tabernaculum & altare, tunc offerat hircum viuentem,& poſita vtraque manu ſuper caput eius, confiteatur omnes iniquitates filiorum Iſraël & vniuerſa delicta atque peccata eorum,&c. Ad denotandum quòd ad emundationem conſcientiæ

quæ

quæ fit per contritionem & carnis mortificationem requiritur etiam confeſsio omnium peccatorum. Quod fieri debet per ſacerdotis miniſterium.

Comminatur quoq; dominus filiis Iſraël dicens: Propter peccata patrum ſuorum, & ſua affligentur, donec confiteantur iniquitates ſuas. *Leui. 26.*

Vir ſiue mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis quæ ſolent hominibus accidere, & per negligentiam tranſgreſsi fuerint mandatum domini, atq; deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum. *Num. 5.*

Afflicti filij Iſraël per ignitos ſerpentes confitentes peccatum ſuum venerunt ad Moyſen atque dixerunt: Peccauimus quia locuti ſumus contra dominum, & te. Vnde fecit Moyſes ſerpentem æneum in quem aſpicientes percuſsi, ſanabantur. *Num. 11.*

Confeſſus eſt & Acham peccatum ſuum Ioſue cùm dixit: Verè ego peccaui domino Deo Iſraël, ſic, & ſic feci, &c. *Ioſue 7.*

Vehementer oppreſsi filij Iſraël à Philiſtæis, & filijs Ammon cõfitentes dixerũt. Peccauimus, redde tu nobis, quicquid tibi placet. tantũ nunc libera nos. Et ſeruierunt domino Deo qui doluit ſuper miſeriis eorũ. *Iudic. 10.*

Reprehenſus Dauid à Nathan propheta ſuper exceſſum contra Vriam, & vxorem *2. Re. 12.*

eius

eius perpetratum, peccatum suum humiliter confessus est dicens: Peccaui. Et audire meruit: dominus trāstulit peccatum tuum.

2.Re.24. Humiliter quoq; recognouit peccatum suum, & confessus est Dauid, quando fecerat populum numerari, ita quòd etiam obtulit se percutiendum loco populi innocentis. Et propitiatus est dominus terræ.

Neh.1.2. Dixit Nehemias: confiteor pro peccatis filiorum Israël, quibus peccauerunt tibi, & ego & domus patris mei peccauimus. Vanitate seducti sumus. Et exaudiuit dominus orationem eius.

Nehe.9. Conuenerūt filij Israël & steterūt, & cōfitebātur peccata sua, & iniquitates patrum suorū, & legerūt in volumine legis dn̄i Dei sui quater in die, & quater confitebantur.

Tob.3. Quamuis Tobias ab infantia Deum timuerit, & mandata eius custodierit, tamen dicebat, humiliter recognoscens: Non egimus secundum præcepta tua, & non ambulauimus synceriter coram te.

Psal.31. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem cordis mei.

Prou.28. Qui abscondit scelera sua, non dirigetur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.

Eccles.4. Non confundaris cōfiteri peccata tua, & ne sub

ne ſubiicias te omni homini pro peccato.

Non demoreris in errore impiorũ. ante *Eccl.17.*
mortem confitere. A mortuo quaſi nihil pe
rit confeſsio. Confiteberis viuens, viuus, &
ſanus confiteberis.

Tres ſocij Danielis, qui ita ſanctè inter *Dani.3.*
Chaldæos vixerant, & pro quibus Deus tã-
tum miraculum faciebat in fornace, nequa-
quam contra dominum murmurabant,
quaſi iniuſtè talia paterentur, ſed dicebat
Azarias: Peccauimus, iniquè egimus.

Orans Deum Daniel, confitebatur pecca *Dani. 9.*
ta ſua & populi, dicens: peccauimus, iniqui-
tatem fecimus, impiè egimus, &c.

Sextus illorum ſeptem fratrum mori in- *2. Ma.3.*
cipiẽs, ait: Nos enim propter noſmetipſos
hæc patimur, peccantes in Deum noſtrum.

Veniebat ad Ioannem Baptiſtam omnis *Matt.3.*
Iudæa & omnis regio trans Iordanem con
fitentes peccata ſua, &c.

Chriſtus leproſo mundato dixit: Vade, *Matt.8.*
& oſtende te ſacerdoti, & offer munus
quod præcepit Moyſes, in teſtimoniũ illis:
& hinc figurabatur confeſsio.

Filius prodigus ad patrem reuerſus di- *Luca 15.*
xit: Pater peccaui in cælum & coram te, &c.

Decẽ viris leproſis dixit dominus: ite, o- *Luca 17.*
ſtẽdite vos ſacerdotibus: Qui quamuis non
eſſent noui teſtamenti ſacerdotes, in eis ta-
men

mē noui teſtamēti ſacerdotiū figurabatur.

Lucæ 23. Latro quoq; in cruce Chriſto confeſſus eſt & veniam meruit.

Lazaro ſuſcitato, dixit Chriſtus Apoſtolis: Soluite, & ſinite abire.

Ioan.11. Hæc & figurāt & probant vt plurimum confeſsionem in communi, ſed quòd confeſsio ſacramentalis ſit neceſſaria & iure diuino præcepta, hæc quæ ſequuntur inſolubiliter probant.

Mat. 16. Chriſtus dixit Petro: Tibi dabo claues regni cælorum. Et quodcunq; ligaueris ſuper terram, erit ligatum in cælis, & quodcunq; ſolueris ſuper terram erit ſolutum & in cælis. Ex quibus verbis oſtenditur Chriſtum confeſsionem inſtituiſſe ſacramentalem. Quid enim inſinuatur per claues, niſi ſcientia diſcernendi inter lepram, & lepram, & poteſtas ſoluendi, atque ligandi? Nam poſt cauſæ cognitionem in foro iudicij pœnitentialis inter confeſsionem, & confitentem quod fit per clauem ſcientiæ, reſtat diffinire, ſeu ſententiam negotio ferre, quod eſt ſoluere vel ligare, & hoc fit per clauem poteſtatis quam tradidit Chriſtus Petro, & ſucceſſoribus eius. Negare igitur cōfeſsionem eſſe præceptam à Chriſto, eſt negare poteſtatem clauium traditā à Chriſto, quod eſt manifeſtè contra Chriſti Euangelium.

Post resurrectionem insufflauit Christus in discipulos dicens: Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Ex huius authoritatis vltima parte, iterum liquet confessionem esse iuris diuini, vtpote, hoc loco à Christo Deo præceptam. Nam retinere peccata, nihil aliud est, quàm non remittere. Sensus igitur verborum Christi est. Quorũ sacerdos peccata retinuerit, id est, non remiserit, retenta, id est, non remissa sunt in cælis. Cùm ergo quilibet teneatur iure diuino se exuere à peccatis, sequitur manifestè, quòd præcepto Dei quisque obligatur sacerdotibus peccata sua confiteri. Gemina nanque absoluendi & retinendi potestate, qualiter vti deberet sacerdos nesciret, nisi pœnitens sua detegeret ei crimina. Ideo præmisit accipite spiritum sanctum, ac si dixisset: Directione spiritus sancti confitenti peccata soluatis, aut retineatis. Hoc sanè confitendi præceptum Apostolus Iacobus promulgauit, cùm dixit: Confitemini alterutrum peccata & orate pro inuicem, vt saluemini. Quæ verba exponens Vgo de sancto Victore, ait: Iacobus, vt Dei præco annuntiauit hominibus præceptum Dei de confitendis peccatis. Et intelli

Ioan. 20.

Iacob. 5.

Vgo de S. Victo. lib. 2. de sacr.

telligitur cum præcisione. Nisi confiteami-
ni, non saluabimini.

Act.19. Cæteri quoq; apostoli præceptum illud
seruare docuerunt. Nam prædicante Paulo
per Asiam, multi credentium veniebant con
fitentes, & annuntiantes actus suos. est igi-
tur confessio iure diuino præcepta.

De duritia & obstinatione malorum.

CAPVT CVIII.

Genes.4. CAin post increpationem quam fecit
dominus, peior fuit, & fratri homici-
dium perpetrauit.

Exod.5. Cor Pharaonis non per blandimenta
vsque ad quæ primò dixit Moyses, ex parte domini,
10.cap. nec per dura flagella potuit emoliri.

Exod.32. Filij Israël dicuntur à domino populus
duræ ceruicis, vt patet Leui. pluribus locis.

1.Reg.2. Heli sermonibus suis filios corripuit, sed
nihil eis profuit.

1.Reg.8. Samuel prædixit populo conditiones re
gis eorū valdè graues, & q hoc displicebat
domino, & tamē noluit desistere ab incepto.

1.Re.18. Non per verba Ionathæ, nec per benefi-
19. & 20. cia à Dauid recepta, cor Saul ad diligēdum
ipsum Dauid potuit prouocari.

1.Re.25. De Nabal dicitur, quòd erat durus, pessi-
mus, & malitiosus.

2.Reg.2. Obstinatè nimis Asahel persequebatur
Abner.

Mitte

Mittebat dominus viris Iuda prophetas, 2.*Pa.*24
vt reuerterentur ad eum, quod illi audire nolebant. Imo & Zachariam filium Ioiadę increpantem eos, crudeliter occiderunt.

Ezechias rex Iuda misit nuntios in vni- 2.*Pa.*30.
uersum Israël, dicētes: Nolite indurare ceruices sicut patres vestri, &c. Sequitur, quòd illis irridentibus & subsannantibus eos.

Durissima fuerunt corda illorũ, qui ve- *Lucæ* 22.
nerunt ad comprehendendum dominum, *Ioan.*18.
quos cùm ad terram prostrauisset solo verbo, & auriculam illius sanasset, non fuerunt moti ad misericordiam, vel ex miraculi manifestatione vel ex beneficij pietate.

Beatus Stephanus Iudæos ardenter in- *Actu.*6.
crepans, ait: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper spiritui sancto restitistis.

De peruersitate quorundam.

CAP. CIX.

PRima mulier ordinem naturæ peruer- *Gene.*3.
tit, quando de fructu vetito viro dedit, & ille comedit: Cùm ipse vir eam debuisset docere, quid illa deberet comedere vel vitare.

Dominus de spoliis Aegyptiorum dita- *Exod.* 12.
uit Hebræos, licet sint multi qui ditant Aegyptios de spoliis Hebræorum, scilicet vsurarij, &c.

Exod.16. Filij Israël in deserto penuriam patientes, dicebant se super ollas carnium in Aegypto sedisse: sed non faciebant mentionem de grauissima seruitute, aut seueritate, qua vexabantur.

Num.11. Dicebat populus in deserto, Recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis. Cùm tamen tunc seruitute grauissima præmerentur, nunc liberi in deserto pane angelorum, id est cibo sapidissimo sine labore dato cælitus alerentur.

Num.14. Narrantibus exploratoribus conditiones terræ promissionis, voluit populus contra voluntatem domini in Aegyptum redire, & nequaquam vltra procedere. Cito verò post, voluit contra voluntatem domini nimium festinare.

Num.16. Vocati Dathan & Abyron à Moyse responderunt: Non veniemus. Nunquid parum est tibi, quòd eduxisti nos de terra Aegypti, quæ lacte & melle manabat?

Num.20. Petiit Moyses à rege Edom, dicens: Obsecramus, vt nobis trãsire liceat per terram tuam: non ibimus per agros sed via publica gradiemur. respondit tamen ille: Non trãsibitis per me, alioquin armatus occurram tibi.

Num.21. Simile accidit de Seon rege Amorrhæorum, sed quia noluit concedere pauca, amisit

ſit multa.

Noluit Balaã maledicere populo, quem credebat benedictionem habere à Deo, ſed ſunt multi qui plura mala dicunt de bonis quàm de malis. Et mirum fuit, quòd qui noluit eos maledicere, voluit eis malefacere. Nam licet oſtendiſſet ei dominus, quòd populus Iſraël erat benedictus, tamen finaliter dedit prauum conſilium, per quod à mulieribus eſt ſeductus. *Num.24. & 25. Apoc.2.*

Filij Iſraël audientes mandata domini, omnia facere contraria. Ideo traditi ſunt in manus diripientium. *Iudic.2.*

Viri Ephraim rogati à Iephthe, vt ſecum venirent ad prælium, noluerunt. Quo poſt victoriam redeunte, quaſi eos non vocaſſet contra eum iurgari cœperunt. *Iudi.12.*

Dauid pſallebat coram Saule à dæmone vexato, & ipſi vtiliter ſeruiebat. Et tamen ipſe Saul voluit configere eum parieti, cum lancea, quam tenebat. 1. *Re.*18.

Saul voluit occidere filium ſuum Ionatham quia excuſabat Dauid innocentem. 1. *Re.*20.

Dicebat Saul ſeruos ſuos coniuraſſe aduerſus eum, & Dauid inſidiari ei, quẽ etiam ad mortem quærebat, & inuenire, vel capere non poterat, &c. 1. *Re.* 12.

Rex filiorũ Ammõ, vidẽs quòd iniuriam feciſſet Dauid: voluit impugnare eum, cum 2. *Re.*10.

magis debuiſſet laborare ad placandū eum.

2. Re.13. Ammon filius Dauid, Thamar ſororem ſuam violenter oppreſſam à ſe expelli fecit.

2.Re.15. & 16. Abſalon filius Dauid contra patrem malicioſè ſe amouit,& ad concubinas illius videntibus cunctis intrauit, ipſum patrem ſuum,vita & regno priuare voluit.

3. Re.12. & 13. Sublimatus à domino Ieroboam ſuper decem tribus Iſraël, ſtatim auertit populū à cultu Dei,& monitus per prophetam præcepit eum capi.

3.Re.16. Achab rex Iſraël ſeruiuit Baal, & adorauit eum, & poſuit aram Baal in templo Baal,quod ædificauit in Samaria,& plantauit lucum.

4.Re.16. 2.Pa.28. Achab rex Iuda fecit fieri altare ad ſimilitudinem illius quod viderat Damaſci,& ſuper illud offerri holocauſta præcepit,& tranſtulit altare domini.Idololatria,ſortilegia,homicidia,& diuerſa ſcelera, quæ commiſit Manaſſes rex Iuda,ſatis narrantur.

4.Re.21. 2.Pa.25. & 33. Cùm debellaſſet Amaſias Idumæos & filios Seir, & tuliſſet deos eorum, adorauit eos:& illis adoleuit incenſum propter quod dominus eum arguit per prophetam dicentem ſibi:Cur adoraſti deos, qui non liberauerunt populum ſuum,de manu tua?

2.Pa.28. Idem Achaz rex Iuda immolauit victimas diis Damaſci percuſſoribus ſuis, & dixit:

xit : Dij Regum Syriæ auxiliantur eis. Quos ego placabo hostiis & aderunt mihi. Quum econtra ipsi fuerint ruina ei, & vniuerso Israël.

Quia vnus solus Mardochæus non adorabat Aman superbissimum, ipse Aman procurabat apud regem Assyriorũ omnes Iudæos debere interfici. *Esther.3.*

Arguente Ieremia propheta populum, pro eo, quòd sacrificabat diis alienis responderunt: ex eo quòd cessauimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus. *Iere.44.*

Principes & Satrapæ Darij regis Persarũ, accusauerunt Danielẽ, quòd tribus temporibus per diem, orabat dominum suum. *Dani. 6.*

Duo senes presbyteri, qui viderunt Susannam esse constantissimæ castitatis, debuerãt valdè eam diligere & laudare. Ipsi verò econtra detraxerunt ei, & conati sunt eam condemnare morti: sed dominus eam mirabiliter per abstinentem puerum liberauit. *Dani.13.*

Alcimus impius de gente Iudæorum qui debebat diligere Iudam, & fratres eius iuit ad regem Demetrium, & quidam alij iniqui ex Israël dicentes: Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra. *1. Ma.7.*

2. Ma. 9. Cùm vellet Antiochus ciuitatem Pentapolim spoliare, fugatus est multitudine ad arma concurrente. Quam iniuriam in Iudæos voluit retorquere, sed vltio grauis secuta est.

2. ma. 12. Ioppitæ crudele flagitium perpetrauerunt: rogauerunt ducentos Iudæos, vt ascenderent naues. Qui cùm essent in alto mari submerserunt eos.

Matt. 11. Nec austerus victus Ioannis nec condecens manducatio saluatoris placuit Iudæis.

Mat. 12. Luc. 11. Pharisæi videntes Dominum dæmonia eiicientem turbis stupentibus, blasphemabãt dicentes: Hic non eiicit, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Luc. 14. Christi compatriotæ volebant eum præcipitare de supercilio montis.

Mat. 21. Iudæi Christũ Ierosolymam veniẽtẽ vt regem adorauerunt, & post clamauerunt.

Ioan. 19. Regem non habemus, nisi Cæsarem, & crucifige crucifige eum.

Mat. 26. Nimia fuit peruersitas in Iuda, qui pro 30. argenteis tradidit saluatorem.

Actu. 13. Quando Paulus, & Barnabas verbũ Dei prædicabant, Iudęi contradicebant blasphemantes. Et ita conuersi sunt ad gentes.

Act. 14. Item quando Paulum lapidauerunt & extra ciuitatem extraxerunt.

Actu. 16. Item ipsi & socij eius fuerunt virgis cęsi.

Item

Item argentarius in Epheso faciens imagines Dianæ concitauit cum aliis artificibus populum contra Paulum. *Actu.19.*

Item Ierusalem facta est turbatio & congregatio contra Paulum,& trahebāt ipsum extra templum,& vix potuit eripi à tribuno,qui cum militibus superuenit. & postea dixerunt: non licet hominem talem viuere super terram. *Actu.21.*

De nequitia tyrannorum.

CAPVT CX.

VArias adinuenit nequitias Pharao vt posset extinguere, vel ad numerum paruum redigere filios Israël. In primis eos duris laboribus præcepit affligi:deinde masculos occidi,postea eos mandauit in fluuiū proiici & fœminas reseruari. Primò simpliciter dixit Pharao:Nescio dominum, & Israël non dimittam. Deinde concessit dicens: Ite, sacrificate domino in terra hac. Postea dimittere eos voluit,vt sacrificarent Domino in deserto. Veruntamen longius ne abirent. Postmodum voluit,vt viri irent, dum tamen oues & armenta dimitterent. Et nota quòd postquàm intellexit, quòd filij Israël volebant sacrificare domino, durius afflixit eos. *Exod.1. vsque ad decimum.* *Exod.5.*

Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus,colligebant reli- *Iudic.1.*

quias sub mensa Adonibezech. Cui reddidit Deus sicut fecit.

Iudic.9. Abimelech filius Gedeonis vsurpato dominio super populo, 70. viros fratres suos occidit super lapidem vnum.

1. Re.22. Post multa beneficia à Dauid percepta, Saul quæsiuit eum ad mortem, & occidit 85. viros portantes Ephot.

3. Reg.13. Virum Dei arguentem Ieroboam pro altari sacrilego, quod construxerat, præcepit ipse Ieroboam apprehendi.

3. Re.16. Cùm factum esset verbum Domini in manu Iehu prophetæ, contra Baasa regem Israël, & contra domum suam occidit prædictum prophetam.

3. Re.19. Iezabel fecit Eliam ad mortem quæri, quia prophetas Baal fecit occidi.

3. Re.21. Naboth Israëlites lapidatus fuit procurante Iezabel, & fecit falsos testes contra illum produci.

2. Re.22. Achab rex Israël fecit poni Michæam prophetam in carcerem, & sustentari pane tribulationis & aqua angustiæ.

4. Re.21. Manasses rex Iuda sanguinem ĩnoxium effudit, & impleuit Ierusalem cruore innocentum.

Tob.1. Cùm reuersus esset Sennacherib fugiens à Iudæa pro plaga, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, iratus

mult

multos Iudæos occidit, &c.

Nabuchodonoſor dixit Holoferni: Non parcet oculus tuus vlli regno. *Iudith* 2.

De Holoferne verò poſtea legitur, quòd tãtus metus illis prouinciis incubuit, vt vniuerſarum vrbium habitatores exirent obuiam venienti, excipientes eum cum coronis & lampadibus, ducentes choros in tibiis & tympanis, nec tamen iſta facientes ferocitatem pectoris eius mitigare potuerunt. *Iudith* 3.

Quia Mardochæus ſuperbiſsimo Amã genua non flectebat, magis elegit Aman procurare omnes Iudæos occidi, quàm parcere vni ſoli. *Eſther* 3.

Ad petitionem principum populi, præcepit Sedechias Rex Iuda Ieremiam Prophetam mitti in lacum, in quo non erat aqua nec lumen. *Iere.* 38.

Rex Babylonis occidit filios Sedechiæ regis Iuda in oculis eius in Reblatha, oculos quoque eius eruit, & vinxit eum compedibus, vt adduceretur in Babylonem. *Iere.* 39. *&* 4. *Regum* 25.

Nabuchodonoſor rex Babylonis in furorem verſus præcepit, vt perirẽt omnes ſapientes Babylonis: pro eo ſcilicet, quòd nõ poterant ei ſomniũ quod viderat indicare. *Danie.* 2.

Mira crudelitas fuit cùm Nabuchodonoſor rex Babylonis fecit ſocios Danielis in fornacem ignis ardentis mitti. *Danie.* 3.

Danie.6. Et ipſum Danielem Darius iuſsit mitti in lacum leonum ad petitionem principum ei inuidentium.

1.Mac.1. Antiochus aſcendit Ieroſolymam & fecit cædem hominum, & effuderunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis Ieruſalem,& multa,&c.

1.Mac.7. Comprehendit exercitus Antiochum filium Antiochi & Lyſiam, & deduxit eos ad Demetrium,qui noluit videre eos, & occidit eos exercitus.

1.Ma.13. Tryphon cepit Ionatham proditiosè: cúmque teneret eum,petiit pro eius liberatione centum talenta argenti,& duos filios eius pro obſidibus. Quibus datis, occidit nequiſsimè patrem cum filiis.

2.mac.4. Rogatus à Menelao Andronicus, & per munera quæ accepit ab eo corruptus, occidit Oniam ſummum ſacerdotem.

Eodem. Rex Antiochus Menelaum hominem ſacrilegum de ſceleribus multis accuſatum abſoluit,& accuſatores eius morte damnauit,& eum immunem dimiſit.

2.Ma.6. & 7. Nimiam crudelitatem in Eleazarum illi Tyranni ab Antiocho miſsi exercuerũt: & ſimiliter in illos ſeptem fratres, & eorum matrem.

Matt.2. Videns Herodes,quòd illuſus eſſet à Magis,iratus eſt valdè,& mittẽs occidit omnes

puer

pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius, à bimatu, & infra.

Sciebat Herodes Tetrarcha, Ioannem Baptistam esse virum iustum & sanctum. Et tamen ad petionem vnius meretricis fecit eum in carcere decollari. *Mat. 14.* *Marc. 6.*

Pilatus sciebat, quòd Iudęi per inuidiam tradidissent dominum, & nullam causam poterant inuenire. Tamen eorum clamoribus, & timens perdere amicitiam Cæsaris ipsum flagellatũ, tradidit voluntati illorũ. *Mat. 27.*

Accesserunt quidam Pharisæorũ ad Dominum Iesum dicentes: Exi, & vade hinc, quia Herodes vult te occidere. *Luc. 13.*

Herodes Tetrarcha multo tempore cupiebat videre Iesum, & viso eo gauisus est valdè: & tamen spreuit illum cum exercitu suo, & illusit, & indutum illum veste alba dimisit ad Pilatum. *Luc. 23.*

Misit Herodes rex Agrippa manus, vt affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis. Videns autem, quia placeret Iudæis apposuit, vt apprehenderet, & Petrum. *Actu. 12.*

A' quibusdam fuit Paulus iniquè accusatus, pro eo quòd ipse spiritum phytonicum eiecerat à quadam puella. Magistratus autem iusserunt eum & Sylam eius socium & virgis cædi & in carcerem mitti, & pedes *Actu. 16.*

cor

eorum ligno ſtringi.

Actu. 14. & 15. Felix Præſes ſperabat, quòd pecunia ei daretur à Paulo, quem tenebat vinctum, propter quod frequenter accerſens eum loquebatur cum eo. Succeſsit autem ei Feſtus. Volens autem Felix gratiam præſtare Iudæis, reliquit Paulum vinctum. Propterea Paulus compulſus eſt Cæſarem appellare, quia Feſtus volebat eum grauare.

De oppreßione bonorum per malos.

CAPVT CXI.

Gene. 4. CAin nequam & inuidus præualuit aduerſus Abel iuſtum, & occidit eum.

Gene. 19. Sodomitæ animam Loth multipliciter afflixerunt.

Gene. 27. & 28. Oderat ſemper Eſau Iacob, dixítque in corde ſuo: Veniẽt dies luctus patris mei, & occidã fratrẽ meum. Vnde & compulſus eſt Iacob fugere ad Laban auunculum ſuum.

Exod. 1. Oderant filios Iſraël Aegyptij, & affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum.

Iudic. 9. Abimelech ambiens principatum vel regnum occidit 70. fratres ſuos.

1. *Re.* 18. *vſque ad* 26. Saul diu perſecutus eſt Dauid, qui tamen ei fideliter & vtiliter ſeruiebat.

2. *Re.* 15. Abſalon in tantum commouit populum aduerſus Dauid, quòd compulſus eſt exire Ieruſalem, licet citò fuerit reuocatus.

Impi

Impiissima Iezabel minata & conata est occidere hominem Dei Eliam: ita quòd ille timens abiit, quocunque eum ferebat voluntas. *3. Re. 19.*

Impius Achab pessimę vxoris Iezabel consilio, falsis productis testibus lapidari iussit Naboth, & abstulit vineam eius. *3. Re. 21.*

Rex Israël Iorã pessimus, audiens quòd maxima fames esset in ciuitate misit virum ad amputandum caput Elisei. *4. Reg. 6.*

Ad imperium Ioas regis Iuda, lapidatus est Zacharias filius Ioiadæ, pro eo, quòd arguebat regem & populum sculptilibus seruientes. *2. Pa. 24.*

Nabuchodonosor præcepit Holoferni, vt omnes deos terræ exterminaret, videlicet, vt ipse solus Deus diceretur & propter hoc multa regna destruxit, & populum Dei qui nuper redierat de captiuitate Babylonis afflixit. *Iudith 2. & 3.*

Aman superbus, crudelis, & impius, ita potens fuit, quòd pro nihilo habuit procurare necem omnium Iudæorum: sed diuina prouidentia eius conatibus obuiauit. *Est. 3. 4. & 27.*

Percussit Phassur Ieremiam prophetam, & misit eum in neruum. *Iere. 20.*

Hananias prophetauit planè cõtra illud quod dicebat Ieremias, & tulit catenam ligneam de collo Ieremiæ, & cõfregit eam, *Iere. 28.*

&

& abiit Ieremias in domum ſuam,quaſi cõ-
fuſus ab illo mendace propheta.

Dan.3.6. & 14. Nabuchodonoſor rex Babylonis Azariam & ſocios eius in fornacem mitti iuſsit, eò quòd illi adorare noluerunt ſtatuam, quam ipſe idololatra iniquus erexit. Et Daniel bis fuit miſſus in lacum Leonum, procurantibus peſsimis hominibus.

1. Mac.1. Antiochus deſcendit Ieroſolymam in multitudine,graui cum ſuperbia:& fecit ibi terribilem hominum cædem.

1. Ma.9. Bacchides & Alcimus proditor, miſsi à rege Demetrio, tantum exercitum produxerunt contra Iudam Machabæum, quòd ipſe Iudas cecidit in bello, & cæteri commilitones ſui fugerunt.

1. ma.13. Proditor & doloſus Tryphon, qui dominum ſuum regem Antiochum adoleſcentem dolo occidit,Ionatham & duos eius filios nequiter interfecit.

Mat.14. Mar.6. Ioannem Baptiſtam, totius exẽplar ſanctitatis,ad petitionem vnius meretricis Herodes adulter viliſsimus, decollauit.

Mat.26. & 27. Luc.22. & 23. 18.1. Saluator mũdi Dominus Ieſus, fuit percuſſus & deluſus ab Anna, Caipha & ab Herode Tetrarcha,& tandem à præſide Pilato iudicatus & crucifixus:Imo ab ipſis latronibus blaſphematus.

Actu.5. Princeps ſacerdotum & omnes qui cum illo

illo erant, iniecerunt manus in Apoſtolos, & poſuerunt eos in cuſtodia publica, poſtea quibus cæſis denuntiatum eſt, ne amplius loquerentur in nomine Ieſu.

Quidam Iudæi commouerunt plebem & ſeniores & ſcribas, & rapuerunt Stephanum, & ſtatuentes duos falſos teſtes contra eum lapidauerunt ipſum. *Act.6.7.*

Miſit Herodes Agrippa rex manus, vt affligeret quoſdam de Eccleſia, occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio, & inſuper incarcerauit Petrum. *Actu.12.*

Iudæi concitauerunt religioſas mulieres & primos ciuitatis, & excitauerunt perſecutionem in Paulum & Barnabam, & eiecerunt eos de finibus ſuis. *Actu.13.*

Cùm Paulus & Barnabas eſſent Lyſtris ciuitate ita honorati, quòd illi homines ipſis quaſi Diis ſacrificare voluerunt, ſuperuenerunt quidam Iudæi, & perſuaſis turbis lapidantes Paulum, extraxerunt extra ciuitatem, exiſtimantes eum mortuum eſſe. *Act.14.*

Quidam quæſtuarij domini cuiuſdam puellæ, quæ habebat ſpiritum phytonem à qua dæmonium Paulus eiecerat ita concitauerunt principes & magiſtratus de ciuitate Philippis, quòd Paulus & Sylas ſocius eius iuſsi ſunt cædi, & in carcerem mitti, & pedes eorum ligno aſtringi. *Actu.16.*

De tribulatione, & eius vtilitatibus.

CAPVT CXII.

Gene. 37. 39. 41. *& infra.* PLus creuit Ioseph in exilio in terra paupertatis suæ, quàm creuisset inter fratres suos in terra natiuitatis suæ.

Gene. 42. Fratres Ioseph locuti sunt adinuicem, Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, idcirco venit super nos tribulatio.

Exod. 1. Filij Israël creuerunt ex oppressionibus & tribulationibus Pharaonis. Quantò opprimebant eos Aegyptij, tantò magis multiplicabantur & crescebant.

Num. 21. Afflicti filij Israël à serpentibus ignitis, dixerũt ad Moysen, peccauimus, quoniã locuti sumus contra dominũ, & cõtra te, &c. Antequàm verò dominus illos serpentes immitteret, nec peccatum suũ recognoscebant nec diuinum auxilium postulabant.

Iosue 1. *et infra vsque in fi. & Iudi.* 1. 2. Toto tẽpore principatus Iosue, quando filij Israël grauissima prælia habuerunt, nõ leguntur à Domino recessisse, sed citò post, quando in abundantia & quiete fuerunt.

1. *Reg.* 7. Audierunt filij Israël quòd Philistæi essent congregati, vt venirent contra eos, & timentes dixerunt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad dominum.

2. *Re.* 16. 24. Fugiens Dauid à facie Absalon seruo suo maledicente sibi, patiens fuit. Sed obtenta

tenta victoria superbuit, quando iussit populum numerari.

Videns David dominum propter peccatum elationis eius iratum, humiliter recognouit culpam suam, & petiit, vt ipsemet puniretur, & populo parceretur. *Eodem.*

Eliam fugientem reginam Iezabel persequentem, Angelus domini cõfortauit, & panem & aquam ei ostendit. *3. Re.19.*

Pane tribulationis & aqua angustiæ iussus est Michæas propheta sustentari in carcere. Propterea, quia noluit Achab iuxta suam voluntatem respondere. *3.Reg.22*

Voluit dominus vt viri Iudæ affligerentur à rege Aegypti, vt scirent distantiam seruitutis diuinæ, & seruitutis regni terrarũ. *1. Pa.12.*

Postquam Manasses angustiatus est orauit dominum, cùm esset vinctus in Babylone, & egit pœnitentiam valde coram domino, & exaudiuit dominus orationem eius. *2.Pa.32.*

Dixerunt Leuitæ, in tribulationis tempore clamauerunt ad te: & tu de cælo audisti, & secundùm miserationes tuas multas dedisti eis saluationes. *Nehe.9.*

Permittẽte Deo, post bona opera Tobias fuit excæcatus, & deinde derisus est ab illis, qui eum debuerant consolari. Sed postea dominus multipliciter consolatus est eum. *Tob.2. & 11.*

De populo suo loquẽs Iudith, dixit: Me- *Iudit.8.*

mores esse debetis, quādo Abraham pater vester tentatus est,& per multas tribulationes probatus,Dei amicus effectus est.

Iob.1.2. & vltimo. Tribulationes sustinuit Iob in anima vxoris,& amicorum suorum opprobria & contumelias,quæ ipsum ad tristitiam prouocare deberent in corpore grauissima infirmitate,quæ totum corpus à planta pedis vsque ad verticem occupabat. In amissione rerum & liberorum. In subtractione solatij,quia anhelitum vxor eius abhorrebat. Alij etiam iuuenes,seuviles homines,ipsum deridebant,& eius faciem conspuebant. Et tandem luctus cessit in gaudium.

Iere.1. & 15. Sanctificatus in vtero Ieremias & prophetiæ spiritu plenus, dicebat de se quòd erat vir rixæ & discordiæ in vniuersa terra, & quòd omnes maledicebant ei.

Iere. 20. 36.37.& 38. Pro veritate verò, quam populo prædicabat fuit quandoq; percussus,pluries incarceratus. Et tandem ab ipso populo lapidatus in Taphnis Aegypti. *Eccl.39.*

Ezech. 1. & deinceps. Exul Ezechiel in Chaldæa,in medio captiuorum,vidit mirabiles Dei visiones.Per quod patet, quoniam tribulationibus frequenter Deushominem consolatur.

Danie.3. Bene apparet dominum esse cum homine in tribulatione. per illos socios Danielis, cum quibus vidit Nabuchodonosor quare

quartum, similem filio Dei.

Nabuchodonosor in prosperitate fuit arrogãs & superbus, ideo eiectus ab hominibus, & in bestiam mutatus, recuperauit sensum quem amiserat in honore elatus, & laudauit altissimum quem blasphemauerat prius. *Dan. 4.*

Tantum, vel amplius laudatus fuit Deus ex trium puerorum patientia, quam habuerunt in fornacis tribulatione, quàm ex Danielis sapiētia, quam habuit in somniorum expositione seu interpretatione. *Dani. 13.*

Daniel bis positus in lacu leonum auxilio diuino cælitus misso bis meruit consolari & liberari. *Danie. 6. & 14.*

Susanna in condemnatione mortis posita nec habens recursum ad humanum adiutorium, flens respexit ad cęlum, sicut auis in terra ab hominibus & canibus circuncincta non habet refugium, nisi eleuet se in altum. *Dani. 13.*

Post obitum Iudæ Machabæi emerserũt iniqui, & facta est fames valida, & elegit Bacchides viros impios, & constituit eos dominos regionis, & facta est tribulatio magna in Israël. *1. Ma. 9.*

Decretum exiit contra Iudæos tam iniquum, vt omnes trucidarentur, qui sacrificare nolebant. Erat ergo videre miseria. *2. Ma. 6.*

Ibi nota de Eleazaro. Item de matre cum septem filiis, capite sequenti.

2. Ma. 9. Antiochus cùm esset sanus fuit crudelis homicida, superbus: postea percussus à Deo grauissima & insanabili plaga, propositum & verba mutauit.

Matt. 2. Natus in mundo citò passus est Dominus pressuram mundi, ita quòd Ioseph accepit eum & matrem eius, & fugit in Aegyptum. De multis afflictionibus & iniuriis quas passus est, require in cap. De patientia & mansuetudine.

Actu. 5. Apostoli præcepto magistratuum flagellati ibant gaudentes, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

Roma. 5. Quanquam verò Paulus tunc non esset cum illis, tamen ipse postea de se dixit: Glo-

2. Cor. 12. riamur in tribulationibus. Et ad Cor. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.

Act. 8. Lapidato à Iudæis Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia, quæ erat Ierosolymis, ac omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ, præter Apostolos. Sed nota, quòd multum profuit ad diuulgationem Euangelij.

Act. 9. et infra vsq; in finem. Haberi potest ex Actibus apostolorum quot Paulus tribulationes seu persecutiones passus est, post conuersionem suam.

Consilium fecerunt Iudæi, vt interficerent eum nocte, parabantur insidiæ & dimissus est in sporta per murum. *Actu.9.* *2.Co.11.*

Cùm esset in Antiochia Pisidiæ Paulus & Barnabas disseminauerunt verbum Dei per vniuersam regionem. Iudæi excitauerunt persecutiones in eos, & eiecti sunt de finibus Israël. At illi excusso puluere pedũ in eos, venerunt Iconium. *Actu.13.*

In ciuitate Lystris propter hominẽ claudum, quem curauit Paulus, in tanto honore fuerunt quòd homines illis sacrificare voluerunt. Superuenerunt autem quidã Iudæi, & persuaserunt turbis, lapidantesque Paulum, traxerunt extra ciuitatẽ, æstimantes eum mortuum esse. *Actu.14*

Paulus & Barnabas hortabantur, vt permanerent in fide: quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. *Actu.14*

Deinde in Macedonia occasione puellæ, à qua Paulus eiecit spiritum phytonem, Domini illius dolentes de quæstu amisso, apprehenderunt Paulum & Sylam & socium eius, & dixerũt eos esse turbatores ciuitatis. Magistratus autem iussit eos virgis cædi, & in carcerem mitti, & pedes eorum ligno stringi. *Actu.16*

Postea apud Thessalonicam, cum multi credidissent zelantes Iudæi concitauerunt *Actu.17*

per quosdam malos homines ciuitatē. fratres verò confeſtim per noctem dimiſerunt Paulum & Sylam in Berrhœam. Vbi etiam cū multi verbū Dei ſuſcepiſſent, Iudæi hoc cognito, venerūt illuc cōmouentes multitudinem & turbantes: ſtatimq; Paulū dimiſerūt fratres & per mare deduxerūt Athenas.

Act.18. Apud Corinthum quoque inſtabat verbo Paulus, teſtificans Iudæis eſſe Chriſtum Ieſum, contradicentibus autem illis & blaſphemantibus excutiens veſtimenta ſua, dixit ad eos: Sāguis veſter ſuper caput veſtrū.

Eodem. Gallione autem proconſule Achaiæ, inſurrexerunt vno animo Iudæi in Paulum, & adduxerunt eum ante tribunal, dicentes, quia contra legem hic perſuadet hominibus colere Deum.

Actu.19. Exiſtente Paulo Epheſi & fiducialiter loquente verbum Dei, & multa ibidem miracula faciente Demetrius quidam argentarius, faciens ædem Dianæ conuocatis artificibus, cōcitauit maximam turbationem aduerſus Paulum, quem dicebat auertere turbam à cultu Deorum. His auditis repleti ſunt ira, & clamauerūt, dicentes: Magna Diana Epheſiorum.

Actu.20 Paulo nauigante de Græcia in Syriam factæ ſunt ei inſidiæ à Iudæis, habuitque conſiliū, vt reuerteretur per Macedoniam,

comit

comitati ſunt autem eum multi fratres de diuerſis locis.

Quidam Iudæi Aſiani, cum vidiſſent in templo Paulum, concitauerunt omnem populum, & iniecerunt ei manus, clamantes: Viri Iſraëlitæ adiuuate. Et apprehendentes Paulum trahebant extra templum. Quærentibus autem illis eum occidere, nunciatum eſt tribuno, quòd tota confunderetur Ieruſalem: qui aſſumptis militibus, decurrit ad illos. Videntes autem tribunum & milites, ceſſauerunt percutere Paulũ. Tunc apprehendit tribunus eum, & iuſsit alligari catenis duabus. *Actu.21.*

Vociferantibus Iudæis aduerſus Paulum & proiiciẽtibus veſtimẽta ſua, & puluerem iactãtibus in aërem, iuſsit eũ tribunus duci in caſtra & flagellis cædi, & torqueri, vt sciret propter quã cauſam ſic acclamarent ei. *Actu. 22*

Cùm eſſet Paulus à tribuno detentus, Iudæi pluſquàm quadraginta dixerunt principi ſacerdotũ: Deuotione deuouimus nos, nihil guſtaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo faciatis, vt adducatur, & nos priuſquàm appropiet, parati ſumus occidere illum. Sed tribunus à nepote Pauli monitus, fecit eum ad Felicem præſidem, cum manu forti & cautela deduci. *Actu.23.*

Exiſtens coram Felice præſide Paulus *act.24.25*

fuit à Iudæis tanquam seditiosus & pestifer accusatus: qui cùm eum & Iudæos frequenter audisset, & tempus ita transisset, habuit quendam Festum nomine suo loco Cæsar successorem. Volens autem Felix gratiam præstare Iudæis, reliquit Paulum vinctum à quo iudice Festo, Paulus sentiens se grauari, Cæsarem appellauit.

Actu. 27 & 28. Postea, supple post appellationẽ, Romam catena vinctus, & tempore hyemali naufragium passus multas tribulationes & angustias tolerauit.

2. Co. 1. De seipso scribens apostolus ait: Nolumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere.

Eodem. Cùm venissemus in Macedoniam, nullam requiẽ habuit caro nostra, sed omnem tribulationem pasſi sumus, foris pugnæ, intus timores.

1. Th. 1. Commendans apostolus Thessalonicenses: Vos imitatores nostri facti estis & domini, accipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio spiritus sancti.

Apoca. 1. & per totum. Ab aduentu spiritus sancti in discipulos, vsque ad tempus illud, quo sub Domitiano Ioannes Apostolus fuit exilio relegatus. fluxerunt anni circiter quinquaginta, nec toto il

to illo tempore legitur, tot & tantas consolationes diuinas habuisse, quot habuit modico tempore quo tribulationem perpessus est.

De multitudine malorum.

CAPVT CXIII.

CVm factum fuit diluuium, octo homines tantum saluati sunt. *Gene. 6. 7*

Omnis quippe caro corruperat viam suam. *1. Petr. 3.*

In quinque ciuitatibus Sodomorum, non fuerunt inuenti decem iusti, ergo erat ibi multitudo malorum, & paucitas bonorum. *Gene. 19.*

Plures filios suscepit Abraham ex Cethura, quàm ex Sara. *Gene. 21. & 25.*

Et plures fuerũt filij Ismaëlis, quã Isaac. *Eodem.*

Inter omnes fratres Ioseph non fuerunt nisi duo, Ruben & Iudas, qui conati sunt ipsum liberare sed præualuerunt mali. *Gene. 37.*

Moyses, exploratores misit ad consyderandum terram promissionis: sed duo tantum erant boni, scilicet, Caleb & Iosue. *Num. 13. Deu. 1.*

Sexcenta millia virorum quingenti quinquaginta, à vicesimo anno, & supra, qui poterant ad bella procedere, prima numeratione numerati fuerunt, in secunda verò numeratione recensiti fuere sexcenta millia & mille septingenti triginta: Ex *Num. 11. & 26. Deut. 1.*

quibus duo tantum Caleb, & Iosue intraue runt terram promisſionis.

2.Re.25. Plures fuerunt cum Abſalon, regnum patris vſurpare nitente, quàm cum Dauid bene & iuſtè regnante.

3.Re.12. Maior pars filiorum Iſraël fuit in regno Samariæ, quia decem tribus, vbi erant homines multò peiores, minor autem in regno Ieruſalem quia duæ tantum tribus.

3.Reg.20 Tantus erat numerus bellatorum regis Syriæ, qui pugnabant contra Iſraël, quòd dicebat ipſe rex, puluerem Samariæ non ſufficere pugillis eorum.

Judith.2. In exercitu Holofernis tãtus erat numerus bellatorum, quòd cooperuerunt faciem terræ ſicut locuſtæ.

Eccle.1. Stultorum infinitus eſt numerus.

Iere.44. Omnis populus habitantiũ in terra Aegypti & mulieres, quarum ſtabat multitudo grandis, ſacrificabat diis alienis.

1. Ma.9 Non remãſerunt cum Iuda Machabæo niſi octingẽti viri, & erant in exercitu Bacchidis & Alcimi proditoris viginti millia virorum, & duo millia equitum.

Ioan.18. Cùm eſſet in Ieruſalem tempore paſchali, quo paſſus eſt dominus maxima populi multitudo, & non eſt inuentus vir qui ſe opponeret manifeſtè morti tã nequiter procuratæ. Clamauerunt enim omnes: Non

hunc dimittas, sed Barrabam.

Quidam Iudæi, quos inuenit Paulus Romæ in primo aduentu suo, dixerunt ei: De secta hac Christianorum notum est nobis quòd vbique ei contradicitur. *Act.28.*

De bonis latentibus inter malos.

CAPVT CXIIII.

QVamuis scriptū sit, Omnis caro corruperat viam suam, tamen dixit dominus ad Noë: Te vidi iustum coram me, in generatione hac. *Gen.6.7.*

Loth iustus habitauit in medio Sodomorum. *Ge.13.19.*

Ioseph in Aegypto, castam & fidelem vitam duxit. *Gene.39.*

Apparuit dominus Moysi in terra Madian, cum oues soceri sui Iethro pasceret in deserto. *Exo.3.*

Samuel inter filios Heli pessimos, sanctus & innocens fuit. *1. Reg.2.*

Sub Achab & Iezabel Elias omnes se solo excepto reputabat idololatras, sed dixit ei per responsum dominus: Derelinquam mihi in Israël septem millia virorum, quorum genua non sunt curuata ante Baal. De quo etiam ad Rom.11. An nescitis &c. *3.Re.19.*

Tobias natus fuit ex tribu Neptalim sub regno Samariæ, in quo ferè omnes putabantur idololatria & vitiis diuersis infecti. Vnde *Tob. 1.*

de iſte in captiuitate poſitus viam veritatis non deſeruit.

Eſth.3.5 Cuncti ſerui regis Aſſueri, qui in foribus palatij verſabantur flectebant genua, & adorabant Aman ſuperbiſsimũ, ſolus Mardochæus non flectebat genu.

Iob.1.30. Sanctus Iob gentilis fuit, & de Eſau dicitur deſcendiſſe, quem tamen conſtat fide & moribus mirabiliter claruiſſe, qui de ſeipſo dicebat: Frater fui draconum, & ſocius ſtruthionum. Habitauit enim inter gentes.

Iere. 43. Ieremias propheta erat cum populis qui remanſerant in Iudæa poſt deſtructionem Ieruſalem, qui pro ipſis orabat, & ipſis voluntatem domini monſtrabat. Illi verò dicebant: Mendacium tu loqueris, non te miſit Dominus, ſed Baruch incitat te aduerſus nos, vt tradat nos in manus Chaldęorũ.

Ezech.2. Dixit dominus Ezechieli: Tu fili hominis, ne timeas eos, quoniam increduli, & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas.

Dani.3.6 & 14. Daniel, Ananias, Azarias, Miſaël habitauerunt cum Chaldæis idololatris, qui eos ad idololatriam inducere, & à cultu veri Dei retrahere laborauerunt.

Dani.13. Suſanna fuit caſtiſsima in Babylone, vbi ſenes presbyteri erant impudici, & iudi-

ces

ces iniqui.

Tempore Antiochi Epiphanis, siue illustris, multi Iudæi erant, ad ritum gentium translati, sed inuenti sunt Matathias, & filij eius in lege Dei valdè stabiles & firmi. 1. *Mac.* 3

Commendans dominus fidem & deuotionem Centurionis habitantis Capharnaum, dixit quòd non inuenerat tantam fidem in Israël. *Matt.* 8.

Nicodemus princeps Iudæorum venit ad IESVM nocte & planè cõfessus est: Rabbi, Scimus quia à Deo venisti magister. *Ioan.* 3.

Postea crucifixo domino, venit ad sepeliendum eum portans centum libras vnguenti preciosi. *Ioan.* 19.

Ioseph nobilis decurio ab Arimathia discipulus erat IESV, occultus autem propter metum Iudæorum, deposito tamen metu, audacter intrauit ad Pilatum, & deuotam petitionem fecit, petens corpus IESV ab indeuoto tyranno. *Mar.* 15.

Honorabilis doctor Gamaliel legis, erat Pharisæus, & dedit bonum & nobile consilium, pro apostolis, principibus sacerdotum. *Actu.* 5.

Vir quidã erat in Cæsarea, nomine Cornelius, religiosus & timens Deum cum omni domo sua faciens eleemosynas plebi & deprecans dominum semper. *Act.* 10.

De

De mobilitate populi.

CAPVT CXV.

Exo. 4.5. REdiens Moyses de terra Madiã in Aegyptũ, narrauit omnia verba domini pro quibus miserat eũ, sequitur: Credidit po pulus, audierũtq; quòd sanctificasset dominus filios Israël & proni adorauerunt. Postea verò cũ essent afflicti ab exactoribus Pharaonis, dixerunt Moysi & Aaron: Videat dominus & iudicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrũ corã Pharaone & seruis eius, & præbuistis ei gladium, vt occideret nos.

Exod. 14. Cùm post multas Aegypti plagas ditati, & armati egrederentur filij Israël de Aegypto, domino præcedente, & viam etiam eis per nubem & ignẽ ostendente viderunt Aegyptios post se venientes, & timuerunt valdè, & dixerunt ad Moysen: Forsitan non e-
Exod. 15. rãt sepulchra in Aegypto, & ideo tulisti nos vt moreremur in solitudine Dei: deinde cõfortati sunt per Moysen quum dominus mare rubrum diuisisset, & populus sicco pede transisset, submersus est exercitus Pharaonis & timuit populus dominum, & crediderunt domino & Moysi seruo eius dicentes: Cantemus domino gloriosè, &c.

Exod. 15. & 16. Satis autem citò post venientes in Marath, murmurauit populus propter aquas nimis amaras, quibus per lignũ appositum dulco

dulcoratis cõsequenter murmurauerũt pro defectu cibi, dixerúntq; ad Moysen & Aaron: Vtinam mortui essemus in Aegypto, quando sedebamus super ollas carnium, &c. Et misit dominus vespere coturnices, & manna pluit eis de cælo mane.

Post hoc cum daturus esset eis legẽ dixerunt: Cuncta quæ locutus est dñs faciemus. *Exod. 19.*

Cùm narrasset eis Moyses verba & præcepta, quæ à Domino acceperat, similia verba dixerunt. *Exod. 24.*

Cùm autem moram faceret Moyses in mõte cũ domino in descriptione tabernaculi, cõgregatus est populus aduersus Aaron & ait: Fac nobis deos, qui nos præcedant. *Exod. 32.*

Deinde cùm erectum esset tabernaculum, & factæ oblationes principũ post numerationem bellatorum & leuitarum cùm essent omnia ordinata, quomodo debebant proficisci in via post modicum ortum est murmur populi, quasi dolentium præ labore. *Num. 11.*

Post modicum audita relatione exploratorum murmurauit populus & fleuit dixítque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem & reuertamur in Aegyptum. *Num. 13. & 14.*

Audientes quòd displicuit domino murmur eorum, voluerunt ascendere montem & contra voluntatem Moysi pugnare, *Eodem.*

& tunc

& tunc fuerunt ab hostibus debellati.

Num.16. Rursus in seditione Chore multi surrexerunt contra Moysen & Aaron quibus terribiliter castigatis murmurauit, etiam multitudo filiorum Israël contra Moysen & Aaron dicens: Vos interfecistis populum domini. Cúmq; oriretur seditio & tumultus cresceret, Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis.

Num.17. Cùm autem per miraculum virgæ Aarō compescuisset eos dominus, dixerunt: Ecce consumpti sumus, & omnes peribimus, quicunque accedit ad tabernaculum domini moritur.

Nu.20. Vlterius procedentes venerunt ad aquas contradictionis, vbi taliter iurgati sunt aduersus Moysen & Aaron, quòd ipsi etiā diffisi sunt de diuina virtute. Propter quod & puniti sunt à domino.

Num.25. Postea fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: & initiatus est Israël beelphegor. Et præcepit dominus principes suspendi contra solem in patibulis.

Iudic.8. Cùm liberasset Gedeon populū filiorum Israël de manu Madian, & occidisset Zebee & Salmana, dixerunt omnes filij Israël ad eum: Dominare nostri tu & filius tuus & filij tui. Ipso tamen mortuo, cùm haberet

sept

ſeptuaginta filios, nullum de ipſis aſſumere in dominum & principem curauit.

Samuel propheta liberauit populum Iſ- 1. Re. 7. 8.
raël de manu Philiſtiim, & recuperauit vrbes, quas illi abſtulerunt Iſraël poſtea congregati ſunt, & petierunt regem ſibi conſtitui contra voluntatem domini & Samuelis.

Quamuis Dauid ita bene populum re- 2. Reg. 8.
xiſſet, & tot victorias habuiſſet, tamen ſatis & 15.
cito facta eſt coniuratio valida contra eum. Populus verò concurrens augebatur cum Abſalon.

Notandum verò cùm rediret Dauid in 2. Re. 19.
Ieruſalem, populus illuc certatim volebat & 20.
eum reducere cum honore, ſed pro eo, quòd viri Iuda locuti ſunt cum viris de decem tribubus, ſeparatus eſt omnis Iſraël à Dauid, ſecutúſq; eſt Sebam filium Bochri.

Sub Salomone filij Iſraël temporalium 3. Re. 10.
rerum abundantiam habuerunt, & honore & 12.
maximo floruerunt, cùm tamen à filio ſuo pro maiori parte, occaſione vnius duri verbi, citius receſſerunt.

Audientes filij Iſraël terribilem poten- Iudith. 7.
tiam Holofernis præoccupauerunt omnes vertices montium, & muris circundederunt viros ſuos, & congregauerunt frumenta in præparationem pugnæ. Poſtmodum cùm vidiſſent ſe artari ab exercitu, congregati

sunt ad Oziam omnes simul, & dixerunt:
iudicet dominus inter nos & te, quoniam
fecisti in nos mala, nolens loqui pacificè
cum Assyriis.

Iere.26. Cùm complesset Ieremias verba, quæ
præceperat ei dominus: vt loqueretur ad
populum, apprehenderunt eum sacerdo-
tes & prophetæ, & omnis populus dicen-
tes: Morte moriatur. Et post pauca dixe-
runt principes & omnis populus ad sacer-
dotes & prophetas: Non est viro huic iudi-
cium mortis.

Iere.42. & 43. Accesserunt omnes à paruo vsq; ad ma-
ximũ ad Ieremiam prophetam, & dixerũt:
Omne verbum in quo miserit te Deus ad
nos, faciem⁹ siue bonũ siue malũ. Cũq; post
decẽ dies intimasset eis Ieremias dominivo
luntatẽ, dixerũt ei: Mendacium tu loqueris
non misit te dominus, sed Baruch filius Ne
riæ incitat te aduersum nos, & non audiuit
vniuersus populus vocem domini &c.

Dan. 13. Cito credidit duobus presbyteris seni-
bus multitudo, & condemnauerunt Susan-
nam ad mortem: & paulo post: reuersus est
populus cum festinatione, & consurrexerũt
aduersus duos presbyteros, & fecerunt eis,
sicut male egerant aduersus proximum.

1. Ma.13 Cognouit Simon, quòd Tryphon cum
dolo loqueretur, petens duos filios Iona-
thæ,

thæ, & centum talenta argẽti, iussit tamen dari, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israël, dicentem: Qui non misit argentum & pueros, propterea periit.

Cùm quadam die esset dominus in ciuitate Nazareth, & dicerent ei Iudæi, satis bono modo, vt faceret ibi miracula, sicut in Capharnaum fecerat, post modicam increpationem, quam dixit eis, repleti sunt ira, & eiecerunt eum extra ciuitatem, & voluerunt eum præcipitare de supercilio montis. *Luc.4.*

Quando satiauit dominus quinque millia hominum, de quinq; panibus & duobus piscibus, voluerunt eum rapere & facere regem. Cito autem post cœperunt increduli disputare, & quærere: quod signum facis, vt credamus tibi? *Ioan.6.*

Videns turba populi Iudæorum Lazarum suscitatum, & multa alia facta miracula per dominum IESVM, venit ei obuiam cum magno honore, tamen circunspectis omnibus, cum iam vespera esset hora, exiit Bethaniam, fortè quia non vidit in Ierusalem, qui eum ad hospitium inuitaret. *Matt.21. Marc.11. Luc.19. Ioan. 12.*

Ante quinque dies paschæ dominum IESVM recepit populus cum magno tripudio & honore, & per hebdomadam omnis populus erat suspensus ad verba eius, & mane veniebant ad eum in templo audi- *Mat. 21. & 27. Luc.19. & 23. Io. 12.19.*

re eum. feria verò sexta, in die parasceue clamauerunt omnes: Crucifige eum.

Actu. 2. Facta voce spiritus vehementis super discipulos venientis, conuenit multitudo & mente confusa est. Quidam autem irridebant, dicentes: Quia musto pleni sunt isti. Instans autem Petrus, locutus est eis multa, discipulos excusans & verba Iohelis allegans, quibus auditis sunt corde compuncti, petentes quid facere deberent. Et baptizati sunt illo die circiter tria millia hominum.

Actu. 13. Quodam Sabbato penè vniuersa ciuitas conuenit audire verbum domini, quod Paulus & Barnabas prædicabant. Iudæi autem contradicebant blasphemantes. Tandem Paulus & Barnabas conuersi sunt ad prædicandum gentibus, & audientes gentes gauisæ sunt. Paulopost Iudæi concitauerunt religiosas mulieres, & primos ciuitatis & excitauerunt persecutionem in Paulum & & Barnabam, & eiecerunt eos de finibus suis, & illi excusso puluere pedum in eos, venerunt Iconium.

Actu. 14. Cùm Paulus & Barnabas essent Lystris ciuitate Lycaoniæ, & quidam claudus per Paulum fuisset curatus, & turbæ ipsos esse Deos clamabãt, & eis sacrificare volebant, at illi dicentes se esse mortales, sedauerunt

turbas

turbas, ne sibi immolarent. Superuenerunt autem quidam Iudæi, & persuasis turbis lapidantésq; Paulum, traxerunt extra ciuitatem, existimantes eum mortuum.

Quidam quæstuarij habentes vnam mulierem cum spiritu phytonico, à qua Paulus eiecit dæmonium: ita concitauerunt principes & magistratus ciuitatis, quòd factus est populi concursus aduersus Paulum & Sylam socium eius, & scissis eorum tunicis, fuerunt virgis cæsi, & in carcerem missi, ac pedes ligno stricti. Et sequenti die fuerunt rogati recedere. *Act.16.*

Paulo apud Ephesum existente, & multa ibidem miracula faciente, Demetrius quidam argentarius, faciens ædes argenteas Dianæ, conuocatis artificibus, concitauit tantam turbationem in ciuitate, quòd tota impleta est confusione, & impetum fecerunt vno animo in theatrum, & tamen plures nesciebant, qua ex causa conuenissent. Tunc fuerunt in magno corporum periculo Paulus & socij eius, sed scriba populum pulchrè alloquens discretè sedauit & ad propria remisit. *Act.19.*

Quadam die tanta fuit in Ierusalem aduersus Paulum turba, & populi concursio, quòd percutiebant eum, & trahebant extra templum, & vix potuit eripi à tribuno co- *Act.21. & 23.*

hortis, qui cum militibus superuenit. Postea verò cùm narrasset quæ ei acciderat Damasci, leuauerunt vocem dicentes: Tolle de terra eius memoriam, non enim est fas eum viuere. Sequēti autem die exclamauit Paulus in concilio: Viri fratres ego Pharisæus sum, filius Pharisæi, & facta dissentione inter Pharisæos & Sadducæos soluta est multitudo, & surgentes quidam Pharisæi pugnabant, dicentes: Nihil mali inuenimus in homine isto. Quid si spiritus locutus est ei, aut angelus?

Act. 28. Dum calefaceret se Paulus ad ignē post naufragium tempore hyemali, vipera à calore procedens inuasit manus eius, quod videntes barbari, ad inuicem dicebant: Vtiq; homicida est homo hic, qui cum euaserit de mari, vltio eum viuere non sinit. Paulus autem bestiam excutiens in ignem nil mali passus est. Illi verò videntes nihil mali in eo fieri dicebant eum Deum esse. cito mutauerunt opinionem.

De operatione bona.

CAPVT CXVI.

Gen. 2.3. POsuit Deus hominem in paradisum voluptatis, vt operaretur & custodiret illū. Et post peccatū emisit eum dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua natus est, & ait illi: In sudo-

re

re vultus tui, vesceris pane tuo. Et sic nota, quòd Deus hominem voluit operari in statu innocentiæ, & post peccatum.

Tempore quo solent reges ad bella procedere Dauid in domo sua remansit, & in illo otio adulterium cum proditione commisit, & homicidium. *2. Re. 11.*

Salomon ædificat domum Dei & domũ suam. Sed nota, quòd prius domum Dei, & licet opus esset maius, tamen in minori tempore compleuit omnia. *3. Re. 6. 7.*

Egerunt hi, qui operabantur industriè, & suscitauerunt domum Dei in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt. *2. Pa. 24.*

Ezechias rex Iuda operatus est bonum & rectum, & verum coram domino, volens requirere dominum in toto corde suo. Fecítque, & prosperatus est. *2. Par. 31.*

Anno secundo reditus filiorum Iuda de Babylone, cœperunt fundare templum: Iosue verò filius Iosedec & fratres eius instabant super eos, qui faciebant opus. *1. Esd. c.*

Præcepit rex Darius, vt ædificaretur domus domini in Ierusalem, & daretur sumptus de arca regis, ne impediretur opus. *1. Esdr. 6.*

Nota, quòd opera quæ fecerũt filij transmigrationis in fundatione templi, & in ædificatione muri ciuitatis, multos habuerũt impeditores, vt patet 3. Esd. Homo nascitur *Esdræ & Nehemi. per totũ.*

ad laborem, & auis ad volatum.

Ionæ 3. Vidit Deus opera Niniuitarum, & misertus est eorum.

*Mat.*20. Ociosi arguuntur operarij, si ad mercedem vocantur.

Mat. 25. Seruus qui accepit quinque talenta, & operatus est in eis,& lucratus est alia quinque commendatus est à Domino. Similiter & qui duo acceperat, & lucratus est alia duo. Alius autem,qui vnum accepit, & non multiplicauit,& inutiliter reseruauit,reprobatus fuit.

*Mat.*26. *& Mar.* 13. Opus Mariæ Magdalenæ,quando vnxit dominum recumbentem, frementibus discipulis ab ipso Domino approbatum est.

*Luc.*24. Illi duo discipuli,qui secum manere Dominum coëgerunt, quandiu fuerunt cum eo,in verbis non cognouerunt eum, sed in opere hospitalitatis & fractione panis.

*Ioan.*8. Laudabilia opera patrum à filiis imitanda esse ostendit,dicens:Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.

*Actu.*9. Tabitha erat Christi discipula, plena operibus bonis & eleemosynis, quas faciebat:ideò ipsa mortua, multi fuerunt moti ad rogandum Petrum pro ea, qui suscitauit eam.In omni gente, qui timet dominum, & operatur iustitiam acceptus est illi.

*Act.*10. Apud Corinthios manebat Paulus cum

Aquil

Aquila & Priſcilla,quia eiuſdem artis erat, *Actu.18*
& operabatur.

Opera bona comparat Apoſtolus ſemini *2.Cor.9.*
de quo ſatis modicum iacit & multum metit. Qui parce ſeminat,parce & metet.

Grauiter reprehēdit Paulus Theſſalonicenſes ocioſos,licet ipſos aliàs commendaret:Si quis non vult operari, nec manducet. *2.Theſ.3.*

De recta intentione habenda in opere.

CAPVT CXVII.

OCcidit Cain Abel fratrem ſuum: Dauid,Goliath:Ioab,Abner & Amaſan: Herodes Antipas,Ioannem Baptiſtā:Agrippa,Iacobum.Petrus autem ſolo verbo Aniam & Saphiram, ſed conſidera varias intentiones & cauſas. *Genſe.4. 1.Re.17. 2.Reg.3. & 20. Mat.14. Actu.12.*

Abraham riſit in promiſsione filij naſcituri.Sara quoque riſit,ſed riſus Abrahę fuit commendatus.Saræ verò reprehenſus. *Geneſ.17. & 18.*

Dixit Pharao,Peccaui,&c.Exod.9.Dixit Saul,Peccaui.1.Reg.26. Dixit Dauid, peccaui,&c.2.Reg.12.Hoc ipſum dixit Manaſſes.2.Parali. vlti. Dixit Iudas etiam ſe peccaſſe,Matthæi 27.Sed affectiones & intentiones cordium valde diuerſæ fuerunt. *Exod.9. 1.Re.26. 2.Re.12. 2.Pa.36. Mat.27.*

Similia ferè verba dixit Moyſes in Raphidi,quando petiit populus aquam ad bibendum.Exo.17.Et ad aquas contradictionis.Num.20.Sed prima vice non hæſitauit *Exod.17. Nu.20.*

in corde. Secunda verò, ſicut patet ex pœna, quæ ſequuta fuit, dubitaſſe videtur.

Ioſue 22. Filij Ruben & Gad & dimidia tribus ædificauerunt altare: ſed lōgè alia intentione, quàm crederent alij filij Iſraël.

2. *Reg*. 7. Commēdauit dominus multum bonam voluntatem Dauid, quam habuit de ædificatione tēpli, licet noluerit templum per eum ædificari.

2. *Reg*. 11. Miſit Dauid pro Vria, qui erat in exercitu nō vt ille quieſceret, ſed vt ipſe peccatum quod cum eius vxore cōmiſerat, occultaret.

Iudi. 10. Ornauit ſe Iudith valdè curiosè, ſed omnis illa compoſitio non ex libidine, ſed ex virtute pendebat, ſcilicet, ad liberandum populum Dei de manibus peſsimi inimici.

Eſther 3. Quod Mardochæus Aman nolebat adorare, vel coram eo genu flectere, non faciebat pro inobedientia, vel contemptu, ſed quia diuinum honorem nolebat homini mortali deferre, ſicut teſtatur Ioſephus.

Mat. 2. Dixit Herodes Magis, vt cùm puerum inueniſſent, renūtiarent ei, vt ipſe adoraret eum: ſed valdè aliud intendebat, & aliud prætendebat.

Mat. 6. Eleemoſynam dare & ieiunare præcepit dominus non propter homines fieri, ne cōtingat tam bona opera, praua intentione corrumpi.

Mat. 9. Prohibuit dominus duobus cæcis illuminatis,

natis ab eo, ne quis hoc sciret: & tamen sequitur. Illi diffamauerunt eum in tota terra illa, nec tamen illi arguũtur trãsgresſionis.

Signanter addit dominus finem, & inten- *Matth.5.*
tionem quam quisque debet habere bona 10.19.
faciendo vel mala patiẽdo. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, &c. propter me, vel propter nomen meum. Item quicunque potum dederit aquæ, &c. Qui dereliquerit domum, &c. Matt.19.

Quidam sequebantur dominum, vt eum *Luc.* 8.
nequiter obseruarent. Aliqui, vt de panibus 14.15. &
eius manducarent. Alij, vt ipse vel eorum 18.
amici à languoribus sanarentur. Alij verò, *Ioan.6.*
vt æternaliter saluarentur.

Herodes multo tempore cupiebat vide- *Luc.23.*
re Iesum, sed non causa pietatis, sed quia sperabat signum aliquod ab eo fieri, & ideò nil profuit ei videre Iesum.

De accidia vel negligentia.

CAPVT CXVIII.

AVdiens Iacob quòd alimenta vende- *Gene.42.*
rentur in Aegypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Descendite & emite vobis necessaria.

Panem Angelorum habebant filij Israël *Num.* 11.
in deserto, & tamen excæcati desiderabant cibos Aegypti. Accidia vel tædium homini *Eodem.*
est causa impatientiæ & carnalis desiderij,

&

& causa multiplicis mendacij, sicut patet Numeri: Recordamur piscium &c.

Num.21. Profecti sunt filij Israël de monte Hor & tædere cœpit populum itineris & labōris, locutúsque contra dominum & Moysen ait: Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes.

1. *Re.26.* Negligenter custodiebat Abner Dominum suum Saul. Nam quando Dauid venit ad castra eius neminem reperit vigilantem.

2. *Reg.4.* Dormiens fuit percussus Isboseth filius Saul & occisus.

2. *Re.11.* Tempore quo solent reges ad bella procedere remansit Dauid in domo: vbi graue adulterium & grauissimum homicidium hac occasione commisit.

2. *Pa.24.* Placuit Ioas regi Iuda, vt instauraret domum Domini, & præcepit Leuitis, vt circa hoc essent soliciti. Porrò Leuitæ egerunt negligentius, qua de causa rex arguit Ioiadam sacerdotem.

Ionæ 1. Facta tempestate in mare Ionas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui, & accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge inuoca Deum tuum.

Matt.13. Cùm dormirēt homines, venit inimicus & superseminauit zizaniā in medio tritici.

Arg

Arguũtur ocioſi,& remunerãtur operarij. *Mat.20.*

Virgines dormitantes,quarum lampa- *Matt.25.* des non fuerunt prius ornatæ, fuerũt poſt-ea à nuptiis excluſæ.

Durè reprehendit dominus ſeruum ma- *Eodem.* lum & pigrum, qui multiplicare neglexit commiſſum ſibi talentum.

Valde videntur fuiſſe acidioſi diſcipuli *Mat.26.* hora illa,poſtquàm rogati à Domino vigi- *Mar.14.* lare,continuo dormiebant.

De pueris bonæ indolis. CAP. CXIX.

NOn legitur Iſaac murmuraſſe vel fu- *Gene. 21.* giſſe, quando eius pater ex præcepto Domini ipſum voluit immolare.

Ioſeph accuſauit fratres ſuos apud pa- *Genè.37.* trem crimine peſsimo, quod erat in eo ſignum deteſtationis peccati, & patri dicenti:Veni mittam te ad fratres tuos. obedienter reſpondit:præſto ſum, &c.

Samuel adhuc puer erat miniſter in con *1. Reg.2.* ſpectu domini,vbi erat arca Dei. *& 3.*

Quando debuit in regem inungi Dauid, *1. Re.16.* erat in agro paruulus,& paſcebat oues tanquam patri obediens humiliter & abiectè.

Ioas filius Ochoziæ regis Iuda puer ſe- *4. Reg.1.* ptem annorum,cùm regnare cœpiſſet, fecit *2.Pa.24.* quod bonum erat coram Domino, cunctis diebus Ioiadæ ſacerdotis. Sed poſt mortem Ioiadæ effectus eſt impius , & interfecit

Zach

Zachariam filium eius.

4.Re.22. 2.Pa.34. Octo annorum erat Iosias, cùm regnare cœpisset, fecítque quod placitum erat coram Domino,& tamen pessimos patrem & auum habuerat.

Tob. 1.4. Tobias cùm esset minor omnibus in tribu Neptalim, nil tamen puerile gessit in opere. Et idem cùm postea filium genuisset ipsum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.

Danie. 1. Sine propheta, sine sacerdote, sine magistro, Daniel & tres socij eius legem Dei obseruantes sobriè,& iustè,& piè, vixerunt inter pueros gentiles.

2.Ma.7. Fratres illi septem adolescentes miram sapientiam in responsionibus, & patientiam in tribulationibus habuerunt.

Luc.1. Beatus Ioannes Baptista puer crescebat & confortabatur spiritu & erat in deserto vsque ad diem ostensionis suæ ad Israël.

Luc.2. Saluator noster puer duodenus existens in carne, inuentus est in templo & in medio doctorum, audiens illos & interrogans. Deinde descendit cum Maria & Ioseph, & erat subditus illis.

De societate bonorum. CAP. CXX.

Genes.18. Considerandum est valdè, quòd si inuenti fuissent decem viri iusti in quinque peccatricibus ciuitatibus, propter illos

peper

pepercisset dominus vniuersis.

Dixit Iacob ad Laban, Modicum habui-sti antequàm venirem ad te, & nunc diues effectus es, benedixítque tibi dominus ad introitum meum. *Gene.* 30.

Bene fuit associatus Iacob, qui dixit: Faciamus altare Domino, quoniam exaudiuit me in die tribulationis meæ, & fuit socius itineris mei. *Genes.* 35.

Benedixit Dominus domui Aegyptij propter Ioseph, & multiplicauit. *Gene.* 39.

Seruiuit Israël domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui nouerant omnia opera domini quæ fecerat in Israël. *Iosu.* 24.

Filij Dan ceperunt Lachis & occiderunt homines, qui cum nullo hominum habebant quicquam societatis. *Iudi.* 18.

Ex parte Saulis misi sunt lictores ad capiendum Dauid, morãtem cum Samuele & aliis prophetis, qui prophetare cœperunt & venit Saul & prophetauit ipse cum eis. 1. *Reg.* 11.

Propter honorem Iosaphat Regis Iuda Deum colentis, Eliseus propheta impetrauit aquas dari exercitui, in quo erant duo alij mali reges. 4. *Reg.* 3.

Homines Deũ timentes volebat habere secum Tobias in conuiuio, & hoc ipsum docuit filium suum. Nolite mãducare cum peccatoribus. Item diligenter voluit scire *Tob.* 2.4.

cum quo iturus esset filius. Ca.5.

Tob.3. Dicebat vxor Tobiæ iunioris: Nũquam cum ludentibus miscui me, neccum his qui in leuitate ambulant participẽ me præbui.

Danie.2. Audito crudeli mãdato regis Nabuchodonosor, ꝙ debebãt interfici cuncti sapientes Babylonis, Daniel indicauit negotiũ sociis suis, vt quærerent simul misericordiam à domino, & reuelata est nocte visio Danieli. Vnde occasione Danielis serui sui pepercit rex magis & sapientibus Babylonis.

1.Mac.9. Post obitum Iudę Machabæi, emerserũt iniqui, & facta est fames valida, & impios constituit Bacchides dominos regionis. Et facta est tribulatio magna in Israël, quæ omnia mala forsitan non fuissent, si adhuc Iudam socium ac dominum habuissent.

2.Ma.7. Cùm primus illorũ septem fratrũ in sartagine torreretur, cæteri cum matre ad moriendum fortiter se inuicem hortabantur.

2.ma.12. Veniebat Iudas Machabæus ad capiendam Scythopolim ciuitatẽ, sed propter Iudæos qui intus habitabant, erga quos Scythopolitæ benigni fuerant, nihil eis mali fecit. Imo gratias agens hortatus est eos de cætero, erga genus suum benignos esse.

Mat.26. *Mar.14.* *Luc.22.* Quãdiu Petrus fuit cum Apostolis, fixus & securus mansit, sed quando fuit in atrio summi sacerdotis, cum ministris illius calefacie

faciens se ad ignẽ, dominũ negare incepit. *Ioan.18*

Statim quando cæcus natus à domino *Ioan.9.* illuminaretur fuit extra synagogã à Pharisæis eiectus, à benigno domino Iesu inter suos fideles receptus est.

Cùm essent omnes discipuli pariter perseuerantes vnanimiter in oratione, venit Spiritus sanctus in eos, & ipsos inestimabiliter roborauit & docuit. *Act. 1.2.*

De fidelibus qui erant in ecclesia primitiua dicitur: Omnes qui credebant erant pariter & habebãt omnia communia. Sequitur: Sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis collaudãtes dominum, & habentes gratiam ad omnem plebem. *Eodem.*

Post conuersionem suam Saulus veniens Ierosolymam tentabat se iungere discipulis, & omnes timebant eum non credentes quòd esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad Apostolos, &c. *Actu. 9.*

Homines, qui erant cum Paulo in naui grauissimæ tempestatis, occasione ipsius Pauli, quem habebant secum in socium, fuerunt omnes saluati. Nam dixit ei Angelus domini: Ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum. *Actu.27*

De Societate malorum. CAP. CXXI.

SAlubriter exiuit Abraham de Chaldæa *Gene.11.* vbi erãt homines corrupti idololatria, *& 15.*

vnde poſtea hoc pro beneficio dominus commemorat, dicens: Ego dominus, qui eduxi te de Hur Chaldæorum.

Gen.12. Non ſolum corpore ſed etiam cogitatione & affectione eſt patria relinquenda. Vnde dixit dominus ad Abrahã, cùm iam corpore exiret, egredere de terra tua, &c. Nota promiſsiones ibi factas.

Geneſ.13. 15.17.18. Quandiu fuit Abraham cum peruerſis hominibus in Hur Chaldæorum non legitur ei dominus apparuiſſe, licet bonus fuiſſe credatur. Sed poſtquàm inde exiuerat legitur multoties diuinis apparitionibus fuiſſe viſitatus.

Gene.13. & 19. Iniurias & iacturas paſſus eſt Loth à peſſimis Sodomitis cum quibus habitabat, vel ipſorum occaſione.

Eodem. Quàm difficilè ſit malorum conſuetam ſocietatem dimittere, patet per Loth, qui de medio Sodomorum vix per angelum extrahi potuerit.

Gene.21. Ludus Iſmaëlis cũ Iſaac, diſplicuit Saræ.

Gene.28. et infra. Fugientem Iacob malum fratrem dominus multipliciter confortauit.

Gene. 33. Noluit Iacob ambulare cum malo fratre, licet placaſſet eum muneribus, & ille ſatis inſtaret, & ſigna dilectionis oſtenderet.

Num.16. Dixit Moyſes ad turbam filiorũ Iſraël, recedite à tabernaculis hominũ impiorũ,

&n

& nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.

Dixit dominus Moysi, pcipe filiis Israël, vt intrantes terram Chanaan, disperdant cunctos habitatores regionis illius. Si autem nolueritis interficere, qui remãserint, erunt vobis quasi claui in oculis & lanceæ in lateribus. *Num. 33.*

Occasione Achã, qui tulit de anathemate Iericho, fuit populus in prælio superatus. *Iosue. 7.*

Noluerunt delere filij Israël habitatores terræ, sicut pręceperat eis dominus, sed percusserunt fœdus cũ eis, & male accidit eis. *Iudic. 1. & 2.*

Propter quosdã filios Belial, qui in vxorem Leuitæ detestabile flagitium perpetrarunt omnes filij Beniamin, paucis exceptis, trucidati fuerunt. *Iudic. 19. & 20.*

Amicitia, quam habuit Ammon filius Dauid cum Ionadab, dedit ei viam ad hoc quòd Thamar sororem suam opprimeret. *2. Reg. 13.*

Rebellionem disponente Absalon contra patrem suum, inierunt multi cũ eo simplici corde, licet contra Dauid nihil mali machinati fuissent, si cum bonis pacificis in Ierusalem remansissent. *2. Reg. 15*

Propter quosdam superstites de domo Saul, facta est fames in terra, donec ad petitionem Gabaonitarum crucifixi fuerunt. *2. Re. 21.*

Rex Iudæ Iosaphat, fuit ferè occisus va- *3. Reg. 22*

2.*Pa*.19. dens cum Achab ad prælium, & reprehensus fuit per prophetam domini dicentem: Impio præbes auxilium, & iis qui oderunt dominum amicitia iũgeris, & idcirco iram domini merebaris, &c.

4.*Reg*.8. Ochozias rex Iuda ambulauit in viis A-
2.*Pa*.22. chab & fecit malum coram domino. Sequitur causa. Gener enim domus Achab fuit.

2. *Pa*.20 Eliseus propheta dixit Iosaphat regi Israël: Quia habuisti fœdus cum Ochozia percussit dominus opera tua, contritæque sunt naues.

2. *Pa*.24 Venit homo Dei ad Amasiam regem Iuda, & ait: ô rex, ne egrediatur exercitus Israel tecum. Non enim est dominus cum Israël, quòd si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus.

1.*Esd*.4. Aedificantibus filiis Iuda templum post reditum de Babylone, hostes eorum voluerunt ædificare cum illis: illi verò bono vsi consilio renuerunt.

Tob.1. Cũ irent omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fecerat, Tobias solus fugiebat consortia omniũ, & pergebat in Ierusalem.

Tob.3. Item dicebat vxor iunioris Tobiæ nunquam cũ ludentibus miscui me, neque cum his qui in leuitate ambulant participem me præbui.

Beat

Beatus Iob dixit: Frater fui draconum *Iob 10.*
& ſocius Struthionum.

Cùm dixiſſet Eſaias: Vir pollutus labiis *Eſai.6.*
ego ſum, cauſam inſinuans ſubdidit: In medio populi polluta labia habentis ego habito.

Dictũ fuit Ezechieli: Increduli & ſubuer *Ezec. 2.*
ſores ſunt tecũ, & cũ ſcorpionibus habitas.

Mali nocẽt ſibi inuicem. Nam duo ſenes *Dani.13.*
ex hoc acceperunt audaciam accuſandi Suſannã, quia in eadem malitia conuenerunt.

Quandiu Iudas Machabæus confidens *1.Mac.2*
de diuino auxilio geſsit bella pro populo *& 9.*
ſuo, bene ei ſucceſsit, cùm verò conſtituit amicitiam & ſocietatem cum gentilibus Romanis, licet tunc potentiſsimis citò poſt ſuperatus fuit, & in bello cecidit.

Simile accidit Ionathæ fratri Iudæ. *2.Ma.12*

Petrus exiſtẽs cũ diſcipulis in nocte cœnæ *Matt.6.*
domini, multũ erat audax & ſecurus. Cum *vt ſupra.*
autem venit ad atriũ ſummi ſacerdotis, dominum ad vocem vnius ancillæ negauit.

Cæcus, ſecus viam ſedens mendicans, cla *Luc.18.*
mabat ad dominum Ieſum, & qui præibãt increpabant eum, vt taceret.

Non fuit inter fideles Chriſti numera- *Ioan. 9.*
tus cæcus ille natus quem dominus videre fecit donec fuit de Synagoga à Phariſæis eiectus.

Phil.2. Philippenſes cõmendat Apoſtolus dicẽs: In medio nationis prauæ & peruerſæ inter quos lucetis, ſicut luminaria in mundo.

Actu.2. Petrus Apoſtolus dixit quibuſdam Iudæis, audientibus verbum Dei: Saluamini à generatione iſta praua.

Actu.13. Proconſul Paulus deſyderabat audire verbum Dei, ſed erat cum eo Elymas magus pſeudo propheta Iudæus, qui reſiſtebat Paulo & Barnabæ, quærẽs peruertere proconſulem à fide.

Actu. 14 Ciuitate Lyſtris homines tantæ ſimplicitatis erant, quòd ipſi Paulum & Barnabam Deos ad terram deſcendiſſe putabant. Cùm autem vix ſedaſſet eos Paulus, & cœpiſſet eis viam oſtendere veritatis, ſuperuenerunt quidam Iudæi, qui ita perſuaſerunt turbis quòd Paulus fuit ibi lapidatus, & quaſi pro mortuo derelictus.

Actu.19. Cùm verbum domini fortiter in Epheſo creſceret, & dominus per Paulũ ibidẽ miracula faceret, quidã Demetrius faciens ædes argẽteas Dianæ, cõuocatis opificibus illius artis, ſeditionem contra Paulũ concitauit.

Num.22. Plures mali interdum in vnam malam ſocietatem conueniunt, vt bonis inferant nocumentum. Ita conuenerunt Balaac & Balaam ad maledicendum filiis Iſraël.

Ioſue 10 Adoniſedech rex Ieruſalẽ & alij quatuor

reg

reges, eo quòd illi fecerant pacem cum Iosue conuenerunt aduersus Gabaonitas.

Item Iabin rex Asor, & alij reges trigin *Iosue* 11.
ta contra Iosue & filios Israël.

Item quinque Satrapæ Philistinorum, Cha *Iudic.* 5.
nanæi, Sidonij & E..æi, &c.

Item Madiã & Amalech, & cæteri orien *Iudic.* 6.
talium nationum.

Sic autẽ intelligitur illud Esaiæ: Requie- *Esai.* 7.
uit Syria super Ephraim, id est, decem tribuũ, & rex Syriæ, cõcordauerant in vnum, ad regem Iuda funditus extirpandum.

Rursus in passione domini, Herodes & *Luc.* 23.
Pilatus facti sunt amici.

De mundanæ prosperitatis prauitate.

CAPVT CXXII.

Abundantia rerum temporalium sæpe *Gene.* 13.
fit multorum occasio peccatorum: si- *&* 19.
cut in illa regione, quæ irrigabatur sicut Paradisus, in qua habitabant Sodomitæ pessimi.

Gedeon cùm paruus homo esset & in *Iudic.* 6.
area frumentum excuteret, bonus fuit, & *&* 8.
eum Angelus domini visitauit, post obtentam victoriam male se habuit.

Saul antequàm rex esset, bonus fuit, & 1. *Reg.* 9.
postquàm regni gubernacula suscepit intu- *&* 15.
muit, & mandatum domini præteriuit.

Post multa bella & victorias de inimicis 2. *Re.* 11.

obtentas, Dauid remanens quietus in Ierusalem, commisit adulterium, & exinde secũtum est homicidium.

2.Re.24. Occasione multitudinis subditorum Dauid in superbiam elatus est, & fecit populũ numerari. Sed nota quàm grauiter fuit punitus.

3.Reg.10 & 11. Non erat argentũ alicuius precij in diebus Salomonis, quia tãta erat in Ierusalem argenti abundantia, quãta est lapidum. Sed nota quàm mirabile, & quàm terribile fuit, quòd plus nocuit ei rerũ copia, quàm profuit tanta sapientia.

3.Reg.12 Antequàm Ieroboã haberet dominium super decem tribus, non legitur fuisse malus. Sed magis adolescens bonæ indolis & industrius. statim verò vt regnũ adeptus est, fecit vitulos aureos, & auertit populum à Deo ne auerteretur ab eo.

3.Reg.14 2.Pa.12. Cùm roboratum fuisset regnum Roboam & confortatũ, dereliquit legem domini, & omnis Israël cum eo.

4.Re.14. 2.Pa.25. Amasias rex Iuda percussit Edõ, & inde eleuatum est cor eius, & voluit contra Ioas regem Israël præliari, sed male succeſsit ei.

2.Pa.26 Cum roboratus esset Ozias rex Iuda, eleuatum est cor eius in interitum suũ: Ingressusq; in templum adolere voluit incensum.

2.Pa.33. Manasses rex in Ierusalẽ fuit peſsimus,

post

postea in Babylone vinctus, & coangustatus orauit dominum, & egit pœnitentiam valdè coram Domino.

Comederũt,& saturati sunt,& impinguati,& abundauerũt delitiis in bonitate magna:prouocauerũt autẽ te ad iracundiam. *Nehe.9.*

Quandoque mundana prosperitas multum multiplicat carnales amicos,& congregat quos aduersitas sæpe fugat. Vnde Tobia à cæcitate sanato & ditato,venerunt consobrini eius ad eum gaudentes & congratulantes ei, quod non leguntur fecisse quando prius erat cæcus & vxor eius ibat ad textrinum opus. *Tob.1. 2. & 11.*

Post victoriam obtentam de Arphaxat rege Medorum,exaltatum est regnum Nabuchodonosor regis Assyriorũ, & cor eius eleuatum est. *Iudit.1.*

Quãuis Aman esset secundus à rege potentissimo Assuero, & haberet multas diuitias,& filios , & amicos,ita tamen torquebatur , ex eo quòd Mardochæus ei genua nõ flectebat,quasi nihil haberet. Nota breuitatem prosperitatis illius. *Esth.5.*

Quandiu durauit plaga domini super Iob licet venerint ad eum aliqui amici,fuerunt tamen ei consolatores onerosi,nec leguntur ei dedisse aliquid. Postquàm autem addidit dominus omnia quæcunq; fuerant *Iob.1.2. & 42.*

nit dominus in illo diuite, cuius ager vberes fructus attulit. Cùm autem solicitus cogitaret destruere horrea sua, & facere maiora, ait illi Deus: Stulte, hac nocte repetēt, scilicet diaboli animam tuam à te, & quæ aggregasti cuius erunt?

Emptores villæ & boum, & ille qui vxorem suam duxerat, vocati ad cœnam domini se excusauerunt tanquam aliis occupati. Pauperes autem & debiles fuerunt introducti. *Luc.14.*

Videns dominus ciuitatem Ierusalem, pace temporali fruentem & superuenturas miserias ignorātem, fleuit super illā, dicēs: Quia si cognouisses & tu, scilicet, fleres. *Luc. 16.*

Cùm populus Herodi magno regi vestito veste regali, & sedente pro tribunali acclamaret, voces Dei & non hominis: Confestim percussit eum angelus Domini, & consumptus à vermibus expirauit. *Actu.12.*

De Curiositate mundana.

CAPVT CXXIII.

PRimariæ trāsgressionis occasio ortum habuisse videtur ex eo, quòd Eua serpentem curiosè audiuit, & lignum vetitum curiosè respexit. *Gene.3.*

Egressa est Dyna filia Lyæ, vt videret mulieres regionis illius: sequitur, quòd visa rapta & oppressa fuit. *Gene.34.*

Præc

Exod.19. Præcepit dominus Moysi, vt diceret populo: Cauete ne ascendatis in montem nec tāgatis fines illius, omnis qui tetigerit montem morietur. Et post pauca. Contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum dominum & pereat ex eis plurima multitudo.

Nume.4. Dixit dominus ad Moysen, vt Aaron & filij eius tātum intrarent sancta sanctorum. Alij verò nulla curiositate viderent, quæ erāt in sanctuario, priusquàm essent omnia inuoluta, alioquin morerentur.

2.Pa.6. Ozias rex Iuda ingressus templum domini, accepit thuribulum, & voluit adolere incensum super altare thymiamatis, quod non ad suum, sed ad sacerdotum pertinebat officium, statímq; orta est lepra in fronte eius.

Luc.11. Cùm viderent Iudæi miracula à domino IESV fieri manifesta & vtilia, videre nolebant, sed de cælo quærebant. Ideo nouissima eorum facta sunt peiora prioribus.

Luc.23. Herodes Tetrarcha viso IESV gauisus est valdè, nō tamen pietatis sed curiositatis causa, quia sperabat signum aliquod ab eo videre fieri, & propter hoc visio illa domini IESV nihil profuit ei, sed magis obfuit.

Actu.1. Curiositatem discipulorū, scire volētium tempus secūdi aduētus, cōpescuit dominus,

dicens:

dicens: Nõ eſt veſtrũ noſſe tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate.

Curioſitas videtur fuiſſe, quòd Simon *Actu.8.* Magus voluit baptizari, quia, videlicet, videbat ſigna, quæ Philippus faciebat.

Athenienſes omnes & aduenæ & hoſpi- *Actu.17.* tes ad nihil aliud vacabant, niſi vt aut dicere, aut videre, vel audire aliquid noui.

Prædicãte Paulo in Epheſo ciuitate, mul *Actu.19.* ti qui fuerant curioſa ſectati contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus.

Reprehendit Apoſtolus quoſdam Theſ- *2.Theſ.3.* ſalonicenſes, inquietè ambulantes, & nihil operantes ſed curiosè agentes.

Adoleſcentiores viduas monet Apoſtolus *1.Tim.5.* eſſe deuitandas. Frequenter verò vagas, otioſas & curioſas arguit, & vitare monet quæ diſcunt domos circumire, & vagabundè diſcurrere, & ſe oſtendere ac vẽdere, & loquuntur, quæ illicita ſunt. Et cùm luxuriatæ fuerint nubere volunt.

De fide magna mulierum.

CAPVT CXXIII.

COmmendat apoſtolus fidem Raab, *Hebr.11.* quæ non periit cum incredulis, cùm *Ioſue 2.6.* excepiſſet hoſpitio exploratores pacifice.

Ruth adhæſit ſocrui ſuæ Noëmi dicens: *Ruth.1.2* populus tuus & Deus tuus meus. Vnde Booz poſtea dixit ei: Reddat tibi domi-

nus

nus plenam mercedem ad quam venisti, & sub cuius confugisti alas.

3.Re. 17. Mulier vidua Sareptana credidit verbis Eliæ prophetæ, licet rem satis difficilem illi faciendam iuberet. Ideo ex illa die hydria farinæ non defecit.

2.Ma.7. Mundi creationem & corporum resurrectionem, optimè confitebatur mirabilis illa mater, quæ septem fratres filios torqueri vno die vidit, & ipsos ad moriendum pro Dei legibus fortiter animauit.

Luca 1. Circa mysterium dominicæ incarnationis fuerunt mulieres ad credendum promptiores quàm viri. Nam Zacharias pater Ioannis Baptistæ incredulitatis fuit ab angelo redargutus. Pro eo quòd non credidisti verbis meis, &c. Elisabeth autem non reprehensibilis, sed commendabilis legitur extitisse, quæ statim in aduentu beatæ virginis exclamauit: benedicta tu, &c.

Eodem. Similiter commendatur beata virgo, quæ credidit angelo dicenti sibi, quòd conciperet de spiritu sancto.

Luc.2. Item Anna vidua prophetissa loquebatur de puero nato omnibus, qui expectabant redemptionem Israël.

Luc.7. Mariæ Magdalenæ dixit dominus: Fides tua te saluam fecit, vade in pace.

Matt. 6. Tantam fidem habebat ad dominum mulier

mulier hæmorrhoiſſa, ꝙ ſufficiebat ei, vt tantummodo tangeret fimbriam veſtimẽti eius. Ideo meruit audire verbum dulce. Confide filia, fides tua te ſaluam fecit. *Luca 9.*

Nec longa expectatione, nec dura reſponſione deſtitit clamare ad dominum mulier Chananæa: idcirco tandem audiuit, O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis. *Matt.13.* *Mar.7.*

Mulier Samaritana plene confeſſa eſt, dicens: Quia Meſsias venit, qui dicitur Chriſtus. Et poſtea multi Samaritanorum crediderunt in dominum, propter verbum mulieris illius. *Ioan.4.*

Confeſsio fidei Marthæ, quæ dixit: Ego credidi, quia tu es Chriſtus filius Dei viui, qui in hunc mundum veniſti. Satis ſimilis fuit confeſsioni Petri. *Ioan. 11.* *Mat.16.*

De reſurrectione domini legimus multos viros dubitaſſe, & dominum IESVM illorum incredulitatem, & cordis duritiam exprobraſſe, de mulieribus autẽ, nihil tale legitur. Sed ſurgens dominus, primò apparuit mulieri, ſcilicet, Magdalenæ, & illa currens diſcipulis lugentibus nuntiauit. *Mat. 28.* *Mar.16.* *Ioan.20.*

Quædam mulier nomine Lydia purpuraria audiuit prædicationem Pauli, cuius dominus aperuit cor, & Baptizata eſt, & domus eius. *Actu.16.*

De sapientia mulierum. CAP. CXXIIII.

Gene.1. SAra prudenter intellexit ludum in Isaac, & Ismaële non esse bonum & voluit dominus, vt Abraham acquiesceret illius voluntati.

Gene.27. Rebecca fuit valdè argumentosa ad procurãdum quòd Iacob benedictionẽ à patre quæ debebatur primogenito, obtineret: & postea fecit eum caute iram Esau declinare.

Iosu.2.6. Raab meretrix discretè exploratores abscondit, & per hoc se & totam domum suam integraliter liberauit.

Iudic.4. Delbora vxor Lapidoth, iudicauit populũ & docuit Barach filium Abinoam quid facturus esset, vt populum Dei de manu Sisaræ liberaret.

Ruth.2. & 3. Solicita fuit Noëmi & astuta ad modum inueniendum, quo Ruth alienigena nurus sua nubere posset Booz inclito & potenti.

1. Reg.2. Mater Samuelis Anna discretè se excusauit, ab eo, quòd Heli sacerdos ei imposuit, quando filium à domino postulauit.

1.Re. 25. Per sapientiam, & eloquentiam suam & liberalitatem satis modicam, Abigail viro suo Nabal vitam seruauit, & Dauid ab homicidio impediuit.

2.Re.14. Sapiens mulier Thecuites induxit Dauid ad hoc, quòd filium suum Absalon exulem reuocaret.

Obsid

Obſidente Ioab ciuitatem Abelam, mu 2. *Re.20.*
lier ſapiens taliter locuta eſt ei, & poſtea po
pulo ciuitatis, quòd ille cum totius patriæ
vtilitate ab obſidione receſsit.

Bathſaba mater Salomonis, ſapienter 3. *Reg.1.*
verbum propoſuit coram rege Dauid, vt fi.
lius Salomon poſt illum regnare deberet.

Duarũ mulierũ corã Salomone cõtẽden 3. *Reg.3.*
tiũ illa prudenter & piè reſpõdit quæ dixit:
Obſecro te domine, dato illi infantẽ viuum.

Magna ſapiẽtia fuit in regina Saba, quòd 3. *Re.10.*
ipſa venit audire ſapientiam Salomonis.

Mulier Sunamitis hoſpita Eliſei pruden 4. *Reg.4.*
ter adhæſit ei, nec voluit eũ dimittere pro-
pter Giezi, donec eius filium ſuſcitaſſet.

Holda prophetes vxor Sellum, Ioſiam 4. *Re.22.*
regem confortauit. Populo mala ventura
propter eorum peccata dixit.

Sara filia Raguelis diſcretè & deuotè o- *Tob.3.*
rauit dominum, vt liberaret eam de impro-
perio, quod audierat ab ancilla.

Miram prudentiam & conſtantiam oſtẽ- *Iudith.ab*
dit Iudith alloquendo populum, & decipien 8. *vſq; ad*
do Holofernem tam potentem tyrannum. *finem.*

Eſther cum magna cautela fecit petitio- *Eſth.7.*
nem ſuam poſtquàm regem ad prandium
inuitauerat, & ille vino incaluerat.

Eliſabeth mater Ioannis Baptiſtæ diſcre *Luc.1.*
tè cognouit aduentum beatæ virginis, &

ipſam matrem domini nominauit.

Eodem. Tam tacendo, quàm loquendo patet beatam virginem Mariam mirabiliter fuiſſe prudentem. Tacendo quidem, quia pauca verba dixiſſe inuenitur. Locuta eſt cum angelo diſcretè quærendo, & diſcretius acquieſcendo. Quomodo fiet iſtud? Item ecce ancilla domini. Item cum ſancta Eliſabeth ipſam ſalutando. Et nota, quòd poſt laudes magnas quas Eliſabeth illi dixit, nihil ei directè reſpondit, ſed ad laudandum dominum ſe conuertit dicens: Magnificat anima mea dominum, &c.

Lucæ 21. *Ioan. 2.* Item locuta fuit cum filio ipſum dulciter interrogando, fili quid feciſti nobis ſic? &c. Et pro verecundis pauperibus deprecando, Vinum non habent, ait.

Lu. 7. 10. *Ioan. 11.* *Mat. 26.* *& 27. 28* Maria Magdalena valdè prudenter agebat in eo, quòd ad pedes domini ſe ponebat. Ad pedes enim domini impetrauit veniam pro ſe, vitam pro fratre, audiebat diuinam ſapientiam. Lucæ 10. Et exhibuit Chriſto deuotam reuerentiam.

Mat. 27. Vxor Pilati, dum locuta eſt ei, & ſi Pilatus crediſſet, prudenter egiſſet.

De pietate & compaßione mulierum.

CAPVT CXXV.

Gene. 24. Rebecca videns ſeruum Abrahæ, hominem peregrinum & bibere petentem

tem sine mora respondit: Bibe domine mi: quin & camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant.

Timuerunt obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta præceptum regis Aegypti, sed conseruabant mares. *Exod. 1.*

Cernens filia Pharaonis vagientem puerum, miserta est, & ait: De infantibus Hebræorum est hic: & faciens eum nutriri, in filium adoptauit. *Exod. 2.*

Raab meretrix audiens exploratores Iosue ad mortem quæri, compassa est eis, & ipsos abscondens liberauit, & sanos remisit. *Iosue 2.*

Nuntij euntes ad Dauid absconditi fuerunt in puteo & saluati per mulierem quæ posuit velamen super os putei, & eos qui quærebant delusit. 2. *Re.* 17.

Duarũ mulierũ corã Salomone cõtẽdentiũ, illa pium cor habuit, quæ liti cedere voluit, cuius viscera super filiũ cõmota fuerũt. 3. *Reg.* 3.

Vidua mulier Sareptana fuit hospita Eliæ prophetæ, & apud illam sustentabatur. 3. *Re.* 17.

Mulier Sunamitis induxit virum suum ad hoc, vt fieret in domo sua Elisæo locus aptus ad manendum. 4. *Reg.* 4.

Cùm occideret Athalia omne semen regiũ, Iosaba filia regis Iorã, tulit Ioas vnum de filiis regis, & abscondens saluauit eum. 4. *Re.* 11.

Cõpatiẽs populo morti addicto Esther, *Esth.* 4. 5.

magno se exposuit periculo,& apud Assuerum Iudæorum liberationem & sublimationem obtinuit.

Ioan.2. Pietas beatæ virginis Mariæ multum apparet in hoc, quod ad pauperes nuptias ire voluit:& deficiente vino non requisita ab aliquo, sed sponte verecundorum pauperum aduocata,dixit filio:Vinum non habent, per hoc etiam potest innui largitas eius magna. Quia, cùm à Magis aurum, thus & myrrham quæ obtulerant recepisset,paulopost in purificatione sua, non potuit habere agnum quem offerret. Supponendum est, quòd illa munera pauperibus erogauerat.

Matt. 2. *Lucæ 2.*

Lucæ 8. Mulieres ministrauerunt domino prædicanti & per castella & ciuitates eunti.

Lucæ 10. *Ioan.12.* Ambulans per mundum Saluator mundi, in domo Marthæ & Mariæ specialius hospitium legitur habuisse.

Lucæ 11. Blasphemantibus miracula domini Scribis & Pharisæis,mulier quędam deuotè audiens verba eius,extulit vocem,dicens:Beatus venter qui te portauit.

Matt.15. Mulier illa Chananæa, miseriam filiæ suæ propriam reputabat, dicens: Miserere mei domine fili Dauid, filia mea male à dæmonio vexatur.

Luc.21. Prætulit dominus duo æra minuta pau-

percu

perculæ viduæ,quæ misit in Gazophilaciū muneribus diuitum. Quia scilicet, illa de eo quod deerat ei dederat:& quia plus ponderat dominus mentis pietatem, quàm muneris quantitatem.

Astiterunt patienti,& sequebantur dū ad crucem duceretur ab apostolis derelictum. *Luc.23.* *Ioan.19.*

Item studiosè obsequi voluerunt ei in se pulchro iacenti. *Mat.28.* *Luc.24.*

Vxor Pilati magis conata fuit impedire dominicam passionem & iniustam affectionem ipsius,quàm aliquis homo,de quo scriptura testatur. Mat.27. *Mar.16.* *Ioan.20.*

Propter opera pietatis & eleemosynas quas Tabitha viduis faciebat, rogauerunt flentes Petrum,vt ad defunctam veniret. Et motus lachrymis eorum Petrus ponens genua orauit, & eam suscitauit. *Actu.9.*

Exiens de carcere Herodis Petrus venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatur Marcus,vbi erant multi congregati orantes.Per hoc patet, piam fuisse & bonam mulierem, & hospitam discipulorum domini. *Act.12.*

Quędam mulier purpuraria nomine Lydia credens ad prædicationem Pauli, & baptizata cum domo sua deprecata est, dicens:Si existimastis me fidelem Domino meo esse,intrate domum meam, & mane- *Actu.16.*

te:Et coëgit nos,ait Lucas. Vbi etiam satis innuit, quòd mulieres promptè & deuotè audiunt verbum Dei.

De fortitudine mulierum. CAP. CXXVI.

Iudic.4. BArach filius Abinoë noluit ducere exercitum contra Sisaram nisi Delbora vxor Lapidoth iret cum eo, quæ dixit: ibo quidem tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi,quia in manu fœminæ tradetur Sisara.

Ruth.3. Dixit Booz ad Ruth,quæ reliquerat patriam & Deos suos:Scit enim omnis populus qui habitat inter portas vrbis meę mulierem te esse virtutis.

1.Re.19. Viriliter saluauit Dauid virum suum Michol, cum quæreretur ad mortem à Saule patre suo.

1.Re. 25. Cum vidisset Abigail virũ suũ Nabal durè respondisse nũtiis Dauid festinauit, & tulit diuersa xenia,& Dauid iratum placauit.

Tob.3. Grauem contumeliam ab ancilla prolatam,valdè patienter tulit Sara filia Raguelis,nec ei quid respondit,sed ad orationem se conuertit.

Esth.4.5. Esther regina exposuit se periculo moriendi pro liberatione populi sui, quando non vocata,ad regem ire præsumpsit.

2.Ma.7. Supra modum mater mirabilis,quę pereuntes septẽ filios sub vnius diei tẽpore cõ-

spic

ſpiciens, bono animo ferebat, & fœmineæ cogitationi maſculinum animũ mittebat.

Fortiſsima fuit beata virgo Maria, in continendo gaudium quod habuit de filij conceptione, natiuitate, Magorum adoratione, & ipſius educatione, prędicatione, miraculorum operatione, reſurrectione. Rurſum ſuſtinendo dolorem quem paſſa fuit in ipſius filij paſsione. *Luc. 1. 2. & infra vſque in fin.*

Valdè fuit mirabile de audacia Mariæ Magdalenæ, quæ paſsioni domini affuit, & toties ad ſepulchrum domini venit, recedentibus etiam diſcipulis dilectiſsimis, non recedebat, ſed ſtans ibidem plorabat ipſam etiam nimis audacem faciebat amor, cùm dicébat: domine, ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi. *Mat. 27. & 28. Mar. 15. & 16. Luc. 23. 24. Ioan. 19. 20.*

De auiditate mulierum. CAP. CXXVII.

PRima mulier vidit lignum pulchrum & delectabile, & ſtatim ſequitur, quòd ſine deliberatione tulit de fructu illius & comedit. *Gene. 3.*

Sara licet eſſet bona, tamen ita deſiderabat habere filios, quod potius voluit habere de ancilla filium, inquiens: ingredere ad ancillam meam, &c. quàm èſſe ſine liberis. *Gene. 16.*

Filiæ Loth potius voluerunt de patre liberos ſuſcipere, quàm ſine liberis permanere. *Gene. 19.*

Gene.24. Interrogata Rebecca, an vellet ire cum famulo Abrahæ, continuò reſpondit, Vadam. Non dixit, volo ire, ſi placet vobis, vel huiuſmodi.

Gene.30. Cernens Rachel quòd infœcunda eſſet, inuidit ſorori, & ait marito ſuo: Da mihi liberos alioquin moriar.

Gen.34. Dyna cupiens videre mulieres regionis illius, viſa fuit à quodam viro, Sichem, videlicet, & tandem oppreſſa ab eo. Quid ergo de illis, quæ volunt videre viros, & videri ab eis? Non eſt mirum, &c.

Gene.39. Domina, cui ſeruiebat Ioſeph, non expectabat quòd ſolicitaretur ab eo, ſed ipſum nimis procaciter requiſiuit.

Ioſue 15. Axa filia Caleph, obtinuit à patre terram irriguam. Quia, ſcilicet, eam inſtanter ſuſpirando petiuit.

Iudi.14. Tantum inſtitit vxor Samſon apud eum quòd ipſe dixit ei propoſitionem obſcuram, quam parentibus noluerat indicare. At illa ſtatim reuelauit amicis ſuis, quanquam eſſet in damnum viri ſui.

Iudi.16. Dalida per importunitatem euicit, vt Samſon diceret, in quo eius fortitudo maxima conſiſtebat.

1\. *Reg.1.* Anna mater Samuelis præ deſiderio habendi liberos flebat, & non capiebat cibos.

3\. Reg.3. Multum deſiderabat habere filium illa, quæ

quæ rapuit alienum.

Ita concupiuit Iezabel vineam Naboth *3. Re. 21.*
tradere viro suo, quod nouiter producens
falsos testes procurauit & fecit Naboth cru
deliter lapidari.

Cùm vellet ire Sunamitis ad Eliseum, & *4. Re. 4.*
vir eius non plenariè consentiret, respondit
illa: Vadam. Statímque strauit illa asinam
& præcepit puero, Mina & propera ne mi-
hi moram facias in eundo, & hoc age quod
præcipio tibi.

Athalia mater Ochoziæ regis concupi- *4. Re. 11.*
scens regnare super terram, interfecit o-
mne semen regium, excepto Ioas infantu-
lo, qui furtim absconditus fuit.

Anna vxor Tobiæ circunspiciebat quo *Tob. 10.*
tidie & circumibat vias, per quas spes redeũ
di videbatur, vt si posset procul videre fi-
lium venientem.

Esther non fuit contenta ex eo, quòd rex *Esther 8.*
dederat ei domum Aman, & quòd occide- *& 9.*
rat in ciuitate Susis quingentos viros, sed
etiam in crastino fecit trecentos occidi.

Herodias insidiabatur Ioanni Baptistæ, *Mat. 14.*
tantóque odio insidiabatur ei, quòd magis *Marc. 6.*
elegit filiam suam petere caput ipsius, quàm
dimidiam partem regni Herodis.

Mulier Chananæa sanitatem filiæ obti- *Mat. 15.*
nuit precibus importunis.

Mat. 20. Mater filiorum Zebedæi, non expectauit quòd dominus remuneraret filios secundùm excellentiam meritorum, sed petiit ante tempus vnum poni ad dexteram domini in regno suo, & alium ad sinistram.

Actu. 21. Puella nomine Rhode intelligens Petrum pulsare ad ianuam, præ gaudio non aperuit, sed dimittens illum foras, cucurrit & intro stantibus nuntiauit.

Luc. 19. Ponit Dñs exemplũ viduæ, quæ ita fuit molesta iudici, Deũ etiam non timenti, vt tandẽ ipsam à suo aduersario vindicauerit.

De fallacijs mulierum. CAP. CXXVIII.

Gene. 3. Occasione Euæ deceptus est Adam: licet non fuit seductus in eo, in quo Eua fuit seducta, sed cùm de ligno vetito, Eua suadente, comedit.

Gene. 18. Sara risit, audita promissione & conceptione filij. Redarguta autem à domino eius diffidentia, seipsam mendaciter excusauit.

Gene. 19. Duæ filiæ Loth volentes ex patre suo concipere, cùm verbis eum fortassis ad hoc inducere non auderent, mediante vino, propositum peregerunt. Bene ergo alium hominem decepissent, quando nec patri proprio pepercerunt.

Gene. 31. Rachel patrem proprium quærentem idola sua pulchra adinuentione delusit.

Domin

Domina Ioseph, ipsum apud virũ suum *Gene. 39.*
nequiter accusauit, vt seipsam mendaciter
excusaret & deinceps apud virum suum, de
ipso Ioseph se impiissimè vindicauit.

Obstetrices Hebræorum, licet piam in- *Exod. 1.*
tentionem habuerint in reseruatione pue-
rorum, tamen Pharaonem regem Aegypti
adinuentione mendacij fefellerunt.

Mulieres Moabitæ filios Israël decepe- *Num. 21.*
runt, contra quos Balaam Hariolus cum o- *& 23.*
mnibus magicis artibus suis nihil potuerat
operari.

Raab meretrix abscondit exploratores *Iosue 1.*
Iosue, & eos, qui quærebant eos fecit curre-
re vsque ad vada Iordanis, dicens, quòd exie
rant clausa porta.

Egressa Iahel in occursum Sisaræ dixit *Iudic. 4.*
ad eum: Intra ad me, domine mi, ne timeas.
Et postremò illum dormientem occidit.

Vxor Samsonis fundens apud eum la- *Iudi. 14.*
chrymas, dicebat: Odisti me, idcirco proble-
ma non vis mihi exponere: tamen illi in da-
mnum proprium reuelauit.

Dalida molesta fuit Samsoni iugiter per *Iudic. 16.*
multos dies, spatium ad quietem non tri-
buens, & defecit anima eius, & ad mortem
vsque lassata est. Tunc victus fortissimus
Samson stultè aperuit ei totum.

Michol intelligens, quòd Saul pater suus *1. Re. 19.*

quær

quæreret Dauid virum ſuum ad mortem, fecit eum fugere, & poſuit ſimulachrum ſuper lectum eius.

2. *Re.* 17. Viri qui nuntiare debebant Dauid ſtatum Abſalon, fuerunt poſiti in puteo, & mulier quædam ponens velamen ſuper os putei, quaſi ſiccans ptiſanas, ipſos receſsiſſe mentita eſt.

3. *Reg.* 11. Mulieres in tantum Salomonem deceperunt, vt coleret Deos earum.

3. *Re.* 14. Vxor Ieroboam aliam ſe finxit, vt prophetam deciperet.

3. *Re.* 21. Excogitauit Iezabel quomodo Naboth falſo teſtimonio occideret.

Iudi. 10. & 13. Fefellit Holofernem Iudith, à facie cuius terra tremere videbatur, quamuis optima intentione.

Mat. 14. *Marc.* 6. Herodes metuebat Ioannem Baptiſtam ſciens eum virum iuſtum. Et tamen Herodias in tantum laborauit, quòd fecit eum in carcere decollari.

Actu. 5. Saphira vxor & Ananias mentitus fuit Petro de agri pretio: ſed illud mendacium fuit per Petrum grauiſsimè punitum.

De mulierum ſtultiloquio. CAP. CXXIX.

Gene. 3. EVa primò legitur locuta fuiſſe cum ſerpente, quàm cum Deo adorando, vel cum viro ſuo, ad aliquam eruditionem percipiendam.

Promit

Promittente domino quòd Sara esset filium paritura,& primò illa risisset præ diffidentia,negauit postea se risisse. *Gene.18.*

Cernens Rachel quòd infœcunda esset, ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar. Quasi esset in ipsius Iacob potestate,de sterili fœcundam facere. *Gene.30.*

Vxor Samsonis statim vt sciuit propositionem obscuram viri sui,indicauit ciuibus suis in damnum mariti sui. *Iudi.14.*

Cùm vidisset Dalida,quòd Samson confessus esset ei omnem animum suum, quomodo fortitudinem amittere posset,inimicos illius vocauit,& statim eis reuelauit. *Iudic. 16.*

Quia Dauid præ magna deuotione saltauerat coram arca domini, Michol filia Saul,ironicè dixit ei:O quàm gloriosus fuit hodie rex Israël! *2.Reg.6.*

Cùm contenderent duæ mulieres meretrices coram Salomone,illa stultè & nequiter loquuta est,quæ dixit de infante : Nec mihi,nec tibi,sed diuidatur. *3. Reg.3.*

Cùm dixisset Tobias de hœdo: Videte ne furtiuus sit,Anna vxor eius irata respondit:Manifestè vana facta est spes tua. *Tob.2.*

Sara filia Raguelis increpante ancillam iustè, illa impatienter & iniuriosè respondit:Amplius ex te non videamus filium,aut filiam super terram. *Tob.3.*

Esther 5. Vxor Amã audiẽs querimoniã quã vir faciebat de Mardochæo, respondit: Iube parari excelsam trabem, vt appendatur in ea.

Iob 2. Sedente Iob in sterquilinio, & saniem defluentem testa radente, dixit ei vxor sua: Benedic Deo, & morere, sed ille bene & discretè respondit: Quasi vna de stultis mulieribus locuta es.

Mat. 20. Petitio matris filiorũ Zebedæi, nõ fuit à domino approbata, quando dixit: Dic vt hi duo sedeant, vnus à dextris, alter à sinistris.

Ioan. 4. Multa verba, & simplicia dixit Domino mulier Samaritana, antequàm impingeret in veritatem.

De mulierum ornatu superfluo.

CAPVT CXXX.

Gene. 38. THamar nurus Iudæ filij Iacob volens socerum allicere, vt ex illo conciperet, depositis viduitatis vestibus ornauit se, & assumpsit teristrum.

4. *Reg.* 9. Audito aduentu Iehu, qui occiderat Ioram regem Israël, Iezabel depinxit oculos suos stibio, & ornauit caput suum.

Iudi. 16. Testatur Iudith, quòd ornamenta quæ assumpsit deceperunt Holofernem. Induit enim se vestimento lætitiæ, vnxit faciem suam vnguento, colligauit cincinnos suos mitra ad decipiendum ipsum.

Esther 2. De Esther legitur, quòd quando debuit

int

intrare ad regem, non quæsiuit muliebrem cultum sicut faciebāt aliæ mulieres.

Comminādo dicitur Esa. Auferet dominus ornamenta calciamentorum, & lunulas & torques, monilia, & armillas, & mitras, & discriminalia, & multa alia ponit ibi. *Esai.3.*

Reprehensibilem habitum malæ mulieris describit Salomon: Cōsidero vecordem iuuenem. Occurrit illi mulier ornatu meretricio, præparata ad capiendas animas, garrula, & vaga, quietis impatiens. *Prou.7.*

Non sine causa monet Sapiens, quando ait: Auerte faciem tuam à muliere compta. Mulier enim composita & ornata, magis incitat ad peccatum. *Eccle.9.*

Mulierū non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut vestium cultus &c. *1.Pet.3.*

De sepulturis. CAP. CXXXI.

CVm magna diligentia emit Abraham agrum, in quo vxorem mortuam sepeliuit. *Gene.23.*

Noluit Iacob sepeliri cum malis hominibus in Aegypto, sed adiurauit Ioseph vt eum mortuum ad patrum suorum sepulturam deferret. Hoc ipsum repetiit post benedictionem filiorum instāte morte sua: quod Ioseph solicitus adimpleuit. cap.50. *Gene.47. & 48.*

Exiens Moyses de Aegypto, tulit ossa Ioseph secum. *Exod.13.*

Com

1. *Re.* 31. Commendauit Dauid multum viros Ia-
2. *Reg.* 2. bes Galaad, eò quòd cadauera Saulis & filio
rũ eius, reuerenter tradiderant sepulturæ.

3. *Re.* 13. Pœna viri Dei, qui panem contra diuinum mandatum in domo mali Prophetæ comedit fuit vna, quòd non fuit sepultus in sepulchro patrum suorum.

4. *Reg.* 9. Iehu rex Israël, qui fecerat occidi Iezabel, fecit eã sepeliri, eò quòd fuit filia regis.

Tob. 1. 2. Cõmendatus est Tobias de hoc, quòd cũ periculo vitæ suæ corpora occisorum rapiebat & sepulturã eis solicitus exhibebat.

Tob. 4. Prima admonitio inter illas salubres quas fecit Tobias filio suo, fuit de sua & vxoris suæ solicita sepultura.

2. *Ma.* 4. Iudæi accusatores impij Menelai fuerũt per Iudicem iniquum morte damnati, quãobrem Tyrij quoque indignati, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

2. *ma.* 12. Post præliũ cõtra Gorgiã cõmissum venit Iudas, Machabæus, vt corpora prostratorum tolleret, & cum parentibus sepeliret.

Mat. 14. Discipuli Beati Ioannis Baptistæ, audito
Marc. 6. quòd decollatus erat ab Herode, venerunt
& tulerunt corpus eius, & sepelierunt eum.

Ioan. 12. Apparet dominũ Iesum, de sua sepultura curasse, per quod respondit Iudæ murmuranti de vnguento quod secundùm sententiam suã venundari debuisset. Sine (inquit)

vt in

vt in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud.

Sepultus fuit dominus per Ioſeph & Nicodemum, in ſepulchro nouo exciſo in petra, in quo nondum quiſquã poſitus fuerat. *Mat.* 27. *Mar.* 16. *Luca* 23. *Ioan.* 19.

Curauerunt viri timorati, à Iudæis lapidatum Stephanum, & fecerunt planctum magnum ſuper eum. *Actu.* 8.

De morte in generali.

CAP. CXXXII.

QVia vera eſt ſententia Dei, quam dixit homini: quacunque hora comederitis ex eo, morte moriemini. Planũ eſt, quòd ſtatim poſt peccatum homo moritur. *Gene.* 2.

Vnde homo viuens, quaſi continuè moritur, ſecundum Augu. lib. 13. de ciuita. Dei. cap. 10.

Cùm tot annis vixerint homines ante diluuium, ſignanter tamen dicit ſcriptura poſt tempus deſcriptionis vitæ eorum: Et mortuus eſt. *Gene.* 5.

Si antiqui patres mortem timebant, & longam vitam optabant, non erat mirum. Nam ipſi non poterant adhuc in cœlum aſcendere, nec diuina perfrui viſione, donec ſaluator aduenit, qui aperuit ianuam paradiſi. Vnde ſanctus Loth admonitus eſt ab Angelo, vt ſaluum faceret ſe in monte. Timuit ille ire, ne fortè apprehenderet eum malum & ibi moreretur. *Gene.* 19.

L.

Num. 23. Etiam mali optant bene mori. Moriatur anima mea morte iustorum, dixit Balaam.

Deute. 4. Videtur quòd Moyses libenter plus vixisset, si dominus voluisset. Vnde ait: iratus est dominus contra me: ecce morior in hac humo, non transibo Iordanem.

Deut. 11. Magna pars mercedis Mosaicæ legis in longa vita consistere videbatur. Vnde ait Moyses: Oculi vestri viderunt omnia opera domini magna, quæ fecit, vt custodiatis vniuersa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis vt possitis introire, & possidere terram ad quam ingredimini, & multóque in ea viuatis tempore.

Iudi. 8. Maluerunt Zebee & Salmana occidi manu Gedeonis, strenui viri, quã manu Iether iuuenis filij sui.

2. *Re.* 12. Noluit Dauid flere pro filio mortuo qui fleuerat eo infirmo.

3. *Reg.* 19 Cùm sederet Elias subter vnã iuniperum petiuit animæ suæ vt moreretur, & ait: Sufficit mihi domine: tolle animam meam.

4. *Re.* 20. Ezechias rex Iuda ambulauit coram domino in veritate & fuit bonus, tamẽ quando nuntiatum fuit ei per Esaiam, quia mori deberet, orauit dominum fletu magno, vt adhuc ei vitam prolongaret.

Esaiæ 33.

Tobiæ 3. Tobias prouocatus, audita responsione vxoris ingemuit, & cœpit orare cum lachrymis

mis dicens: iustus es domine, præcipe in pace recipi animam meam, expedit enim mihi mori magis, quàm viuere. Sequitur. 4. ca. Cùm putaret orationem suam exaudiri, vocauit filium suum.

Sara filia Raguelis accepta ab vna ancillarum graui contumelia, orauit dominum, dixítque inter cætera: Peto domine, vt de vinculo huius improperij absoluas, aut certè desuper terram eripias me. *Eodem.*

Corā rege Sedechia prostrauit Ieremias preces suas, ne permitteret reduci eum in carcerem, in quo prius fuerat, ne moreretur. *Iere.37.*

Post mortem crucis, quā saluator voluit sustinere, ostendit manifestè, quòd non solū mori, sed & quodcunque genus mortis ab homine iusto, pro diuina obedientia, promptè debere sustineri. *Matt.25.*

Ante aduentum spiritus sancti, nimis timuerunt mortem Apostoli, qui comprehenso domino, omnes eum reliquerunt, postquàm verò fuerunt virtute ex alto roborati, ducti coram principibus & tyrannis, fiducialiter loquebantur. *Mat.26.* *Actu. per totum.*

Parum timebat, imo non timebat mortē Paulus qui dicebat: Non solum alligari, sed & mori paratus sum propter nomē domini Iesu. Idem. Si nocui Iudæis, aut dignū morte aliquid feci, non recuso mori. *Actu.21.*

Actu. 25. Aduertendũ eſt autem, quia plerunq; inſidias deuitans Iudæorum, de ciuitate in ciuitatem fugiebat. Non timore mortis hoc faciebat, ſed quia furori malorum cedens, pluribus ſe vtilem reſeruabat.

De horrenda morte malorum.

CAP. CXXXIII.

Gene. 4. CAin, qui occidit fratrem ſuum occiſus eſt à Lamech.

Gene. 19. Dominus pluit ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignẽ de cælo, & ſubuertit quinque ciuitates, deteſtabili peccato fœtentes.

Gene. 34. Sichem filius Emor, qui oppreſsit Dynã filiam Iacob, interfectus eſt à filiis Iacob, & omnis ciuitatis populus.

Exod 14. Aquæ maris rubri cooperuerunt currus & equites cunctos exercitus Pharaonis, nec vnus quidem remanſit. Et quidem ſatis iuſtè, cuius cor nõ potuit emoliri corpus eius ne aquis totaliter mergeretur.

Leui. 10. Nadab & Abihu filij Aaron, offerentes ignem alienum coram domino, deuorati ſunt ab igne domini & mortui.

Leui. 24. Præcepto domini filij Iſraël eduxerunt blaſphemum extra caſtra, ac lapidibus obruerunt.

Num. 16. Chore, Dathan & Abyron, ac eorũ complices Moyſi rebellantes, deſcenderunt viui

in

in infernum,operti humo.

Alij etiam murmurantes,& diuersa com- mittentes peccata,variis mortibus interie- runt in deserto:ita quòd de sexcentis milli- bus hominum pugnatorum duo tantùm terram promissionis intrauerunt. *Exod.32. Num.11. 14.15. Deute.1.*

Quoniã Acham tulit furtiuè de anathe- mate Iericho,lapidauit eum omnis Israël & cuncta quæ eius erant,igne cõsumpta sunt. *Iosue 7.*

Cõprehenderũt filij Israël Adonibezech cæsis summitatibus manuũ eius ac pedum (ita enim fecerat ipse septuaginta regibus) adduxerunt in Ierusalẽ, & ibi mortuus est. *Iudic.1.*

Tulit Iahel vxor Abner Cinæi clauũ ta- bernaculi & defixit in cerebrum Sisaræ, qui soporem morti socians defecit,& mor- tuus est. *Iudic.4.*

Si Zebee & Salmana seruassent fratres, Gedeonis,pepercisset eis Gedeõ, & quia eos occiderũt,& ipsi à Gedeone occisi fuerunt. *Iudic.8.*

Vna mulier iaciens super caput Abime- lech fragmen molæ,cõfregit cerebrũ eius, qui vocauit armigerum suum,& iussit se interfici: & reddidit ei dominus malum quod fecerat interficiens septuaginta fra- tres suos. *Iudic.9.*

Cùm audisset Heli Arcam domini esse captam,cecidit de sella retrorsum iuxta o- stium,& fractis ceruicibus mortuus est. *1.Reg.4.*

1. Re.17. Superbum Goliath & blaſphemum, Dauid puer inermis non habens vſum armorum gladio illius proprio interfecit.

1. Reg.31. Saul quadã iniqua inuidia motus & perſecutus fuerat Dauid: Tandẽ arripuit gladium ſuũ irruẽs ſuper eum & mortuus eſt.

2. Reg.1. Adoleſcens, qui dixit ſe Saul occidiſſe, iubente Dauid, occiſus eſt cum putabat proſpera nuntiare.

2. Reg.4. Simile accidit duobus latronibus, qui caput Isboſeth filij Saul tulerunt. Primogeni-

2. Re.13. tus Dauid oppreſsit ſororem ſuam Thamar, & paulopoſt occiſus eſt iubente Abſalon fratre ſuo, cùm comederet cum eo.

2. Re.17. Videns Achitophel, quòd non fuiſſet acceptum conſilium ſuũm quod dederat contra Dauid, abiit in domum ſuam, & ſuſpendio interiit.

2. Re.18. Libidine dominandi Abſalon multum afflixit patrem ſuum Dauid, ſed antequam aſſecutus eſſet propoſitum, ſuſpenſus fuit inter cælum & terram.

2. Re.20. Seba filius Bochri concitauit populum contra Dauid, & fugiẽs in Abelam ciuitatem, vbi putabat habere refugium & auxilium, decapitatus fuit ibidem.

3. Reg.2. Quamuis Ioab fuiſſet miles ſtrenuus & fidelis, quia tamẽ occidit duos viros proditoriè, iuſſus eſt occidi monẽte Salomone.

Regi

Regi Israël pessimo Hela, rebellauit Zābri contra dominum & occidit eū, qui post septem dies ingressus est regium thalamū, & succendit secum ipsa domo regia. 3. *Re*. 16.

Vulneratus in bello Achab mortuus est vesperi, & linxerunt canes sanguinem eius in eodem loco, in quo linxerunt sanguinem Naboth, qui dissimulante ipso Achab cùm liberare deberet & posset, lapidatus & mortuus est. 3. *Re*. 21. 22.

Cùm ascenderet Eliseus in ciuitatem Bethel quidam pueri male eruditi illudebant ei, egressíque sunt duo vrsi, & dilacerauerũt ex eis quadraginta duos pueros. 4. *Reg*. 2.

Vnus de duobus qui aderant cum rege Israël, noluit credere verbis Elisei, futuram abundantiam prædicentis, in crastino verò conculcauit eum turba hominum, ad spolia concurrentium & mortuus est. 4. *Reg*. 7.

Benadab rex Syriæ, qui multa mala intulit filiis Israël, fuit demum ab Azahel seruo strangulatus. 4. *Reg*. 8.

Videns Iehu Iezabel impiam, quæ fuerat multorum causa malorum, iussit eam præcipitari deorsum, & fuit ita equorum vngulis conculcata, quæ licet esset filia regis, nõ fuit tradita sepulturæ. Tantùm enim caluaria capitis inuenta fuit. 4. *Reg*. 9.

Athalia mater Ochoziæ interfecit omne 4. *Re*. 11.

ſemen regium, vt poſſet regnare ſuper populum & poſtmodum turpiter interfecta fuit, iuſſu Ioiadæ ſacerdotis.

4. *Re.*12. 2. *Pa.*24. Rex Iuda malus & ingratus Ioas, qui fecit Zachariam filium Ioiadæ ſacerdotis crudeliter lapidari, poſtea interfectus eſt à ſeruis ſuis.

4. *Re.*19. Rex Aſſyriorum Sennacherib ſuperbiſſimus, & in Deum cœli blaſphemus, poſtquàm de terra Iuda confuſus aufugit, à filiis ſuis interfectus fuit.

4. *Re. vlt.* *Iere.*39. & 52. Sedechias rex Iuda malus apud Deum & homines, cōprehēſus eſt fugiens. Ante cuius oculos rex Babylonis proprios filios fecit occidi, deinde exoculatus fuit & ductus in Babylonē, & ibidē miſerabiliter mortuus.

*Iudi.*13. Multas terras cepit & deſtruxit Holofernes, tandem dormiēs inebriatus, per manum mulieris decapitatus fuit.

*Eſth.*7. Superbiſsimus Amam, qui faciebat ſe ab hominibus adorari, ſuſpenſus eſt in patibulo quod ipſe parauerat Mardochæo.

*Danie.*4. & 5. Balthazar rex Babylonis, non eſt correctus per exemplum Nabuchodonoſor patris ſui, qui ante eum fuerat mutatus in beſtiam. Et in conuiuio vidit ſcripturam in pariete: Mane, Thetel, Phares. Eadémque nocte interfectus eſt, & regnū eius ad Medos, & Perſas tranſlatum.

Accu

Accuſatores Danielis, iubente Dario rege Perſarum, miſsi ſunt in lacum leonum, & à leonibus deuorati. *Danie.6. & 14.*

Poſtquã Alexãder decidit in lectum, dicitur quòd cognouit: qa moreretur: quaſi antea mortis memoriã ſeu notitiã nõ haberet. *1. Mac.1.*

Percuſſus fuit Alcimus proditor, & diſſolutus eſt paralyſi, nec vltra potuit loqui & mandare de domo ſua: & mortuus eſt cum tormento magno. *1. Mac.9.*

Cõtriſtatus rex Anthiochus de hoc quòd Andronicus iniuſtè occiderat Oniam ſummum ſacerdotem, occidi in eodem loco iuſſit Andronicum, in quo nimiam impietatem commiſerat. *2. Ma.4.*

Multis ſacrilegiis à Lyſimacho commiſſis in templo, congregata eſt multitudo aduerſus eum & ipſum ſecus ærarium interfecerunt. *Eodem.*

Iaſon impius, qui fratrem proprium captiuauerat, & multos de patria ſua expulerat, peregre periit: & inſepultus, & illamentatus abiectus fuit. *2. Mac.5.*

Antiochus, qui multorum torſerat viſcera, paſſus durũ dolorẽ viſcerum, miſerabili obitu in montibus vita defunctus eſt. *2. Ma.5.*

Menelaus, qui malitioſè obtinuit modico tempore principatum, de alta turri fuit præcipitatus in aggeſtum cineris. *2. Ma.13.*

Luc.12. Homo ille diues,cuius ager vberes fructus attulit,cùm cogitaret destruere horrea sua & facere maiora, plus credebat habere de vita: ait autem illi Dominus: Stulte, hac nocte peribis.

Lucæ 16. Terribile est valdè illud exemplum de diuite famoso,epulone, qui mortuus est & sepultus,atque in infernum delatus.

Actu.5. Ananias & vxor eius Saphira,quia fraudauerunt de precio agri venditi,ad increpationem Petri terribiliter expirarunt.

Actu.12. Herodes sedens pro tribunali,& vestitus veste regali concionabatur ad populum:populus autem acclamabat Dei voces,& non hominis. Confestim autem percussit eũ Angelus domini,eo quòd non dedisset honorẽ Deo. Et consumptus à vermibus expirauit.

De pretiosa morte iustorum.

CAPVT CXXXIIII.

Gene.4. CVm essent in agro Cain & Abel, cõsurrexit Cain aduersus Abel,& interfecit

1. Ioan.3. eum. Rationem tangit Ioannes: quoniam opera ipsius maligna erant, fratris autem iusta.

Gene.5. Ambulauit Enoch cum Deo, & non apparuit,quia tulit eum Deus.

Gene.25. Mortuus Abraham in senectute bona, prouectæq; ætatis & plenus dierum,congregatúsque est ad populum suum.

Comp

Completi ſunt dies Iſaac.180.annorum, *Gene.*35.
cōſumptúſque ætate mortuus eſt,& appoſitus populo ſuo ſenex & plenus dierum.

Iacob finitis mandatis, quibus filios in- *Gene.*48.
ſtruebat,collegit pedes ſuos ſuper lectulum ſuum & obiit, & appoſitus eſt ad populum ſuum.

Cum adiuraſſet Ioſeph fratres ſuos atq; *Gene.* 54.
dixiſſet: Deus viſitabit vos,aſportate vobiſcum oſſa mea de loco iſto,&c.mortuus eſt.

Aſcenderunt moyſes & Aaron iuxta mā- *Num.*20
datum Domini in montem Hor, coram omni multitudine.Cúmq; Aaron expoliaſſet ſe veſtibus ſuis,induit eis Eleazarum, & mortuus eſt ibi Aaron.

Mortuus eſt Moyſes ſeruus Domini in *Deut.*34.
terra Moab, iubente domino, & ſepeliuit eum dominus, & non cognouit homo ſepulchrum eius vſque in præſentem diem.

Dauid poſt inſtructionem filij ſui Salo- 2.*Reg.*8.
monis & orationem,quam fecit ad Domi- 1. *Pa.*29.
num pro eo & pro toto populo,mortuus eſt in ſenectute bona,plenus dierum,& diuitiis, & gloria.

Cùm pergerent ſimul Elias & Eliſeus, 4 *Reg.*2.
ecce currus igneus,& equi ignei diuiſerunt vtrunque, & aſcendit Elias per turbinem in cælum.

Spiritus Domini induit Zachariam fi- 2. *Pa.*24
lium

lium Ioiadæ,& dixit populo. Quare transgredimini præceptum Domini? Quod vobis non proderit. Qui congregati aduersus eum miserunt lapides iuxta regis imperiũ, & interfectus est.

Tob.14. Tobias in hora mortis suæ vocauit Tobiam filium suum,& septem iuuenes nepotes suos, & dixit eis: Prope est interitus meus. Et de filio eius paulopost dicitur: Cõpletis annis nonagintanouem in timore domini,cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius,&c.

Iob.vlt. Vixit Iob post flagella centum quadraginta annis,& vidit filios filiorum vsque ad quartam generationem, & mortuus est senex & plenus dierum.

1.Mac.2. Post instructionem,& confortationem filiorum, Matathias benedixit eos, & defunctus est & positus ad patres suos.

1.Ma.6. Videns Iudas Machabæus multitudinem hostium & paucitatem suorum ait: Si appropinquauit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros.

2.Ma.6. Eleazarus post multa tormenta sibi illata,vita decessit. Vniuersæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & fortitudinis relinquens.

2.Ma.7. Septem illi fratres cum pia matre sua finem miro modo laudabilem fecerunt. Et possunt

possunt ibi notari multa virtutis exempla.

Pro veritate & maritali honestate, Ioannes Baptista decollatus fuit ab Herode Tetrarcha. *Mat 14.* *Marc. 6.*

De illo famoso paupere Lazaro, scriptũ est: Factũ est vt moreretur mẽdicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. *Luc.16.*

Qualitercunq; vixerit ille latro, cui pendenti dixit Christus, hodie mecum eris in Paradyso, fœliciter mortuus est. *Luc.23.*

Cùm lapidabatur beatus Stephanus, inuocabat Dominum, & dicebat: Domine Iesu, accipe spiritum meum. Positis autem genibus exclamauit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatũ, &c. Et cũ hoc dixisset, obdormiuit in Dño. *Actu.7.*

Et Saluator noster Dominus Iesus Christus qui secundũ Augustinũ libro quarto, de Trinitate, per singularem mortem suam, nostram destruxit duplicẽ. Qui vt ait idẽ Augusti.13. de ciuitate Dei, Tantã fidei cõtulit gratiã, vt mors (quam vitæ constat esse contrariã) instrumentũ fieret, per quod transiretur ad vitã. Quam nobis cõcedat ipse verus author salutis æternæ. Qui est via, veritas, & vita. Qui vitæ & mortis habet imperiũ. Qui cum patre, & spiritu sancto, viuit & regnat Deus, per interminabilia secula. Amẽ. *Aug. lib. 4. de trinitá. cap.13.* *Et lib.13. de ciuitate dei cap.5.*

FINIS.

D. Andreas Quiricus Siluester
Can.us Sacrista, et Curat. S. Mariæ
Maioris Genuæ.